

A PHILIP MARLOWE MYSTERY

RAYMOND CHANDLER

THE HIGH WINDOW

INTRODUCTION BY
MARK BILLINGHAM

Raymond Chandler - Visoki prozori

1

Kuća se nalazila u Pasadeni, u četvrti Oak Nollu, u Drezdenskoj aveniji. Masivna, hladna kuća sa zidovima od opeke boje burgunca, krovom od crijepa boje terakote i s bijelim kamenim ukrasima. Okna prizemnih prazora na pročelju bila su obrubljena alovom. Prozori na katu bili su u stilu ljetnikovca, obilno ukrašeni bijelim kamenim ornamentima u stilu rokoka.

Leja rascvjetaloga grmlja pred pročeljem, gotovo se pol jutra meke zelene tratine blago spuštalo do ulice, okružujući golemi kedar kao što plima zapljuskuje kamen. Pločnik i parkiralište bili su vrlo široki, a na parkiralištu su bila tri bagrema koje je vrijedilo vidjeti. Jako je mirisalo na ljetno jutro, a raslinje je bilo upravo nepomično u mirnom zraku lijepog dana što se nazirao.

Sve što sam o žiteljima znao bilo je to da tu stanuje gospođa Elizabeth Bright Murdock, s obitelji, da želi unajmiti urednog i čestitog privatnog detektiva, koji ne baca pepeo na pod i nikad ne nosi više od jednog pištolja. A znao sam i to da je bila udovica starog bradonje Jaspera Murdocka koji se obogatio tobože pomažući društvu, a na njegov svaki rođendan izlazila mu je u pasadenskim novinama slika s datumima rođenja i smrti i potpisom »Služba mu je bila cijeli život«.

Ostavio sam auto na ulici i prešao nekoliko desetaka kamenih ploča položenih u travu, te pozvonio na zvono u malom trijemu od opeke pokrivenom šiljastim krovom. Nizak crveni zid od opeke počinjao je od kućnih vrata, išao duž pročelja kuće sve do pločnika. Na kraju staze stajala je na betonskom bioku mala figura crnca u jahaćim hlačama, zelenom haljetku i crvenoj kapi. Držao je bič, a u beton podno njegovih nogu bila je usađena čelična alka za vezivanje konja. Izgledao je pomalo tužno, kao da je već obeshrabren dugim čekanjem. Otišao sam do njega i pogladio ga po glavi čekajući da netko dođe na vrata. Nakon nekog vremena, sredovječni »krstavac« u odjeći sobarice otvorio je vrata cijeli pedalj i zabuljio se u mene.

– Ja sam Philip Marlowe – rekoh. – Trebam gospođu Murdock. Došao sam po dogovoru.

Sredovječni krstavac zaškripi zubima, zaklopi oči, otklopi ih i tvrdim gorštačkim glasom upita: – Koju?

– Ha.

– Koju gospođu Murdock? – umalo nije viknula. – Gospođu Elizabeth Bright Murdok – reko: Nisam znao da postoji još neka.

– Pa postoji – odbrusi. – Imate li posjetnicu? Vrata je i dalje držala jedva pedelj otvorena. Gurnula je vrh nosa i mršavu mišićavu ruku kroz otvor. Izvadio sam lisnicu, uzeo jednu od posjetnica na kojima je bilo samo moje ime i dodao joj. Nos i ruka nestanu, a vrata mi se zalupe pred nosom. Pomislio sam da je možda trebalo da pokušam na stražnji ulaz: Otišao sam do malog crnca i opet ga pomilovao po glavi. »Ti i ja, brate«, reko.

Vrijeme je prolazilo, poprilično je vremena već prošlo. Stavio sam cigaretu u usta, ali je nisain zapalio. Verglaš sa plavobijelim kolicima prošao je svirajući »Purana u polju«. Veliki zlatnocrni leptir doklizio je i sletio na grm hortenzije tik do moga lakta, nekoliko puta polako mahnuo krilima gore-dolje, teškom mukom uzletio i odtitrao nepomičnim, vrelin, mirisnim zrakom. Otvore se vrata. Krastavaca reče:

– Ovuda.

Uđoh. Prostorija je bila prostrana, četverokutna, proladna, a odisala je atmosferom pogrebne kapele, pa čak pomalo i takvim mirisom. Tapiserija na bijelim ispucalim ipsanim zidovima, čelične rešetke koje dočaravaju balkone po bočnim prozorima, teške rezbarene stolice s plišanim sjedalima, tapeciranim naslonima i izbljedjelirn pozlaćenim kičankama koje vise uokolo. Otraga, vitraj velik kao igralište za tenis. Ispod njega francuski prozor zastrt zavjesama. Starinska, pljesniva, glupa, pretrpana soba. Činilo se kao da u njoj nikada nitko nije sjedio, niti bi to ikada poželio. Mramorni stolovi uvijenih nogu, pozlaćeni satovi, nekolikn statuica od dvobojnog mramora. Gomila smeća za čije bi raščišćavanje trebao cijeli tjedan. Gomila ututanj bačenog novca. Prije trideset godina, u ondašnjem bogatom, diskretnom provincijskom gradiću kakav je Pasadena, mora da je to bila soba i pol.

Pošli smo hodnikom i nakon nekog vrernena »krastavac« otvori vrata i dade mi znak da uđem. – Gospodin Marlowe – reče zlokobno kroz vrata i ode škrgučući zubima.

2

Bila je to mala prostorija okrenuta prema vrtu iza kuće. U njoj je bio ružan crvenosmeđi sag i uredski namještaj, baš onakav kakav biste očekivali u malom uredu. Mršava plavokosa djevojka krhka izgleda, s povelikim naočarima, sjedila je za pisaćim stolom. Njoj slijeva nalazio se pisaći stroj. Ruke su joj bile na tipkama, ali u stroj, nije bio uvučen papir. Gledala je kako ulazim u sobu, a, izraz lica joj je bio ukočen, omalo smiješan izraz samosvjesne osobe koja kao da pozira za fotografiju. Glas joj je bio jasan i blag kad me je zamolila da sjednem.

– Ja sam gospođica Davis, tajnica gospođe Murdock. Moram vas zamoliti za vaše preporuke.

– Preporuke?

– Naravno. Preporuke. Zar se tome iznenađujete? Stavio sam šešir na pisaći stol; a nezapaljenu cigaretu u obod šešira. – Znači li to da me je pozvala a da nije znala ništa o meni?

Donja usna joj je zadrhtala, pa ju je zagrizla. Nisam znao da li je bila uplašena ili ljuta, ili se naprosto mučila da djeluje hladno i poslovno. Ali mi se činilo da u tome nimalo ne uživa.

– Saznala je vaše ime od direktora filijale Kalifornijske založne banke: Ali on vas ne poznaje osobno.

– Pripremite olovku – rekoh. Podigla ju je i pokazala mi da je netom zašiljena i spremna. Počeo sam:

– Najprije, uzmimo jednog od potpredsjednika te iste banke: Georga S. Leakea. On je u glavnom uredu. Zatim; senator Huston Oglethorpe. Možda je u Sacramentu ili u svom uredu u vladinoj zgradi u Los Angelesu. Zatim Sidney Dreyfus mlađi, odnosno Dreyfus, Turner i Swayne, odvjetnici u zgradi Osiguranja. Stižete li sve sve zapisati?

Pisala je brzo i lako. Kimnula je, ne podižući pogled. Svjetlo je plesalo u njenoj plavoj kosi.

– Oliver Fry iz korporacije »Fry.Kranz« za bušaće alate. Oni su tu u Devetoj istočnoj ulici, u industrijskoj zoni. Zatim, ako želite kojeg policajca, Bernard Ohls iz Državnog tužilaštva i detektiv poručnik Carl Rendall iz Centralnog ureda za krvne delikte. Mislite li da bi to bilo dovoljno?

– Nemojte mi se rugati. Samo radim ono što mi je naređeno.

– Najbolje da ne zovete posljednju dvojicu, ako ne znate o kakvu se poslu radi – rekoh. – Ne rugam vam se. Zar nije vruće ovdje? – dodah.

– Nije vruće za Pašadenu – rekla je podižući telefonski imenik na pisači stol i počela ga listati.

Dok je tražila telefonske brojeve i telefonirala, pažljivo sam je zagledao. Bila je blijeda, ali prirodno blijeda, tako da je izgledala prilično zdravo. Njena gruba bakrenastoplava kosa nije sama po sebi uopće bila ružna, ali je bila tako čvrsto sapeta na uskoj glavi da gotovo i nije bila nalik na kosu. Obrve su joj bile tanke, neobično ravne i tamnije od kose, gotovo kestenjaste. Nosnice su joj bile anemično blijede. Brada joj je bila premalena, preoštra i djelovala je nestabilno. Nije bila našminkana, osim što je na usnama imala ne mnogo narančastocrvenog ruža. Oči iza naočari činile su se vrlo krupnima, šarenice oka velilcima i nesigurnima. Oba kapka bila su joj uska, tako da joj je lice imalo donekle istočnjački izgled, ili joj je pak koža lica bila tako napeta da je zatezala kutove očiju. Cijelo lice imalo je neki neobičan neurotični šarm, a uz malo dobre šminke djelovalo bi upečatljivo. Na sebi je imala jednodjelnu lanenu haljinu kratkih–rukava, bez ikakvih ukrasa. Gole ruke bile su joj posute nježnim dlačicama i ponekom pjegom.

Nisam se baš osvrtao na ono što je govorila u telefon. Razgovor je stenografirala lakim hitrim potezima olovke. Kad je završila, objesila je telefonski imenik natrag na kuku, ustala, poravnala haljinu na bokovima i rekla. Molim vas da pričekate trenutak – krenuvši prema vratima.

Na pola puta se okrenula, vratila i zatvorila gornju bočnu ladicu pisaćeg stola. Izišla je. Vrata su bila zatvorena. Bilo je tiho. Pod prozorom su zujale pčelice. Izdaleka se čulo stenjanje usisača za prašinu. Uzeo sam nezapaljenu cigaretu sa šešira, stavio je u usta i ustao. Obišao sam stol i otvorio ladicu koju je ona bila zatvorila. Nije trebalo da se time bavim. Samo sam bio radoznao. Nije me se trebalo ticati to što je u ladici držala mali automatski kolt. Zatvorih ladicu i ponovno sjedoh.

Nje je bilo oko četiri minute. Otvorila je vrata, ostala tamo i rekla: – Gospođa Murdock vas sada može primiti. Prosljedili smo hodnikom, pa je otvorila jedno krilo dvokrilnih staklenih vrata i sklonila se u

stranu da me propusti. Ušao sam, a vrata su se za mnom zatvorila. Unutra je bilo tako tamno da u prvi mah nisam vidio ništa osim vanjskog svjetla koje je dopiralo kroz gusto grmlje i kroz zastore. Onda sam razabrao da je ta prostorija neka vrsta staklenika, sasvim obraslog izvana. Bila je namještena travnatim prostirkama i pokućstvom od trske. Preko puta, kraj prozora, bila je ležaljka od trske, zaobljena naslona i s toliko jastuka da bi se njima mogao ispuniti slon, a na njima je ležala žena s čašom vina u ruci. Mogao sam je namirisati prije nego što sam je uspio pošteno zagledati.

Imala je krupno lice s podbratkom, srebrnasto obojenu kosu. nemilosrdno nakovrčanu trajnom ondulacijom, tvrdu njušku i velike vlažne oči s prijaznim izrazom mokrog kamena. Oko vrata je imala čipku, ali bi joj bolje stajao nogometni dres. Nosila je sivkastu svilenu haljinu. Ruke su joj bile debele i pjegave. Imala je lude naušnice: Uz nju je bio niski stolić sa staklenom plohom, na kojoj je bila boca porta. Srkala je vino iz čaše koju je držala, gledala me preko nje i ništa nije govorila.

Stajao sam. Ostavila me je da stojim sve dok nije otpila vino iz čaše, odložila je na stol i opet napunila. Zatim je rupčićem potapšala usne. Tek tada je progovorila. Glas joj je zvučao kao bariton koji ne trpi pogovora.

– Sjedite, gospodine Marlowe! Molim vas da ne zapalite. Astmatična sam.

Sjeo sam u trščanu stolicu za ljuljanje, a nezapaljenu cigaretu stavio iza rupčića u vanjskom džepiću sakoa.

– Nikad nisam imala posla s privatnim detektivima, gospodine Marlowe. Ne znam o njima ništa. Vaše preporuke zadovoljavaju. Koliko naplaćujete?

– Što, gospođo Murdock?

– Stvar je vrlo povjerljiva, naravno. Ne tiče se policije: Da sam željela miješati u to policiju, pozvala bih je. – Naplaćujem dvadeset i pet dolara na dan, gospođo Murdock. I troškove, naravno.

– Čini mi se skupim. Mora da dobro zarađujete. Ispila je još malo porta, Ne volim porto po vrućini, ali je zgodno kad ti daju priliku da ga odbiješ.

– N'e – rekoh. – Nije skupo. Naravno, detektivi svoj posao naplaćuju različito, baš kao i odvjetnici. Ili zubari. Ja nisam nikakva

organizacija. Pojedinac sam, pa se mogu baviti samo jednim poslovnim odjednom. Rizik je ponekad vrlo velik, a ni posla nema uvijek. Mislim da dvadeset i pet dolara nije mnogo.

– Shvaćam. A što ulazi u troškove? – Sitnice koje se ne daju predvidjeti.

– Voljela bih da se daju predvidjeti – reče kiselo. – Već ćete saznati – rekoh. – Dobit ćete sve crno na bijelome. Dat ću vam priliku da prigovorite ako se ne budete slagali.

– Koliko očekujete kao predujam?

– Za sto dolara stojim vam na usluzi – rekoh.

– Nadam se – dametnula je i dovršila porto, te nanovo napunila čašu ne brišući ovaj put usta.

– Od ljudi vašeg položaja ne tražim bezuvjetno predjam, gospođo Murdock.

– Gospodine Marlowe – reče – ja sam energična žena, ali ne dajte da vas uplašim. Ako me se plašite, onda mi baš niste potrebni.

Kimnuo sam ne ulazeći u raspravu o tome. Najednom se nasmijala i podrignula se. Bilo je to sasvim lagano podrigivanje, ništa upadljivo, a izvedeno nehajnom bezbrižnošću. – Moja astma! – rekla je. – Ovo vino pijem kao lijek. Zbog toga vam ga ne nudim.

Prebacio sam nogu preko noge. Nadao sam se da to neće naškoditi njenoj astmi.

– Novac – rekla je – doista nije važan. Ženi moga položaja i tako naplaćuju previše, pa to i očekujem. Nadam se da ćete zaslužiti svoju plaću. Stvari stoje ovako. Ukradeno mi je nešto vrlo vrijedno. Želim to dobiti natrag, ali želim još nešto. Neću da itko bude uhapšen. Slučajno je lopov član moje porodice, postao je to udajom – rekla je okrećući čašu debelim prstima i smiješeći se u prigušenom sujetlu zamračene sobe. – Moja snaha – dodala je – ljupka je žena, tvrda poput hrastove daske.

Pogledala me je s iznenadnim bljeskom u očima. Sin mi je velika budala – rekla je. – Ali mi je stalo do njega. Prije godinu dana oženio se glupo, bez mog pristanka. To mu nije bilo pametno; jer je nesposoban da sam, zarađuje za život. Stoga ima samo toliko novca koliko mu ja dadem, a ja baš nisam darežljiva. Dama koju je odabrao, ili koja je njega odabrala, bila je pjevačica u noćnom lokalima. Ime joj odgovara, zove se Linda Conquest. Živjeli su tu, u kući.

Nismo se svađale, jer ne dopuštam da se itko sa mnom svađa u mojoj kući, ali se nismo trpjele. Plaćala sam njihove troškove, kupila svakome od njih automobil, a dami davala dovoljnu premda ne raskošnu svotu za haljine i slično. Bez sumnje, život ovdje bio joj je dosadan. Bez: sumnje, moj sin joj je bio dosadan. I meni je. Bilo kako bilo, prije tjedan dana se odselila, ne rekavši kamo, niti se pozdravivši. Zakašljala se, iščeprkala rupčić i ispuhala nos. – Odneseo je iz kuće novčić. Rijedak zlatnik zvan Brasherov dublon. Bio je ponos zbirke moga muža: Mene numizmatika ne zanima; ali je njega zanimala. Nakon što je prije nekoliko godina umro, ja sam zbirku sačuvala. Gore je; u zaključanoj prostoriji zaštićenoj od vatre, u vatrostalnim kutijama. Osigurana je, ali još nisam prijavila gubitak. Niti to želim; ako ikako bude moguće: Sasvim sam sigurna da ga je uzela Linda. Kažu da taj novčić vrijedi više od deset tisuća dolara. To je pojedinačno kovani priinjerak, neupotrebljavan.

– Ali ga je upravo zato teško prodati – rekoh.

– Vjerojatno. Ne znam. Jučer sam tek opazila da ga nema. Ne bih to ni znala da mi nije telefonirao iz Los Angelesa čovjek po imenu Morningstar, rekao da je trgovac, te pitao da li je »Murdock Brasher«, kako ga je nazvao, za prodaju. Slučajno je na poziv odgovorio moj sin. "Odgovorio mu je da nije, niti je ikada bio za prodaju, ali ako želi zvati kasnije može sa mnom razgovarati jer sam tada spavala. Čovjek je pristao da zove kasnije. Moj sin je o tom razgovoru obavijestio gospođicu Davis, a ona mene. Naložila sam joj da trgovca odmah pozove. Bila sam znatiželjna.

Otpila je još malo porta i zadovoljno zamlijackala.

– Zašto ste bili znatiželjni, gospođo Murdock? – upitao sam tek toliko da nešto kažem.

– Da je taj čovjek bio ikakav viđeniji trgovac, znao bi da novčić nije za prodaju. Moj muž, Jasper Murdock, odredio je u oporuci da ni djelić njegove zbirke ne smije biti prodan, posuđen ili založen dok sam ja živa. Niti iznesen iz ove kuće, osim ako bi bila potrebna selidba zbog oštećenja kuće, a i tada pod nadzorom staratelja. Moj muž – ružno se osmjehnula – valjda je htio da pokažem malo više zanimanja za te komadiće metala nego za njegova života.

Dani je bio divan dan, sunce je sjalo, cvijeće cvjetalo, ptičice pjevale. Automobili su prolazili ulicom uz dalek ugodan šum. U

zamračenoj sobi sa ženom gruba lika i mirisom vina sve je djelovalo nekako nestvarno. Klatio sam prekriženom nogom i čekao.

– Razgovarala sam s gospodinom Morningstarom. Prvo ime mu je Elisha Morningstar, a ured u Beliontovoj igradi u Devetoj ulici u Los Angelesu. Rekla sam mu da Murdockova zbirka nije za prodaju, nikad nije bila, a što se mene tiče nikad neće ni biti, te da se čudim da on to ne zna. Nakašljao se i upitao me da li bi mogao pogledati novčić. Odgovorila sam da ne bi. Dosta suho je zahvalio i spustio slušalicu. Zvučao je starački. Tako sam sama pošla pogledati novčić, što godinama nisam činila. Nije ga bilo na mjestu, u jednoj od zatvorenih vatrostalnih kutija.

Nisam rekao ništa. Napunila je čašu i noktom kuckala po naslonu za ruke. – Možete pogoditi što sam tada pomislila.

Rekoh: – Mogu pogoditi ono što se odnosi na Morningstara. Netko mu je ponudio novčić na prodaju, a on je znao ili slutio odakle je. Mora da je novčić vrlo rijedak.

– Takvi primjerci su doista vrlo rijetki. I ja sam pomislila na to.

– Kako ga je netko mogao ukrasti? – upitah.

– Bilo tko iz ove kuće vrlo lako. Ključevi su u mojoj torbici, a ona često leži tu i tamo unaokolo. Bilo je vrlo jednostavno domoći ih se, otključati vrata i ormar i onda ih vratiti. Teško za nekog izvana, ali ma tko iz kuće mogao ga je lako ukrasti.

– Razumijem. Kako ste ustanovili da ga je ukrala vaša snaha, gospođo Murdock?

– Pa i nisam ustanovila, strogo uzevši. Ali sam u to potpuno sigurna. Poslugu čine tri žene već godinama davno prije moje udaje za gospodina Murdocka, prije sedam godina. Vrtlar nikada ne ulazi u kuću. Nemam vozača, jer me voze ili moj sin ili tajnica. Moj ga sin nije uzeo, ponajprije stoga što nije takva budala da pokrade rođenu majku, a, naposljetku, da ga je uzeo, ne bi me naveo na razgovor s trgovcem numizmatičkim novcem Morningstarom. Gospođica Davis – smiješno! Naprosto nije takav tip. Previše je plašljiva, kao miš. Ne, gospodine Marlowe, Linda je tip žene koja bi to učinila, pa makar samo iz prkosa. A poznato vam je kakvi su ti ljudi iz noćnih iokala.

– Svakakvi, baš kao i mi ostali – rekoh. – Nema tragova provale, pretpostavljam? Treba biti vrlo vješt, pa maznuti samo jedan vrijedan novčić – to ne ide. Možda bi bilo dobro da ipak pogledam sobu.

Izbočila je vilicu tako da su joj vratni mišići postali tvrde grude.

– Upravo sam vam rekla, gospodine Marlowe, da je gospođa Murdock, moja snaha, ukrala Brasherov dublon. Zurio sam u nju, a ona u mene. Oči su joj bile grube poput opeke iz prilaznog puta pred njenom kućom. Prekinuo sam to zurenje i rekao. – Ako pretpostavimo da je tako, gospođo Murdock, što želite da se učini?

– Kao prvo, želim novčić natrag. Kao drugo, želim da se moj sin bezbolno razvede. I ne namjeravam kupiti taj razvod. Kladam se da znate kako se takve stvari sređuju rekla je, dovršila ostatak vina i grubo se nasmijala.

– Čuo sam! – rekoh. – Rekli ste da ona nije ostavila svoju novu adresu. Znači li to da nemate pojma kamo je otišla?

– Upravo tako.

– Znači, iščezla je. Vaš sin bi mogao slutiti ponešto, a da vam to ne kaže. Morao bih ga vidjeti.

Krupno sivo lice još više otvrdne.

– Moj sin ne zna ništa. Ne zna čak ni da je novčić ukraden. Ne želim da on išta sazna. Pobrinut ću se da sazna kada za to dođe vrijeme. Do tada želim da ga ostavite na miru. On će raditi ono što ja želim.

– Nije uvijek – rekoh.

– Njegov brak – rekla je zlobno – bio je trenutačni poriv. Poslije se trudio da se ponaša kao džentlmen. Ja nemam takvih obzira. . .

– U Kaliforniji su potrebna tri dana za takav trenutačni poriv, gospođo Murdock.

– Mladiću, želite li vi taj poaao, ili ne želite?

– Želim ga, ako mi se kažu činjenice i ako me pustite da slučaj vodim onako kako to smatram najboljim. Ne želim ga ako mi nametnete gomilu pravila i ograničenja na koja ću se spoticati.

Gohotom se nasmijala.

– Ovo je delikatna obiteljska stvar, gospodine Marlowe. Morate postupati s puno takta.

– Ako me unajmite, dobivate sav takt koji posjedujem. Ako ga nemam dovoljno, bolje da me ne unajmljujete. Na, primjer, razumio sam da ne želite da vašoj snahi bilo što podmećem. Nemam dovoljno takta za takvo što.

Poprimila je boju kuhane cikle i zinula da: zaviče. Onda se zamislila, podigla čašu vina i otpila malo svoga lijeka. – Zadovoljavate – reka je suho: – Kamo sreće da sam vas srela prije dvije godine, prije nego što se oženio. Nje mi baš bilo jasno što je ovo posljednje trebalo da znači, pa sam šutio. Ona se nagnula preko naslona, napipala slušalicu kućnog telefona i promrmijala nešto.

Čuli su se koraci i sitna plavojka uđe pognute glave, kao da se plaši da će joj se netko pokušati udvarati.

– Napiši ovom čovjeku ček na dvije stotine i pedeset dolara – zareži na nju stara aždaja: – I ni riječi o tome. Mala se zacrvenjela sve do vrata: – Vi znate da o vašim stvarima nikada ne pričam, gospođo Murdock – proviljela je. – Nikada. Ne bih se ni u snu usudila – zastala je, – ja . . . – okrenula se spuštene glave i izišla iz sobe trčeći. Dok je zatvarala vrata, gledao sam je. Usne su joj drhtale, ali su joj oči divlje sjale.

– Trebat će mi damina fotografija i neke informacije – rekoh kad su se vrata zatvorila.

– Pogledajte u ladicu pisaćeg stola! – rekla je pokazujući debelim sivim prstom, na kojemu se svjetlucalo prstenje.

Prišao sam k stolu i otvorio jedinu ladicu, te uzeo fotografiju koja je sasvim sama ležala na dnu, licem prema gore, i gledala me hladnim tamnim očima. Ponovno sam sjeo s fotografijom u ruci i dobro je pogledao. Tamna kosa ovlaš razdijeljena i povučena unatrag sa širokog čela. Široka prkosna usta s usnama koje mame na poljubac. Zgodan nos, ni prevelik, ni premalen. Čvrste lične kosti, izrazu lica nešto je nedostajalo. Nekad bi se to zvalo odgojem, ali danas nisam znao kako da to nazovem. Za njezine godine izraz lica je bio previše zreo i iskusan. Previše toga ju je u životu snašlo, pa je djelovala suviše mudro i cinično. A iza toga mudrog izraza skrivala se prostodušnost djevojčice koja još vjeruje u Djeda Mraza.

Kimnuo sam glavom i strpao fotografiju u džep, pomislivši da izvlačim previše zaključaka iz osrednje fotografije i pri vrlo oskudnom svjetlu.

Vrata se otvore i djevojka u lanenoj haljini uđe s debelom čekovnom knjižicom i nalivperom te podloži ruku gospođi Murdock da na njoj potpiše ček. Uspravila se s mučnim osmijehom na licu, pa joj je gospođa Murdock oštrom gestom pokazala na mene a ona je

istrgla ček iz knjižice i dala mi ga. Zastala je na vratima, čekajući. Ništa joj nije rečeno, pa je tiho izišla i zatvorila vrata.

Mahnulo sam čekom da se osuši, presavio ga i sjeo držeći ga.

– Što mi možete reći o Lindi?

– Praktično ništa. Prije udaje za moga sina stanovala je s djevojkom po imenu Lois Magic – divna si imena daju ti ljudi – koja je bila neka vrsta zabavljačice: Radile su u klubu zvanom »Idle Valley« (Dolina besposlice), na Ventura bulevaru. Moj sin Leslie ga zna, čak previše dobro. Ne znam ništa o njenoj porodici ili porijeklu. Jednom je rekla da se rodila u Sioux Fallsu. Pretpostavljam da ima žive roditelje. Nisu me toliko zanimali da bih istraživala.

Vraga nije. Mogao sam je zamisliti kako kopa, objeručke.

– Ne znate adresu gospođice Magic? – Ne. Nikad je nisam ni znala.

– Možda zna vaš sin, ili gospođica Davis?

– Pitat ću sina kada dođe. Mislim da ne zna. Vi možete pitati gospođicu Davis. Sigurna sam da ne zna.

– Tako dakle. A ostali Lindini prijatelji vam nisu poznati?

– Nisu.

– Moguće je da je vaš sin još u vezi s njom, gospođo Murdock, a da vam to nije rekao.

Ponovno je pocrvenjela. Podigao sam ruku i navukao na lice pomirljiv smiješak: – Ta bili su u braku godžnu dana – rekoh. – Mora da zna ponešto o njoj.

– Izostavite mi sina iz ovoga – zarežala je.

Slegnuo sam ramenima i žalosno mljacnuo ustima. No dobro.. Pretpostavljam da je uzela automobil. Onaj koji ste joj vi dali?

– Čeličnosivi »mercury coupe«, model 1940. Gospođica: Davis će vam reći broj, ako želite. Ne znam da li je uzela taj auto.

– Znate li što je od novca i nakita ponijela?

– Ne baš mnogo novca. Mogla bi imati nekoliko stotina dolara; najviše. Zlobni osmijeh ocrtao je duboke bore oko njenog nosa i usta. – Ako, naravno, nije našla novog dečka.

– U redu. A nakit?

– Prsten sa smaragdima i briljantiina, ne naročito vrijedan, platinski sat Longines s rubinima u kućištu, ogrlica od vrlo dobrog tamnog jantara, koju sam joj ja poklonila iz gluposti. Imala je dijamantnu kopču sa dvadeset i šest malih brijanata u obliku romba. Naravno,

imala je i drugih stvari. Nikad tome nisam posvećivala naročitu pažnju. Ona se oblačila lijepo; ali ne upadljivo. Hvala bogu na tom daru.

Ponovno je napunila čašu, ispila i opet podrignula.

– To je sve što mi možete reći, gospođo Murdock? – Zar to nije dovoljno?

– Ni približno, a i čini se da ću se morati zadovoljiti time, bar za sada. Ako ustanovim da ona nije ukrala novčić, istraga je završena, što se mene tiče. Je li tako?

– O tome ćemo još govoriti – reče oštro. – naravno da ga je ukrala. A ja nemam namjere da je pustim tek tako. Zabijte si to u glavu, mladiću. I nadam se da ste barem upola toliko oštri kako se trudite da djelujete, jer te barske, dame ponekad imaju vrlo gadne prijatelje.

Još sam držao presavijeni ček među koljenima. Izvadio sam lisnicu, strpao ga u nju i ustao dohvativši s poda svoj šesir. – Volim kad su grubi – rekoh. – Grubijani su vrlo ograničeni. Javit ću vam se čim budem imao što javiti, gospođo Murdock. Mislim da ću se najprije latiti tog trgovca novčićima. Mislim da će to biti dobar trag.

Pustila me je da dođem do vrata prije nego što mi je zabrundala u leđa: – Ja vam se baš ne sviđam previše, zar ne?

Iscerio sam joj se, držeći već kvaku u ruci: – Meni se ne sviđate, a kome se to sviđate?

Zabacila je glavu i gromoglasno se nasmijala. Usred tog smijeha otvorio sam vrata, izišao i zatvaranjem vrata skloniose od njezine muškobanjaste grubosti. Vratio sam se hodnikom do poluotvorenih vrata tajničine sobe, pokucao, otvorio ih i pogledao unutra.

Ruke su joj bile prekrižene na stolu, a glava položena na njih. Cmizdrila je. Okrenula je glavu i pogledala me sva umrljana suzama. Zatvorio sam vrata, prišao joj i stavio ruku na njena nježna ramena. – Razvedrite se! – rekoh. – Trebalo bi nju žaliti. Misli da je gruba i ubija se pokušavajući da tu ulogu odigra do kraja.

Mala je skočila i oslobodila se moje ruke.

– Ne dodirujte me! – rekla je bez daha. – Ne dopuštam da me muškarci diraju. I ne govorite takve gadosti o gospođi Murdock.

Lice joj je bilo crveno i vlažno od suza. Oči su joj bile prekrasne bez naočari.

Stavio sam dugo čekanu cigaretu u usta i zapalio.

– Ja . . . nisam htjela biti gruba – promucala je. Ali ona me uistinu ponižava. A ja se toliko trudim da joj udovoljim. I dalje jecajući, izvadila je muški rupčić iz pisaćeg stola, stresla ga i obrisala njime oči. Na vrhu koji je visio vidio sam inicijale »L. M.« izvezene purpurnom bojom. Buljio sam u njih ispuhujući duhanski dim prema kutu sobe, što dalje od njene kose:

– Trebate li nešto? – upitala je.

– Trebam registarski broj automobila gospođe Murdock, Leslieve.

– To je 2X-1111, sivi »mercury« kabriolet, model 1940.

– Rekla mi je da je »coupe«.

– To je auto gospodina Lesliea. Iste je marke, boje i godine proizvodnje. Linda nije uzela svoj auto, nego njegov.

– A, tako! Što znate o gospođici Lois Magic?

– Vidjela sam je samo jedanput. Stanovala je s Lindom u istom stanu. Došla je ovamo s gospodinom . . . gospodinom Vannierom.

– Tko je on?

Gledala je dolje, u stol.

– Ja . . . samo je došla s njim. Ne poznajem ga. – U redu, a kako izgleda gospođica Magic?

– Ona je visoka privlačna plavojka. Vrlo zgodna.

– Mislite seksi?

– Ali – počela je pocrvenjevi od bijesa – na dobro odgojen način, ako znate što mislim.

– Znam što mislite, ali to me ne vodi nikamo. – Vjerujem vam – reče drsko.

– Znate li gdje živi gospođica Magic? . Odmahnula glavom. Složila je rupčić i stavila ga u ladicu, u onu u kojoj je bio pištolj.

– Možete maznuti drugi kad vam se ovaj zamaže rekoh.

Naslonila se unatrag u stolici, stavila svoje čiste ručice na pisaći stol i ravnodušno me pogledala.

– Da sam na vašem mjestu, gospodine Marlowe, ne bih se ponašala tako grubo. Barem ne prema meni.

– Ne. I ne mogu dalje odgovarati na vaša pitanja ako ne dobijem posebne upute. Moj posao je vrlo povjerljiv.

– Nisam grubijan – rekoh – samo sam muževan. Uzela je olovku i nešto napisala. Osmjehnula mi se slabo, ponovno pribrana.

– Možda ja ne volim muževne muškarce.

– Vi ste nastrani – rekoš – ako ja išta znam. Zbogom!

Izišao sam iz njenog ureda, nježno zatvorio vrata i otišao praznim hodnicima kroz prostranu, tihu, usnulu dnevnu sobu i ulazna vrata. Sunce je igralo na vrelom travnjaku. Stavio sam sunčane naočari, prišao malom crncu i opet ga pogladio po glavi.

– Braco, još je gore nego što sam mislio – rekoš mu. Kamene vrtno ploče bile su vrela pod đonovima mojih cipela. Uđoh u automobil i krenuh. Mali coupe boje pijeska krene za mnom. Nisam se obazirao. Vozač je nosio plosnati slamni šešir sa sivom vrpcom uokolo, a kao i ja nosio je sunčane naočari.

Povezao sam se prema gradu. Nekoliko blokova dalje, na križanju, coupe boje pijeska bio je još iza mene. Slegao sam ramenima i, iz vica, napravio krug oko nekoliko blokova. Coupe je išao za mnom. Skrenuo sam u ulicu obrubljenu visokim stablima, napravio autom veliko U i zaustavio se uz rubnjak. Coupe je oprezno izišao iza ugla. Plavokosi sa slamnatim šešikom nije se ni okrenuo prema meni. Otplovio je dalje, a ja sam se odvezao u Arroyo Seco i dalje prema Hollywoodu. Pažljivo sam se obazreo nekoliko puta, ali nisam više uočio coupe.

3

Ured mi je bio u Cahuenga-zgradi, na šestom katu, dvije male prostorije otraga. Jednu sam ostavio otvorenu da bi u njoj čekali strpljivi klijenti, ako takvih uopće imam. Na vratima je bilo zvono koje sam mogao uključivati i isključivati iz svoje osobne mislionice.

Pogledao sam u čekaonicu. U njoj nije bilo ničega osim mirisa prašine. Otvorio sam još jedan prozor, otključao vrata koja povezuju dvije prostorije i ušao u stražnju. Tri tvrde stolice, jedna okretna stolica, jednostavan pisaći stol pokriven staklenom pločom, pet zelenih kartotečnih ormarića, od kojih su tri bila potpuno prazna, kalendar i radna dozvola uokvirena na zidu, telefon, umivaonik u vlažnom drvenom ormariću, vješalica, sag koji je bio samo da bude nešto na podu i dva otvorena prozora s mrežastim zavjesama koje su se micale kao usne bezubog starca. Sve same iste stvari od prošle godine, i pretprošle. Ni lijepo, ni vedro, ali bolje od šatora na plaži.

Objesio sam šešir i ogrtač na vješalicu, oprao lice i ruke hladnom vodom, zapalio cigaretu i stavio telefonski imenik na stol. Pisalo je da Elisha Morningstar stanuje u Belfont-zgradi 824, u Devetoj zapadnoj ulici broj 422. Prepisao sam adresu i broj telefona, i već sam posegnuo za aparatom kad sam se sjetio da nisam uključio zvono na vratima. Dosegnuo sam rub stola i pritisnuo zvono u pravi čas: Netko je upravo otvarao ulazna vrata.

Okrenuo sam blok za bilješke nadolje i pošao vidjeti tko je to. Bio je to visok, vitak, samodopadljiv tip u kamgarn-odijelu boje škrljca, u crnobijelim cipelama i košulji boje bjelokosti, s kravatom i rupčićem u gornjem džepu sakoa. Držao je crni cigarluk podvrnutom bijelom rukavicom od svinjske kože i mrštio nos na pohabane časopise na stolu, stolice i olinjali sag, općenito na dokaze nevelike zarade.

Kad sam otvorio vrata, on se napola okrenuo i zagledao u mene parom blijedih snenih očiju smještenih blizu finog uskog nosa. Put mu je bila opaljena, crvenkasta kosa zalizana na uskoj lubanji, a uski red brkova mnogo crveniji od kose. Odmjerio me je bez žurbe i bez naročitog zadovoljstva. Otpuhnulo je lagano dim i sa zajedljivim osmijehom progovorio.

– Vi ste Marlowe? Kimnuh.

– Malo sam razočaran – rekao je. – Očekivao sam nekoga s prijavim noktima.

– Uđite – rekoš – i sjednite, možda ćete onda biti duhoviti.

Pridržao sam mu vrata i on se ušetao otresajući noktom srednjeg prsta slobodne ruke pepeo cigarete na pod. Sjeo je na drugi kraj, tamo gdje sjede klijenti, skinuo rukavicu s desne ruke, presavio je i s već skinutom lijevom rukavicom stavio na stol. Istresao je opušak iz cigarluka, pročačkao ga šibicom dok se nije ugasio, a onda stavio novu cigaretu i zapalio je širokom šibicom boje mahagonija. Naslonio se u stolici s izrazom aristokrata koji se dosađuje.

– Je li sve u redu? – upitao sam. – Puls i disanje normalni, ili želite hladne obloge na glavu?

Nije se nainrštio, jer je već bio namršten

– Privatni detektiv – promrsi. – Još nijednog nisam sreo. Mora da je to mučan posao. Viriti kroz ključanice, praviti skandale . . . i tako to.

– Dolazite poslovno – upitah – ili samo razgledate? Osmjehne se slabašno kao debela dama na vatrogasnoj zabavi.

– Zovem se Murdock. To ime bi vam trebalo nešto značiti.

– Sigurno vam je bilo lijepo dok ste dolazili ovamo – rekoš i počeh puniti lulu.

Gledao me je kako punim lulu. Polako je progovorio: – Moja majka vas je angažirala zbog nečega. Dala vam je ček.

Završio sam s punjenjem lule, prinesao joj upaljenu šibicu, povukao dim i naslonivši se otpuhnuo preko desnog ramena prema otvorenom prozoru. Nisam rekao ništa.

On se još malo nagnuo naprijed i rekao mi ozbiljno: – Znam da je šutnja dio vašeg posla, ali ovo nije nagađanje. Došapnuo mi je to crvić, običan crv koji je često zgažen, ali ipak živi, baš kao i ja. Slučajno sam vam bio za petama. Da li vam to razjašnjava stvar?

– Možda – rekoš – kad bi mi to išta značilo.

– Unajmljeni ste da biste pronašli moju ženu, mislim. Šmrknuo sam i iscerio mu se preko lule.

– Monlowe – rekao je još ozbiljnije – truditi ću se, ali mislim da vas neću moći podnijeti.

– Urlam. Od bijesa i boli.

– I, oprostite mi na izrazu, vaše grubo ponašanje smrdi.

– Kako vi to kažete, zvuči još žučljivije.

Opet se naslonio i zamišljeno zagledao u mene blijedim očima. Promeškoltio se u stolici, pokušavajući da sjedne udobnije. Mnogi su pokušali da se smjeste udobnije u toj stolici. Moram je jednom i ja isprobati. Možda mi krade poslove.

– Zašto bi moja majka željela pronaći Lindu? – upitao je polako. – Mrzi je. Mislim, moja majka mrzi Lindu. Linda se prema mojoj majci ponašala sasvim pristojno. Što vi mislite o njoj?

– O vašoj majci?

– Naravno. Pa vi Lindu još niste ni vidjeli, zar ne?

– Toj tajnici vaše majke posao visi o koncu. Brblja previše.

Energično je odmahnuo glavom.

– Mama neće saznati. Uostalom, mama ne može živjeti bez Merle. Potreban joj je netko koga će zlostavljati. Ona će na nju vikati, možda je čak i iščuška ako ovo sazna, ali bez nje ne može. Što vi mislite o njoj?

– Zgodna je, na neki starinski način. Frknuo je negodujući.

– Mislim, o majci. Merle je obična djevojka, to znam. – Vaš me dar zapažanja iznenađuje.

Bio je zapanjen. Umalo je zaboravio da strese pepeo noktom. Ali se sjetio. Pazio je, ipak, da ništa ne upadne u pepeljaru. Strpljivo je rekao:

– O mojoj majci.

– Divan ratni veteran – rekoh. – Zlatnog srca, ali dobro i duboko skrivenog.

– Ali zašto želi pronaći Lindu? To ne razumijem. Niti razumijem zašto na to troši novac. Moja majka mrzi trošiti novac. Misli da je novac dio nje same. Zašto želi pronaći Lindu?

– Odakle da to znam? – rekoh. – Uostalom, tko kaže da je traži?

– Pa vi ste to dali naslutiti. A Merle . . .

– Merle je naprosto romantična. Izmislila je to. Do vraga, pa ona briše nos muškim rupčićem. Vjerojatno vašim.

Pocrvenio je.

– To je smiješno. Čujte, Marlowe. Molim vas, budite razumni i natuknite mi o čemu se radi. Nemam mnogo novca, ali ako bi dvije stotine . . .

– Trebao bih vas mlatnuti. Osim toga, ne bih smio s vama govoriti. Takvu sam naredbu dobio.

– Zašto, zaboga?

– Ne pitajte me ono što ne znam. Ne mogu vam odgovoriti. A ne pitajte me ni ono što znam, jer vam neću htjeti odgovoriti. Pa gdje vi živite? Kad se čovjeku moga zanata povjeri posao, zar on onda ide okolo da bi odgovarao na pitanja onima koji su radoznali?

– Mora da u zraku ima mnogo elektriciteta – reče zlobno – kada čovjek vaše struke odbija dvije stotine dolara.

Nije mi se isplatilo u to ulaziti dublje. Izvadio sam iz pepeljare njegovu šibicu boje mahagonija i pogledao je. Imala je uske žute rubove s bijelim natpisom: TOP ROW W. D. WRIGHT '36. Ostatak je bio izgorio. Presavio sam šibicu napola i bacio je u veliki koš za otpatke.

– Ja volim svoju ženu – reče on odjednom pokazujući mi oštre bijele rubove zuba. – Možda zvuči otrcano, ali je istina.

– Tango se još uvijek pleše.

Još su mu usne bile razvučene kad je rekao:

– Ona mene ne voli. Ne znam zašto bi me voljela. Odnosi su nam bili napeti. Ona je navikla na dinamičan život, a kod nas je bilo dosadno. Nismo se prepirali. Linda je hladan tip. Ali joj baš nije bilo zabavno u braku sa mnom.

– Vi ste naprosto preskromni – rekoh.

Oči su mu zasjale, ali je uspio sačuvati svoje lijepo ponašanje.

– nije u redu, Marlowe. Čak je ofucano. Čujte, izgledate mi ipak pristojno. Ja znam da moja majka ne bi olako uložila dvije stotine i pedeset dolara. Možda se ne radi o Lindi. Radi se možda o nekom drugom. Možda . . . – zastao je i onda polako, gledajući me u oči, rekao: – Možda se radi o Mornyju.

– Možda! – rekoh veselo.

Dohvatio je rukavice sa stola, pljesnuo njima po stolu i opet ih spustio. – U redu, tu me imate – reče. – Ali nisam ni slutio da ona zna za to. Mora da joj je Morny telefonirao. A obećao je da neće.

To je išlo lako. Rekoh: – Koliko mu dugujete? Nije išlo baš tako lako. Opet je postao sumnjičav.

– Da joj je on telefonirao, rekao bi joj to. A ona bi rekla vama – rekao je slabašnim glasom.

– Možda se ne radi o Mornyju – rekoh, osjećajući jaku želju da nešto popijem. – Možda samo kuharica čeka dijete s raznosačem

mlijeka. Ali ako je Morny, koliko?

– Dvanaest tisuća – pogledao je u pod i pocrvenio. – Prijeti li vam? Kimnuo je.

– Recite mu neka se malo smiri – rekao sam. – Kakav je on tip? nasilnički?

Podigao je pogled, a izraz lica bio mu je hrabar.

– Pretpostavljam da jest. Mislim da su svi oni takvi. Bio je glavni na filmu. Izgleda pristalo, tjelesno, i juri za ženama. Ali nemojte pomisliti ništa loše. Linda je kod njega samo radila, kao i konobari i svirači. A ako nju tražite, neće vam ići lagano.

Uljudno sam mu se nasmiješio. – Zašto mi ne bi išlo lagano. Pa nije valjda zakopana u dvorištu?

Ustao je s bijesnim sjajem u blijedim očima. Blago nagnut nad stol, vješto je izvadio mali automatski pištolj kalibra oko .25 s rukohvatom od orahova drva. Sličio je kao brat bratu onome koji sam vidio u ladici Merlina pisaćeg stola. Otvor se činio prilično zlokobnim jer je bio uperen u mene. Nisam se ni pomaknuo.

– Ako se netko želi poigrati Lindom, morat će se najprije poigrati sa mnom – reče odlučno.

– To ne bi trebalo biti suviše teško. Bolje bi vam bilo da nabavite veći pištolj, jer ovako djelujete kao da lovite pčele.

Vratio je pištoljčić u unutarnji džep sakoa. Pogledao me je otvoreno i čvrsto, uzeo svoje rukavice sa stola i krenuo k vratima. – Razgovor s vama je čisto gubljenje vremena – reče. – Vi pravite glupe šale, to je sve.

Rekoh: – Pričekajte trenutak! – ustadoh i obidoh stol. – Možda bi vam bilo pametno da ovaj razgovor ne spominjete svojoj majci, ako ni zbog čega drugog, onda zbog male.

Kimnuo je.

– Po količini informacija koje sam dobio čini se da nije vrijedan ni spomena.

– Je li točno ono o dvanaest tisuća duga? Pogledao je dolje, pa gore, pa opet dolje i rekao:

– Onaj tko Mornija olakša za dvanaest tisuća, morao bi biti znatno mudriji od mene.

Bio sam mu vrlo blizu. Rekoh:

– Zapravo, ja čak ne vjerujem da se brinete zbog svoje žene. Mislim da znate gdje je ona. Ona uopće nije pobjegla od vas. Samo je pobjegla od vaše majke.

Podigao je pogled i skinuo jednu rukavicu. Nije rekao ništa.

– Možda će pronaći posao. I zaraditi dovoljno novca da vas može uzdržavati.

Ponovno je pogledao u pod, okrenuo tijelo malo udesno i ruka u rukavici mu krutim lukom poletje nagore. Maknuo sam bradu iz njene putanje, zgrabio ga za zapešće i oslonivši se izvrnuo mu ruku. Noga mu je kliznula unatrag i počeo je teško disati. Zapešće mu bi bilo tanko, tako da sam ga potpuno obuhvatio svojim prstima.

Stajali smo tako i gledali jedan drugome u oči. Disao je poput pijanca, otvorenih usta. Crvene pjegice su mu izbile na obrazima. Pokušao je istrgnuti ruku, ali sam se tako naslonio na nju da je morao zakoračiti unatrag da bi je obuhvatio drugom rukom. Obrazi su nam bili udaljeni samo nekoliko centimetara.

– Kako to da vam stari nije ostavio nešto novca? iscerih se. – Ili ste ga svega spiskali?

Progovorio je kroz zube, još pokušavajući da se iščupa. – Ako vas se to uopće tiče i ako mislite na Jaspera Murdocka, on nije bio moj otac. Nije me volio i nije mi ostavio ni centa. Moj je otac bio Horace Bright, koji je izgubio sve u burzovnom slomu i skočio kroz prozor svoga ureda.

– Lako vas je pomusti, ali dajete slabo mlijeko rekoh. – Žao mi je zbog onog što sam rekao o vašoj ženi. Samo sam vas htio izbaciti iz takta.

Pustio sam mu ruku i odmakao se. Još je disao brzo i teško. Oči su mu bile vrlo ljutite ali nije galamio.

– Pa, uspjeli ste. Ako ste zadovoljni, ja idem.

– Učinio sam vam uslugu – rekoh. – Čovjek koji nosi pucaljku ne smije se tako lako vrijeđati. Bolje je da je se riješite.

– To je moj problem – rekao je. – Žao mi je što sam potegao na vas. Mislim da vas ne bi mnogo boljelo ni da sam pucao.

– Sve je u redu.

Otvorio je vrata i izišao. Koraci mu zamru u hodniku. Još jedan smotani tip. Lupkao sam zglavkom po zubu u taktu njegovih koraka,

sve dok sam ih mogao čuti. Onda sam se vratio do pisaćeg stola, pogledao u bilježnicu i podigao telefonsku slušalicu.

4

Nakon što je tri puta odzvonilo, s druge strane telefonske linije se kroz gomilu žvakaće gume probije mladenački, gotovo dječji ženski glas: – Dobro jutro! Ured gospodina Morningstara.

- Je li stari gospodin tu?
- Tko zove, molim vas?
- Marlowe.
- Da li vas on poznaje, gospodine Marlowe?
- Pitajte ga da li otkupljuje stare američke zlatnike.
- Samo trenutak, molim.

Slijedila je stanka, dovoljna da staroga gospodina izvijesti da ga netko treba na telefon. Onda je škljocnulo i čuo se muški glas. Bio je suh, čak sasušen: – Ovdje Morningstar.

– Čuo sam da ste se obratili gospođi Murdock iz Pasadene zbog jednog novčića, gospodine Morningstar.

– Zbog jednog novčića – ponovio je. – Točno. I? – Koliko sam informiran, željeli ste kupiti taj novčić iz Murdockove zbirke.

– Uistinu? A tko ste vi, gospodine?

– Philip Marlowe. Privatni detektiv. Radim za gospođu Murdock.

– Uistinu – ponovio je. Brižljivo je pročistio grlo. A o čemu želite razgovarati sa mnom, gospodine Marlowe?

– O tom novčiću.

– Ali rečeno mi je da nije za prodaju.

– Ipak želim da razgovaramo o njemu. Osobno. – Želite reći da se predomislila u vezi s prodajom?

– Ne, nije se predomislila.

– Bojim se da vas onda ne razumijem, gospodine Marlowe. O čemu bismo onda razgovarali? – Sada mu je glas zvučao lukavo.

Odigrao sam svoj adut nehajnom ljupkošću.

– Stvar je u tome, gospodine Morningstar, što ste znali da novčić nije za prodaju dok ste je zvali.

– Zanimljivo – reče polako. – Kako?

– Jer ste stručnjak za to i morate to znati. Službeno je objavljeno da se zbirka gospodina Murdocka ne može prodati dok je živa gospođa Murdock.

– Ah, da, da – nastala je tišina, a onda: – U tri sata. Rekao je to ne baš oštro, ali brzo. – Bit će mi drago da vas primim u svom uredu.

Vjerojatno znate gdje je to. Odgovara li vam to?

– Doći ću – rekoh.

Spustio sam slušalicu, zapalio lulu i ostao sjediti gledajući u zid. Lice mi je bilo ukočeno od razmišljanja, ili od nečeg sličnog tome. Izvadio sam fotografiju Linde Murdock iz džepa, promatrao je neko vrijeme, zaključio da joj je lice zgodno i sasvim svakidašnje i zaključao fotografiju u pisači stol. Izvadio sam iz pepeljare drugu Murdockovu šibicu i pregledao je. Natpis na njoj je bio: TOP ROW W. D. WRIGHT '36. Bacio sam je natrag u pepeljaru, pitajući se zbog čega je to važno. Možda je tu bio neki trag.

Iz lisnice sam izvadio ček gospođe Murdock, potpisao ga na poleđini, ispunio uložni i isplatni listić, iz pisaćeg stola izvadio svoju bankovnu knjižicu, sve skupa povezao gumicom i strpao u džep.

Ime Lois Magic nije se nalazilo u telefonskom imeniku. Stavio sam na stol poslovni dio imenika, popisao nekoliko najistaknutije odštampanih kazališnih agencija i počeo im telefonirati. Svugdje su se odazivali zvonki prijateljski radoznali glasovi, ali nisu znali ili nisu htjeli da mi kažu. šta o gospođici Lois Magio, navodnoj zabavljačici:

Bacio sam taj popis u koš za otpatke i telefonirao Kennyju Hasteu, novinaru kriminalističke rubrike lista »Hronicle«.

– Što znaš o Alexu Mornju? – upitao sam ga nakon što smo malo probrbljali.

– Vodi raskošan noćni lokal s kockarnicom, u Idle Valleyu oko dvije milje od autoceste prema brdima. Bio je na filmu. Očajan glumac. Čini se da ima moćne zaštitnike. Nisam čuo da je ikoga ubio usred bijela dana na javnome mjestu. Ni u bilo koje drugo doba. Ali se ne bih kladio u to.

– Je li opasan?

– Mislim da bi mogao biti, kad zatreba. Svi ti dečki su išli često u kino, pa znaju kako se vladaju vlasnici noćnih lokala. Njegov tjelohranitelj je prava mustra. Zove se Eddie Pru, visok je oko dva metra i mršav kao pošten alibi. Jedno oko mu je mrtvo – rana iz rata.

– Je li Morny opasan za žene?

– Ne budi zaostao, stari. Žene to ne zovu opasnim.

– Poznaješ li djevojku, zvanu Lois Magic, navodno zabavljačicu? Visoka, upadljiva plavojka, kako sam čuo.

– Ne poznajem, ali bih je želio upoznati.

– Baš si sladak. A poznaješ li ikoga tko se zove Vannier? Takva prezimena nema u telefonskom imeniku.

– Jok! Ali mogu ti javiti kad se raspitam. Gertie Arbogast bi mogao znati. On poznaje svu aristokraciju noćnih lokala. I ološ.

– Hvala ti, Kenny. Zvat ću ja tebe. Za pol sata. Odgovorio je potvrdno, pa smo prekinuli. Zaključao sam ured i otišao.

Na kraju hodnika, u kutu, mlađahan plavokos čavjek u smeđem odijelu, sa slamnatim šeširom obavijenim tropskom smeđežutom vrpcom, čitao je večernji list oslonjen leđima o zid. Kad sam ga mimoišao, zijevnuo je, strpao novine pod ruku i uspravio se. Ušao je sa mnom u dizalo. Bio je tako umoran da je jedva držao oči otvorene. Izišao sam na ulicu i odšetao do banke u susjednom bloku zgrada, te podigao nešto gotovine za troškove. Odatle sam otišao u restauraciju »Tigrov rep«, sjeo u jedan separe, popio martini i pojeo sendvič. Čovjek u smeđem odijelu smjestio se na kraj šanka, pio koka-kole i dosađivao se vrteći u ruci novčiće kao da im želi izgladiti rubove. Opet je nosio sunčane naočari. To ga je činilo nevidljivim.

Razvlačio sam sendvič koliko sam mogao, a onda sam upao u telefonsku govornicu uz šank. Čovjek u smeđem odijelu naglo je okrenuo glavu, a onda podizanjem cvikera pokušao prikriti taj svoj pokret. Telefonirao sam opet u »Chronicle«.

– Dobro – reče Kenny Haste. – Gertie Arbogast kaže da se Morny oženio tvojom naočitom plavojkom nedavno. Lois Magic. Ne poznaje Vanniera. Kaže da je Morny kupio posjed iza Bel-Aira, bijelu kuću na Stillwood Crescent prilazu, oko pet blokova sjeverno od Sunseta. Gertie kaže da je Morny kupio tu vilu od propalog preprodavača koji je uhvaćen pri pljački neke poštanske pošiljke. Zvao se Arthur Blake Popham. Inicijali su mu još i sada na ulaznim vratima pred kućom. A valjda i na toaletnom papiru, kaže Gertie. Bio je takav tip. To je sve što znamo.

– Nitko ne može tražiti više. Puno ti hvala, Kenny. Spustio sam slušalicu, izišao iz kabine, susreo tamne naočari iznad smeđeg odijela ispod slamnatog šešira i gledao ih kako se okreću na drugu stranu. Okrenuo sam se na jednoj nozi, prošao kroz okretna vrata u kuhinju, kroz nju na ulicu, uz nekoliko kuća na stražnji dio parkirališta gdje sam bio ostavio automobil.

Iza mene nije bilo coupea boje pijeska kad sam se povezao prema Bel-Airu.

5

Prilaz Stillwood Crescent skreće blago k sjeveru od Sunset bulevara, podosta iza igrališta za golf Bel-Air Country Cluba. Put je obrubljen ogradama i zidovima. Neka imanja ograđena su visokim, a neka niskim zidovima, neka ogradama od željeznih ornamentata, a oni staromodniji su se zadovoljili visokim živicama. Ulica nije imala pločnika. U tom kraju nitko nije pješačio, čak ni poštari.

Popadne je bilo toplo, ali ne tako toplo kao u Pasadeni. Sa suncem, opojnim mirisom cvijeća, prskalicama za polijevanje iza živica i ograda i vrtlarima koji su kosilicama oprezno kosili njegovane travnjake.

Polako sam vozio uzbrdo, tražeći pogledom monograme na ulaznim vratima. On se zvao Arthur Blake Popham. Inicijali bi trebali biti ABP. Našao sam ih gotovo pri vrhu, naslikane zlatom na crnom štitu. Vrata su zatvarala asfaltni prilazni put.

Bila je to sjajna bijela kuća potpuno nova po izgledu, ali okružena već dobro izraslim zelenilom. Bila je prilično skromna za ovaj kraj, ne sa više od četrnaest soba i vjerojatno samo jednim bazenom za kupanje. Ograda je bila niska, od opeke zalivene betonom i obojene bijelo, s crnom željeznom rešetkom na vrhu. Ime A. P. Morny bilo je ispisano na velikom srebrnastom poštanskom sanduku na ulazu za poslugu. Parkirao sam svoju krtiju na ulici i odšetao se crnim prilazom do zasljepljujući bijelih bočnih vrata na koja je šarene sjene bacaо krov od staklenih crepova. Lupnuo sam velikim mjedenim zvekirom. Po strani, iza kuće, vozač je prao »cadillac«.

Vrata se otvore i Filipinac stroga pogleda, u bijelom sakou, napući usne na mene. Dao sam mu posjetnicu.

– Gospođu Morny, molim – rekoх.

Zatvorio je vrata. Vrijeme je prolazilo polagano, kao i uvijek kad sam čekao da me netko primi. Pljusak vode po »cadillacu« zvučao je prohladno. Vozač je bio čovječuljak u jahaćim hlačama, gamašama i košulji natopljenoj znojem.

Izgledao je kao prerasli džokej i pravio iste piskutave zvukove, perući automobil, koje stajski momak pravi dok timari konja.

Kolibrić crvenog vrata uleti u crveni grm iza vrata, pročešlja nekoliko cjevastih cvjetova i prhne uvis tako brzo da je naprosto nestao u zraku.

Vrata se otvore i Filipinac mi je htio gurnuti posjetnicu natrag u ruku, ali je nisam uzeo.

– Što želite? – glas je bio čvrst i hrapav, kao kad bi netko hodao na vršcima prstiju po gomili ljusaka od jaja. – Želim da vidim gospođu Morny.

– Nije kod kuće.

– Zar niste to znali već onda kad sam vam dao posjetnicu?

Raširio je prste i pustio posjetnicu da doleprša do tla. Nacerio mi se pokazujući niz zuba popravljenih u pola cijene.

– Saznao sam kad mi je rekla – odbrusi zalupivši grubo vratima.

Pokupio sam posjetnicu i otišao do vozača koji je pljuskao vodom »cadillac« i otirao ga velikom spužvom. Imao je crvene podočnjake i čuperak kose boje kukuruza. Ugašena cigareta visila mu je u kutu usana. Na prvi pogled se vidjelo da se s mukom bavi svojim poslom i ne miješa se u tuđi. Upitah ga:

– Gdje je gazda?

Cigareta mu zaigra u ustima. Voda se lagano razlije po laku.

– Pitaj u kući, Njofra.

– Jesam. Stresli su mi facu vratima. – Baš tužno, Njofra.

– Što je s gospođom Morny?

– Ista priča, Njofra. Ja tu samo radim. Prodaješ li nešto?

Pridržao sam posjetnicu tako da je može pročitati. Ovaj put je to bila poslovna posjetnica. Spustio je spužvu na karoseriju, a cijev za polijevanje na beton. Obišao je oko barice da bi obrisao ruke ručnikom obješenim na vrata garaže. Iščačkao je iz džepa od hlača šibicu, kresnuo je i nakrivio glavu da pripali ugašenu cigaretu zalijepljenu za donju usnu. Njegove male lisičje oči sijevnule su lijevo-desno, pa je otišao iza auta i kimnuo mi da priđem.

– Kako stoji dobri stari fond za ovakve troškove? – upitao je tiho i brižno kad sam mu se primakao.

– Zdebljao se od nerada.

– Za peticu bih mogao početi razmišljati. – Ne bih htio da te toliko namučim.

– Za deset bih propjevao kao kanarinci uz harfu. – Ne volim tako raskošne orkestracije – rekoh. Nakrivio je glavu.

– Kaži to na engleskom, Njofra.

– Neću da izgubiš posao, sinak. Želim samo saznati da li je gospođa Morny kod kuće. Vrijedi li to više od komada?

– Ne brini o mome poslu, Njofra. Dobar sam ja. – S Mornyjem, ili s nekim drugim?

– To tražiš za onaj isti komad? – Dva komada.

Prodorno me je pogledao.

– Ne radiš li možda za njega? – Jok!

– Lažeš! – Aha!

– Daj dva! – odrezao je. Dao sam mu dva dolara.

– Otraga je, s prijateljem – reče. – Dragim prijateljem. Kad imaš prijatelja koji ne radi i muža koji radi, imaš sve, z.r ne? – rekao je iscrivši se.

– Jednog dana ćeš se probuditi u kakvu jarku.

– Ne ja, Njofra. Lukav sam. Znam kako se s njima radi. Cijelog života se majmuniram oko takvih.

Protrljao je dvije novčanice dlanovima, puhnuo u njih, smotao ih uzduž i poprijeko i strpao ih u džepić za sat na hlačama.

– To je bilo samo predjelo – reče. – Za još pet . . . Poveliki žučkasti kokeršpanijel pojavi se iza »cadillaca«; oklizne se malo na mokrom betonu, propne bez napora i sa sve četiri šape me mlatne u želudac i butove, lizne mi lice; baci se na tlo, protrči oko mojih nogu, sjedne između njih, isplazi jezik i počne dahtati. Prekoračio sam ga, prihvatio se za bok automobila i izvadio rupčić.

Muški glas počne dozivati: – Dođi, Heathcliff! Dođi! Začuju se koraci po stazi.

– To je Heathcliff – zlovoljno reče vozač.

– Heathcliff ?

– Do vraga, tako zovu psa, Njofra.

– »Orkanski visovi« ? – upitah.

– Opet pričaš zagonetke – progundā. – Pazi, imamo društvo! Pokupio je spužvu i cijev i vratio se pranju automobila. Ja sam se odmaknuo dalje od njega. Pas se u hipu premjestio za mnom, umalo me srušivši.

– Dođi, Heathcliff! – pozvao je još glasnije muški glaš i kroz otvor tunela obraslog ružama ukaže se čovjek. Visok, tamnopusan, maslinaste puti, blistavih crnih očiju i sjajnih zuba. Zalisci. Tanki crni brkovi. Zalisci dugački, predugački. Bijela košulja s inicijalima

izvezenima na džepu, bijele hlače, bijele cipele. Ručni sat koji se napola obavio oko mršavog zapešća, pridržavan zlatnim lancem. Žuta marama oko pocrnjelog tankog vrata. Vidio je da mi pas leži između stopala i to mu se nije svidjelo. Pucnuo je dugim prstima i čistim čvrstim glasom povikao: – Dođi, Heathcliff! Smjesta dođi!

Pas je teško disao i nije se ni pomakao, osim što se još više prislonio uz moju desnu nogu.

– Tko ste vi? – upitao me je čovjek gledajući me ukočeno.

Izvadio sam posjetnicu. Maslinasti prsti su je uzeli. Pas se tiho iskrao između mojih nogu, obišao oko prednje strane auta i nečujno se izgubio što dalje.

– Marlowe – rekao je čovjek. – Marlowe, je li? Što je to? Detektiv? Što želite?

– Želim do gospođe Morny.

Pogledom me odmjerio odozgo dodolje, pri čemu mu je pogled klizio polako, a isto tako i svilenkaste resice na zaliscima.

– Zar vam nije rečeno da je nema?

– Jest, ali ja ne vjerujem u to. Vi ste gospodin Morny?

– Ne, nisam.

– To je gospodin Vannier – reče vozač iza mojih leđa razvučenim, snishodljivim glasom koji neprikriveno vrijeđa. – On je obiteljski prijatelj. Dolazi ovamo vrlo često.

Vannier je gledao preko moga ramena ljutitim očima. Vozač obiđe oko automobila i ispljune opušak cigarete s nehajnim prezirom.

– Već sam rekao ovom njuškalu da gospodar kuće nije tu, gospodine Vannier.

– Doista.

– Rekao sam mu da ste tu vi i gospođa Morny. Jesam li pogriješio?

– Mogao si se baviti svojim poslom – reče Vannier.

– Kako mi to nije palo na pamet, do vraga – nato će vozač.

– Gubi se dok ti nisam polomio taj prljavi vrat. Vozač ga tiho pogleda i odseće se u tamu garaže pa počne zvižducati. Vannier prenese svoj užareni pogled na mene i nastavi:

– Rečeno vam je da gospođa Morny nije tu, ali nije vrijedilo. Je li tako? Drugim riječima, informacija vas nije zadovoljila.

– Ako već moramo govoriti drugim riječima, ove su prave.

– Shvaćam. Biste li se izjasnili o čemu želite razgovarati s gospođom Morny?

– Radije bih to objasnio gospođi Morny osobno.

– Iz svega se može razumjeti da vas ona nema volje vidjeti.

– Pazi na njegovu desnicu, Njofra. Mogao bi imati nož u njoj – reče vozač iza kola.

Vannierova maslinasta boja kože pretvori se u boju suhe morske trave. Okrenuo se na potpetici i protisnuo promuklo:

– Izvolite za mnom.

Pošao je stazom popločanom opekama i nadsvođenom tunelom ruža, kroz bijela vrata na kraju. Iza njih se nalazio ograđeni vrt s rascvjetalim lijevama prekrasnoga jednogodišnjeg cvijeća, igralištem za badminton, divnom prugom travnjaka i malim opločenim bazenom koji se nemirno ljeskao na suncu. Iza bazena bila je terasa s plavobijelom vrtnom sjedećom garniturom, niskim stolovima s plastičnim pločama, podesivim ležaljka s naslonima za ruke i velikim jastucima, a iznad svega toga suncobran velik kao manji šator.

Dugonoga plavokosa ljepotica kao iz modnog žurnala, užasno se dosađujući ležala je u jednoj od ležaljki, nogu podignutih nehajno na meki naslon, s visokom zamagljenom čašom pri ruci, blizu srebrne posude za led i boce škotskog viskija. Lijeno nas je gledala kako idemo tratinom. Sa desetak metara je izgledala božanstveno. Sa tri metra je izgledala kao stvorena za gledanje sa desetak metara. Usta su joj bila prevelika, oči odviše plave, šminka prenaplašena, tanak luk obrva bio je gotovo besprijekorno zakrivljen i stanjen, a maskara na trepavicama bila je tako debela da su bile nalik na čelične rešetke.

Nosila je bijele hlačice, plavobijele sandale otvorenih vrhova, s grimizno lakiranim noktima na nogama, bijelu svilenu bluzu i ogrlicu koja nije bila od četverouglasto brušenih smaragda. Kosa joj je bila obojena neprirodno plavo, kao ulaz u noćni lokal.

Na ležaljci iza nje bio je slamnati šešir s obodom širokim kao rezervna guma za automobil i s bijelom satenskom vrpcom uokolo. Na obodu se ležale zelene sunčane naočari velike kao par pokladnica.

Vannier joj se primakne i ispuca poput rafala:

– Otjeraj onoga divljeg malog vozača s podočnjacima, i to brzo! Inače se može svaki čas dogoditi da mu zavrnem šiju. Ne mogu proći mimo njega a da me ne vrijeđa.

Plavojka se malo nakašlje, mahne uokolo rupčićem ne upotrijebivši ga ni za što, i rece:

– Sjedni i smiri svoje životne sokove. Tko je tvoj prijatelj?

Vannier potraži moju posjetnicu, otkrije da je drži u ruci i baci joj je u krilo. Ona je nehajno podigne, preleti očima po njoj pa po meni, uzdahne i pokucka noktima po zubima.

– Velika stvar, zar ne. Prevelika da je ti središ, čini se.

Vannier me bijesno pogleda.

– U redu, prijedite na stvar, o čemu god da je riječ. – Razgovaram li ja s njom – upitah – ili razgovaram s vama, a vi joj prevodite na engleski?

Plavojka se nasmije srebrnastim zvučnim smijehom, koji je zadržao prirodnost još od školskih zabava. Mali jezik veselo joj je zaigrao po usnama,

Vannier sjedne i zapali cigaretu sa zlatnim prstenom, a ja sam stajao i gledao ih.

– Tražim vašu prijateljicu, gospođu Morny. Kako sam čuo, vi ste zajedno stanovale prije godinu dana. Zove se Linda Conquest – rekoh.

Vannier je žmirkao očima. Okrenuo je glavu i pogledao preko bazena. Kokeršpanijel je sjedio tamo i gledao nas jednim okom. Vannier pucne prstima.

– Dođi, Heathcliff! Dođi, Heathcliff! Dođi, mali! Plavokosa reče:

– Umukni. Taj pas te mrzi. Smiri malo svoju taštinu, za ime svijeta.

Vannier zareži:

– Ne govori tako sa mnom.

Ona se zahikoće i pomiluje ga očima.

Ja ponovih: – Tražim djevojku po imenu Linda Conquest gospođu Morny.

Ona me pogleda i reče:

– To ste već rekli. Upravo sam razmišljala. Mislim da je nisam vidjela već pol godine. Udala se.

– Niste je vidjeli pol godine?

– Upravo to sam rekla, čovječe. A zašto želite znati gdje je?

- Radim na privatnoj istrazi.
- O čemu?
- O nečemu povjerljivom – rekoh.
- Zamislite – prenamažući se reče plavojka. – Radi na privatnoj istrazi o nečemu povjerljivom. Čuješ li ovo, Lou? Upasti k potpuno stranim ljudima koji ga ne žele vidjeti to je sasvim korektno, zar ne, Lou? Jer on radi na privatnoj istrazi o nečemu povjerljivom.
- Znači da ne znate gdje je ona, gospođo Morny?
- Zar nisam tako rekla? – glas joj je postao koji ton viši.
- Ne. Rekli ste da mislite da je niste vidjeli pol godine. To baš nije isto.
- Tko vam je rekao da smo zajedno stanovale? – odreže zapovjednički.
- Nikad ne otkrivam izvore informacija, gospođo Morny.
- Srce, baš si pravi baletmajstor. Ja bih tebi trebala reći sve, ti meni ništa.
- Stvar je potpuno suprotna. Ja sam unajmljeni izvršilac koji mora izvršavati naloge, a gospođa nema što skrivati, zar ne?
- Tko je traži? – Njeni starci.
- Pokušaj ponovno. Ona nema staraca.
- Mora da je dobro poznajete, kad to znate – rekoh. – Nekad davno, možda. To ne dokazuje ništa o sadašnjosti.
- U redu – rekoh. – Znači, znate, ali ne želite reći. To je odgovor.
- Odgovor je – iznenada upade Vannier – da ste nepoželjni ovdje i da ćemo biti sretni da se što prije izgubite. I dalje sam gledao gospođu Morny. Ona mi namigne i okrene se Vannieru: – Ne budi tako neljubazan, srce. Imaš puno šarma, ali slabašne kosti. Nisi građen za naporne poslove. Je li tako, veliki dečko?
- Nisam o tome razmišljao, gospođo Morny. Što mislite, da li bi mi gospodin Morny mogao pomoći? upitah.
- Odmahnula je glavom:
- Odakle ja mogu znati. Možete pokušati. Ako mu se ne budete svidjeli, ima on momke koji će vas izbaciti.
- Mislim da biste mi mogli i sami reći kad biste željeli.
- Kako biste me naveli da poželim? – reče, a oči su joj pozivale.
- Usred ovolikog svijeta – rekoh – kako bih?

– To je dobra misao – reče ona. Pijuckala je gledajući me preko čaše.

Vannier je ustao vrlo polagano. Lice mu je bilo blijedo. Stavio je ruku u košulju i rekao polako, kroza zube:

– Nestani, prostače, dok još možeš hodati. Gledao sam ga zapanjeno.

– Gdje vam je profinjenost? – upitao sam. – I nemojte mi reći da nosite pištolj pod takvom košuljom. Plavojka se nasmije i pokaže niz čvrstih lijepih zuba.

Vannier gurne desnu ruku pod lijevo pazuhu i stisne usne. Crne oči su mu bile blstave i sjajne u isti mah, kao zmijske.

– Čuo si me – rekao je gotovo blago – i nemoj me prerano otpisati. Upucat ću te kao da palim cigaretu, a poslije ću se glatko izvući.

Pogledao sam u plavojku. Oči su joj bile sjajne, a usne senzualne i pune žudnje dok nas je gledala. Okrenuo sam se i pošao poprijeko, po travi. Otprilike na pol puta, okrenuo sam se i pogledao ih. Vannier je stajao u potpuno istoj pozi, s rukom pod košuljom. Ona je imala širom otvorene oči i razdvojene usne, ali je sjena suncobrana zamračila izraz njenog lica, pa je to s ove udaljenosti mogao biti ili strah ili ugodna slutnja.

Prešao sam preko travnjaka, kroz bijela vrata i duž puta od opeke pod sjenicom od ruža. Došao sam do kraja, okrenuo se i tiho se vratio da ih još malo pogledam s vrata. Nisam znao što bih mogao vidjeti, niti koliko će mi to značiti. A vidio sam Vanniera gotovo ispruženog povrh plavojke, kako je ljubi.

Odmahnuo sam glavom i vratio se stazom.

Vozač crvenih očiju još je radio oko »cadillaca~. Završio je s pranjem i sušio je stakla i krov velikom jelenjom kožom. Obišao sam ga i stao kraj njega.

– Kako ste prošli? – upitao me kutem usana. – Loše. Pregazili su me – rekoh.

Kimnuo je i nastavio praviti piskutave zvukove stajskog momka koji timari konja.

– Bolje pazite kud idete. Tip ima pljucu – rekoh. Ili se pretvara da ima.

Vozač se nasmije kratko. – Pod tom odjećom? Niks!

– Tko je taj momak Vannier? Čime se bavi?

Vozač se uspravio, odložio jelenju kožu na okvir prozora i obrisao ruke ručnikom koji mu je sada bio za pojasom. – Ženama, čini mi se – reče.

– Nije li pomalo opasno igrati se s ovom ženom?

– Rekao bih da jest – složio se. – Razni momci različito shvaćaju opasnost. Mene bi bilo strah.

– Gdje on živi?

– U Sherman Oaksu. Ona zalazi tamo. Jednom će to postati suviše često.

– Jeste li ikad naletjeli na djevojku po imenu Linda Conquest? Visoka, tarnnopotna, zgodna, bila je pjevačica u grupi.

– Za dva dolara, Njofra, očekuješ previše. – Mogao bih dodati do pet.

Odmahnuo je glavom.

– Ne poznam je. Barem ne pod tim imenom. Amo dolaze razne dame, uglavnom vrlo dopadljive. Mene s njima ne upoznavaju.

Izvadio sam lisnicu i gurnuo tri dolara u njegovu sitnu ruku. Dodao sam i poslovnu posjetnicu.

– Sviđaju mi se mali bliski ljudi – rekoh. – Kao da se nikada ničega ne boje. Posjetite me jednom.

– Mogao bih, Njofra. Hvala. Linda Conquest, zar ne? Držat ću uši načuljene.

– Sretno! – rekoh. – Kako se zoveš?

– Zovu me Shifty (Mjenjač). Nemam pojma zašto. – Sretno, Shifty!

– Sretno! Pucaljka pod pazuhom, u toj odjeći? Ni slučajno.

– Ne znam – rekoh. – Potegao je. Nisu me unajmili da se obračunavam revolverom sa strancima.

– Vraga, pa ta košulja ima samo dva dugmeta. Vidio sam. Trebao bi mu cijeli tjedan da ga izvuče ispod nje reče, ali mu je glas zvučao blago zabrinuto.

– Možda je naprosto blefirao – složio sam se. – Ako čuješ da se spominje Linda Conquest, volio bih s tobom poslovno porazgovarati.

– U redu, Njofra.

Spustio sam se prilaznim putem. On je stajao i češao bradu.

6

Provezao sam se duž bloka zgrada tražeći mjesto za parkiranje, kako bih na trenutak skočio u ured prije nego što odem u grad. »Packard« kojeg je vozio uniformirani vozač odvojio se od ruba pločnika preko puta trgovine duhanom, desetak metara ispred ulaza u moju zgradu. Kliznuo sam na ispražnjeno mjesto, zaključao auto i izišao. Tek tada sam vidio da je automobil ispred kojeg sam stao poznati coupe boje pijeska. Nije morao biti baš taj isti. Bilo ih je na tisuće. Nkog nije bilo unutra. Nikog sa slamnatim šeširom sa smeđožutom vrpcom.

Prišao sam mu s ulične strane i pogledao za upravljač. Nije bilo prometne dozvole. Zapisao sam, za svaki slučaj, registarski broj i ušao u svoju zgradu. Nije ga bilo u predvorju, ni u hodniku gore.

Ušao sam u ured, pogledao da li na podu ima pošte, nisam našao ništa, potegao sam mali gutljaj iz boce i izišao. Morao sam se požuriti da bih u grad stigao prije tri sata. Coupe boje pijeska bio je još tamo parkiran, prazan. Upao sam u svoj auto, upalio i ubacio se u prometnu rijeku.

Prošao sam Sunset on Vine, kad me je sustigao. Vozio sam dalje, smješkajući se i pitajući se gdje se bio sakrio. Možda u automobilu parkiranom iza njegova. Na to se ne bih sjetio.

Vozio sam prema jugu do Treće avenije i dalje njome. Coue boje pijeska cijelo vrijeme je bio stotinjak metara iza mene. Prebacio sam se do Sedme i Velike, parkirao da kupim cigarete koje mi nisu trebale, i otišao dalje pješice Sedmom ne okrećući se. Ušao sam u hotel »Metropol« i uputio se prema velikom štandu s cigaretama da tamo zapalim svoju cigaretu. Od štanda u obliku potkove prešao sam do jednog od starih smeđih kožnih naslonjača u predvorju i sjeo.

Plavokos čovjek u smeđem odijelu, s tamnim naočarima i sad već dobro poznatim šeširom ušao je u predvorje i nenametljivo nastavio koračati kraj palmi u drvenim badnjevima i gipsanih lukova do štanda s cigaretama. Kupio je kutiju cigareta i otvorio ju je stojeći tu, iskoristivši to vrijeme da bi štand počastio svojim leđima, a predvorje hotela svojim okom sokolovim.

Pokupio je sitniš i otišao da sjedne okrenuvši leđa jednom stupu. Navukao je šešir na oči, pa se činilo kao da se sprema poći na

spavanje s neupaljenom cigaretom u zubima.

Ustao sam, otišao prijeko i spustio se u naslonjač kraj njegova naslonjača. Pogledao sam ga iskosa. Nije se ni pomakao. Gledano izbliza, lice mu je bilo mlado, rumeno i bucmasto, a plava brada obrijana nehajno. Iza tamnih naočari trepavice su mu brzo treptale. Ruka, koju je držao na koljenu, grčila se i gužvala tkaninu. Imao je bradavicu tik ispod desnog oka.

Upalio sam šibicu i prinesao plamen njegovoj cigareti. – Trebate li vatre?

– Oh, hvala! – rekao je vrlo zbunjen. Povukao je tako da se vrh cigarete zažario. Ugasio sam šibicu, gurnuo je u pijesak posude s cvijećem i čekao. Pogledao me je nekoliko puta iskosa prije nego što je progovorio: – Jesam li vas već negdje vidio?

– U Drezdenskoj aveniji u Pasadeni. Jutros. Vidio sam da su mu obrazi još više porumenjeli. – Mora da sam kriminalno loš.

– Momče, naprosto zaudaraš.

– Možda je tome kriv šešir – reče.

– Pridonosi i on – rekoh – ali nije bitan.

– Teško je u ovom gradu tako zarađivati kruh – reče tužno. – Ne možeš pješice, računici za taksi bi te upropastili, a ako upotrebljavaš vlastiti auto uvijek moraš biti vrlo blizu.

– Da, ali ne moraš mi se zato smjestiti u džep rekoh. – Trebaš li nešto od mene, ili samo treniraš?

– Pretpostavljao sam da ću otkriti da li ste dovoljno dobri da bi vrijedilo porazgovarati s vama.

– Ja sam tako dobar – rekoh – da bi bila prava šteta ne porazgovarati sa mnom.

Pažljivo se obazreo unaokolo, najprije iza svoga naslonjača, pa onda s obje strane i izvukao malu lisnicu od svinjske kože. Pružio mi je iz nje slatku malu, potpuno novu posjetnicu. Pisalo je: »George Anson Phillips. Povjerljive istrage.« I adresa: 212 Senger Building, 1924 North Wilcox Avenue, Hollywood. I telefonski broj. A u gornjem lijevom kutu stajalo je širom otvoreno oko sa začuđenom obrvom i vrlo dugim trepavicama.

– Ne biste to smjeli činiti – rekoh mu, pokazujući na oko. – To je Pinkertonovo. Kradete mu posao.

– K vragu, ovo malo posla, koliko dobivam, ne bi ga smetalo. Kucnuo sam posjetnicom po noktu i stisnuo zube da se ne počnem smijati, pa sam strpao posjetnicu u džep.

– Treba li vam moja, ili ste već zaključili moj dosje. – O, ja znam sve o vama – reče. – Bio sam pomoćnik šerifa u Venturi kad ste vi radili na Gregsonovu slučaju. Gregson je bio gangster iz Oklahoma Cityja, koga je jedna njegova žrtva slijedila dvije godine po cijelim Sjedinjenim Državama, dok nije postao tako histeričan da je pucao na radnika na benzinskoj crpki koji ga je zamijenio s nekim znancem. Činilo mi se da je to bilo jako davno.

– Nastavi – rekoh.

– Sjetio sam se vašeg imena kad sam ga vidio na registarskoj potvrdi jutros. Pa sam vas tako potražio nakon što sam vas izgubio na putu u grad. Htio sam doći k vama i razgovarati, ali to bi bila povreda tajnosti. A ovako ja nisam kriv.

Još jedan zavrnuti tip. Tako smo došli do tri u istom danu, ako ne računamo gospođu Murdock, za koju bi se na kraju moglo ispostaviti da je isto takva. Pričekao sam dok on skinje sunčane naočari, očisti ih, ponovo stavi i opet pregleda okoliš. Onda je izjavio:

– Mislim da bismo se mogli nagoditi. Udružiti snage, kako se kaže. Vidio sam momka koji je ušao u vaš ured. Pretpostavljam da vas je on unajmio.

– Jeste li znali tko je on?

– Upravo njime se bavim – rekao je, a glas mu je zvučao monotono i obeshrabreno. – I ni do čega nisam dospio.

– Što vam je učinio?

– Ništa, radim za njegovu ženu.

– Razvod?

Pažljivo je pogledao unaokolo i tiho rekao: – Ona tvrdi upravo to, ali ja sumnjam.

– Oboje hoće razvod – rekoh. – I to na račun onoga drugoga. Zar to nije smiješno?

– S moje točke gledišta i nije. Već neko vrijeme imam pratnju. Vrlo visoki tip smiješnog oka. Uspijem ga se otresti, ali ga nakon nekog vremena opet vidim. Vrlo visok momak, kao stup ulične rasvjete.

Vrlo visok momak čudnog oka. Pušio sam zamišljeno. – Ima li kakve veze s vama? – pomalo nervozno me upitao plavokosi.

Odmahnuo sam glavom i bacio cigaretu u posudu za cvijeće.

– Koliko ja znam, nikad ga nisam vidio – rekao sam i pogledao na sat.

– Bolje da se nađemo i o tome dobro porazgovaramo, ali ne sada. Imam dogovoren sastanak.

– I ja bih to volio, i to jako. – Dobro. U mom uredu ili stanu, u vašem uredu? Počešao se po loše obrijanoj bradi izgrizanim noktom. – U mom stanu – rekao je napokon. – Adresa nije u imeniku. Dajte mi na trenutak tu posjetnicu.

Okrenuo ju je licem prema dlanu i polako pisao malom metalnom pisaljkom dok mu je jezik šetao između usana. Svakog časa mi je djelovao sve mlađe. Sad nije izgledao ni kao dvadesetogodišnjak, ali je morao biti, jer se Gregsonov slučaj dogodio prije šest godina.

Odmaknuo je pisaljku i pružio mi posjetnicu. Adresa napisana na njoj bila je 204 Florence Apartments, 128 Court Street.

Pogledao sam ga znatiželjno:

– Court Street na Bunker Hillu? Kimnuo je pocrvenjevši.

– Nije baš dobar kraj – reče brzo. – U posljednje vrijeme mi baš ne ide. Da li vam to smeta?

– Ne, a zašto bi?

Ustao sam i pružio mu ruku. Rukovali smo se, pa sam je gurnuo u džep i obrisao rupčićem koji sam tu držao. Gledajući ga iz neposredne blizine, vidio sam trag znoja na njegovoj gornjoj usni i u kutovima nosa. A uopće nije bilo tako vruće. Već sam gotovo ošao kad sam se okrenuo k njemu i rekao mu:

– Sa mnom se može raditi, ali da raščistimo: radi se o visokoj plavojki nehajnih očiju, zar ne?

– Ne bih rekao da su nehajne – reče.

Još uvijek blizu njegova lica rekoh: – A među nama rečeno, to s razvodom je običan štos. Radi se o potpuno drugoj stvari, zar ne?

– Da – reče tiho – iz časa u čas mi se to sve manje sviđa. Evo! – reče, izvadi nešto iz džepa i spusti mi u ruku. Bio je to plosnati ključ.

– Nema potrebe da čekate u hodniku, ako me slučajno ne bude. Imam dva komada. U koje vrijeme mislite da ćete doći?

– Oko četiri i trideset, koliko sad mogu procijeniti. Sigurni ste da mi želite dati taj ključ?

– Pa u istoj smo branši – rekao je gledajući me nevino, koliko je to uopće moguće kroz tamne naočari. Pogledao sam natrag s kraja hodnika. Miroљubivo je sjedio i pušio svoju poluugašenu cigaretu, sa smeđožutom vrpcom na šeširu koja je bila nenametљiva poput reklame za cigarete na posljednjoj stranici »Saturday Evening Posta«.

U istoj smo branši, pa ga neću izraditi. Tek tako. Mogu imati ključ od njegova stana, ući i raskomotiti se. Mogu obuti njegove papuče, piti njegovo piće i podići njegov madrac i brojati novčanice od tisuću dolara koje on tamo skriva. Jer smo u istoj branši.

7

Zgrada Belfont sastojala se od osam katova, uglavljenih između goleme kromirane zelene robne kuće u kojoj se prodaju odijela po sniženoj cijeni, s jedne, i trokatne garaže u kojoj je bučalo kao u kavezu s lavovima u vrijeme hranjenja, s druge strane. Uski mračni hodnik bio je prljav kao kokošinjac. Na popisu stanara bilo je puno praznih mjesta. Samo jedno ime mi je nešto značilo, a znao sam ga otprije. S druge strane je bio natpis naslonjen ukoso na zid od lažnog mramora na kojemu je pisalo: Izdaje se prostor pogodan Za prodaju cigareta. Javiti se u sobu 316.

Bila su tu dva dizala s otvorenim rešetkastim vratima, ali čini se da se upotrebljavalo samo jedno, a ni to ne previše. Unutra je sjedio starac opuštene vilice i vodnjikavih očiju, na drvenoj stolici pokrivenoj presavijenom jutenom vrećom. Činilo se kao da tu sjedi još od građanskog rata, u kojem je sigurno loše prošao: Ušao sam i rekao mu: »Osmi!« a on je zalupio vrata i pomakao svoju polugu, pa je dizalo krenulo gore rondajući. Starac je soptao kao da nosi lift na svojim leđima.

Ižišao sam na svome katu i pošao hodnikom, a stari je izišao iz svog vozila i ispuhao prstima nos u kartonsku kutiju prepunu smeća.

Ured Elishe Morningstara bio je otraga, nasuprot požarnog izlaza. Dvije prostorije, obje su na neprozirnom staklu vrata imale izbljedjele natpise Elisha Morningstar. Numizmatičar. Na udaljenijima je pisalo još i Ulaz.

Otvorio sam i ušao u malu usku prostoriju sa dva prozora, otrcanim daktilografskim stolićem, zatvorenim, nekaliko zidnih ormarića punih novčića u nakošenim džepovima sa požutjelim natpisima otipkanim pisaćim strojem, dva smeđa kartotečna ormara otraga uza zid, bez zavjese na prozorima i sa tako izgaženim prašnim sagom da na njemu ne biste opazili rupu ako se ne spotaknete o nju. Unutrašnja drvena vrata stajala su, otvorena, točno nasuprot ormaru, iza daktilografskog stolića. Kroz vrata su dopirali zvuci koje čovjek pravi ne radeći ništa određeno. Elisha Morningstar me suhim glasom pozvao:

– Uđite, molim vas! Uđite!

Prišao sam vratima i ušao. Unutarnji ured bio je isto tako malen, ali s puno više stvari. Zeleni sef gotovo je zakrčio prednji dio prostorije.

Pokraj njega je teški stari stol od mahagonija nosio neke mračne knjižurine, sparušene stare časopise i podosta prašine. Na stražnjem zidu je bio prozor, otvoren nekoliko centimetara, što uopće nije pomoglo da se ne osjeća ustajali zadah. Na vješalici je visio mastan crni pusteni šešir. Tu su bila i tri stolića dugih nogu i sa staklenim pločama, ispod kojih je bilo još mnogo novčića. Nasred sobe je bio masivan tamni pisaći stol prekriven kožom. Na njemu su bile stvarčice uobičajene za pisaći stol, a uz njih još i draguljarska vaga pod staklenim zilonom, dva velika poniklana povećala i urarska lupa ležali su na otrcanoj bilježnici, kraj zgužvane žute svilene maramice umrljane tintom.

Na stolici za okretanje iza pisaćeg stola sjedio je postariji čovjek u tamnosivom odijelu širokih revera i s previše dugmadi. Imao je rijetku sijedu kosu, toliko dugu da ga je sigurno škakljala po ušima. Blijedosiva ćela izdizala se iz nje visoko kao stjenovit vrh iznad šume. Iz ušiju su mu rasle toliko duge malje da bi se u njima mogli loviti moljci. Imao je prodorne crne oči i ispod njih par podočnjaka prošaranih plavosmeđom mrežom bora i žilica. Obrazi su mu bili masna odsjaja, a mali šiljasti nos čini se da je često zavirivao u čašicu s nogu. Hooverov ovratnik, kakav uglednije praonice rubija ne primaju, bio je stegnut oko njegove Adamove jabučice, a crni čvor uske kravate virio je iz ovratnika kao miš iz svoje rupe. Rekao je:

– Moja mlada dama morala je otići k zubaru. Vi ste gospodin Marlowe? Kimnem.

– Molim, sjednite! – mahnuo je prema stolici s druge strane stola. Sjeo sam. – Nadam se da imate nešto čime možete potvrditi svoj identitet?

Pokažem mu iskaznicu privatnog istražitelja i dadem posjetnicu. Dok ju je čitao, mogao sam ga omirisati preko stola. Mirisao je oporo, poput čovjeka koji se dovoljno ne pere.

Okrenuo je moju posjetnicu licem prema stolu i položio na nju dlanove. Njegovim oštrim crnim očima nije moglo promaći ništa na mom licu.

– Pa, gospodine Marlowe, što mogu učiniti za vas? – Kažite mi nešto o Brasherovu zlatniku.

– Ah, da! – rekao je. – Brasherov zlatnik. Zanimljiv novčić – dodao podigavši ruke sa stola i prstima načinivši toranj, kao staromodni

obiteljski odvjetnik koji se priprema za neku kompliciranu rečenicu. – To je iz više razloga najzanimljiviji i najvredniji od svih starih američkih novčića, što vam je bez sumnje poznato.

– Ono što ja znam o starom američkom novcu ne vrijedi ni pola lule duhana.

– Zaista? – reče. – Zaista? I želite da vam to ja kažem?

– Zato sam ovdje, gospodine Morningstar.

– To je zlatnik velik otprilike kao pola dolara, a vrijednosti zlata oko dvadeset dolara. Izrađen je 1787. godine za državu New York. Nije kovan. Tada nije bilo kovnica novca, sve do 1793, kada je prva otvorena u Philadelphiji. Brasherov dublon napravljen je najvjerojatnije prešanjem na vruće, a proizvođač mu je bio privatni zlatar po imenu Ephraim Brasher, ili Brashear. Tamo gdje se to ime još susreće obično se piše Brashear, ali ne na samom novčiću. Ne znam zašto.

Stavio sam cigaretu u usta i zapalio. Povjerovao sam da to može nekako djelovati na njegov vonj.

– Što je to prešanje na vruće?

– Izgravirale bi se dvije polovice kalupa, naravno u negativu, u čeliku. Te polovice bi se pričvrstile na prešu. Zagrijana zlatna pločica bi se stavila između njih i stinula. Onda bi se obradom ruba podesili težina i oblik. Rub nije bio nareckan. Za to nije bilo strojeva 1787.

– Vrlo pipav posao – rekoh.

Kimnuo je šiljastom bijelom glavom. – Jako. A kako se u to vrijeme nije mogla postići površinska tvrdoća čelika bez izobličenja, kalup se trošio i trebalo ga je od vremena do vremena mijenjati. Stoga u izgledu novčića postoje varijacije, vidljive pod velikim povećanjem. Zapravo bi se slobodno moglo reći da ne postoje dva jednaka novčića, ako bi se sudilo po suvremenim metodama mikroskopskih ispitivanja. Jesam li jasan?

– Da – rekoh. – Sve do sada. Koliko tih novčića postoji i koliko vrijede?

Razmaknuo je toranj od prstiju i povukao ruke unatrag, pa polako njima lupkao po stolu.

– Ne znam koliko ih je. Nitko to ne zna. Nekoliko stotina, tisuću ili možda više. Ali od svih njih jako malo bi se moglo nazvati djevičanski čistim, primjercima koji nisu bili u optičaju. Vrijednost

varira od nekoliko stotina dolara naviše. Rekao bih da danas, zbog obezvređivanja dolara, primjerak koji nije bio u opticaju, kad njim barata trgovac od ugleda, može donijeti deset tisuća dolara, ili čak i više. Naravno, mora mu se znati porijeklo.

– Ah, tako – rekao sam, pustio polako dim iz pluća i rastjerao ga dlanom, dalje od starca nasuprot meni. Činilo mi se da je nepušač. – A ako nema porijekla niti uglednog trgovca, koliko onda?

Slegnuo je ramenima.

– Smatralo bi se da je novčić pribavljen nezakonito. Ukraden, ili dobiven na prijevaru. Naravno, ne mora biti tako. Rijetki novčići pojavljuju se na čudnim mjestima. U starim škrinjama, u tajnim pretincima u namještaju starih kuća. Ne baš često, uvjeravam vas. Ali to se događa. Znam za vrlo vrijedan novčić koji je izletio iz konjske strune kojom je bio podstavljen jedan antikni ležaj kad su ga restaurirali. Ležaj je bio u istoj sobi iste kuće u Fall Riveru punih devedeset godina. Nitko nije imao pojma kako je novčić tamo dospio. Ali uopćeno govoreći, takav novčić bi smatrali ukradenim. Posebno u ovim krajevima.

Odsutno se zagledao u jedan kut stropa. Ja sam se u njega zagledao ne baš odsutno. Sličio mi je čovjeku kojem biste mirno mogli povjeriti tajnu, ako bi to bila njegova vlastita tajna.

Polako je spustio oči i rekao: – Pet dolara, molim.

– A? – rekoh začuđeno.

– Pet dolara, molim.

– Za što?

– Ne budite smiješni, gospodine Marlowe. Sve ovo što sam vam ispričao možete pročitati u svakoj javnoj knjižnici. Na primjer, u Fosdykeovu registru. Vi ste radije došli ovamo i potrošili moje vrijeme na to. To vas stoji pet dolara.

– A ako ja to ne platim?

Naslonio se i zatvorio oči. Blagi smiješak pojavio se u kutovima njegovih usan. – Platit ćete – reče..

Platio sam. Izvadio sam peticu iz lisnice, nagnuo se preko stola i brižljivo je rastvorio ispred njega. Pogladio sam je kao mače.

– Pet dolara, gospodine Morningstar – rekoh. Otvorio je oči i pogledao novčanicu. Nasmiješio se. – A sada – rekoh – da popričamo o Brasherovu novčiću koji vam je netko pokušao prodati.

Još je jače otvorio oči.

– O, zar mi je netko pokušao prodati Brasherov zlatnik? Pa zašto bi to učinio?

– Jer mu treba novac – rekoh. – I ne želi odgovarati na mnoga pitanja. Jer zna da se vi time bavite i da je zgrada u kojoj se nalazi vaš ured mračna jazbina gdje je sve moguće. A stariji čovjek kao vi pazit će, zbog svog zdravlja, da ne zabrlja.

– Taj mora da je znao mnogo toga – suho reče Elisha Morningstar.

– Onoliko koliko je potrebno da se obavi posao, baš kao vi i ja. A ništa od svega toga nije bilo teško otkriti. Zabio je mali prst u uho, pročačkao ga i izvadio malo ušne masti koju je nehajno obrisao o ogrtač. – I sve ste to zaključili samo po tome što sam telefonski upitao gospođu Murdock da li je Brasherov zlatnik za prodaju?

– Naravno. I ona je pomislila to isto. To je razumljivo. Kao što sam vam rekao telefonom, morali biste znati da novčić nije za prodaju. Ako znate išta o tom poslu. A vidim da znate.

Malo se pognuo. Nije se smiješio, ali je djelovao zadovoljno, koliko čovjek s Hooverovim ovratnikom može tako izgledati.

– Ponude vam na prodaju takav novčić – rekoh – u sumnjivim okolnostima. Zaželite da ga kupite, ako bude dovoljno jeftin i ako skupite dovoljno novca za to. Ali poželite saznati odakle dolazi. Čak i ako je ukraden, mogli biste ga kupiti ako ga dobijate dovoljno jeftino.

– Oh, da li bih? – činilo se da ga to zabavlja, ali ne previše.

– Sigurno da biste mogli, ako ste ugledan trgovac. Recimo da jeste. Kupivši novčić, jeftino, zaštitili biste njegova pravog vlasnika ili osiguravajući zavod od potpunog gubitka. Oni bi vam rado nadoknadili troškove. To se često radi.

– Znači da je Murdockov zlatnik ukraden – reče naglo.

– Ne pozivajte se na mene – rekoh. – To je tajna. Ovaj put je gotovo probušio vlastiti nos. Čačkao ga je. Iščupao je dlaku iz nosnice naglim trzajem. Podigao ju je i pogledao. Gledajući me preko nje, rekao je:

– A koliko bi vaš naredbodavac platio za povrat novčića?

Naslonio sam se na pisaći stol i poklonio mu dvosmislen smiješak. – Tisuću. Koliko ste vi platili?

– Mislim da ste vi vrlo bistar mladić – reče. Onda mu se faca izobličila, brada zatitrala, a prsa se počela tresti, pa je iz njega došao

zvuk sličan kukurijekanju pijetla koji je dugo bio bolestan, pa sad ponovno pokušava naučiti kako se to radi. On se smijao.

Nakon nekog vremena je prestao. Lice mu se opet izgledalo, oči otvorile, crne, oštre i lukave. – Osamsto dolara – reče. – Osamsto dolara za nerabljen Brasherov dublon – završio je likujući.

– Lijepo. Imate ga tu? Tako vam ostaje dvije stotine dolara. Sasvim pristojno. Brzo okrenut novac, razumna zarada, a bez problema za bilo koga.

– Nije mi u uredu – reče. – Zar me smatrate budalom? – upitao je izvukavši starinski srebrni džepni sat iz prsluka. Zavrnuo je očima da bih ga pogledao. – Recimo u jedanaest ujutro.

Dođite s novcem. Novčić može biti tu, a i ne mora, Ako budem zadovoljan vašim vladanjem, sredit ćemo sve.

– Dobro – rekao sam i ustao. – I tako treba da donesem novac.

– Neka budu rabljene novčanice – reče gotovo sneno. – Bit ću zadovoljan ako budu rabljene dvadesetice. Poneka pedesetica. neće škoditi.

Nasmiješio sam se i pošao k vratima. Na pol puta sam se okrenuo, vratio i naslonio objema rukama na stol, s licem povrh njegova lica.

– Kako je izgledala? Blijedo me je gledao.

– Djevojka koja vam je prodala novčić. Gledao me je još bljeđe.

– U redu – rekoh. – Nije bila djevojka. Imala je pomagača. Muškarca. Kako je on izgledao?

Stisnuo je usne i opet napravio prstima toranj.

– Bio je to sredovječan čovjek, dobro građen, visok oko metar i sedamdeset, težak oko šezdeset kila. Rekao je da se zove Smith. Nosio je plavo odijelo, crne cipele, zelenu kravatu i zelenu košulju. Nije imao šešira. U džepiću je imao smeđe obrubljen rupčić. Kosa mu je bila tamnosmeđa, prošarana sijedima. Imao je ćelu veličine novčića na vrhu glave i ožiljak na donjoj vilici dugačak dva prsta. Na lijevoj strani, čini mi se. Da, na lijevoj strani.

– Nije loše – rekoh. – A što je s rupom na desnoj čarapi?

– Zaboravio sam mu skinuti cipele. – Uistinu ste vrlo nemarni – rekoh.

Nije rekao ništa. Samo smo se pogledavali, napol znatiželjno, napol neprijateljski, kao novi susjedi. Onda se odjednom nasmijao.

Novčanica od pet dolara, koju sam mu dao, još je ležala s njegove strane stola. Ispružio sam ruku i uzeo je. Ovo vam više neće trebati – rekoh – jer smo počeli razgovarati u tisućama.

Naglo se prestao smijati. Zatim je slegnuo ramenima. – U jedanaest ujutro. I bez trikova, gospodine Marlowe. Nemojte misliti da se ne znam zaštititi.

– Nadam se da znate. Ovo čime se bavite je dinamit. Pozdravio sam ga i otkoračao kroz pusti vanjski dio ureda, otvorio vrata i zalupio ih, ostavši unutra. Trebalo bi da se čuju koraci vani u hodniku, ali prozorčić iznad vrata je bio zatvoren, a ni u dolasku nisam pravio mnogo buke svojim gumenim đonovima. Nadao sam se da se on toga sjeća. Kliznuo sam natrag po izgaženom sagu i sklonio se iza vrata, kraj daktilografskog stolića. Dječji štos, ali ponekad upali, naročito nakon pametnog razgovora, punog lukavog nadmudrivanja. A ako i ne upali, onda ćemo se jedan drugome podrugljivo cerekati:

Upalio je. Neko vrijeme nije se čulo ništa osim ispuhivanja nosa. Onda ga je opet uhvatio onaj bolesni pijetlov smijeh. Onda je pročistio grlo. Pa je zaškripala stolica i začuli se koraci.

Prijavobijela glava zašla je koji centimetar u sobu. Visila je tu kao obješena, a ja sam zapao u stanje obamrlosti. Onda se glava povukla, a četiri nečista prsta su obuhvatila rub vrata i povukla ih. Vrata se zatvore i škljocnu. Opet sam počeo disati, pa sam naslonio uho na njih.

Stolica opet zacvili. Čuo se zvuk telefonskog brojčanika. Pružio sam se do aparata na daktilografskom stoliću i podigao ga. Na drugom kraju linije počelo je zvoniti. Odzvonilo je šest puta. Onda je muški rekao:

- Da?
- Florence Apartments? – Da.
- Htio bih govoriti s gospodinom Ansonom iz stana dva nula četiri.
- Pričekajte. Pogledat ću da li je tu.

Gospodin Morningstar i ja smo čekali. Čula se buka, trešteća buka radioaparata koji prenosi utakmicu. Nije bio blizu telefona, ali je bio dovoljno bučan. Onda sam čuo bat koraka koji se približavaju, pa podizanje slušalice i glas:

- Nema ga. Imate li poruku?

– Zvat ću poslije – reče gospodin Morningstar.

Brzo sam spustio slušalicu, šmugnuo hitro do ulaznih vrata, otvorio ih vrlo tiho, kao što pada snijeg žatvorio ih isto tako, zadržavši ih u zadnji čas, pa se škljocanje brave nije moglo čuti dalje od metra.

Disao sam teško i naporno idući hodnikom, i slušao vlastite šumove. Pritisnuo sam dugme dizala. Onda sam izvadio posjetnicu koju mi je dao gospodin George Anson Phillips u predvorju hotela »Metropol«. Nisam je gledao s nekim ciljem. Nisam ni trebao pogledati da bih se sjetio adrese: 204 Florence Apartments, 128 Court Street. Stajao sam lupkajući po njoj noktom dok je staro dizalo sopćući dolazilo, rondajući poput teretnjaka natovarenog šljunkom u oštrom zavoju.

Bila su tri sata i pedeset.

8

Bunker Hill je grad u gradu, stari grad, izgubljen, otrcan, naseljen šljomom. Nekad davno, bila je to elitna gradska četvrt, pa se još i sada može vidjeti poneka gotička zgrada širokog pročelja s balkonima, zupčastog oblika, sa zidovima prekrivenim okruglastom šindrom, prepuna prozorčića i sa stožastim tornjicama. Sada su to prave kasarne za izdavanje, parketi su im izgrebeni i izlizani nekad sjajni lak, stepenice potamnjele od godina, prekrivene krpama koje skrivaju prljavštinu. U sobama visokog stropa odjekuje svađa ispijenih stanodavki s nestalnim stanarima. Na širokim hladnim balkonima na pročelju, izlažući suncu ispucale cipele, sjede starci kojima lica podsjećaju na izgubljene bitke.

Tu su restauracije zasrane muhama i talijanske tezge s voćem, i kuće s jeftinim stanovima i prodavaonice slatkiša u kojima možete kupiti i opasnije poslastice. Tu su i hoteli puni štakora u kojima borave isključivo ljudi po imenu Smith i Jones, a noćni čuvari su ujedno i svodnici.

Iz tih kuća izlaze žene koje bi trebale biti mlade, ali im je lice poput ustajalog piva, ljudi sa šeširima duboko natučenima na oči kojima šaraju ulicom iznad upaljenih šibica koje zaklanjaju dlanovima, olinjali intelektualci s pušačkim kašljem i bez novaca u banci, policajci u patroli granitnih lica i tvrdih očiju, oni koji troše kokain i oni koji ga raspačavaju, ljudi koji nisu nalik ni na što i svjesni su toga, a tu i tamo ponekad čak i ljudi koji pošteno zarađuju za život. Ali oni izlaze rano, dok su još prazni pločnici prekriveni rosom.

Stigao sam nešto prije četiri i trideset. Parkirao sam na kraju ulice, tamo gdje se uspinjača probija preko žute ilovače iz Hill Streeta, i pješice pošao duž Court Streeta. Florence Apartments je bila trokatnica od tamne opeke, donji prozori bili su joj u razini pločnika, prikriveni zardalim rešetkama i zastrti mlohavim zavjesama. Ulazna vrata su bila ostakljena, a na njima je preostalo točno toliko natpisa da se mogao razabrati naziv zgrade. Otvorio sam ih i spustio se niz tri metalne stubbe u predvorje kojemu sam oba zida mogao dodirnuti ispruženim rukama. Posivjela vrata označena posivjelim brojkama. U dnu stepenica udubina s telefonskom govornicom. Natpis: Upravitelj, stan 106. U dnu hodnika mrežasta vrata, a iza njih postrojene četiri prepune kante za smeće, s muhama koje plešu oko njih.

Pošao sam stepenicama što su vodile gore. Radio koji sam čuo preko telefona još je blebetao svoju utakmicu. Čitao sam brojeve stanova i išao dalje. Stan broj 204 bio je na desnoj strani, a radio s utakmicom točno preko puta. Pokucao sam, pa kad mi nije odgovoreno, pokucah glasnije. Iza mojih leđa su se igrači probijali kroz stravičnu gužvu i galamu. Pokucao sam i po treći put, pa pogledao napolje kroz prozor na kraju hodnika, tražeći po džepu ključ koji mi je dao George Anson Phillips.

Preko ulice se nalazilo talijansko pogrebno društvo. Čista, mirna i nenametljiva kuća od bijelo obojene opeke, obrubljena pločnikom. Pogrebnik Pietro Palermo. Tanki zeleni natpis neonske reklame smjerno se pružao duž fasade. Visoki čovjek u tamnoj odjeći izišao je kroz prednja vrata i naslonio se na bijeli zid. Djelovao je vrlo naočito. Imao je tamnu put i zgodnu glavu čeličnosive kose začješljane unatrag. Izvadio je tabakeru od srebra ili platine, gledano s ove daljine, nemarno ju je otvorio dugim prstima i odabrao jednu od cigareta sa zlatnim prstenom. Spremio je tabakeru i zapalio cigaretu upaljačem koji je, činilo mi se, bio u skladu s njom. Spremio ga je, prekrižio ruke i zagledao se ni u što poluzatvorenim očima. S vrha njegove nepomične cigarete dizao se dim, kao dim logorske vatre koja trne pred zoru.

Iza mene još jedan pokušaj napada zapne u gužvi. Prestao sam gledati visokog Talijana, otključao vrata stana broj 204 i ušao. Soba sa smeđim sagom i vrlo malo namještaja, i to odbojnog. Krevet koji se izvlači iz zida, s uobičajenim iskrivljenim ogledalom s kojim sam se suočio čim sam otvorio vrata, a u kojem sam bio nalik na propalicu koji se vraća kući s partije karata u zoru. Tu je bila još i brezova stolica, a uz nju nekakav ležaj, očito s tvrdim punjenjem. Stol kraj prozora nosio je svjetiljku sa zagorjelim papirnim sjenilom. S obe strane kreveta bila su po jedna vrata.

Vrata slijeva vodila su u kuhinjicu sa smeđim drvenim sudoperom, plinskim štednjakom sa tri plamenika i starim električnim hladionikom, koji je kliknuo i zajecao baš kad sam otvorio vrata. Na dasci kraj sudopera bili su ostaci nečijeg doručka, talog na dnu šalice za kavu, prigorjela kriška kruha, mrvice, žuti trag otopljenog maslaca u tanjuru, zamazani nož i lončić s okamenjenim talogom kave. Sve to zaudaralo je poput vreća u pregrijanom ambaru.

Vratio sam se obišavši oko kreveta i prošao kroz druga vrata. Vodila su u mali hodnik s otvorenim ormarom za odijela i ugrađenom komodom. Na komodi su se nalazili češalj i crna četka s nekoliko plavih dlaka zavučениh među čekinje. I kutija talka, mala svjetiljka s polomljenim sjenilom, blok pisaćeg papira, pero i bočica tinte, cigarete i šibice u staklenoj pepeljari s nekoliko opušaka. U ladicama je bilo upravo toliko čarapa i rublja koliko bi stalo u jedan kovčeg. Na vješalici je bilo jedno tamnosivo odijelo, ne više novo, ali dobro, a ispod nje par vrlo prašnih crnih cipela.

Gurnuo sam vrata kupaonice. Otvorila su se za dva pedlja i zapela. Nos mi se trgne grčevito, a usne stegnu, jer je iza vrata dolazio prodoran oštar miris. Gurnuo sam jače. Vrata malo popuste, a onda se vrata, kao da ih netko gura s druge strane. Gurnuo sam glavu kroz otvor.

Pod kupaonice bio mu je prekratak, pa su mu koljena stršala i opušteno visila svako na svoju stranu, a glava mu je bila ugurana u kut, i to ne podignuta nego više priljepljena. Smeđe odijelo bilo mu je malo zgužvano, a sunčane naočari stršale su iz džepića pod opasnim kutom. Ako bi za njega uopće više išta bilo opasno. Desna ruka mu je bila prebačena preko trbuha, a lijeva ležala na rodu, s dlanom nagore i malo zgrčenim prstima. Imao je na desnoj strani glave, u plavoj kosi, čvorugu podlivenu krvlju. Otvorena usta bila su mu puna sjajne grimizne krvi.

Vrata su zapela za njegovu nogu. Gurnuo sam snažno i zavukao se unutra. Sagnuo sam se da bih mu sa dva prsta opipao žilu kucavicu u vratu. Tu ništa nije kucalo. Baš nimalo. Koža mu je bila ledena. Nije mogla biti ledena, samo mi se tako učinilo. Uspravio sam se i naslonio na vrata, pa stisnuo šake u džepovima u čvrste pesnice i omirisao zadah baruta. Utakmica se nastavljala, ali je zvuk kroz dvoja zatvorena vrata djelovao udaljeno.

Stajao sam i gledao ga. Ničega tu nema, Marlowe, ničega. Ničega za tebe. Nisi ga čak ni poznavao. Izlazi, izlazi brzo.

Odmakao sam se od vrata, otvorio ih i prošao kroz hodnik u dnevnu sobu. Iz ogledala me je gledalo zgrčeno, iscereno lice. Brzo sam se okrenuo, izvadio ključ koji mi je dao George Anson Phillips, obrisao ga dlanovima vlažnima od znoja i odložio iza stolne svjetiljke.

Obrisao sam kvaku otvarajući vrata i vanjsku zatvarajući ih. Rezultat je bio sedam prema tri. Neka je dama, koja se očito dobro slagala s čašicom, pjevala kućnu verziju neke vojničke pjesme, glasom koji čak ni viski nije uspio upristojiti. Duboki muški glas zarežao je da umukne, ali ona je nastavila pjevati, pa se čuo snažan korak po podu, pa udarac i cviljenje, pa je ona prestala pjevati, a utakmica se nastavila.

Stavio sam cigaretu u usta, zapalio, sišao i postajao u polumraku u kutu predvorja gledajući sitni natpis Upravitelj, stan 106. Bio sam lud što sam ga uopće pogledao. Gledao sam ga dugo, grizući cigaretu zubima. Okrenuo sam se i pošao na kraj hodnika. Mala emajlirana pločica na vratima kazivala je: Upravitelj. Pokucao sam.

9

Odgurnuta stolica, šum koraka, otvaranje vrata. – Upravitelj?

– Aha! – Bio je to isti glas koji sam čuo na telefonu kako govori s Morningstarom.

Držao je prljavu praznu čašu. Bio je to slabašan čovjek riđe kose koja mu je padala niz potiljak. U njegovoj uskoj izduženoj glavi tiskale su se pakost i zloba. Zelenkaste oči zurile su ispod riđih obrva. Uši su mu bile tolike da ga je jači vjetar mogao podići. Dugi nos vjerojatno je zabadao u mnogo šta. Čitavo lice mu je bilo istrenirano, mirno bi mogao čuvati tajnu nepokretan kao u mrtvačnici: Prsluk mu je bio razdrljen, sako nije imao, lanac za sat tkan od kose, a oko rukava podvezice s metalnim kopčama.

– Gospodin Anson? – upitah. – Dva nula četiri.

– Nema ga tamo.

– Pa što onda, da snesem jaje?

– Medeno. – rekoh. – Tako vam ide uvijek, ili vam je danas rođendan?

– Briši! – reče – Nestani! – poče vikati i zatvarati vrata. Opet ih je otvorio i rekao: – Odlazi! Gubi se! – Kad je razjasnio svoju misao, ponovno je počeo zatvarati vrata.

Nalegao sam na vrata. On je sa svoje strane također nalegao na njih. Tako su nam se lica našla jedno uz drugo. – Pet dolara. – rekao sam, pa je to preteglo. Naglo je otvorio vrata, pa sam morao naglo zakoračiti naprijed da ga ne bih glavom pogodio u bradu.

– Uđite! – reče.

Dnevna soba je imala sve, točno po specifikaciji, počevši od kreveta pa do svjetiljke s papirnatim sjenilom i pepeljare. Ova je soba bila okrečena žuto poput žutanjka. Nedostajalo je samo nekoliko crnih pauka naslikanih po zidovima pa da vam izazove žučni napadaj.

– Sjednite! – reče zatvarajući vrata.

Sjeo sam. Gledali smo se čistim nevinim očima kao dva prodavača rabljenih automobila.

– Pivo? – upitao je.

– Hvala.

Otvorio je dvije limenke piva, napunio prljavu čašu koju je držao u ruci i posegnuo za drugom, jednakom. Rekao sam da ću piti iz

limenke. Dodao mi je limenku. – Deset centa – reče.

Dao sam mu novčić od deset centa. Spustio ga je u prsluk, neprekidno me gledajući. Privukao je stolicu i sjeo, raširio koščata koljena i pustio slobodnu ruku da visi rneđu njima.

– Briga me za vaših pet dolara – reče.

– Fino – rekoh. – Ionako vam ih nisam mislio dati.

– Pametnjaković – reče.

– Zašto? Imamo čestitu kuću. Nema tu ništa za skrivanje.

– I mirnu – rekoh – Gore biste gotovo mogli čuti kliktaj orla.

Osmijeh mu je bio širok skoro cijeli centimetar. – Mene nije lako nasmijati.

– Kao ni kraljicu Viktoriju – rekoh.

– Ne kužim.

– A ja ne očekujem čuda – rekoh. Besmisleni razgovor ipak je na mene djelovao osvježavajuće i vratio mi hladnokrvnost.

Otvorio sam lisnicu i odabrao iz nje posjetnicu, Nije bila moja. Na njoj je pisalo: James B. Pollock, Osiguravajuće društvo »Oslonac«. Pokušao sam se prisjetiti kako je James B. Pollock izgledao i gdje sam ga uopće sreo, ali nisam uspio. Dao sam je čovjeku boje mrkve.

Pročitao ju je i počeo se po nosu njenim vrhom.

– Ušao je u toalet za dame? – upitao je, netremice me gledajući zelenim očima.

– Ne. Nalcit – rekao sam i odmahnuo rukom. Razmišljao je o tome. Dok je on to činio, ja sam pokušao dokučiti da li ga to brine ili ne brine. Činilo se da ga ne brine.

– Dođe ponekad i takav ovamo – zaključio je. – Tu nema pomoći. A uopće mi nije tako djelovao: Izgleda mlitavo.

– Možda tražim pogrešnog čovjeka – rekao sam. Opisao sam mu Georgea Ansona Phillipsa, onakva kakav je bio dok je bio živ, u smeđem odijelu, s tamnim naočarima i slamnatim šešikom sa smeđežutom vrpcom. Pitao sam se što se zbilo sa šešikom. Gore ga nije bilo. Mora da ga se riješio, jer ga je smatrao suviše upadljivim. A njegova plava glava bila je gotovo isto takva.

– Odgovara li taj opis njemu?

Čovjek boje mrkve neko je vrijeme razmišljao. Napokon je kimnuo, gledajući me pažljivo zelenim očima, dok je čvrstom mršavom rukom

držao posjetnicu pred ustima i vukao je tamo-amo po zubima kao da vuče štap duž ograde od čeličnih šipki.

– Nisam skužio da je bitanga – reče. – Ali kad ih ima svih boja i obilca. Tu je tek mjesec dana. Da mi nije djelovao čisto, već bih ga najurio.

Dobro sam učinio što mu se nisam nasmijao u lice. – Da mu prekopamo stan dok ga nema?

Odmahnuo je glavom.

– Gospodin Palermo to ne bi volio.

– Gospodin Palermo?

– Vlasnik. Preko puta. Posjeduje pogrebno poduzeće. Posjeduje ovu i mnoge druge zgrade. Praktično posjeduje cijelu četvrt, ako znate na što mislim. – Naprcio je usne i namignuo mi desnim okom. – Prikuplja glasove za izbore. Gužva bi mu škodila.

– Dobro, dok on prikuplja glasove ili se igra s pokojnicima, ili se zabavlja na neki drugi način, idemo mi prekopati taj stan.

– Nemojte da se naljutim na vas – reče brzo mrkvasti.

– To bi me zabrinulo kao dva posto poreza ni na kakvu zaradu – rekoh. – Idemo prekopati stan. – Bacio sam praznu limenku u koš i gledao je kako odskače i kotrlja se do pola sobe.

Čovjek boje mrkve se naglo uspravi, razmakne stopala, pljesne dlanovima i gornjim zubima gricne donju usnu. – Spominjali ste pet dolara – reče i slegne ramenima.

– To je bilo davno – rekoh. – Sad sam bolje razmislio. Idemo mu prekopati stan.

– Recite to još jednom . . . – napomene i desnicom pođe prema boku.

– Ako ste krenuli po pištolj, ni to se ne bi svidjelo gospodinu Palermu – rekoh.

– K vragu s gospodinom Palermom – zarežao je glasom koji je odjednom postao ljutit, a lice mu je poplavjelo od navale krvi.

– Gospodin Palermo bi se radovao da zna što osjećate za njega – rekoh.

– Čujte . . . – reče vrlo polagano mrkvasti, spuštajući ruke niz bokove i unoseći mi se u lice. – Ja sam tu mirno sjedio i pio pivo. Možda drugo po redu, možda treće. Možda i deveto. Pa što? Nikome

nisam smetao. Dan je bio lijep. Mogla je ovo biti divna večer; a onda ste upali vi! divlje je mahnuo rukom.

– Idemo prekopati stan – rekoh.

Podigao je šake i stisnuo ih u pesnicu. Onda je raširio ruke što je više mogao, ispružio prste i frknuo nosom.

– Kad mi ne bi bio u pitanju posao – rekao je. Zaustio sam da kažem . . .

– Ne, ne govorite! – uzviknuo je.

Stavio je šešir na glavu, otvorio ladicu i izvadio svežanj ključeva, prošao pokraj mene da bi otvorio vrata i ostao tu pokazujući mi glavom prema van. Lice mu je još imalo divlji izgled.

Pošli smo hodnikom i stepenicama. Utakmica je bila gotova, pa ju je zamijenila plesna glazba. Vrlo glasna glazba. Čovjek boje mrkve odabrao je jedan od svojih ključeva i gurnuo ga u bravu stana 204. Na zvučnoj kulisi plesne glazbe odjednom se iz stana iza nas začuo histeričan ženski vrisak.

Mrkvasti izvuče ključ i iskesi mi se. Prijede na drugu stranu hodnika i mlatne nogom po vratima. Morao je to ponoviti da bi one s druge strane upozorio. Onda se vrata škripeći otvore i na njima se pojavi plava djevojka oštih crta lica, u crvenim hlačama i zelenom puloveru, izbuljivši mrzovoljno oči, od kojih je jedno bilo natečeno, a i drugo je to doživjelo prije nekoliko dana. Na vratu je imala modricu, a u ruci visoku čašu punu tamnosmeđe tekućine.

-Stišajte, ali brzo! – reče mrkvasti. – Previše je larme. Ne volim ponavljati. Idući put zvat ću predstavnike zakona.

Djevojka pogleda preko ramena i zaurla da bi nadjačala radio: – Hej; Del! Ovaj kaže da stišaš. Oćeš ga drmnuti?

– Zaškripi stolica, buka radioaparata naglo zamre, a iza plavojke se pojavi jači čovjek oporih očiju, jednom rukom je ukloni s puta i postavi se pred nas. Bio je neobrijan, u hlačama, potkošulji i cipelama. Stao je u vratnice, šumno udahnuo kroz nos i rekao: – Odbij! Upravo ručam. Rčeah mi je ogavan. Ne želim da me itko izaziva.

Bio je pijan, ali naviknut na to.

Mrkvasti čovjek reče: – Čuli ste me. Stišajte taj radio, gospodine Hench. I sebe stišajte na dopuštenu razinu. I to odmah.

Čovjek kojeg je nazvao Henchom reče: – Čuj, žgoljavi . . . i čvrsto izbaci naprijed desno stopalo.

Lijeva noga mrkvastog čovjeka nije čekala da bude nagažena. On se povuče cijelim tijelom u natrag, tako da je ispušteni svežanj ključeva tresnuo na pod i odšklizao še do vrata stana 204. Mrkvasti šпусти desnicu i opet je podiže, ovaj put s pletenim pendrekom od kože.

– Ha! – reče Hench, zgrabi zrak maljavim šapama, stisne ih u pesnicu i naglo udari u prazno.

Čovjek boje mrkve ga tresne po tjemenu, a djevojka ponovo vrisne, i zapljusne čašu pića u lice svome dragom. Dali se sada osjećala dovtiljrio hrabrom da to učini, ili je naprosto pogriješila, – ne bih znao reći.

Hexich se okrene naslijepo, s lica mu je kapalo, posrne i spotičući se odjuri u sobu, pri čemu mu je sa svakim korakom nos bivao sve bliže podu. Krevet je bio razrovan: Hench klekne pred samim krevetom i gurne ruku pod jastuk.

Viknuo sam: – Pazi, pištolj!

– Mogu ja i s tim izići na kraj – reče mrkvasti kroza zube i gurne, ponovno praznu, desnu ruku pod prsluk. Hench je klečao. Podigne se na jednu nogu i okrene, a u ruci je imao kratak crni pištolj u koji je buljio, ne držeći ga uopće za rukohvat, nego na ispruženom dlanu:

– Baci ga! – reče oštro mrkvasti, ulazeći u sobu. Plavojka mu odmah skoči za vrat i obuhvati ga dugim zelenkastim rukama, snažno vrišteći. Mrkvasti se zanjiše, prokune i počne mahati uokolo svojim pištoljem.

– Pucaj, Del! Nišani dobro! – vrištala je djevojka. Hench, s jednom rukom na krevetu i jednom nogom na podu, držeći desnom rukom crni pištolj na otvorenom dlanu, zureći u njega, polako se uspravio i promrmlja duboko: – To nije moj pištolj.

Oslobodio sam mrkvastoga njegova pištolja, koji mu je sad bio potpuno nekoristan, i obišao oko njega, ostavljajući mu da plavu skine s vrata kako god zna. Dolje u predvorju zalupe se vrata i začuju se koraci kako idu k nama.

Rekoh: – Baci ga, Hench!

Pogledao me je zbunjenim crnim očima koje su odjednom postaše trijezne.

– Nije to moj pištolj – rekao je držeći ga na dlanu. Ja imam revolver, kolt kalibra .32!

Uzeo sam mu iz ruke pištolj. Nje me ni pokušao spriječiti. Sjeo je na krevet, počeo se polako po glavi, a lice mu se izobličilo od teških misli.

– Do đavola, gdje . . . – glas mu zamre, a on kimne glavom i trgne se.

Pomirisao sam. Iz tog pištolja je pucano. Izvadio sam šaržer i kroz otvore na njemu prebrojio metke. Bilo ih je šest. S onim u ležištu, to je sedam. Pištolj je bio automatski kolt kalibra .32, sa osam metaka. Iz njega je pucano. Nije bio ponovno napunjen, iz njega je ispaljen jedan metak.

Mrkvasti čovjek se oslobodio plave žene. Bacio ju je na stolicu i pipao ogrebotinu na svome licu. Zelene oči su mu bile opake.

– Bolje da pozovemo policiju – reko. – Iz ovog pištolja je nedavno pucano, a mislim da je vrijeme da saznate da se u stanu preko puta nalazi mrtav čovjek.

Hench me je glupavo pogledao i rekao tihim, razumljivim glasom: – Brate, to naprosto nije moj pištolj. Plava je teatralno jecala, otvorenih usta izobličениh od bijede i prenemaganja. Mrkvasti je čovjek tiho izišao.

10

– Pogođen je u grlo spljoštenim metkom iz oružja srednjega kalibra
– reče detektiv – poručnik Jesse Breeze.

– Takav pištolj i takav metak imamo ovdje – odvagnuo je pištolj za koji je Hench rekao da nije njegov. Zrno je išlo prema gore i vjerojatno pogodilo stražnji dio lubanje. Još je u glavi. Mrtav je oko dva sata. Ruke i lice su mu hladni, ali je tijelo još toplo. Nema mrtvačke ukočenosti. Udaren je nečim tvrdim prije nego što je u njega pucano. Možda drškom pištolja. Govori li vam to nešto, momci i djevojke?

Novine na kojima je sjedio zašuštale su. Skinuo je šešir i obrisao lice i vrh svoje pročelave glave. Pramenovi svijetle kose uokolo bili su vlažni i potamnili od znoja. Opet je stavio šešir na glavu, potamnili panamašešir ravna oboda. Činilo se da ga ima već godinama.

Bio je to visok, vrlo krupan čovjek u bijelosmeđim cipelama, nemarno navučenih čarapa, bijelih hlača s uskim crnim: prugama, raskopčane košulje iz koje su virile malje na grudima, i nebeskiplavog sakoa, širokog u ramenima nešto manje od garaže za dva automobila. Moglo mu je biti pedesetak godina, a ono što je na njemu najviše odavalo policajca bio je miran, nepomičan pogled blijedoplavih očiju, pogled koji nije bio grub, ali bi ga svatko osim policajca smatrao grubim. Ispod očiju, preko korijena nosa i po obrazima imao je široku prugu pjega, poput minskog polja na ratnoj karti.

Sjedili smo u Henchovu stanu, a vrata su bila zatvorena. Hench je bio u košulji i odsutno je vezivao kravatu tupim debelim prstima koji su drhtali. Djevojka je ležala na krevetu. Oko glave je imala nekakav zeleni šal, torbicu pored sebe, a noge je prekrila kratkim kaputićem. Usta su joj bila poluotvorena, a lice ispijeno i u šoku.

Hench reče glasno: – Ako smatrate da je pogođen iz pištolja koji je bio pod jastukom, u redu. Čini se da je to moguće. To nije moj pištolj, i ma što izmislili, ništa me neće natjerati da takvo što priznam.

– Ako pretpostavimo da je tako – reče Breeze odakle je ovdje? Netko je uzeo vaš, a ostavio vam ovaj. Kada? Kako? Kakav je bio vaš?

– Izišli smo oko tri i trideset da kupimo štogod za jelo, u restauraciji iza ugla – reče Hench. – Možete to provjeriti. Mora da smo ostavili otključana vrata. Malo smo oboje potegli. Mislim da smo dizali veliku galamu. Na radiju je bila utakmica. Mislim da smo ga ugasili izlazeći. Nisam siguran. Je li se ti sjećaš? – upita pogledavši djevojku koja je blijeda i tiha ležala na krevetu. – Sjećaš li se ti, draga?

Djevojka ga nije ni pogledala, niti mu je odgovorila. – Ona je izvan igre – reče Hench. – Imao sam revolver, kolt kalibra .32, znači istog kao i ovaj, ali na bubanj. Revolver, a ne pištolj. Nedostajao mu je komadić gumenog rukohvata. Dao mi ga je Židov Morris prije tri-četiri godine. Radili smo skupa u baru. Nemam dozvole za nošenje oružja, ali ionako ga nisam nikuda nosio.

Breeze reče: – Prije ili kasnije, pištolj koji pripiti ljudi drže pod jastukom morao je pogoditi nekoga. To vam je moralo biti jasno:

– K vragu; pa nismo tog momka ni poznavali! – reče Hench. Čvor na kravati je uspio svezati, ali vrlo loše: Bio je sad potpuno trijezan i vidljivo drhtao. Ustao je i uzeo sako s kreveta, obukao ga i opet sjeo. Gledao sam kako mu dršću prsti dok je palio cigaretu: – Ne znamo mu ni ime, niti išta o njemu. Dva-triput ga sretnem u hodniku, ali on ne progavara. Ako je to uopće isti momak: Ni u to čak nisam siguran.

– To je mladić preko puta – reče Breeze. – Da vidimo ovo: taj prijenos na radiju je bila snimka, zar ne? – Počinje u tri – reče Hench. – Od tri do četiri i pol, ponekad dulje. Nakon pol sata smo izišli, a ostali smo dvadesetak minuta ili pol sata. Ne više.

– Mislim da je ubijen prije vašeg izlaska – reče Breeze. – Radio je mogao dobro pigušiti buku. Vrata ste ostavili otključana. Možda čak i otvorena, ...

– Može biti – umorno će Hench. – Sjećaš li še ti, dušo?

I opet ga djevojka s kreveta nije ni pogledala, niti mu odgovorila.

Breeze reče: – Vrata su vam ostala otključana ili otvorena. Ubojica je čuo da izlazite. Ušao je u vaš stan želeći da se riješi pištolja, vidio da je krevet razmješten, prišao mu i gurnuo pištolj pod jastuk. Možete zamisliti kako se iznenadio našavši revolver, kao da ga čeka. Uzeo ga je. Ali ako se htio riješiti svog pištolja, zašto ne bi to učinio odmah, tu gdje ga je ubio? Zašto bi se izložio riziku da uđe u tuđi stan da bi to uradio? Čemu taj teatar?

Ja sam sjedio na rubu kauča kraj prozora: Stavio sam na kušnju svoj ugled rekavši: – Pretpostavimo da se našao na hodniku, izvan Phillipsova stana koji se automatski zaključao, prije nego što se riješio pištolja. Recimo da se oporavio od šoka zbog ubojstva i vidio da stoji u hodniku s pištoljem u ruci. Želio ga se hitro osloboditi. Ako su Henchova vrata bila otvorena i ako ih je čuo kako se udaljavaju stubištem . . .

Breeze me kratko pogledao i promrmljao: – Ne kažem da nije tako. Samo razmišljam. – Opet je skrenuo pogled na Hencha. – Dakle ovako. Ako se ispostavi da je ovo pištolj kojim je Anson ubijen, moramo se potruditi da uđemo u trag vašem revolveru. Dok to ne uspijemo, vi i vaša dama nam morate biti pri ruci. To vam je, naravno, jasno?

Hench reče: – Nema tih batina koje bi me natjerale da izjavim nešto drugo.

– Možda bi se moglo pokušati – blagim glasom reče Breeze. – A mogli bismo i krenuti – dodao je, ustao, okrenuo se i bacio zgužvane novine sa stolice na pod. Došao je do vrata, a onda se okrenuo i zastao gledajući djevojku na krevetu. – Jesi li u redu, mala, ili da pozovem kakvu dadilju?

Djevojka mu nije odgovorila.

Hench reče: – Potrebno mi je piće. Strašno mi je potrebno.

– Ne dok te ja čuvam – reče Breeze i iziđe iz sobe. Hench prijeđe na drugu stranu sobe, nagne bocu i ispije nekoliko gutljaja. Spusti bocu i ode do djevojke. Uhvati je za rame i prodrma. – Probudi se i cugni! – zamrmljao je.

Djevojka je buljila u strop. Nije odgovorila, niti je ičim pokazala da ga je čula.

– Ostavite je na miru! – rekoh. – U šoku je. Hench je dovršio sadržaj boce, spustio je nježno i opet pogledao djevojku, a onda joj okrenuo leđa i zagledao se u pod.

– Bože, da mi je barem bolje pamćenje – reče bez daha.

Breeze se vratio s mladim odmornim detektivom u civilu.

– Ovo je poručnik Spangler – reče. – On će vas odvesti. Idete li?

Hench opet priđe krevetu i prodrma djevojku. – Ustaj, dušo! Odlazimo.

Djevojka ga je polako pogledala ne okrećući glavu. Onda se pridigla, podmetnutom rukom uspravila, spustila noge s kreveta i ustala, lupnuvši desnom nogom kao da je u trnula.

– Gadna stvar, mala, ali znaš kako ti je to – reče Hench.

Djevojka prinese ruku ustima i ugrize se za članak malog prsta, bijelo ga gledajući. Onda je naglo trgnula ruku i udarila ga po licu svom snagom. Zatim je gotovo trčeći izišla.

Hench nije pomakao ni jedan mišić, podugo. Čula se konfuzna buka ljudi koji vani razgovaraju, automobila koji voze ulicom. Hench slegne velikim ramenima i polako prijeđe pogledom po sobi, kao da se ne nada da će je tako skoro opet vidjeti, ili je možda neće uopće više vidjeti. Onda je izišao kraj mladolikog detektiva.

Detektiv je izišao. Vrata su se zatvorila. Konfuzna buka se malo stišala, a Breeze i ja smo ostali gledajući se.

11

Ntakon nekog vremena Breeze se umorio gledajući me i iskopao je iz džepa cigaru. Razrezao je celofanski omot nožem, odrezao vrh i brižljivo zapalio okrećući cigaru nad plamenom, pa je odmaknuo zapaljenu šibicu i zagledao se u prazno, a onda je povukao dim i uvjerio se da cigara gori baš onako kako je želio. Sporo je mahnuo šibicom, nagnuo se i položio je na okvir otvorenog prozora. Potom me je još jedanput pogledao. – Vi i ja – rekao je – dobro ćemo se slagati.

– Lijepo – rekoh.

– Vi ne mislite tako – reče – ali hoćemo. Ali ne zato što mi se odjednom sviđate. Nego zbog mog načina rada. Sve mora biti jasno. Sve razumno. Sve tiho. Ne kao ova dama. Ta vrsra žena potratit će život tražeći vruga, a kad ga nađe, obično strada prvi momak kojeg se njeni nokti dočepaju.

– Napravio joj je nekoliko modrica – rekoh – a to baš ne razvija neku veliku ljubav.

– Vidim – reče Breeze – da znate podosta o ženama.

– Nepoznavanje žena često mi je pomoglo u mom poslu. Bez predrasuda sam.

Kirnnuo je i pogledao vrh svoje cigare. Onda je iz džepa izvadio komadić papira i pročitao s njega:

– Dehnar B. Hench, 45 godina, barmen, nezaposlen. Maybelle Masters, 26 godina, plesačica. To je sve što znam o njima. Slutim da i nemam više mnogo saznati.

– Ne mislite valjda da je on ubio Ansona? – upitam.

Breeze me je neveselo pogledao.

– Braco, pa tek sam stigao ovamo – rekao je, izvadio iz džepa posjetnicu i pročitao:

– James B. Pollock, Osiguravajuće društvo »Oslonac«. Čemu to?

– U ovakvu je susjedstvu loš običaj ako se upotrebljava pravo ime – rekoh. – Ni Anšon se nije njime služio.

– Što ne valja u ovakvu susjedstvu?

– Praktično ništa – rekoh.

– A ja bih volio znati – reče Breeze – što vi znate o mrtvacu.

– Već sam vam rekao.

– Reci mi opet. Ljudi su mi napričali toliko toga da mi se sve izmiješalo.

– Znam ono što piše na toj posjetnici: da mu je ime George Anson Phillips, da se predstavljao kao privatni detektiv. Bio je pred mojim uredom kad sam pošao na ručak. Slijedio me je u grad, do predvorja hotela »Metropol«, kamo sam ga ja odveo. Obratio sam mu se, pa je priznao da me je slijedio, a to je navodno činio da bi vidio da li sam dovoljno dobar kako bismo surađivali. To je sve strašno napuhano, naravno. Vjerojatno se nije mogao odlučiti, pa je čekao da ga nešto navede na odluku. Radio je na nečemu što mu je postalo sumnjivo, rekao je, pa se htio udružiti s nekim, valjda s nekim sa više iskustva od njega, ako ga je on uopće imao. Nije se ponašao iskusno.

Breeze reče: – A jedini razlog zbog kojeg je izabrao vas jest taj što ste prije šest godina radili u Venturi, dok je on tamo bio zamjenik šerifa.

– Tako sam vam rekao.

– Ne morate se vi toga čvrsto držati – reče Breeze. Uvijek nam možete ispričati bolju priču.

– Ova je dovoljno dobra – rekoh. – Mislim, dobra jer je dovoljno loša da bi mogla biti istinita.

Kimnuo je sporo velikom glavom. – Što mislite o svemu ovome? – upitao je.

– Jeste li provjerili adresu Phillipsova ureda? Odmahnuo je glavom.

– Vjerujem da ćete otkriti da je unajmljen zbog svoje prostodušnosti. Unajmljen je da bi zakupio ovaj stan pod lažnim imenom i da bi se bavio poslom koji mu se na kraju više nije sviđao. Bio je prestrašen. Trebao je pomoć, prijatelja. Činjenica da je izabrao mene, a da je o meni tako malo znao, dokazuje da nije poznavao mnogo ljudi koji se bave ovim poslom.

Breeze je izvadio rupčić i opet obrisao lice i glavu.

– Ali sve to ne govori zašto vas je slijedio uokolo poput šteneta, umjesto da je otišao ravno u vaš ured.

– Ne – rekoh. – Ne dokazuje. – Možete li to objasniti?

– Ne. Zaista ne mogu. – Ma dajte, kako biste te vi objasnili?

– Već sam to objasnio na jedini način koji znam. Nije se mogao odlučiti da li da mi se obrati: Čekao je da se dogodi nešto što će ga navesti – na odluku: Odlučio sam ja, tako što sam ga oslovio.

Breeze reče: – To je vrlo jednostavno objašnjenje. Toliko jednostavno da zaudara:

– Možda ste u pravu – rekoh.

– A nakon toga kratkog razgovora u predvorju hotela, taj potpuni stranac vas poziva u svoj stan i daje vam ključ. Zato što želi razgovarati s vama.

– Da – rekoh.

– Zašto niste mogli odmah razgovarati, tada?

– Imao sam dogovoren sastanak – odgovorih.

– Poslovni? Kimnuh.

– Shvaćam. Čime se bavite?

Odmahnuo sam glavom i nisam mu odgovorio.

– Radi se o umorstvu – reče Breeze. – Morat ćete mi reći.

Ponovno sam odmahnuo glavom. On je malo porumenio.

– Čujte – procijedi – morat ćete.

– Žao mi je, Breeze – rekoh – Ali kako stvari stoje, nisam siguran u to.

– N'aravno, znate da vas mogu strpati iza rešetaka kao svjedoka – reče nehajno.

– Na temelju čega?

– Na temelju toga što ste vi pronašli leš, što ste se tu predstavili upravitelju krivim imenom, i što ne možete razložno objasniti svoje odnose s mrtvacem.

– Žar ćete to učiniti? – rekoh zapanjeno. Turobno se nasmiješio.

– Imate li odvjetnika?

– Poznajem nekoliko odvjetnika. Nije mi potreban stalni. . .

– Koliko ljudi u gradskoj upravi poznajete osobno? – ili jednoga. To jest, razgovarao sam sa trojicom, ali me se oni ne bi sjetili.

– Ali imate dobre veze u gradonačelnikovu uredu i dalje?

– Kažite mi koje. Baš me zanima! – rekoh.

– Čuj, momče – reče ozbiljno – mora da negdje imaš nekakve prijatelje. Doista.

– Imam dobrog prijatelja u šerifovu uredu, ali bih njega radije izostavio iz ovoga.

Podigao je obrvu.

– Zašto? Možda će vam prijatelji trebati. Dobra riječ policajca kojeg znamo po dobru nadaleko se čuje.

– On mi je samo osobni prijatelj – rekah. – Ne jašem uokolo na njemu. Ako upadnem u kakvu nevolju, to mu ne može koristiti.

– Što je s Uredom za krvne delikte?

– Tamo je Randall – rekoh. – Ako je još u glavnom uredu. Jednom smo dobro surađivali na nekom slučaju. Ali on me ne voli previše.

Breeze uzdahne i povuče nogu po podu, šušteći novinama koje je zgurao dolje sa stolice.

– Da li je to sve tako, ili se naprosto pravite pametnim? Mislím na sve te važne ljude koje ne poznajete.

– Sve je to tako – rekoh – a ja to pametno iskorištavam.

– Nje baš pametno priznati to.

– Ja mislim da jest.

Stisnuo je cijeli donji dio lica pjegavom šakom. Kad ju je maknuo, na licu su mu ostali crveni tragovi prstiju. Gledao sam ih kako blijede.

– Zašto ne odete kući i ne pustite ljude da rade? upita iznenada.

Ustao sam i kimnuo pa pošao k vratima. Breeze mi s leđa dovikne:
– Dajte mi svoju adresu stana.

Rekao sam mu. Zapisao ju je.

– Do viđenja! – reče. – Nemojte odlaziti iz grada. Trebat će nam vaša izjava, možda već noćas.

Izišao sam. Vani su bila dva uniformirana policajca. Vrata preko puta bila su otvorena i tehničar koji snima otiske prstiju je radio unutra. Dolje sam u predvorju naišao na još dvojicu policajaca, jednog sa svake strane. Nsam vidio mrkvastog upravitelja. Izišao sam iz kuće. Iza ugla su upravo zamakla ambulantska kola. Gomila ljudi muvala se s obje strane ulice, ali ne tako velika kakva bi bila u nekim drugim krajevima.

Progurao sam se duž pločnika. Neki čovjek me zgrabio za ruku i upitao. – Što se dogodilo, Njofra?

Otresao sam se njegove ruke ne govoreći ništa, ne gledajući ga, i pošao do mjesta gdje mi je bio automobil.

12

Bilo je četvrt do sedam kad sam ušao u ured, upalio svjetlo i podigao s poda papirić. Bila je to obavijest poduzeća za dostavu pošiljaka da će mi paket koji me čeka biti dostavljen na moj telefonski zahtjev, u bilo koje doba dana ili noći. Stavio sam ga na pisaći stol, svukao haljetak i otvorio prozore. Izvadio sam napola punu bocu »Old Taylora« iz najdonje ladice pisaćeg stola i popio mali gutljaj, motajući ga jezikom. Onda sam sjedio držeći grlo hladne boce i pitajući se kako bi bilo raditi u Odjelu za krvne delikte, pa pronalaziti uokolo leševe i ne uzrujavati se zbog toga, ne šuljati se unaokolo brišući kvake na vratima, ne odvagivati koliko smijem reći a da ne nanesem štetu klijentu, a koliko ne smijem reći a da ne nanesem štetu sebi. Zaključio sam da mi se to ne bi sviđalo.

Primakao sam telefon k sebi, pogledao broj na papiriću i telefonirao. Rečeno mi je da mi paket mogu odmah poslati. Odgovorio sam da ću pričekati dok ne stigne.

Vani se već smrkavalo. Užurbana prometna buka malo je zamrla, a zrak iz otvorenog prozora, još nerashlađen od dolaska. noći, mirisao je na večernju prašinu, ispušne plinove automobila, na toplinu koja zrači iz pločnika i zidova, osjećao se zadah tisuća restauracija izdaleka, i čak – ako imate nos lovačkog psa – trag onog osobitog mirisa eukaliptusa s otmjenih brežuljaka povrh Hollywooda.

Sjedio sam pušeći. Nakon desetak minuta netko je pokucao na vrata, pa sam otvorio dečku u uniformi dostavljača. Potpisao sam, pa mi je dao četverouglasti paketić, ne veći: od pet-šest centimetara, možda ni toliko. Dao sam mu novčić od deset centa. Slušao sam ga kako zvižduće dok je išao k dizalu.

Naljepnica na paketu nosila je moje ime i adresu, koji su bili ispisani dobrom imitacijom slova s pisaćeg stroja, iako nešto užih i viših. Prerezao sam vrpcom kojom je bio omotan i odmotao tanki smeđi papir. Unutra se nalazila jeftina kartonska kutijica, unaokolo oblijepljena ljepljivom vrpcom, žigosana gumenim pečatom Made in Japan. U takvim kutijicama u Japanu dobivate zapakirane životinjice u duborezu ili male komade žada. Poklopac je čvrsto nalijegao. Podigavši ga, vidio sam papir i vatu. Kad sam ih izvadio, ukazao se zlatnik veličine pol dolara, blistav i sjajan kao da je upravo izišao ispod čekića.

Na strani koja je bila okrenuta gore vidio se orao raširenih krila, sa štitom na grudima i inicijalima E. B. utisnutim u lijevo krilo. Uokolo je išla niska bisera, a između nje i glatkog ruba novčića tekst: E PLURIBUS UNUM. Na dnu je stajala godina 1787.

Okrenuo sam novčić na dlanu. Bio je težak i hladan, a dlan mi je ispod njega bio vlažan. Druga strana prikazivala je izlazeće ili zalazeće sunce iza oštrog planinskog vrhunca, sa dvostrukim vijencem lišća nalik na hrastovo lišće i s još jednim latinskim natpisom: IOVA EBORACA COLUMBIA EXCELSIOR. Pri dnu, sličnim slovima, ime BRASHER.

Gledao sam Brasherov dublon.

U kutiji, ni među papirima, ni na papirima, nije bilo više ničega. Rukopis sličan slovima pisaćeg stroja nije mi kazivao ništa. Nisam poznavao nikoga tko tako piše.

Uzeo sam vrećicu za duhan, do pola je napunio duhanom, zamotao novčić u svileni papir i učvrstio gumenoirni vrpcom, strpao ga u vrećicu i dodao još duhana. Zatvorio sam patent-zatvarač i stavio vrećicu u džep. Kutijicu i papir sam stavio u ormar za spise, sjeo i okrenuo telefonski broj Elishe Morningstara. Telefon je zazvonio osam puta. Nitko se nije javio. Nisam se tome ni nadao. Spustio sam slušalcu, potražio privatni broj Elishe Morningstara u telefonskom imeniku i ustanovio da ga nema ni u Los Angelesu niti u okolnim mjestima.

Iz pisaćeg stola sam izvadio futrolu za pištolj, namjestio je ispod lijevog pazuha, spustio u nju kolt automatik, kalibra .38, navukao šešir i ogrtač, ponovno zatvorio prozore, spremio viski, pogasio svjetla i otključao vrata ureda baš kad je telefon zazvonio.

Zvonjava je bila nekako potmula, ne zbog samog zvona, nego zbog uha za koje je zvonilo. Stajao sam ukočen i napet, usta razvučenih u poluosmijeh. Kroz zatvorene prozore bljeskale su neonske svjetiljke. Mrtvo je stajao ustajali zrak. Na hodniku je bilo tiho. Zvono je u mraku zvonilo snažno i ujednačeno.

Vratio sam se, nagnuo se nad pisaći stol i javio se. Čulo se škljocanje i zujanje, potom više ništa. Spustio sam slušalicu i stajao tako u mraku, držeći slušalicu jednom rukom. Nisam znao što čekam.

Telefon je zazvonio opet. Pročistio sam grlo i stavio slušalicu na uho, ne rekavši baš ništa.

Tako smo bili tihi, obojica, možda milje i milje udaljeni, držeći slušalice, dišući i osluškujući. Nije se imalo što čuti. Onda se nakon vrlo dugog čekanja čuo tih, jednoličan glas s druge strane: – Šteta za vas, Marlowe.

Onda opet škljocanje i zujanje, pa sam spustio slušalicu i izišao iz ureda.

13

Odvezao sam se prema zapadu do Sunset bulevara, obišao nekoliko blokova kuća ne shvativši da li me tko prati, parkirao pred nekom drogerijom i ušao u telefonsku govornicu. Ubacio sam novčić od deset centi i zatražio da me spoje s Pasadenom. Telefonistica mi je rekla koliko novca moram dodati. . .

Glas koji se odazvao bio je oštar i hladan. – Ovdje stan gospođe Murdock.

– Phillip Marlowe ovdje. Molim vas gospođu Murdock.

Rečeno mi je da pričekam. Blag, ali vrlo jasan glas reče:

– Gospodin Marlowe? Gospođa Murdock se upravo odmara. Možete li meni reći o čemu se radi?

– Nije ~~;~~~. mu kažete. – ra . . . kame . . . ?

– Tom smotanom dečku u čiji rupčić cmizdrite.

– Kako se usuđujete?

– No, dobro – rekoh. – A sada mi dajte na telefon gospođu Murdock. Moram govoriti s njom.

– U redu. Pokušat ću. – Blagi jasni glas je nestao, a ja sam čekao. Moraju je uspraviti na jastucima, oteti joj iz ruku bocu i dodati telefon. Odjednom se začulo iskašljavanje. Zvučalo je poput ulaska teretnog vlaka u tunel.

– Ovdje gospođa Murdock.

– Biste li mogli identificirati predmet o kojem sma jutros: razgovarali, gospođu Murdock? Mislim, da li biste ga razabrali među nekoliko sličnih?

– Pa . . . : da li ima sličnih?

– Naravno da ima. Deseci, stotine, koliko ja znam. U svakom slučaju najmanje desetak. Naravno, nemam pojma gdje su.

Zakašljala se.

– Doista ne znam mnogo o tome. Mislim da ga, onda ne bih mogla identificirati. Ali u ovim uvjetima . . .

– U tome i jest stvar, gospođu Murdock. Čini se da bi identifikacija ovisila o praćenju traga tog predmeta unatrag do vas. Tako bi barem bila uvjerljiva.

– Da, vjerujem da je tako. A zbog čega? Zar možda znate gdje je?

– Morningstar tvrdi da ga je vidio. Kaže da mu je ponuđen na prodaju, baš kao što smo i pretpostavljali. Nije ga kupio. Kaže da ga

nije ponudila žena. To ne znači ništa, jer mi je dao iscrpan opis osobe koju je ili izmislio ili poznavao više nego površno. Stoga mislim da se moglo raditi i o ženskoj osobi.

– Shvaćam. To sad više nije važno.

– Nije važno?

– Nije. Imate li mi još nešto reći?

– Imam još jedno pitanje. Poznajete li plavokosog momka zvanog George Anson Phillips? Prilično je krupan, nosi smeđe odijelo i slamnati šešir. Barem je danas to nosio. Tvrдио je da je privatni detektiv.

– Ne poznajem ga. A zašto bih ga i poznavala?

– Nemam pojma. Odjednom se pojavio u kadru. Mislim da je on pokušao prodati ono. Morningstar ga je pokušao dobiti na telefon nakon što sam ja otišao. Ušuljao sam mu se natrag u ured i prisluškivao.

– Što ste uradili?

– Ušuljao se.

– Molim vas, ne budite djetinjasti, gospodine Marlowe. Imate li još nešto?

– Da, dogovorio sam se s Morningstarom da ću mu platiti tisuću dolara za povrat . . . Onoga. Rekao je da ga može dobiti za osam stotina . . .

– A gdje biste našli novac, ako smijem pitati?

– Pa samo sam porazgovarao. Taj Morningstar je pravi lisac. S njim se može samo tako razgovarati. Osim toga, možda biste vi bili voljni platiti. Ne bih vas htio nagovarati. Uvijek se možete obratiti policiji. Ali ako iz bilo kojeg razloga ne želite zvati policiju, to bi mogao biti jedini način da ga dobijete natrag.

Vjerojatno bih tako nastavio unedogled, naprosto ne znajući što želim reći, da me nije prekinula šumom riječi nalik na razapinjanje jedra. – Sve je to sada nepotrebno, gospodine Marlowe. Odlučila sam da to obustavim. Novčić mi je vraćen.

– Pričekajte trenutak! – rekao sam, otvorio vrata govornice i pomolio glavu van da bih se nadisao onoga što zovu zrakom. Nitko se nije na mene asvrtao. Preko puta je prodavač u svijetloplavom ogrtaču brbljao za štandom s cigaretama, pomoćnik je brisao čaše na automatu za piće. Dvije djevojke u hlačama igrale su flipere.

Visok rnršavi tip u crnoj košulji i blijedožutoj kravati prevrtao je po novinama na polici. Nije bio nalik na revolveraša.

Zatvorio sam opet govornicu, podigao slušalicu s daske ispod aparata i rekao: – Štakor mi je glodao nogu. Ali sad je sve u redu. Vraćen vam je, velite. Tek tako. Kako?

– Nadam se da niste jako razočarani – izjavila je svojim beskompromisnim glasom koji je ličio na bariton. Okolnosti su pomalo zamršene. Možda ću odlučiti da vam objasnim, a možda i neću. Možete sutra ujutro navratiti ovamo. Budući da ne želim da nastavite istragu, možete ostatak predujma zadržati.

– Da najprije raščistimo ovo: – rekoh – je li vam novčić uistinu vraćen, ili vam je to samo obećano?

– Naravno, vraćen. Uostalom, umorna sam. Ako biste...

– Trenutak, gospođo Murdock. Neće to biti tako jednostavno. Dogodilo se ponešto.

– O tome ćemo sutra ujutro – reče kratko i prekide vezu.

Izvukao sam se iz telefonske govornice i zapalio cigaretu debelim nezgrapnim prstima. Pošao sam do trgovca, koji je malim nožićem, vrlo napeto i namršteno šiljio olovku.

– Baš ste lijepo zašiljili olovku – rekoh mu. Pogledao me je iznenađeno. Djevojke za flipperom također su me pogledale iznenađeno. Prišao sam šanku i pogledao se u velikom ogledalu. Bio sam i ja iznenađen. Sjeo sam na najbližu stolicu i rekao: – Dupli škotski viski, bez vode i bez leda!

Momak za šankom me pogleda iznenađeno. – Oprostite, gospodine, ovo nije bar. Možete kupiti bocu s police alkoholnih pića.

- Ah; tako! – rekoh. – Znači, tako! Doživio sam šok. Malo sam ošamućen. Dajte mi šalicu kave, slabije; i sendvič sa šunkam. Ne. Ipak još neću ništa jesti. Da viđenja!

Sišao sam s barske stolice i pošao k vratima u tišini koja je bila glasna poput zvuka kad se s kamiona spušta tona ugljena u podrum. Čovjek u crnoj košulji i žutoj kravati zurio je u mene preko stranice »New Republica«.

– Ostavite tu napuhanu tvorevinu i zagrizite kakvu solidniju stvar, na primjer neki roman s Divljeg zapada rekoh mu prijateljski.

Izišao sam. Iza mene je netko pragovorio: – Hollywood ih je prepun.

14

Vjetar je ojačao i suho i napeto mi puhao u lice lomatajući krošnjama drveća i njišući svjetiljkama u susjednoj ulici, tako da su sjene bile nalik na puzeću lavu. Okrenuo sam auto i opet se povezao prema istoku.

Zalagaonica je bila u Santa Monici, blizu Wilcoxa, tihog i staromodnog mjesta koje plima vremena tek ovlaš dodiruje. U izlogu je bilo svega što vam srce zaželi od mušica za lov na pastreve, pakiranih u tanku drvenu kutijicu, do prenosivih orgulja; od sklopivih dječjih kolica do portretne kamere s lećom promjera deset centimetara, od lornjona u izbljedjeloj plišanoj kutiji, do graničarskoga kolta kalibra .44 sa samo jednim metkom, koji se još proizvodi za potomke koje su djedovi naučili kako se puni i puca povlačenjem udarača.

Ušao sam, a iznad glave mi je zaklepetalo zvonce. Daleko u dnu zalagaonice netko je puhnuo i iščistio nos, pa krenuo. Stari Židov s crnom kopicom došetao se iza pulta smiješeći mi se preko naočari koje su samo na donjem dijelu imale stakla, kao polumjeseci.

Izvadio sam svoju vrećicu za duhan, pronašao u njoj zlatnik i stavio ga na tezgu. Izlog je bio staklen, proziran. Osjećao sam se kao da sam gol.

Židov odvagne rukom novčić.

– Zlatnik, zar ne? Gomilate zlato? – upitao je žmirkajući.

– Dvadeset i pet dolara tražim – rekoh. – Žena i djeca mi gladuju.

– Joj, to je strašno. Zlato je, osjeća se po težini. Ali mogla bi biti i platina – reče odvagnuvši ga vješto na vagici. – Zlato je. Dakle, želite deset dolara?

– Dvadeset i pet.

– A što da radim s njim za dvadeset i pet dolara? Da ga prodam, možda? U njemu ima zlata za petnaestak dolara vrijednosti. U redu. Petnaest dolara.

– Imate li dobar sef?

– Gospodine, u ovom poslu se radi s najboljim sefovima koji se mogu kupiti. Ne brinite se vi za to. Rekli smo petnaest dolara?

– Ispunite mi listić.

Učinio je to malo perom, malo jezikom. Rekao sam mu pravo ime i adresu: Bristol Apartments, 1634 North Bristol Avenue, Hollywood.

– Živite u tom kraju grada, a pozajmljujete petnaest dolara – reče Židov tužno, otkide moju polovicu potvrde o zalogu i izbroji mi novac.

Otišao sam do trafike na uglu, kupio omotnicu, posudio pero i poslao sam sebi priznanicu poštom.

Imao sam rupu u duši i u želucu. Svratio sam da nešto pojedem, a onda sam se opet odvezao u grad. Vjetar je bio još jači i suši. Upravljač mi je škripio pod prstima, a nosnice su mi bile napete i osjetljive.

Po visokim zgradama bila su tu i tamo upaljena svjetla. Zelena i kromirana trgovina odjećom na uglu Devete i Hilla bila je tako rasvijetljena te se činilo kao da gori. U Belfontovoj zgradi samo je nekoliko prozora, ovdje-ondje, bilo osvijetljeno, ali ne jako. Isti starina sjedio je na svojoj vreći u dizalu gledajući ravno preda se, praznih očiju, kao da već pripada historiji. Rekao sam:

– Ne vjerujem da znate kako bih pronašao nadstojnika ove zgrade?

Polako je okrenuo glavu i pogledao pokraj moga ramena: – Čujem da u Njorku ima strašnih dizala. Idu po trideset katova odjednom. Baš brzo. Tako ti je u New Yorku.

– K vragu s New Yorkom – rekoh – Meni je tu dobro.

– Moraju biti vješti momci koji voze te brze ljepotice. – Ma kakvi, tatice! Ti ljepotani samo pritisnu dugme i kažu »Dobar dan, gospodine Taj i taj«, a onda uživaju gledajući se u ogledalu. A vi to uspoređujete s ovom starom kantom. Za nju treba čovjek i pol da je vozi. Jeste li zadovoljni?

– Radim dvanaest sati na dan – reče. – I drago mi je da imam ovaj posao.

– Nemojte da vas čuju oni iz sindikata.

– Znate što oni mogu da mi učine?

Odmahnuo sam glavom. Rekao mi je. A onda je spustio pogled tako da je skoro gledao u mene. – Nisam li vas već negdje vidio?

– Čujte, govorili smo o nadstojniku – rekoh nježno. – Prije godinu dana su mu pukle naočari – reče starac. – Umalo nisam umro od smijeha. Kad vam kažem.

– Da. A gdje ga mogu naći u ovo doba?

Pogledao je malo direktnije u mene. – Oh, nadstojnik. Pa zar ga nema doma?

– Valjda. Bit će da je tako. Ili je otišao u kino. Ali gdje stanuje? Kako se zove?

– Trebate li nešto?

– Da – odbrusih. Stisnuo sam šaku u džepu i suzdržao se da ne počnem vikati. – Trebam adresu jednog stanara ove kuće. U telefonskom imeniku nema njegove privatne adrese. Mislim, one na kojoj se nalazi kad nije u uredu. Hoću reći, kućne adrese.

Izvukao sam ruke iz džepova i potpomagao se gestama. Starac upita: – Kojeg stanara? – tako nevino da me je to uznemirilo.

– Gospodina Morningstara.

– Nije on doma. Još je u uredu.

– Sigurni ste?

– Naravno da sam siguran. Ja baš ne zapažam ljude, ali on je star kao i ja, pa ga zapažamo. Još se nije vratio.

Ušao sam u kabinu i rekao. – Osmi.

Zalupio je vratima pa smo se otklatarili gore. Više nismo razgovarali. Kad se dizalo zaustavilo a ja izišao, stari je ostao sjediti na svojoj vreći na drvenoj stoličici, gledajući u prazno. Nismo više ni progovorili, niti me je pogledao. Kad sam zaokretao iza ugla hodnika, još je tako sjedio, a lice mu je opet imalo prazan izraz.

Na kraju hodnika bila su dvojica osvijetljena vrata. Jedino ona. Zastao sam ispred njih da zapalim cigaretu i osluhnem, ali nisam čuo zvuk ikakve aktivnosti. Otvorio sam vrata na kojima je pisalo Ulaz i zakoračio u uski ured s daktilografskim stolićem. Drvena vrata bila su još poluotvorena. Prišao sam i pokucao, te rekao: – Gospodine Morningstar!

Bez odziva. Tišina. Ne čuje se ni dah. Nakostriješila mi se kosa na potiljku. Obišao sam krilo vrata. Svjetlo sa stropa osvijetljavalo je staklo nad draguljarskom vagom, staro uglučano drvo oko kožne ploče na stolu, rub stola i nogu u crnoj cipeli gumenog đona i u bijeloj pamučnoj čarapi. Cipela je stajala čudno, vrhom okrenuta prema stropu. Ostali dio noge bio je iza velikog sefa. Činilo mi se da lebdim kroz mulj dok sam ulazio u sobu. Ležao je na leđima, zgrčen. Vrlo osamljen i mrtav.

Vrata sefa bila su širom otvorena, a ključevi su visili u bravi unutarnjeg pretinca. Metalna ladica bila je izvučena. Sada je bila prazna. Mora da je u njoj nekada stajao novac.

Činilo se da je sve ostalo u prostoriji bilo na svome mjestu.

Starčevi džepovi bili su izvrnuti, ali ga nisam dirao, osim što sam se sagnuo i naslonio nadlanicu ruke na njegovo ljubičastomodro lice. Kao da sam dodirnuo žablji trbuh. Krv je kapala iz sljepoočnice u koju je pogođen. Ali se ovaj put u zraku nije osjećao miris baruta, a ljubičasta boja kože upućivala je na to da je umro od srčanog udara, vjerojatno uslijed šoka i straha. Ipak je to bilo ubojstvo.

Ostavio sam svjetla da gore, obrisao kvake na vratima i požarnim se stepenicama spustio do šestoga kata. Idući hodnikom, bezrazložno sam čitao natpise na vratima. H. R. Teager, Zubna laboratorija, L. Pridview, ovlaštene knjigovođa, Dalton i Rees, Daktilografske usluge, Dr E. J. Blaskowitz, kineziterapeut.

Dizalo je škripeći stiglo, a starac me nije ni pogledao. Lice mu je bilo prazno kao moja glava.

S ugla sam telefonski pozvao hitnu pomoć, ne predstavljajući se.

15

Šahovske figure od crvene i bijele kosti bile su poredane, spremne za napad i izgledale oštro onako složene u dva i dva reda, kao što uvijek izgledaju na početku partije. Bilo je deset uvečer, bio sam u svome stanu, imao lulu u zubima, piće pri ruci, a po glavi su mi se motala samo dva ubojstva i zagonetka: kako je mogla gospođa Murdock dobiti natrag svoj zlatnik kad je on kod mene.

Otvorio sam brošuru s turnirskim partijama izdanu u Leipzigu, odabrao na izgled uzbudljivu partiju damina gambita, pomaknuo bijelog pješaka na d4, a onda je zazvonilo zvono na vratima.

Obišao sam oko stola i iz ladice uzeo kolt .38, te prišao vratima držeći ga uz desnu nogu.

– Tko je? – upitah.

– Breeze. . Bio sam se vratio k stolu da ostavim pištolj prije nego što sam otvorio. Gorostasni Breeze bio je neuredan kao uvijek, ali malo umorniji. Mladi samouvjereni detektiv Spangler bio je s njim. Kao slučajno su me ugurali natrag u sobu, a Spangler je naglo zatvorio vrata. Njegove bistre mlade oči šarale su tamo-amo po sobi, a Breezeove, starije i prodornije, neko su vrijeme počivale na meni, a onda me je zaobišao i pošao do divana.

– Pogledajte unaokolo! – rekao je kutem usana. Spangler je prošao kroz sobu, bacio pogled u malu kuhinju, vratio se u hodnik, zaškripala su vrata kupaonice i njegovi se koraci izgube dalje.

Breeze je skinuo šešir i obrisao svoju polučelavu lubanju. Vrata su se otvarala i zatvarala od prostorije do prostorije. Ugrađeni ormari. Onda se Spangler vratio.

– Nema nikoga – reče.

Breeze kimne i sjedne stavljajući svoj panama-šešir pokraj sebe.

Spangler je vidio pištolj na pisaćem stolu. – Smijem ga pogledati? – upitao je.

– Sram vas bilo, obojicu – rekoh.

Spangler je prišao pištolju i prinesao otvor cijevi svom nosu, njušeći ga. Izvadio je šaržer, izbacio metak iz cijevi i stavio ga u šaržer. Ostavio ga je na stolu, a pištolj je podigao tako da svjetlo pada na ležište metka. Držeći ga tako, gledao je unutrašnjost cijevi.

– Nešto prašine – rekao je. – Ne baš mnogo. – Što ste mislili pronaći? – reko. – Rubine?

Nije se osvrtao na mene, pogledao je Breezea i rekao: – Reklo bi se da se iz ovog pištolja nije pucalo posljednja dvadeset i četiri sata. Siguran sam u to.

Breeze je kimnuo, gricnuo usnu i istraživao očima moje lice. Spangler je vješto sklopio moj pištolj, odložio ga na stol, prišao nam i sjeo. Stavio je u usta cigaretu, zapalio i zadovoljno otpuhnuo dim. – Znamo mi vrlo dobro da to nije bio kalibar .38 – rekao je. – Takva stvar bi probušila zid. Nipošto ne bi ostala u glavi.

– O čemu vi to, momci, pričate? – upitao sam. Breeze reče: – Stvar je uobičajena u našem poslu. Ubojstvo. Sjednite. Smirite se. Čini mi se da sam čuo neke glasove. Valjda iz susjednog stana.

– Može biti – reko.

– Zar vam uvijek pištolj stoji na stolu?

– Osim kad mi je pod jastukom – reko. – Ili pod pazuhom. Ili u ladici. Ili na nekom drugom mjestu na koje ga stavim, pa poslije zaboravim gdje je. Je li vam to pomaže?

– Nismo željeli biti grubi, Marlowe.

– Lijepo – reko. – Upali ste mi u stan i prevrtali po mojoj imovini, a da me uopće niste pitali za dozvolu. Kako se ponašate kad želite biti grubi? Oborite čovjeka i zgazite ga?

– Oh, k vragu. – rekao je Breeze i iscerio se. Ja sam se iscerio njemu. Svi smo se cerili. Onda je dodao. – Mogu li se poslužiti vašim telefonom?

Pokazao sam ga rukom. Okrenuo je broj i razgovarao s nekim Morrisonom. Rekao je. – Breeze na broju . . . onda se sagnuo da pročita broj s padnožja telefona. – Bilo kada. Vlasnik je Marlowe. Naravno. Za pet ili deset minuta. – Spustio je slušalicu i vratio se do divana. – Kladam se da ne možete pogoditi zašto smo ovdje.

– Ja stalno očekujem takvo društvo da mi navrati reko.

– Ubojstvo nije šaljivo, Marlowe.

– Tko kaže da jest?

– Vi se stalno ponašate kao da jest.

– Nisam bio svjestan toga.

Pogledao je Spanglera i slegnuo ramenima. Onda se zagledao u pod. Zatim je polako podigao oči, kao da su mu teške, i opet

pogledao u mene. Ja sam sjedio pred šahovskoni pločom.

– Često igrate šah? – upitao je gledajući figure. – Ne često. Tu i tamo analiziram poneku partiju. – Zar za šah ne treba dvoje?

– Ja proigravam turnirske partije koje su zabilježene i objavljene. O tome postoje brda literature. Tu i tamo riješim koji problem. To i nije pravi šah, strogo uzevši. Zbog čega uopće razgovaramo o šahu? Jeste li za piće?

– Trenutačno nismo – reče Breeze. – Razgovarao sam o vama s Randallom. Dobro vas se sjeća, u vezi s onim slučajem na plaži – rekao je i postrugao nogama po sagu, kao da su mu vrlo umorne. Njegovo čvrsto staro lice bilo je izbrazdano i sivo od umora. – Izjavio je da vi ne biste nikoga ubili. Kaže da ste dobar momak i sasvim u redu.

– To je vrlo prijateljski od njega.

– Kaže da kuhate dobru kavu i da ustajete nešto kasnije, da ste nadareni za vrlo zanimljive razgovore i da treba vjerovati svakoj riječi koju izreknete ako je dokaže pet nezavisnih svjedoka.

– K vragu s njim! – rekoh.

Breeze kimne tako snažno kao da sam rekao baš ono što je on htio čuti. Nije se smiješio, niti je bio grub, bio je naprosto čvrsti veliki čovjek koji radi svoj posao. Spangler je naslonio glavu na naslon naslonjača i poluzatvorenim očima pratio dim iz svoje cigarete.

– Randall kaže da bismo morali pripaziti na vas. Kaže da niste tako pametni kako mislite da jeste, ali da vam se uvijek nešto događa, pa čovjeku možete navući na vrat više nevolja nego da ih smišljate. Tako on kaže, shvaćate. Meni se čini da ste u redu. Ja želim da stvari budu čiste. Zbog toga vam sve to govorim.

– Izjavio sam da je to lijepo od njega.

Telefori je zazvonio. Pogledao sam Breezea, ali se on nije ni pomaknuo, pa sam se ja javio. Bio je to glas neke djevojke. Činio mi se poznatim, ali nisam znao s kim bih ga povezao.

– Je li to gospodin Marlowe? – Da.

– Gospodine Marlowe, u nevolji sam, i to velikoj. Moram hitno govoriti s vama. Gdje vas mogu naći?

– Mislite noćas? S kim razgovaram? – upitah.

– Zovem se Gladys Crane. Stanujem u hotelu »Normandy« na Rampartu. Kad biste mogli . . .

– Znači, želite da noćas dođem tamo? – upitao sam razmišljajući čiji bi to mogao biti glas.

– Ja . . . – telefon je škljocnuo i veza se prekinula. Sjedio sam držeći slušalicu, mršteći se i gledajući preko telefona u Breezea. Lice mu nije odavalo nikakvu znatiželju, bilo je potpuno mirno.

– Neka djevojka tvrdi da je u nevolji – rekoh. – Veza se prekinula. – Držao sam spuštenu slušalicu čekajući da zazvoni ponovno. Pajkani su bili potpuno mirni i nepomični. Previše mirni i previše nepomični.

Zazvonilo je ponovno, pa sam podigao slušalicu i rekao: – Treba vam Breeze, zar ne?

– Aha! – bio je to muški glas, a zvučao je iznenađeno. – Evo vam ga, pa se igrajte – rekao sam, ustao se i otišao u kuhinju. Čuo sam da Breeze govori vrlo kratko, a onda je slušalicu vratio na mjesto.

Dohvatio sam iz kuhinjskog ormarića, bocu burbona »Four Roses« i tri čaše. Iz hladionika sam izvukao ledene kockice i tonik, napravio tri koktela, stavio ih na poslužavnik i odnio na stolić za koktele, ispred divana na kojem je sjedio Breeze. Uzeo sam dvije od tih čaša, dodao jednu Spangleru, a drugu zadržao za sebe.

Spangler je nesigurno držao čašu, čupkajući u nedoumići prstima donju usnu, pogledavajući u Breezea da bi vidio da li da prihvati piće.

Breeze me je prodorno gledao. Onda je uzdahnuo. Uzeo je čašu, kušao piće, opet uzdahnuo i odmahnuo glavom uz poluosmijeh. Baš onako kako se smiješi čovjek koji želi popiti nešto, pa mu date piće koje mu toliko prija da ga već prvi gutljaj prenese u novi, ljepši, čistiji i sunčaniji svijet.

– Mislim da prilično brzo shvaćate; Marlowe – reče i nehajno se nasloni na divan. – Mislim da bismo sad mogli malo poslovno surađivati.

– Ne na takav način! – rekoh.

– Ha? – zine on, a obrve su mu se sudarile.

Spangler se nagne naprijed u svojem naslonjaču i pogleda nas pažljivo i s iščekivanjem.

– Ne tako da mi nakostriješena mačka nešto otpjeva i otpleše; pa da vi poslije možete izjaviti da je nekad negdje netko prepoznao moj glas.

– Djevojka se zove Gladys Crane – reče Breeze. – I meni je tako rekla. Nikad nisam čuo za nju.

– U redu – reče Breeze. – U redu – i pokaže mi dlan njegove ruke. – Nismo pokušali učiniti ništa nezakonito. Samo se nadamo da niste ni vi.

– Da nisam ni ja?

– Da niste ni vi pokušali učiniti ništa nezakonito. Na primjer, da nešto prikrijete od nas.

– A zašto ne bih nešto prikrrio ako mi se to sviđa? Pa ne dobivam od vas plaću.

– Čujte, ne budite drski, Marlowe!

– Nisam drzak. Ne pada mi na pamet da budem drzak. Znam dovoljno o policajcima da ne bih bio drzak s njima. Nastavite govoriti, ali vas molim da ne izvodite nove komedi je poput one s telefonom.

– Radimo na slučaju ubojstva – reče Breeze. – Vodimo istragu kako najbolje znamo. Vi ste pronašli leš. Vi ste s momkom razgovarali. Zamolio vas je da dođete u njegov stan. Dao vam je svoj ključ. Rekli ste da ne znate zbog čega je htio s vama razgovarati. Mislili smo da vam je možda, u međuvremenu, to postalo jasno.

– Drugim riječima, ja sam vam prije lagao – reko. Breeze se umorno osmjehne.

– Dovoljno ste dugo u tome, pa znate da ljudi uvijek lažu kad je riječ o umorstvu.

– Tu je sad problem, kako ćete znati da sam prestao lagati.

– Kad ono što budete govorili počne dobivati smisao, bit ćemo zadovoljni.

Pogledao sam Spanglera. Toliko se nagnuo naprijed da urnalo nije ustao. Činilo se kao da še sprema skočiti.

Nisam mogao izmisliti ni jedan razlog zbog kojeg bi skočio, pa sam povjerovao da je uzbuđen. Opet sam pogledao Breezea. On je bio uzbuđen poput rupe u zidu. Držao je jednu od svojih cigara zamotanih u celofan svojim debelim prstima i džepnim nožićem skidao celofan. Gledao sam ga dok je skidao omot i rezao vrh cigare, onda spremio nožić, najprije ga pažljivo obrisavši o hlače. Gledao sam ga dok je pripaljivao drvenu šibicu, pa onda brižljivo vrh cigare okretao u plamenu, pa odmaknuo šibicu koja je još gorjela, pa vukao dim dok nije zaključio da cigara gori kako treba. Onda je

stresao šibicu da bi je ugasio, pa ju je odložio kraj zgužvanog celofana na staklo stolića ispred sebe. Zatim se naslonio, povukao malo jednu nogavicu hlača i mirno pušio. Svaki pokret mu je bio potpuno jednak kao kad je palio cigaru u Henchovu stanu i kao što će biti uvijek kad bude palio cigaru. Bio je takav čovjek, i to ga je činilo opasnim. Ne toliko opasnim kao što je to neki genij, ali puno opasnijim od lako zapaljivog čovjeka kao što je Spangler.

– Phillipsa sam prvi put vidio danas – rekoh. – Ne računam u to to što je izjavio da me je vidio jednom u Venturi, jer ga se ja ne sjećam. Sreo sam ga upravo onako kako sam vam rekao. Slijedio me je pa sam ga zgrabio. On je želio da razgovaramo, dao mi je ključ, došao sam u njegov stan upotrijebivši taj ključ, jer se on nije javljao, baš kako mi je i rekao da učinim. Bio je mrtav. Pozvana je policija, pa je nizom događaja, koji sa mnom nemaju ništa, pronađen pištolj pod Henchovim jastukom. Pištolj iz kojeg je pucano. To sam vam rekao i to je istina.

Breeze reče:

– Kad ste ga pronašli, otišli ste dolje do upravitelja zgrade, momka po imenu Passmore, i povelili ga gore ne rekavši mu da je itko mrtav. Dali ste mu lažnu posjetnicu i ispričali nešto o nakitu.

Kimnuo sam.

– S ljudima kao što je Passmore i u kućama poput te, isplati se biti malčice s one strane zakona. Zanimao me je Phillips. Mislio sam da će mi Passmore reći nešto o njemu, ako ne bude znao da je mrtav, a da mi neće htjeti ništa reći ako bude svjestan da će mu uskoro upasti u kuću pajkani. Toliko o tome – rekoh.

Breeze je otpio malo pića i otpuhnuo dim, pa rekao:

Ja bih želio raščistiti ovo: sve ovo što ste nam rekli može biti potpuno istinito, a ipak nam možda niste rekli istinu. Shvaćate li na što mislim?

– Što, na primjer? – upitao sam, iako sam odlično znao na što je mislio.

Potapšao se po koljenu i gledao me ispod oka sasvim mirno. Ne neprijateljski, čak ni sumnjičavo, nego onako kako tihi čovjek obavlja svoj posao. – Ovako. Vi imate posao. Mi ne znamo kakav. Phillips je izigravao privatnog detektiva. Imao je posao. Slijedio vas je unaokolo. Kako da znamo, osim ako nam vi to ne kažete, da vaš i

njegov posao nisu bili nečim povezani? A ako jesu, onda je to naš posao. Je li tako?

– Može se na to gledati i tako – rekoh. – Ali ne i samo tako. A ja ne gledam tako.

– Ne zaboravite da se radi o ubojstvu, Marlowe.

– Ne zaboravljam. Ali vi ne zaboravite da sam ja u ovom gradu prilično dugo, više od petnaest godina. Vidio sam mnoga ubojstva. Neka su bila riješena, neka nisu mogla biti, a neka su mogla, pa ipak nisu. A jedno ili dva od njih riješena su krivo. Nekome je za nešto plaćeno, a to se znalo ili se u to sumnjalo. I zažmirilo se. Ali preskočimo to. Događa se, ali ne često. Pomislite na slučajeve poput Cassidyjeva. Nadam se da ga se sjećate, zar ne?

Breeze pogleda na sat.

– Umoran sam – reče. – Zaboravimo na slučaj Cassidy. Držimo se slučaja Phillips.

Odmahnuo sam glavom.

– Želim nešto razjasniti, i to bitno. Pogledajmo slučaj Cassidy. Bio je to vrlo bogat čovjek, multimilijunaš. Imao je odraslog sina. Jedne su noći iz njegove kuće pozvali policiju, pa je mladi, Cassidy pronađen na podu, krvava lica i s rupom od metka u glavi. Njegov je tajnik ležao na podu susjedne kupaonice, okrenut prema onom prvom, s izgorjelom cigaretom među prstima, tako da su mu prsti bili opečeni. Kraj desne ruke mu je ležao pištolj. Bio je pogođen u glavu, ali ne iz neposredne blizine. Mnogo su popili. Od smrti dvojice mladića bila su prošla četiri sata, a od toga je tri sata bio u kući njihov obiteljski liječnik. I što se uradilo sa slučajem Cassidy?

Breeze uzdahne.

– Ubojstvo i samoubojstvo pod utjecajem alkohola. Tajnik je pošasavio i ubio mladog Cassidyja. Čitao sam o tome negdje, možda u novinama. Jeste li to htjeli čuti?

– Čitali ste u novinama – rekoh – ali nije bilo tako. Štoviše, vi ste znali da to nije tako, i državni tužilac je znao, pa su ipak njegovi ljudi povučeni s rješavanja tog slučaja nakon nekoliko sati. Nije bilo sudske istrage. Ali svaki reporter u gradu, kao i svaki pajkan, znao je po detaljima ubojstva da je pucao Cassidy, jer je on poludio od pića, da ga je tajnik pokušao smiriti, ali nije uspio, pa se pokušao skloniti, ali nije bio dovoljno brz. Cassidyjeva rana je bila neposredna, a

tajnikova nije. Tajnik je bio lijevoruk i imao je cigaretu u lijevoj ruci kad je ubijen. Čak i kad je čovjek dešnjak, ne prebacuje cigaretu u drugu ruku da bi mirno pucao u čovjeka dok mu se ona dimi u ruci. To pali u kriminalističkim filmovima, a ne kod tajnika bogatih ljudi. I što su obitelj i njezin lječnik činili sva ta četiri sata, pa nisu zvali policiju? Sređivali su stvari tako da se provede samo površna istraga. A zašto nisu istraženi ostaci baruta na rukama? Zato što niste htjeli znati istinu. Cassidy je bio suviše moćan. A i to je bilo ubojstvo, zar ne?

– Pa obojica su bili mrtvi – reče Breeze. – Zar je još bilo važno tko je pucao u koga?

– Jeste li ikad zastali pa pomislili – upitao sam – da je Cassidyjev tajnik možda imao majku ili sestru ili dragu, a možda i sve tri? Da su one bile ponosne na tog čovjeka, vjerovala u njega i voljele ga, a onda se ispostavilo da je on pijani paranoik, jer je otac njegova gazde imao sto milijuna dolara?

Breeze je polako podigao svoju čašu, polako ispio svoje piće, polako spustio čašu, pa ju je polako okretao na staklenoj ploči stola. Spangler je sjedio ukočeno, sjajnih očiju i usta razvučenih u nekakav ukočen poluosmijeh.

– Izrecite poentu – reče Breeze.

– Sve dok vi momci ne možete naređivati sebi, ne možete ni meni. Kad vam se bude moglo vjerovati uvijek, u svako doba i pod bilo kojim uvjetima, da želite istinu, da je tražite i da ćete je naći, bez obzira na to kamo i prema kome pri tome leti perje, tek tada neću imati pravo da slušam vlastitu savjest i štitim svog klijenta što bolje mogu. Moram biti siguran da nećete njemu učiniti više štete nego pravdi koristiti. Ili me morate izvesti pred nekoga tko me može natjerati da govorim – rekoh.

– Zvučite mi kao tip koji želi bukom nadjačati svoju savjest – reče Breeze.

– Do đavola! – rekoh. – Da popijemo svaki još jedno piće. A onda ćete mi ispričati priču o toj djevojci koju ste mi namjestili na telefon.

Isцерio se:

– To je bila gospođa koja živi u Phillipsovu neposrednom susjedstvu. Neku večer je čula nekoga kako s njim razgovara na vratima. Ona danju radi kao razvoditeljica u kinu. Mislili smo da bi možda trebala čuti vaš glas. Ne mislite više na to.

– Kakav glas je čula?

– Zao, kako kaže. Nije joj se svidio.

– Valjda ste se zato sjetili mene – rekoh. Pokupio sam tri čaše i s njima pošao u kuhinju.

Kad sam izišao iz sobe zaboravio sam koja je čija čaša, pa sam ih oprao i obrisao i upravo sam htio izmiješati još pića kad je ušao Spangler i stao iza mojih leđa.

– Sve je u redu – rekoh – večeras ne trošim cijanid. – ne budite tako prepredeni sa starim – reče tiho prema mome ramenu. – On pozna više smicalica nego što ih vi možete zamisliti.

– Lijepo od vas – rekoh.

– Čujte, htio bih pročitati to o slučaju Cassidy zainteresira se. – Zvuči zanimljivo. Mora da se to dogodilo prije nego što sam ja počeo raditi.

– Bilo je to davno – rekoh. – A nije se nikad ni dogodilo. Samo sam se šalio. – Stavio sam čaše na poslužavnik, odnio u dnevnu sobu i podijelio ih. Svoju sam odnio do šahovskog stolića.

– Opet podvala – rekoh. – Vaše desno krilo šulja se za mnom u kuhinju i iza vaših leđa mi objašnjava kako bih ja morao paziti na smicalice koje vi poznate a ja ih ne poznajem. Baš ima lice za to. Prijateljsko, otvoreno i spremno da se zacrveni.

Spangler sjedne na rub naslonjača i zacrveni se. Breeze ga ovlaš pogleda, bez primisli.

– Što ste otkrili o Phillipsu? – upitah.

– Da – Breeze će – Phillips. Pa, George Anson Phillips doista je žalostan slučaj. Smatrao je sebe detektivom, ali čini se da se u tome nitko nije slagao s njim. Razgovarao sam sa šerifom u Venturi. Rekao mi je da je George bio dobar momak, možda čak i predobar za dobrog policajca, čak i kad bi imao nešto u glavi. George je radio ono što bi mu naredili, i to čak vrlo dobro ako bi mu rekli kojom nogom treba krenuti i koliko koraka treba prijeći u kojem smjeru i sitnice poput te. A nije mnogo napredovao, ako me razumijete. Bio je to policajac sposoban da uhvati kradljivca kokoši, ako bi ga vidio gdje krade kokoš i ako bi tip pao trčeći i udario u nešto glavom, pa sam sebe izbacio iz igre. Inače bi stvar postala malo teža, pa bi se George morao vratiti u šerifov ured po upute. Pa, nakon nekog vremena ga se šerif riješio.

Breeze ispije još malo pića i počeše se po bradi noktom oštrim poput britve.

– Nakon toga je George radio u trgovini na Simiju, za čovjeka zvanog Sutcliff. Uglavnom prodaja na veresiju, pa je svaki kupac imao svoju knjižicu dugovanja, a George svoje probleme s njima. Zaboravljao bi da zapiše kupljenu robu ili bi zapisao u pogrešnu knjižicu, pa bi ga poneki kupac ispravljao, a ponekom bi bilo i te kako drago kad bi George zaboravio. Pa je Sutcliff pomislio da bi Georgeu bolje išlo negdje drugdje i poslao ga je u Los Angeles. Dobio je nešto novca, ne mnogo, ali dovoljno da nabavi dozvolu i dio jednog ureda. Bio sam tamo. Dijelio je malu kancelariju s nekim čovjekom koji navodno prodaje čestitke. Zove se Marsh. Dogovorili su se da će Marsh poći u šetnju kada George bude imao klijenta. Marsh tvrdi da nije znao gdje George živi, i da nije imao ni jednoga klijenta. To jest, nikakav posao nije svratio u kancelariju, koliko on zna. Ali George je dao oglas u novine da bi privukao klijente, pa je tako mogao doći do posla. Mislim da je to uspio, jer je prije tjedan dana Marsh pronašao na stolu obavijest da će George biti nekoliko dana odsutan. Od onda nije više čuo za njega. Znači da je George prešao u Court Street i uzeo apartman pod imenom Anson i stradao. A to je sve što mi znamo o Georgeu za sada. Uistinu žalosno.

Breeze je ispio još malo svog pića i pogledao me nekako nezainteresirano.

– Kakav je to oglas?

Breeze je odložio čašu i iz lisnice izvadio tanki komadić papira. Spustio ga je na stolić. Prišao sam, uzeo ga i pročitao. Pisalo je:

Zašto se brinete? Zašto ste Zdvojni i bespomoćni? Zašto se mučite nepovjerenjem? Posavjetujte se s hladnokrvnim, pažljivim, povjerljivim i diskretnim privatnim istražiteljem. George Anson Phillips, Glenview 9521.

Spustio sam ga natrag na stolić.

– Nije ništa gori od većine oglasa za zapošljavanje reće Breeze. – Čini se da ih ne voli samo bogata klijentela.

Spangler reče: – To mu je sastavila. djevojka iz ureda. Kaže da se jedva suzdržavala od smijeha, ali je George mislio da je izvrsno. U uredu »Chroniclea« na Hollywood Boulevardu.

– Brzo ste to provjerili – rekoh.

– Mi do informacija dolazimo lako – reče Breeze. Osim kad ste vi u pitanju.

– A što je s Henchom?

– Ništa nije s Henchom. On i djevojka imali su pijanku. Malo su pili, pa malo pjevali, pa se malo mlatili, pa slušali radio, pa tu i tamo izlazili da nešto prigrizu, kad bi se toga sjetili. Mislim da je to tako išlo dane i dane. Samo što smo ih mi prekinuli u tome. Djevojka već ima modrice na oba oka. U sljedećoj rundi bi joj Hench slomio šiju. Svijet je pun ništarija kao što je Hench . . . i njegova djevojka.

– A što je s pištoljem za koji Hench tvrdi da nije njegov?

– To je pravi pištolj. Još nemamo otisak metka, ali imamo čahuru. Bila je pod Georgeovim tijelom i posve odgovara oružju. Ispitali smo otiske udarne igle i izvlakača na nekoliko ispucalih metaka.

– Mislite li da ga je netko smjestio Henchu pod jastuk?

– Naravno. Zbog čega bi Hench pucao u Phillipa? Nije ga ni poznavao.

– Kako to znate ?

– Znam – reče Breeze šireći ruke. – Čujte, ima stvari koje znate jer su vam napisane crno na bijelom. A ima stvari koje znate jer su same po sebi razumljive i baš su takve. Nitko ne ubija nekoga pa onda pravi larmu i privlači pažnju na sebe, a čitavo to vrijeme drži pištolj pod jastukom. Djevojka je bila stalno s Henchom. Da je on koga ubio, ona bi o tome morala nešto znati. Ona to nije znala. Da jest, već bi to ispričala. Što je njoj Hench? Momak za zabavu, ništa više. Nego, zaboravimo Hencha. Momak koji je pucao čuo je radio i znao da će buka iz radioaparata prekriti hitac. U svakom slučaju, tresnuo je Phillipa i odvuкао ga u kupaonicu, pa zatvorio vrata prije nego što ga je upucao. Izišao je i zatvorio vrata upravo kad se radio ugasio. Hench i djevojka su izišli na ručak. Baš se tako dogodilo.

– Kako znate da se radio ugasio?

– Rekli su mi – mirno će Breeze. – U toj jazbini žive i drugi ljudi. Uzmimo da se radio ugasio i da su oni izišli. Ne baš tiho. Ubojica izlazi iz stana. Henchova vrata su otvorena. Mora biti tako, jer inače ne bi ni pomislio na njih.

– Ljudi ne ostavljaju otvorena vrata u takvim kućama. Pogotovu ne u takvoj četvrti.

– Pijanci da. Pijanci ne vode računa ni o čemu. Njihov um je nesređen. A misle samo na jednu stvar u isto vrijeme. Vrata su bila otvorena, možda samo malo, ali otvorena. Ubojica je ušao i sakrio pištolj u krevet, a tamo našao drugi. Uzeo ga je samo da bi Henchu otežao život.

– Možete li pronaći revolver? – upitah.

– Henchov revolver? Pokušat ćemo, ali Hench tvrdi da ne zna broj. Ako ga pronađemo, tu bi se dalo nešto učiniti. Ali sumnjam u to. Možemo pokušati nešto pomoću ovog pištolja koji imamo, ali znate kako idu te stvari. Dođete do neke točke kad pomislite da ćete uspjeti, a onda se trag naglo izgubi. Slijepa ulica. Možete li se prisjetiti ičega što bismo mi mogli znati, a što bi vam inoglo pomoći u poslu?

– Umoran sam – rekoh. – Mašta mi ne radi kako treba.

– Nekad ste dobro radili – reče Breeze – na slučaju Cassidy.

Nisam ništa rekao. Opet sam napunio lulu, ali je bila suviše topla da bih je zapalio. Spustio sam je na rub stola da se ohladi.

– Sam bog zna – reče Breeze – da nemam pojma što ću s vama. Ne vjerujem da besramno tajite činjenice o ubojstvu. A ne mogu vjerovati da znate tako malo koliko tvrdite.

I opet nisam ništa rekao.

Breeze se nagne i počne vrtjeti vršak cigare u pepeljari, dok je nije ugasio. Ispio je piće do kraja, stavio šešir na glavu i ustao. – Kako dugo će vas držati gubitak pamćenja, što mislite? – upitao je.

– Ne znam.

~ Da vam pomognem. Dajem vam rok do sutra u podne, znači nešto više od dvanaest sati. Izvještaj s obdukcije ionako neću do tada dobiti. Dajem vam rok da dotle popričate sa svojim klijentom i odlučite se da sve ispričate. – A nakon toga?

– Nakon taga idem kapetanu. Reći ću mu da privatnik Phillip Marlowe zadržava za sebe informacije koje su mi potrebne za rasvjetljavanje ubojstva, odnosno da sam u to vrlo siguran. I što onda? Siguran sam da će vas smotati dok trepnete.

– Aha! Jeste li pregledali Phillipsov stol? – upitah. – Naravno. Vrlo uredan momak. U njemu nije bilo ništa osim neke vrste dnevnika. Ni u dnevniku nije bilo ničega, osim toga da je bio na plaži ili izveo neku djevojku u kino a ona se baš nije jako zagrijala za njega; ili da je

besposlen sjedio u uredu. Jednom se nešto razljutio zbog svoga rublja pa je napisao: cijelu stranicu o tome. Većinom su to tri-četiri retka. U svemu tome pada u oči samo jedna stvar. Sve je pisao nekom vrstom štampanih slova.

– Štampanih? – uskliknuh.

– Da, ali tintom i perom. Ne sve velikim slovima, kao što ljudi čine da bi prikrili rukopis. Naprosto čista mala brzo pisana slova, kao, da je on tako pisao jednako brzo i lako kao što bi pisao običnim slovima.

– Nije pisao tako na posjetnici koju mi je dao rekoh.

Breeze je razmišljao o tome koji časak. Onda je kimnuo. – Doista. Možda je to bilo ovako: na dnevniku, izvana, nije bilo nikakva imena. Možda je takvo pisanje bilo njegova mala zabava, igra koju je igrao sam sa sobom.

– Kao Pepijeve skraćenice – rekoh.

– Što je to?

– Dnevnik koji je jednom davno jedan čovjek vodio svojom osobnom stenografijom.

Breeze je pogledao u Spanglera, koji je stajao pred svojim naslonjačem i ispijao posljednje kapi iz čaše. – Brišimo! – Breeze će. – Momak se zagrijava za novi slučaj Cassidy.

Spangler je spustio čašu, pa su se obojica zaputili ka vratima. Breeze, držeći ruku na kvaki, povuče stopalom i sa strane se zagleda u mene. – Poznajete li koju visoku plavojku?

– Morao bih razmisliti – rekoh. Valjda poznajem. Koliko je visoka?

– Jednostavno visoka. Ne znam koliko. Znam samo da je visokom momku visoka. Talijan po imenu Palermo je vlasnik one kuće u Court Streetu. Otišli smo prijeko u pogrebno poduzeće da porazgovaramo s njim. I ona je njegovo. Izjavio je da je vidio visoku plavokosu žensku kako izlazi iz zgrade oko tri i trideset. Passmore ne bi nikoga iz te jazbine mogao nazvati visokom plavokosom. Talijan kaže da je izgledala božanstveno. Vjerujem donekle u ono što kaže, jer nam je dao prilično dobro vaš opis. Plavojku nije vidio kad je ulazila, nego samo kad je izlazila. Nosila je hlače, sportski haljetak i ogrtač. Ali je imala svijetlu plavu kosu i »puno toga« pod ogrtačem.

– Ne mogu se sjetiti ničega – rekoh. – Ali sam se upravo sjetio nečega drugoga. Zapisao sam si Phillipsov broj registracije na

komadić papira. Možda ćete tako doći do njegove bivše adrese. Idem po nju.

Stajali su tu dok sam ja išao da je pronađem u džepu kaputa koji je bio u garderobi. Dodao sam Breezu komadić papira, a on je pročitao što na njemu piše i strpao ga u lisnicu.

– Znači, upravo ste pomislili na ovo, ha? – Baš tako.

– Dobro, dobro – reče. – Dobro, dobro. Obojica su pošla hodnikom k dizalu, odmahujući glavama.

Zatvorio sam vrata i uzeo svoje netaknuto drugo piće. Bilo je bljutavo. Odnio sam ga u kuhinju i pojačao ga viskijem iz boce, pa sam tu ostao držeći ga i gledajući kroz prozor eukaliptuse kako im se njišu vitke krošnje prema mračnom plavkastom nebu. Čini se da je vjetar opet ojačao. Tukao je po prozoru sa sjeverne strane, a zid zgrade je muklo odjekivao, kao da debela žica udara o zidne ukrase među izolatorima.

Kušao sam piće i zažalio što sam u nj ulio svježi viski. Izlio sam ga u sudoper i uzeo čistu čašu, pa se napio hladne vode.

Dvanaest sati da riješim problem koji sam jedva počeo nazirati! Ili to, ili da predam klijenta pajkanima, pa da obrade i nju i cijelu njezinu pbitelj. Sklopite posao s Marhweom pa ćete imati punu kuću pajkana, Zašto se brinete? Zašto ste zbunjeni i bespomoćni. Zašto se mučite nepovjerenjem? Posavjetujte se s razrokom, aljkavim, rahitičnim, umornim istražiteljem. Phillip Marlowe, Glenview 7537. Posjetite me i susrest ćete se s najboljim policajcima u gradu. Zašto da budete osamljeni? Zašto da budete tužni? Pozovite mene i čekajte da vam stigne cijela skupina stručnjaka.

Ni to me nije vodilo nikuda. Vratio sam se u dnevnu sobu i prinesao šibicu luli koja se sad već ohladila na rubu stolića za šah. Polako sam uvukao dim, ali mi je ipak imao okus vrele gume. Odložio sam je i stajao nasred sobe povlačeći donju usnu i puštajući je da me pljesne po zubima.

Telefon je zazvonio. Podigao sam slušalicu i zamumlao u nju.

– Marlowe? – glas je bio tih hrapavi šapat koji sam već čuo.

– U redu – rekoh – Progovori glasnije tko god da si! U čijem mi je sad džepu ruka?

– Možda si ti bistar dečko – reče hrapavi glas šapatom – Možda bi želio malo popraviti svoje stanje?

– Za koliko?

– Recimo za pet božanstvenih stotki.

– Sjajno! – rekoh. – A kako?

– Pazeći na svoj nos – reče glas.

– Možemo li o tome razgovarati?

– Gdje, kada i s kim?

– Klub Idle Valley. U svako doba.

– Tko ste vi?

Iz slušalice se čuo prigušen smijeh.

– Na ulazu kažite samo da vas čeka Eddie Prue. Telefon napravi klik! i zamre.

Bilo je blizu jedanaest i trideset kad sam izvezao automobil iz garaže i krenuo prema Cahuenga Passu.

17

Otprilike trideset kilometara sjeverno od Passa široki bulevar obrubljen rascvjetalom mahovinom zakretao je k brdima. Prostirao se dalje koji kilometar i prekinuo se, bez ijedne kuće cijelom dužinom. Od kraja je vijugava asfaltna cesta vodila među brda. Ta dolina je Idle Valley.

Iza obranka prvog brda bila je niska bijela zgrada pokrivena crijepam. Imala je natkriveni trijem na kojem je, osvjetljen odazdo reflektorima, bio natpis: Straža. Cesta je vodila kroz kapiju. Njezina otvorena krila otkrivala su znak STOP osvjetljen reflektorom i prostor, opet osvjetljen reflektorom, ispred njega.

Zaustavio sam se. Uniformirani čovjek sa zvijezdom i s revolverom vezanim na vrpcu i u kožnoj navlaci najprije je pogledao moj auto, a zatim popis što ga je držao u ruci. Prišao je.

– Dobro večer. Nemam broja vašeg automobila na popisu. Ovo je privatni posed. Došli ste u posjetu?

– Idem u klub.

– Koji?

– »Idle Valley«

– Mi odavde zovemo ga »Osamdeset i sedam, sedamdeset i sedam«. Mislite na lokal gospodina Marnyja?

– Točno.

– Pretpostavljam da niste član kluba.

– Ne.

– Moram vas zapisati, bila kao gosta nekoga člana kluba, bilo kao gosta nekog stanovnika doline. Ovdje je sve privatno vlasništvo, razumijete:

– Ntko ne smije šmugnuti? Nasmiješio se.

– Niko.

– Zovem se Phillip Marlowe – rekoh. – Pozvao me Eddie Prue.

– Prue?

– Tajnik gospodina Mornyja. Ili nešto tako.

– Samo trenutak, molim.

Prišao je vratima zgrade i nešto rekao. Unutra je drugi uniformirani čovjek rukovao malom telefonskom centralom. Iza mene je doklizio auto i zatrubio. Na zgradi se otvore vrata i iznutra dopre zvuk pisaćeg stroja. Čovjek koji je razgovarao sa mnom pogledao je u

auto što je trubio i mahne vozaču da prođe. Auto klizne kraj mene i odjuri u mrak. Bio je to dugačak zeleni kabriolet sa tri vrlo vesele dame na prednjem sjedalu. Svaka je imala u ustima cigaretu, obrve temeljito oblikovane, a na licu izraz najdublje dosade. Svjetla su na zavoju bljesnula pa onda nestala.

Uniformirani se vratio k meni i naslonio ruku na vrata mojeg automobila. – U redu, gospodine Marlowe. Javite se službeniku u klubu, molim vas. Oko dva kilometra nadesno. Parkiralište je osvijetljeno, a na zidu je broj. Samo broj. Osam, sedam, sedam, sedam. Javite se tamo službeniku, molim vas.

– A zašto? – upitah.

Bio je vrlo hladnokrvan, vrlo ugladen i vrlo odlučan: – Žato što moramo točno znati gdje ste otišli. Osiguranje ove doline stoji strašno mnogo.

– Pretpostavimo da mu se ne javim?

– Šalite se? – reče a glas mu je otvrdnuo.

– Ne. Naprosto bih htio znati što bi se onda dogodilo.

– Patrole bi pošle da vas pronađu. – Koliko vas ima u patroli?

– Žao mi je – reče – o tome vam ne mogu ništa reći. Vozite dva kilometra, gospodine Marlowe.

Pogledao sam u njegov revolver i posebnu značku na košulji.

– I ovo zovu demokracijom! – rekoh.

Pogledao je iza sebe pa pljunuo na tlo, a ruku stavio na prozor automobila.

– Niste jedini – rekao je. – Poznavao sam momka koji je bio član kluba »John Reed«. Da, u Boyle Heightsu. – Tovarišč! – rekoh.

– Problem s revolucijama jest taj što dođu u ruke pogrešnim ljudima – reče on.

– Provjerite! – rekoh.

– S druge strane – doda on – može li išta biti pogrešnije i nesvrshodnije od života ovog čopora bogatih zvekana tu u brdima?

– Možda ćete i vi jednom ovdje živjeti – rekoh. Opet je pljunuo.

– Ne bih tu živio ni da mi ponude pedeset tisuća na godinu i daju mi da spavam u šifonskoj pidžami sa zlatnim lancem oko vrata.

– Ja vam to ne bih nikad ponudio – rekoh.

– Samo mi ponudite – reče – kad god zaželite. Ponudite mi pa ćete dobiti što vam pripada.

– Pa, ja sada idem i javit ću se službeniku u klubu. – Recite mu da si može pljunuti u lijevu nogavicu. Samo mu recite da sam mu to ja poručio.

– Hoću! – rekoh.

Iza mene je došao još jedan auto i zatrubio. Krenuo sam. Malo poslije me je tamna limuzina jednostavno otpuhnula s puta svojom sirenom i pretekla me ne praveći veću buku od lišća koje opada.

Vjetar je tu bio slab, a mjesečina u dolini tako jaka da su crne sjene bile kao izrezane nožićem za drvorez.

Iza zavoja se cijela dolina prostrla preda mnom. Na tisuće bijelih kuća izgrađenih po brdima, deseci tisuća osvjetljenih prozora, a iznad njih uljudno sjaju zvijezde, ne silazeći prenisko, zbog straža i patrola.

Zid klupske zgrade uz cestu je bio sav bijel, bez ulaznih vrata i bez prozora u prizemlju. Broj je bio malen, od ljubičastog neona: 8777 i ništa više. Po strani, pod nizom natkrivenih reflektora, okrenutih nadolje, bili su parkirani automobili, u pravilnim redovima, u obilježenim poljima na glatkom asfaltu. Poslužitelji u čistim uštirkanim uniformama muvali su se pod svjetlima.

Put je vodio iza kuće. Duboki betonski usjek završavao je trijemom, koji je bio sav u staklu i kromu, ali slabo osvjetljen. Izišao sam iz auta i dobio karticu s brojem registracije. Odnio sam je do malog pisačeg stola za kojim je sjedio uniformirani službenik i stavio pred njega.

– Phillip Marlowe – rekoh. – Posjetitelj.

– Hvala vam, gospodine Marlowe – rekao je, zapisao moje ime i broj, vratio mi karticu i posegnuo za telefonom.

Crnac u bijelom lanenom sakou, sa zlatnim epoletama i kapom sa širokom zlatnom vrpcom, otvorio mi je vrata. Predvorje me podsjećalo na prizor iz skupog musicala. Posvuda svijeće i reflektori, ukrasi po zidovima i sjajni kostimi, žamor, posvuda poznati glumci, a očekivao sam zanimljiv zaplet. Pod lijepim indirektnim svjetlom činilo se kao da se zidovi penju ubeskraj i gube među nježnim lascivnim zvijezdama koje su doista treperile. Za hodanje po debelim sagovima bile bi korisne kaljače. U dnu je bilo, kromirano i lakirano, široko samonoseće stubište, čije su stepenice bile prekrivene bijelim sagom. Na ulazu u dvoranu bucmasti je šef sale stajao nehajno, u

hlačama na koje je bila našivena satenska vrpca široka pet centimetara, i sa svežnjem zlatnih jelovnika pod rukom. Lice mu je bilo od onih koje od usiljenog smiješka do hladnog bijesa ne dijeli nikakav pokret mišića.

Ulaz u bar bio je nalijevo. Bio je sumračan i tih, a barmen se kretao poput moljca, gotovo lepršajući, pod slabašnim odsjajima naslaganih čaša. Zgodna visaka plavuša izišla je iz toaleta za dame, u haljini koja je izgledala poput morske vode posute zlatnim prahom, još uvijek popravljajući šminku na ustima, pjevušeći u sebi. Iz nadsvođenog hodnika u koji je otišla dopre zvuk rumbe, koji ona dočeka klimanjem zlatnom glavom, smiješeći se. Omalen debeo čovjek glatka crvena lica i svjetlucavih očiju dočekao ju je, držeći preko ruke njen bijeli šal. Zabio je svoje debele prste u njenu golu nadlakticu i požudno ju je odmjerio od glave do pete.

Garderobijerka u kineskoj pidžami boje breskvina cvijeta uzela mi je šešir i s neodobravanjem odmjerila moju odjeću. Imala je griješne oči. Naišla je prodavačica cigareta. U kosi je imala pero bijele čaplje, a odjeću bi jaj mogla sakriti čačkalica. Jedna od njenih lijepih dugih nagih nogu bila je srebrna, a druga zlatna. Imala je oholi izraz djevojke koja sastanke ugovara samo preko međugradske telefonske veze.

Ušao sam u bar i potonuo u kožnu barsku stolicu punjenu paperjem. Čaše su nježno zveckale, svjetiljke diskretno sjale, tihi glasovi šaptali o ljubavi, o deset posto, o svemu onome o čemu se može šaptati na takvu mjestu.

Visok čovjek otmjena izgleda, u odijelu sive boje i prekrasnoga kroja naglo se digao od stola kraj zida, prišao baru i stao grditi jednog od barmena. Psovao ga je dugo, jasnim i jakim glasom, prišivši mu desetak naziva koje ne biste očekivali od visokog uglađenoga gospodina u sivom odijelu božanstvenoga kroja. Razgovori u dvorani su zamukli i svi su ga šutke gledali. Glas mu se kroz prigušenu glazbu rumbe probijao poput lopate kroz snijeg.

Barmen je stajao potpuno mirno gledajući u njega. Imao je kovrčavu kosu, čistu, glatku kožu, široko smještene brižne oči. Nije se ni pokrenuo niti progovorio. Onda je visoki ušutio i oholo koračajući izišao iz bara. Svi osim barmena su ga ispratili pogledima. Barmen je polako krenuo duž šanka prema kraju za kojim sam ja

sjedio i stao, gledajući mimo mene. Na licu mu nije bilo ničega osim bljedila. Onda se okrenuo k meni i rekao.

– Izvolite, gospodine?

– Želio bih govoriti s momkom koji se zove Eddie Prue.

– Da?

– On tu radi – rekoh.

– Što on tu radi? – upitao je a glas mu je bio monoton i suh poput suhog pijeska.

– Koliko ja znam, on je među dečkima koji hodaju iza gazde, ako me razumijete.

– Ah, Eddie Prue – izgovorio je polako, spustivši jednu usnu na drugu, a za sve to vrijeme krpom je pravio male krugove po šanku.

– Kako se zovete? – Marlowe.

– Marlowe. Što ćete popiti dok čekate?

– Prijao bi mi suhi martini.

– Martini. Suhi. Vrlo, vrlo suhi.

– U redu.

– Hoćete li ga jesti žlicom ili nožem i vilicom?

– Narežite ga na ploške – rekoh. – Grickat ću ga.

– A maslinu da vam zapakiram? – reče.

– Gađajte me njome u nos – odgovorih – ako će vam od toga biti lakše.

– Hvala vam gospodine – reče.

– Suhi martini.

Odmaknuo se tri koraka od mene, a onda se vratio, nagnuo se k meni i rekao: – Pogriješio sam pri pripremanju pića. Gospodin me je na to upozorio.

– Čuo sam ga.

– Govorio mi je o tome onako kako gospoda govore o stvarima poput ove. Onako kako vas direktori upozoravaju na male greške. Onako kako ste čuli.

– Aha! – rekoh, pitajući se dokle će to trajati.

– On se potrudio da ga čujete, taj gospodin. Zato sam, praktički, ja uvrijedio vas kad sam vam prišao.

– Shvatio sam to – rekoh.

Podigao je jedan prst i zamišljeno se zagledao u njega. – Tek tako – rekao je. – A uopće vas ne poznajem.

– To je sve zbog mojih krupnih smeđih očiju – rekoh. – Izgledaju tako nevino.

– Hvala, prijatelju – reče on i tiho ode.

Vidio sam ga kako telefonira s kraja šanka. Onda sam vidio da rukuje posudom za miješanje. Kad mi je prišao s gotovim pićem bio je opet služben.

18

Prenio sam čašu s pićem do stolića uza zid, sjeo i zapalio cigaretu. Prošlo je pet minuta. Glazba koja je dopirala kroz rezbareni zid promijenila se a da to nisam opazio. Pjevala je neka djevojka. Imala je bogat; vrlo dubok kontraalt, ugodan za slušanje. Pjevala je »Tamne oči«, a činilo se kao da će svirači iza nje zaspati. Kad je završila, uslijedio je zaglušujući pljesak i poneki zvižduk odobravanja.

Čovjek za susjednim stolom rekao je djevojci kraj sebe:

– Opet im pjeva Linda Conquest. Čuo sam da se udala, tamo u Pasadeni, ali nije joj išlo najbolje.

Djevojka reče. – Ugodan glas, za one koji vole ženske balade.

Baš sam htio ustati kad je na moj stol pala sjena čovjeka koji je tu stao. Čovjek visok poput vješala, iznakažena lica, s mrtvim desnim okom ukočene šarenice i prazna slijepog pogleda. Bio je tako visok da se morao sagnuti da bi spustio ruke na naslon stolice na suprotnoj strani stola. Stajao je tako mjereći me i ne govoreći ništa dok sam ispijao posljednje kapi pića i slušao kako kontraalt pjeva novu pjesmu. Čini se da tu publika voli sentimentalnu glazbu. Kao da se svi trude da makar na trenutak zaborave poslovne brige.

– Ja sam Prue – rekao je grubim šapatom.

– To sam i mislio. Vi želite razgovarati sa mnom, a ja s vama i s djevojkom koja sad pjeva.

– Idemo.

Na samom kraju bara bila su zaključana vrata. Prue ih je otključao, pridržao mi ih i sam ušao, pa smo pošli gore po stepenicama zastrtima sagom, zatim dugim ravnim hodnikom s nekoliko zatvorenih vrata. Na kraju hodnika bila su vrata sa sjajnom zvijezdom. Prue je pokucao na vrata pokraj zvijezde, otvorio ih i stao na stranu da bi me propustio unutra. Bila je to ugodna radna soba, ne prevelika. Nasuprot francuskom prozoru bila je tapecirana kutna garnitura i čovjek u bijelom večernjem odijelu, koji je gledao van, leđima okrenut narna. Imao je sijedu kosu. Tu se nalazio crni kromirani sef, nekoliko ormarića za kartoteku, veliki globus na stalku, mali ugrađeni bar i uobičajeni širok i težak direktorski pisaći stol s uobičajenim kožnim naslonjačem visokog naslona.

Pogledao sam ukrase na stolu. Sve standardno i sve od bakra. Bakrena svjetiljka, pisaći pribor s držalom za pero, pepeljara od bakra i stakla, s bakrenim slanom kao drškom, bakreni nož za otvaranje pisama, bakrena termosboca na bakrenom poslužavniku, bakreni uglovi na podlošku od bugačice. Bio je tu i buket gotovo bakrenaste španjolske grahorice u bakrenoj vazi.

Gomila bakra, činilo mi se.

Čovjek kraj prozora se okrenuo, vidjelo se da ulazi u pedesetu i da ima gustu, meku pepeljastosivu kosu, izražajno lice na kojem nije bilo ništa neobično osim kratke, prema unutra srasle brazgotine na lijevoj strani lica, koja je djelovala kao duboka ogrebotina. Sjetio sam se te ogrebotine. Sjetio sam se da sam ga davno gledao na filmu, prije desetak godina. Nisam se sjećao filmova, ni njegovih uloga u njima, nego preplanulog lica i duboke ogrebotine. Tada mu je kosa bila tamna.

Prišao je stolu, sjeo i uzeo otvarač za pisma, pa naslonio njegov vrh na jagodicu prsta. Pogledao me je bezizražajno i rekao:

– Vi ste Marlowe? Kimnuo sam.

– Sjednite! – Sjeo sam. Eddie Prue je sjeo na stolicu uza zid i nagnuo se unatrag tako da su prednje noge stolice bile u zraku.

– Ne volim one koji vire kroz ključaonicu – reče Morny.

Slegnuo sam ramenima.

– Ne volim ih zbog više razloga – rekao je. – Nikad i nigdje ih ne volim. Ne volim ih kad smetaju mojim prijateljima. Ne volim ih kad se nameću mojoj ženi.

Nisam rekao ništa.

– Ukratko – reče – jednostavno ih ne volim.

– Počinjem vas shvaćati – rekoh.

Pocrvenio je, a oči su mu se zasjale.

– S druge strane, možda biste mi trenutačno mogli biti korisni. Možda bi vam se isplatilo da igrate na mojoj strani. To bi mogla biti dobra ideja. Mogao bih vam platiti da pazite na svoj nos.

– Koliko bi mi se to moglo isplatiti? – upitah.

– Moglo bi vam biti plaćeno vremenam i zdravljem.

– Čini mi se da sam tu ploču već negdje čuo – rekoh. – Samo ne znam ime pjevača.

Odložio je otvarač za pisma, otvorio duboku ladicu na pisaćem stolu i izvadio bocu od brušenoga kristala. Natočio je piće u čašu, ispio ga i opet stavio čep, pa vratio bocu u stol.

– U mome poslu – rekao je – grubijani koštaju deset centa tuce. A nazovigrubijani samo pet centa za tisuću. Bavite se vi svojim poslom, a ja ću svojim, pa nećemo imati nikakvih problema – rekao je. Zapalio je cigaretu. Ruka mu je malo drhtala.

Pogledao sam visokog čovjeka koji je s druge strane sobe sjedio naslonjen na zid, poput dangube u seoskoj trgovini. Sjedio je nepokretno, dugih ruku slobodno opuštenih, a na izbrazdanom licu nije mu bilo baš nikakva izražaja.

– Netko je spominjao nekakav novac – rekoh Mornyju. – Čemu to? Znam čemu služi sva vaša vika. To vi sebe pokušavate uvjeriti da me možete zastrašiti.

– Samo tako nastavite govoriti – reče Morny – pa bi vam to moglo donijeti nekoliko olovnih gumba na prsluk.

– Zamislite samo – rekoh – jadni stari Marlowe i olovna dugmad na prsluku.

Eddie Prue ispusti hrapavi zvuk koji je mogao biti i prigušeni smijeh.

– A što se tiče toga da ja gledam svoja posla, a ne vaša – rekoh – može biti da se vaš i moj posao malo isprepleću. Ne mojom krivnjom.

– Bolje da se ne prepleću – reče Morny. – A kako? – upita. Brzo je podigao pogled i opet ga spustio.

– Pa, na primjer ovako: ovaj vaš grubi dečko me zove i pokušava me nasmrt uplašiti. Poslije me zove i priča mi o pet stotina i kaže da bi za mene bilo dobro da dođem ovamo i popričam s vama. A isti taj dečko ili pak netko tko mu sasvim slični, što je pomalo nemoguće, slijedi momka iz mog zanata, koji je baš slučajno danas popodne ubijen, na Court Streetu.

Morny je izvukao cigaretu iz usta i zagledao se u njen vrh. Svaki pokret i svaka gesta bili su mu kao iz kataloga. – Tko je ubijen?

– Momak po imenu Phillips, mladi plavokosi dečko. Ne bi vam se svidio. Bio je njuškalo. – Zatim sam mu opisao Phillipsa.

– Nikad nisam čuo za njega – rekao je Morny.

– A, također na primjer, visoka plava žena, koja tamo ne živi, viđena je kako izlazi iz kuće baš nakon što je on ubijen.

– Koja visoka plava žena? – upita a glas mu se malo promijenio. U njemu se osjetio nemir.

– To ne znam. Viđena je tamo, a čovjek koji ju je vidio može je identificirati, ako je opet vidi. Naravno, ona ne mora imati nikakve veze s Phillipsom.

– Taj Phillips je bio njuškalo? Kimnuo sam.

– To sam vam već dvaput rekao.

– Kako je ubijen i zašto?

– Netko ga je mlatnuo, pa onda pucao u njega. Ne znamo zašta. Kad bismo to znali, onda bismo valjda znali i tko ga je ubio. Čini se da je situacija upravo takva.

– Tko je to »mi« ?

– Policija i ja. Ja sam ga pronašao mrtvog. Stoga se moram muvati unaokolo.

Prue je vrlo polagano spustio prednje noge svoje stolice na sag i pogledao me. Zdravo mu je oko imalo pospan izraz koji mi se nije svidio.

Morny upita: – Što ste rekli pajkanima?

– Malo toga. Iz vaših uvodnih napomena zaključujem da znate da ja tragam za Lindom Conquest, suprugom Lesliea Murdocka. Pronašao sam je. Ona ovdje pjeva. Ne znam zašto bi to trebala biti tajna. Čini mi se da su mi gospodin Vannier ili vaša supruga to mogli reći. Ali nisu rekoh.

– Ono što bi moja žena rekla njuškalu moglo bi stati komarcu u oko – reče Morny.

– Nema sumnje da ona za to ima svoje razloge – rekoh. – Ali to sad nije jako važno. Isto tako nije važno ni da vidim gospođicu Conquest. Pa ipak, rado bih s njom malo porazgovarao. Ako vam to ne smeta.

– Pretpostavimo da mi smeta – Morny će.

– Čini mi se da bih ipak želio s njom razgovarati rekoh. Izvadio sam iz džepa cigaretu, kotrljao je među prstima i divio se njegovim gustim tamnim obrvama. Bile su elegantno zakrivljene.

Prue se prigušeno nasmijao. Morny ga je pogledao, namrštio se i opet pogledao u mene, još namrštena lica. – Pitao sam vas što ste rekli pajkanima – rekao je. – Rekao sam im što sam manje mogao. Taj Phillips je tražio da ga posjetim. Nagovijestio mi je da se duboko upetljao u posao koji mu se nije svidio i da mu je potrebna pomoć.

Kad sam došao k njemu, već je bio mrtav. To sam rekao policiji. Oni pak misle da to nije cijela priča. Vjerojatno i nije. Imam rok do sutra u podne da je dopunim. Stoga je pokušavam dopuniti.

– Protratili ste vrijeme što ste ga ovdje proveli reče Morny.

– Čini mi se da sam pozvan da dođem.

– Možete se vratiti k vragu kad god poželite. – Morny će. – Ili možete za mene obaviti jedan poslić. Za pet stotina dolara. U svakom slučaju ćete otići i izostaviti Eddiea iz bilo kojeg razgovora koji biste mogli imati s policijom.

– Kakva je priroda tog posla?

– Bili ste jutros u mojoj kući. Morali biste naslućivati.

– Ne radim na razvodima – rekoh. Lice mu je probljedio.

– Ja volim svoju ženu – reče. – U braku smo tek osam mjeseci. Ne želim nikakav razvod. Ona je prekrasna žena i u pravilu zna koliko je sati. Ali mislim da sada igra na krivi broj.

– U kojem pogledu krivi?

– Ne znam. To bih htio otkriti.

– Da to raščistimo – rekoh. – Da li me vi angažirate za posao, ili samo želite da napustim sadašnjji?

Prue se opet nagnuo k zidu. Morny si je natočio još brendija, izlio ga u grlo. Boja mu se vratila u lice. Nije mi odgovorio.

– A da raščistimo još nešto – rekoh. – Nemate ništa protiv toga da vam se žena zabavlja, ali ne želite da se zabavlja s nekim Vannierom. Je li tako?

– Ja vjerujem njenom srcu – polako je rekao – ali ne vjerujem njenom sudu. Opišimo to tako.

– Pa želite da nešto natovarim tom Vannieru?

– Želim da otkrijete što on smjera.

– Oh, a on smjera nešto?

– Mislim da smjera, samo ne znam što.

– Mislite da smjera, ili želite misliti da smjera? Zurio je mirno u mene jedan tren, a onda je izvukao srednju ladicu pisaćeg stola i iz nje izvadio presavijeni papir, koji mi je dodao. Uzeo sam ga i raširio. Bila je to kopija računa kompanije za veleprodaju zubarskog materijala. Račun je bio za 15 kilograma kristobolita i 12 kilograma alabastera, ukupno 23,50 dolara, plaćen, ispostavljen na ime H. R. Teager. U kutu je bio potpis: L. G. Vannier. Spustio sam ga na stol.

– To mu je ispalo iz džepa jedne večeri kad je bio tu – reče Morny. – Prije desetak dana. Eddie je stavio na to svoje veliko stopalo pa Vannier nije opazio da mu je palo.

Pogledao sam u jednog, drugog, pa u svoj prst. – Bi li to za mene trebalo imati neko značenje?

– Mislio sam da ste vi bistar detektiv. Vidim da to ne možete otkriti.

Opet sam pogledao papir, presavio ga i strpao u džep. – Pretpostavljam da mi ga ne biste dali kad ne bi imao značenja – rekoh.

Morny pride crnom kromiranom sefu i otvori ga. Vratio se sa pet novih novčanica složenih u ruci poput igraćih karata. Poravnao ih je rub uz rub, presavio malo po dužini i spustio na stol preda me.

– Tu je vaših pet stotina – rekao je. – Uklonite Vanniera iz života moje žene, pa će za vas biti još pet takvih. Nje me briga kako ćete to učiniti, niti o tome išta želim saznati. Ali učinite to.

Posegao sam gladnim prstima za šuštavim novčanicama. Onda sam ih odgurnuo.

– Možete mi platiti kad i ako izvršim nalog – rekoh. – Moj večerašnji honorar neka bude kratak razgovor s gospođicom Conquest.

Morny nije dirao novac. Podigao je četverouglastu bocu i natočio si još pića. Onda je natočio i za mene čašu i gurnuo mi je preko stola.

– A što se tiče tog ubojstva Phillipsa – rekoh. Ovaj Eddie je neko vrijeme slijedio Phillipsa. Hoćete li mi reći zašto?

– Neću.

– Problem je sa ovakvim slučajevima u tome što informacije mogu poteći i od nekog drugog. Kada stvar jednom dospije u novine, nikad se ne zna što će iz toga ispasti. Ako se to dogodi, vi ćete krivnju baciti na mene.

Pogledao me je mirno i rekao:

– Ne vjerujem da hoću. Kad ste ušli, bio sam pomalo grub sa vama, ali vi ne djelujete loše. Prihvatit ću rizik.

– Hvala! – rekoh. – Biste li mi htjeli reći zbog čega me je Eddie pokušavao telefonski zaplašiti? Pogledao je nadolje i pokucao po stolu.

– Linda mi je stara prijateljica. Mladi Murdock ju je danas popodne posjetio. Rekao joj je da vi radite za staru gospođu Murdock, a ona je to rekla meni. Nisam znao o kakvu je poslu riječ. Vi kažete da ne

radite na razvodima, što znači da vas stara nije zaposlila da biste sredili nešto takvo – završio je, a pri zadnjim riječima je podigao pogled i zagledao se u mene.

Ja sam gledao u njega i čekao.

– Mislim da sam ja naprosto čovjek koji voli svoje prijatelje i ne želi da ih uznemiravaju njuškala.

– Murdock vam duguje novac, zar ne? Namrštio se.

– O tim stvarima ne želim razgovarati – otpovrne. Ispio je svoje piće, kimnuo i ustao, pa rekao: – Poslat ću gore Lindu da porazgovarate. Pokupite svoj novac.

Prišao je vratima i izišao. Eddie Prue je ispravio svoj visoki stas i pogledao me uz jedva primjetan bezlični osmijeh, koji nije otkrivao ništa, i nestao za Mornymem.

Zapalio sam drugu cigaretu i još jedanput pogledao račun kompanije za prodaju zubarskog materijala. Negdje u mojoj glavi nešto je tiho sjelo na mjesto. Otišao sam do prozora i pogledao u dolinu.

Neki auto zaokretao je uzbrdo prema velikoj kući s tornjem od staklenih opeka, osvjetljenima iznutra. Automobil je svjetlima obasjao kuću, pa garaže. Onda su se svjetla ugasila, pa je cijela dolina postala mračnija. Sad je bilo vrlo tiho i mirno. Činilo mi se kao da glazba dopire odnekud ispod mojih nogu. Bila je prigušena, a melodija se nije mogla prepoznati.

Linda Conquest je ušla kroz zatvorena vrata iza mene, zatvorila ih i stajala gledajući me, a oči su joj hladno svjetlucale.

19

Odmah sam je prepoznao prema fotografiji, iako je izgledala drukčije. Imala je široke opore usne, malen nos, velike hladne oči, tamnu kosu s razdjeljkom u sredini. Povrh haljine je nosila bijeli ogrtač, podignutog ovratnika. Ruke su joj bile u džepovima ogrtača, a u ustima cigareta. Činila mi se starijom, oči su joj bile grublje, a usne kao da su se zaboravile smiješiti. Dok je pjevala, smiješila se usiljeno, glumljeno. Ali dok se odmarala, usne su joj bile tanke, stisnute i ljutite.

Prišla je pisaćem stolu i stala gledati nadolje, kao da broji bakrene ukrase. Vidjela je bocu od brušenog stakla, odčepila je, natočila si piće i istresla ga u grlo kratkim pokretom.

– Vi ste taj Marlowe? – upitala je pogledavši me. Naslonila se bedrima na rub stola i prebacila nogu preko noge.

Izjavio sam da sam ja taj Marlowe.

– Uglavnom – rekla je – sigurna sam da mi se nećete nimalo svidjeti. Izgovorite svoju točku i brišite odavde.

– Najviše mi se sviđa na ovome mjestu njegova neponovljivost. Policajac na kapiji, sjaj na ulazu, anđeli koji prodaju cigarete i brinu o garderobi, masni debeli pohotljivac s visokom ljepoticom koja se uz njega dosađuje, dobro odjeven, pijan i vrlo prost direktor koji grdi barmena, tihi revolveraš, vlasnik lokala, guste sijede kose i manira iz trećerazrednih filmova, a sada vi, poput crnokosog kipa slobode, nehajno podrugljiva žena, promukla glasa i s rječnikom prostakuše.

Ona ironično reče: – Je li? – pa strpa cigaretu u usta i polako povuče dim. – A što je s njuškalom punim mudrosti, viceva s bradom i pretpotopnih neodoljivih osmijeha?

– S kakvim pravom uopće tražim razgovor s vama? rekoh.

– Zaista, s kakvim pravom?

– Ona ga želi natrag. Brzo. Ako ga ne vratite odmah, bit će neprilika.

– Mislila sam . . . – zaustila je i stala kao oparena. Promatrao sam je kako uklanja tragove iznenadnog zanimanja s lica baveći se cigaretom. – Što ona želi natrag, gospodine Marlowe?

– Brasherov zlatnik?

Pogledala me je i kimnula, tobože prisjećajući se, tako da ja to mogu vidjeti. – Oh, Brasherov zlatnik!

- Kladam se da ste potpuno zaboravili na njega? reko.
- Pa, baš i nisam. Vidjela sam ga nekoliko puta reče. – Kažete da ga želi natrag. Znači li to da ona misli da sam ga ja uzela?
- Da. Baš to.
- Ona je stara pokvarena lažljivica – reče Linda Conquest.
- Mišljenje nikoga ne čini lažovom – reko. – Ponekad ga samo navede na pogrešku. Griješi li ona?
- Zašto bih joj uzela smiješan stari novčić?
- Pa, vrijedi gomilu novca. Ona smatra da vam je novac možda potreban. Čini mi se da baš nije bila velikodušna.
- Nasmijala se tiho, podrugljivo.
- Ne – reče – gospođa Elizabeth Bright Murdock se ne bi mogla svrstati među velikodušne.
- Možda ste ga uzeli iz inata, ili tako nekako? – reko s nadom.
- Možda bih vam trebala opaliti čušku – reče pa zgasi cigaretu u Mornjevoj posudi za zlatne ribice, odsutno smrvu opušak otvaračem za pisma i istrese opušak u koš.
- A da s toga prijedemo na važnije stvari – reko. Hoćete li pristati na razvod?
- Za dvadeset i pet tisuća – reče, ne gledajući u mene – pristala bih.
- Baš ga ne volite, ha?
- Ne budite srce drapateljni, Marlowe.
- On vas voli – reko. – Uostalom, udali ste se za nj.
- Lijeno me je pogledala.
- Gospodine, nemojte misliti da za tu pogrešku nisam platila – reče. Zapalila je novu cigaretu. – Ali živjeti se mora, i kad ste žensko. A to nije uvijek tako lako kako se čini. Tako i djevojka može pogriješiti pa se udati za pogrešnog momka iz pogrešne obitelji, tražeći nešto čega tamo nema. Sigurnost, ili nešto slično.
- Ali joj za to nije potrebna ljubav – reko.
- Ne želim ispasti suviše cinična, gospodine Marlowe. Iznenadili biste se koliko djevojaka se udaje da bi našlo dom, posebno djevojaka koje bole mišići ruku od neprekidne borbe s optimistima koji svraćaju u ove rupe za piće i kocku.
- Imali ste dom i ostavili ga.

– Bio je preskup. Ta stara prikaza puna vina, natovarila je na me prevelik teret. Kako vam se ona sviđa kao klijentica?

– Imao sam i gorih.

Skinula je trun duhana s usne.

– Jeste li vidjeli kaka postupa s onom djevojkom?

– S Merle? Maltretira je, to sam vidio.

– Nije samo to. Potpuno ju je potčinila. Djevojka je doživjela neki šok, a stara je to iskoristila da njome sasvim zavlada. Kad su u društvu, onda više na nju, ali kad su same kadra je milovati je i šaptati joj u uho. A djevojka dršće.

– Ne razumijem baš sve što ste rekli – rekoh.

– Mala je zaljubljena u Lesliea, ali toga nije svjesna, emocionalno je razvijena kao da joj je jedva deset godina. Nešto gadno će se uskoro dogoditi u toj porodici. Drago mi je što neću biti tamo.

Ja rekoh: – Vi ste pametna žena, Linda. A čvrsti ste i lukavi. Pretpostavljam da ste mislili, udajući se za njega, da ćete doći do bogatstva.

Nabrala je usne.

– Mislila sam da će to, u najmanju ruku, biti nalik na izlet. Nije bilo čak ni to. Ona je prepredena, bezobzirna žena, Marlowe. Ma što da radite za nju, nije to ono što vam kaže, nego iza toga stoji nešto drugo. Ona nešto smjera. Pazite na svaki svoj korak.

– Bi li ona mogla ubiti dvojicu? Nasmijala se.

– Ne šalim se – rekoh. – Ubijena su dva čovjeka, a bar jedan od njih je povezan s rijetkim novčićima.

– Ne shvaćam – rekla je i pogledala me ravnodušno. – Ubijeni su? Kimnuo sam.

– Rekli ste to Mornju?

– Za jednog od njih.

– A pajkanima?

– Za jednog od njih. Za istoga.

Prešla je pogledom po mome licu. Gledali smo jedno drugo. Bila je blijeda, ili pak samo umorna. Učinilo mi se da je još bljeđa nego prije.

– To ste izmislili – reče kroza zube.

Iscerio sam se i kimnuo. Učinilo mi se da je odahnula. – A što se tiče Brasherova zlatnika – rekoh – vi ga niste uzeli? U redu. A što je s razvodom?

– To se vas ne tiče.

– Slažem se. Pa, hvala na razgovoru. Poznajete li momka po imenu Vannier?

– Da – potvrdi a lice joj otvrdne. – No ne poznajem ga baš dobro. On i Lois su prijatelji.

– Vrlo dobri prijatelji.

– Jednoga bi dana on mogao imati malen tihi pogreb. – To mi je već nekoliko puta nagoviješteno – rekoh. – Ima nešto u tom momku. Kad god mu se spomene ime, svi se ohlade.

Zurila je u mene bez riječi. Učinilo mi se da joj je negdje u dnu očiju zablistala neka misao, ali se ništa nije pojavilo. Tiho je rekla:

– Morny će ga sasvim sigurno ubiti ako ne ostavi na miru Lois.

– Ma idite! Lois pada sasvim sama. To svatko vidi. – Morny valjda jedini ne vidi.

– Vannier ionako nema veze s mojim poslom, jer nije povezan s Murdockovima.

Podigla je kut usana i podrugljivo rekla: – Nije? Da vam ja nešto kažem, i ako za to nмам razloga. Ja sam samo veliko dijete otvorenog srca. Vannier dobro poznaje Elizabeth Bright Murdock. Gotovo nikad joj ne dođe u kuću, dok sam bila tamo došao je samo jednom, ali je često telefonirao. Ja sam se više puta javila na telefon. Uvijek je tražio Merle.

– No, pa to je smiješno – rekoh. – Zar Merle? Sagnula se da ugasi cigaretu i opet ju je zdrobila i bacila u koš.

– Jako sam umorna – iznenada je rekla. – Molim vas, idite.

Trenutak sam stajao, gledao je i čudio se. Onda sam rekao: – Laku noć i hvala vam. Želim vam sreću.

Izišao sam a ona je ostala stajati, s rukama u džepovima bijelog ogrtača, sagnute glave i pogleda uprtog u pod. Bila su dva sata kad sam se vratio u Hollywood, parkirao auto i popeo se u svoj stan. Vjetar je potpuno prestao, ali je bio pustinjaški suh i rijedak. Zrak u stanu bio je ustajao, a opušak Breezeove cigare samo ga je učinio još ustajalijim. Otvorio sam prozore i propuhom raščistio smrad dok sam se presvlačio i prazio džepove odijela. Iz njih sam, uz ostalo, izvadio i presavijen račun. Još uvijek mi je izgledao kao običan račun ispostavljen na ime H. R. Teager, za 15 kilograma kristobolita i dvanaest kilograma alabastera.

Izvadio sam na stol telefonski imenik i potražio Teagera. Onda je moj zbunjeni um proradio. Adresa je bila West Mnth Street 422. To je bila adresa Belfontove zgrade. A ime Teager bilo je jedno od onih što sam ih tamo vidio na šestom katu, kad sam požarnim stepenicama pobjegao iz ureda Elishe Marnigstara.

Ali . . . čak i Pinkertonovi agenti spavaju, a Marloweu je trebalo kudikamo više sna nego Pinkertonovim agentima. Pošao sam u krevet.

20

U Pasadeni je bilo jednako toplo kao i dan prije, a velika mračna kuća od crvene opeke na Dresdenskoj aveniji djelovala je jednako hladno i danas; mali oslikani crnac na kamenu za vezivanje konja djelovao je također jednako tužno kao jučer: Isti leptir spustio se danas na isti grm hortenzija – leptir mi se možda samo učinio istim jutro je jednako mirisalo na ljeto, a na moje zvonjke je odgovorila ista ona kisela žena s licem kao u graničara.

Povela me je istim onim hodnikom do one iste zastakljene mračne prostorije. U njoj je gospođa Elizabeth Bright Murdock sjedila u istom položaju među svojim jastucima, a kad sam ušao upravo si je ulijevala novu čašu porta iz nečega što je bilo samo nalik na bocu, a ona ga je voljela kao svog unuka.

Vrata su se zatvorila, ja sam sjeo i spustio šešir na pod kao jučer, a gospođa Murdock me je jednako oštro odmjerila i rekla: – No?

– Stvari stoje loše – rekoh. – Policija mi je za petama.

Bila je mrtva-hladna poput goveđe polovice na kuki. – Doista? Mislila sam da ste sposobniji.

Rekao sam otresito: – Kad sam jučer ujutro odlazio odavde, slijedio me je netko. Ne znam što je tu radio, niti kako je amo dospio. Pretpostavljam da me je pratio i kad sam dolazio, ali nisam u to uvjeren. Oslobodio sam ga se, ali se on opet pojavio u hodniku ispred mog ureda. Opet me je slijedio, pa sam tražio da mi objasni zbog čega. Odgovorio mi je da zna tko sam i da mu je potrebna pomoć, i zamolio me da dođem u njegov stan na Bunker Hillu da porazgovaramo. Otišao sam tamo nakon razgovora s gospodinom Morningstarom i našao ga ubijenog na podu kupaonice.

Gospođa Murdock si je nalila još porta. Ruka joj je možda malo i zadrhtala, ali je svjetlo u prostoriji bilo tako prigušeno da nisam bio u to siguran. Pročistila je grlo i rekla: – Dalje.

– Zove se George Anson Phillips. Mladi, plavokosi dečko, vrlo glup. Predstavljao se kao privatni detektiv.

– Nisam nikad čula za njega – hladno će gospođa Murdock. Nikad ga nisam vidjela i ne znam ništa o njemu. Zar ste mislili da sam ga ja unajmila da bi vas pratio?

– Nisam znao što da mislim. Govorio je o udruživanju snaga i odavao dojam da ga je unajmio neki član vaše obitelji, iako to nije

direktno rekao.

– Pa i nije ga nitko od mojih unajmio. U to možete biti potpuno sigurni – rekla je a njen je bariton bio čvrst kao stijena.

– Mislim da vi o svojoj porodici ne znate toliko koliko mislite, gospođo Murdock.

– Znam da ste ispitivali mog sina, usprkos mojoj naredbi – reče hladno.

– Nisam ja njega ispitivao, nego on mene. Barem je pokušao.

– O tome ćemo poslije – grubo reče. – Što je s tim čovjekom kojeg ste našli ubijenoga? Je li vam to zbog njega policija za petama?

– Prirodno. Oni žele znati zbog čega me je slijedio, na čemu sam ja radio, zašto smo razgovarali, zbog čega me je zvao u svoj stan i zašto sam se odazvao pozivu. Ali to je samo pola pitanja.

Ispila je svoje vino i natočila si drugu čašu. – Kako vaša astma? – upitah.

– Loše – reče ona. – Nastavite s pričom.

– Vidio sam Morningstara. O tome sam vam telefonirao. Tvrdio je da nema Brasherov zlatnik, ali je priznao da mu je bio ponuđen i izjavio da bi ga mogao dobiti. Baš kako sam vam rekao. Onda ste mi vi odgovorili da vam je zlatnik vraćen, pa smo sad tu – rekoh. Čekao sam, nadajući se da će mi ona ispričati nekakvu priču o tome kako joj je novčić vraćen, ali je ona samo turobno zurila u mene preko čaše vina. – Stoga – nastavih – pošto sam s gospodinom Morningstarom dogovorio da ću mu za novčić platiti ti suću dolara . .

– Nemate nikakve ovlasti za takav dogovor – zarežala je.

Kimnuo sam u znak slaganja.

– Možda sam ga malo zavitlavao. Nakon razgovora s vama pokušao sam doći u dodir s njim da mu kažem da se dogovor poništava. Samo njegov broj ureda ne nalazi se u telefonskom imeniku. Otišao sam do njegova ureda. Bilo je vrlo kasno. Čovjek koji upravlja liftom rekao mi je da je još u uredu. Ležao je na podu, ubijen. Pucnjem u glavu i šokom koji je to izazvalo. Starci umiru lako. Pucanj možda i nije morao biti smrtonosan. Telefonirao sam u bolnicu ne predstavivši se.

– To ste pametno učinili – reče ona.

– Jesam li? Bilo je to razborito s moje strane, ali ne bih to nazvao pametnim. Pokušavam biti uljudan, gospođo Murdock. Nadam se da vi to, na svoj grubi način, shvaćate. Ali dva su se ubojstva dogodila u razmaku od nekoliko sati, a oba tijela sam ja otkrio. A obje žrtve su, na neki način, bile u vezi s Brasherovim zlatnikom, i to vašim.

– Ne razumijem, zar i onaj drugi, mlaci čovjek?

– Da. Zar vam to nisam rekao kad smo telefonski razgovarali? Mislio sam da sam vam to rekao – dodah. Nabrao sam obrve, razmišljajući. Siguran sam da sam joj to rekao.

Mirno je rekla: – Moguće je, nisam baš obraćala pažnju onome što ste govorili. Znači, zlatnik mi je već bio vraćen. A vaš mi je glas zvučao pomalo pijano.

– Nisam bio pijan. Mogao sam biti u šoku, ali nisam bio pripit. Vi to sve primete vrlo hladno.

– A što biste htjeli od mene? Duboko sam udahnuo.

– Povezan sam već s jednim ubojstvom, jer sam otkrio leš i o tome obavijestio policiju. Sada mogu biti povezan s još jednim, jer sam otkrio leš, a o tome nisam obavijestio policiju. A to je za mene puno teže. Prisiljen sam dakle da danas u podne otkrijem ime svoga klijenta.

– To bi – rekla je, za moj ukus još uvijek isuviše mirno – bilo kršenje tajne. Sigurna sam da to nećete učiniti.

– Kad biste samo ostavili to prokletu vino i pokušali malo shvatiti moj položaj – dreknuo sam.

Kao da se malo zbunila i odmakla čašu, cijeli pedalj.

– Taj Phillips – rekoh – ima radnu dozvolu za privatnog detektiva. Kako to da sam ga ja otkrio mrtvog? Zato što me je slijedio, pa sam s njim razgovarao, pa me je pozvao u svoj stan i tako sam ga tamo našao mrtvog. Sve to policija zna. Mogu u to čak i vjerovati. Ali ne vjeruju da je veza između mene i Phillipsa slučajna. Vjeruju da između Phillipsa i mene postoji mnogo dublja veza i inzistiraju na tome da saznaju što sam i za koga radio. Je li vam to jasno?

– Izvući ćete se vi već iz toga – reče ona. – Očekujem da će me to još više stajati, naravno.

Osjetio sam da mi se lice napelo. Usta su mi postala suha. Nedostajalo rni je zraka. Udahnuo sam duboko, kao da se spremam zaroniti u tu kadu otopljene kitove masti, koja se smjestila na divanu

preko puta i izgledala mirno poput direktora banke koji odbija da dade zajam.

– Ja radim za vas – rekoh. – Sad, ovaj tjedan, danas. Idući tjedan, nadam se, radit ću za nekog drugoga. Tjedan dana zatim za nekog opet drugoga. Da bih to mogao, moram biti u razumno dobrim odnosima s policijom. Oni me ne moraju voljeti, ali moraju biti poprilično sigurni da ih ne varam. Pretpostavimo da Phillips nije znao ništa o Brasherovom dublonu. Pretpostavimo, možda, čak i to da je znao, ali da njegova smrt s tim nije u vezi. Ja ipak moram pajkanima reći ono što znam o njemu. Ono što bih im morao reći i da nisam to što jesam. Možete li to shvatiti?

– Zar vam zakon ne daje pravo da štitite klijenta? odrezala je. – Ako ne daje, zbog čega bi itko onda unajmio detektiva?

Ustao sam i napravio krug oko svoje stolice, pa opet sjeo. Stegnuo sam šakama koljena, tako da su mi prsti pobijeljeli.

– Zakon, kakav god bio, jest stvar uzimanja i davanja, gospođo Murdock. Kao i većina drugih stvari. Čak i kad imam zakonsko pravo da se zatvorim poput školjke i šutim, i tako se jednom izvučem, to bi bio kraj mag posla. Bio bih momak obilježen kao slobodna lovina. Na ovaj ili onaj način, dolijao bih. Ja cijenim vašu stvar, gospođo Murdock, ali ne toliko da bih si dao prerezati vrat i da iskrvarim vama u krilo.

Dohvatila je svoju čašu i ispila.

– Vidim da ste sve skupa gadno uprskali – reče. Niste pronašli moju snahu, niti ste pronašli Brasherov dublon. Ali ste našli dva mrtvaca koji sa svim tim nemaju nikakve veze i tako ste lijepo sve uredili da sam ja prisiljena policiji ispričati sve svoje privatne i poslovne stvari da bih vas spasila od vaše vlastite nesposobnosti. Tako ja na to gledam. Ako griješim, molim vas da me ispravite.

Natočila si je još vina i ispila ga prebrzo, pa je zapala u oštar kašalj. Drhtavom je rukom spustila čašu na stol, prolijevajući pri tome vino. Nagnula se naprijed, a lice joj je postalo purpurno. Priskocio sam joj i odvalio joj po medvjedićim leđima udarac kojim bih mogao srušiti gradsku vijećnicu. Prigušeno i dugo je zacviljela, bolno udahнула i prestala kašljati. Pritisnuo sam jednu od tipki na njenom diktafonu, pa kad mi je neki metalni glas odgovorio, zatražio sam: – Donesite gospođi Murdock čašu vode, brzo! – i pustio tipku.

Sjeo sam natrag i promatrao je kako dolazi k sebi. Kad je opet disala ravnomjerno i bez napora, rekoh: – Niste vi jaki. Vi samo mislite da jeste. Suviše dugo živite s ljudima koji vas se boje. Čekajte samo, kad se sretnete sa zakonom. Ti momci su profesionalci. Vi ste samo loš amater.

Vrata se otvore i uđe služavka s poslužavnikom na kojem je bio vrč vode s ledom i čaša. Spustila je poslužavnik na stol i izišla.

Natočio sam gospođi Murdock čašu vode i gurnuo joj je u ruku.

– Pijuckajte, nemojte ispiti naglo. Okus vam se neće svidjeti ali vam neće škoditi.

Ispila je malo, pa onda pola čaše, pa ju je odložila i obrisala usta.

– Kad samo pomislim – škriputavo je rekla – da sam od svih privatnih njuškala odabrala baš čovjeka koji će me sravniti sa zemljom u mojoj kući.

– To vas ipak ne vodi nikamo – rekoh. – Nemamo baš mnogo vremena. Kako će izgledati vaša priča za policiju?

– Policija mi ne znači ništa. Baš ništa. A ako im kažete moje ime, smatrat ću to odvratnim kršenjem povjerenja.

Tako smo se opet vratili tamo odakle smo pošli. Ubojstvo sve mijenja, gospođo Murdock. Ne možete se glupirati sa slučajem umorstva. Morat ćemo im reći zbog čega ste me uposlili i s kakvim zadatkom. Oni to neće dati u novine, to valjda znate, naravno, ako povjeruju u to. Sigurno je da neće vjerovati da ste me angažirali da se bavim Morningstarom samo zato što vam je telefonirao i htio kupiti dublon. Može se dogoditi da oni ne shvate da vi niste mogli prodati novčić, jer oni mogu stvari gledati iz drugoga kuta. Ali vam neće vjerovati da ste unajmili detektiva samo da biste istražili mogućega kupca. Zašto biste?

– To je moja stvar, zar ne?

– Ne. Ne možete takvom frazom ušutkati policiju. Morate ih uvjeriti da ste s njima iskreni i otvoreni, da nemate što skrivati. Sve dok misle da nešto krijete, neće odustati. Ako im ispričate razumnu i uvjerljivu priču, otići će sretni. A najrazumnija i najuvjerljivija priča uvijek je istina. Postoji li koji razlog da je prešutite?

– Postoji, svaki mogući – reče. – Ali mi se čini da to nema puno utjecaja. Zar im moramo reći da sam sumnjala da mi je snaha ukrala taj novčić, a da to nije bilo točno?

- To bi bilo najbolje.
  - I da sam ga dobila natrag, i kako?
  - To bi bilo najbolje.
  - Time ću se strašno poniziti. Slegnuo sam ramenima.
  - Vi ste debelokožni grubijan – reče ona. – Vi ste hladnokrvna riba.
- Ne sviđate mi se. Duboko žalim što sam vas uopće srela.
- Ja također.

Dosegla je debelim prstom tipku i zalajala u interfon: – Merle, pozovite odmah ovamo mog sina. A mislim da i vi možete doći s njim – dodala je. Pustila je tipku, skupila svoje široke prste i pustila ruke da mlitavo vise. Crne je oči podigla k stropu. Glas joj je bio tih i tužan kad je rekla: – Moj sin je uzeo novčić, gospodine Marlowe, Moj sin, Moj vlastiti sin.

Ništa nisam rekao. Sjedili smo i zurili jedno u drugo. Nakon nekoliko minuta ušli su oboje, a ona je zarežala da sjednu.

21

Leslie Murdock je nosio komotno zelenkasto odijelo, a kosa mu je bila vlažna kao da je izišao ispod tuša. Sjeo je pognuto, gledao svoje bijele kicoške cipele i okretao prsten na ruci. Nije imao svoj dugi crni cigarluk, pa je bez njega djelovao pomalo osamljen. Čak mi se činilo da su mu se i brkovi malo opustili, više nego onda kad je bio u mome uredu.

Merle Davis je izgledala jednako kao i jučer. Vjerojatno uvijek izgleda jednako. Njena bakrenastoplava kosa bila je jednako zategnuta unatrag, velike naočari izgledale su jednako velike i prazne, oči iza njih jednako neodređene. Čak je nosila onu istu lanenu jednodijelnu haljinu kratkih rukava, i bila bez ikakva ukrasa, čak i bez naušnica.

Imao sam čudan osjećaj da ponovno proživljavam nešto već doživljeno.

Gospođa Murdock je ispila malo porta i tiho rekla: – U redu, sine. Ispričaj gospodinu Marloweu o dublonu. Bojim se da mu to moramo reći.

Murdock brzo pogleda u mene, pa opet spusti pogled. Usta su mu drhtala. Kad je progovorio, glas mu je bio bezbojan, monotono umoran, kao kad progovori čovjek koji se isповijeda nakon dugotrajne iscrpljujuće borbe sa svojom savješću.

– Kao što sam vam rekao jučer u vašem uredu, dugujem Mornyju veću svotu. Dvanaest tisuća dolara. Prije sam to poricao, ali to je istina. Dugujem mu. Nisam želio da to mama sazna. Prilično oštro me je tjerao da mu ih vratim. Mislim da sam bio svjestan toga da ću joj na kraju morati priznati, ali sam to želio odgoditi. Uzeo sam zlatnik jedno popodne, njezinim ključem, dok je ona spavala, a Merie bila vani. Dao sam ga Mornyju, a on se složio da ga čuva kao zalog jer sam mu objasnio da za njega ne može dobiti nikakvih dvanaest tisuća dolara ako mu ne dokaže porijeklo i ako ne može dokazati da je do njega došao na zakonit način.

Prestao je pričati i pogledao me da vidi kako ja to primam. Oči gospođe Murdock su bile praktično zalijepljene za moje lice. Djevojka je gledala Murdocka poluotvorenih usta i s izrazom patnje na licu.

Murdock nastavi:

– Morny mi je dao potvrdu, u kojoj se složio da novčić čuva kao polog i da ga ne unovči bez opomene i isplatnog zahtjeva. Nekako tako. Ja se u to ne razumijem dovoljno da bih znao koliko je to zakonito. Kad je taj Morningstar nazvao i propitkivao se o novčiću, odmah sam posumnjao da Morny želi da ga proda, ili da bar razmišlja o tome, pa traži da ga procijeni netko tko poznaje rijetke novčiće. Grdno sam se uplašio.

Pogledao me je s nekakvom grimasom na licu. Možda je to trebao biti izraz lica nekoga tko se grdno uplašio. Onda je izvadio rupčić i obrisao njime lice, pa sjeo držeći ga među šakama.

– Kad mi je Merle ispričala da je mama angažirala detektiva . . . Merle mi to, naravno, nije smjela ispričati, ali mama je obećala da je neće grditi zbog toga – nastavio je. Pogledao je u svoju mamu. Stara raga je stisnula vilice u ljutit osmijeh. Djevojčica je stalno gledala u njega i činilo mi se da se baš ne boji grdnje. Nastavio je: – Onda sam bio siguran da je otkrila nestanak zlatnika i da vas je zbog toga angažirala. Nisam uistinu povjerovao da ste trebali pronaći Lindu. Cijelo vrijeme sam znao gdje je ona. Pošao sam u vaš ured da vidim što tu mogu otkriti. Nisam baš otkrio mnogo. Jučer poslijepodne sam bio kod Mornya i rekao mu to. Iz početka mi se u lice nasmijao, ali kad sam mu rekao da čak ni moja majka ne može prodati novčić a da ne prekrši odredbe oporuke Jaspera Murdocka i da će mu sigurno poslati policiju na vrata kad joj kažem gdje je novčić, popustio je. Ustao je, otišao do sefa, izvadio novčić i vratio mi ga bez riječi. Vratio sam mu potvrdu, pa ju je poderao. Tako sam donio novčić doma i rekao majci sve o tome.

Prestao tile pokrete

U tišini – Je li je pričati i obrisao lice. Djevojčine oči su pranjegovih ruku.

koja je nastala javio sam se ja: vam Morny prijetio?

Odmahnuo je glavom.

– Rekao je da želi svoj novac jer mu treba i da moram zasukati rukave i iskopati novac. Ali mi nije prijetio. Bio je vrlo pristojan, u takvim okolnostima.

– Gdje je to bilo?

– U klubu Idle Valley, u njegovu uredu. – Da li je Eddie Prue bio tamo?

Djevojka otrgne pogled od njega i pogleda me. Gospođa Murdock upita glasno:

– Tko je Eddie Prue?

– Mornyjev tjelohranitelj – rekoh. – Nsam protratio baš cijeli jučerašnji dan, gospođo Murdock. – Pogledao sam njenog sina, iščekujući.

Rekao je: – Ne, nisam ga vidio. Znam ga iz viđenja, naravno. Dovoljno ga je jednom vidjeti, pa da ga upamtite. Ali ga jučer nije bilo u blizini.

Upitah: – Je li to sve?

Pogledao je majku. Ona je suho rekla: – Zar to nije dovoljno?

– Možda – rekoh. – Gdje je sad, novčić? – A gdje bi bio? – odreže ona.

Umalo joj nisam rekao, samo da je vidim kako bi skočila. Ali sam se uspio suzdržati. Rekao sam:

– Čini se da onda o tome više ne moramo brinuti. Gospođa Murdock reče: – Poljubi majku, sine i idi. On se poslušno ustane i poljubi je u čelo. Ona ga je potapšala po ruci. Pognute glave je izišao iz sobe i tiho zatvorio vrata. Obratio sam se Merle:

– Mislim da bi bilo dobro da vam on ovo sve izdiktira ovako kako je ispričao, pa da mu date da to potpiše. S kopijom.

Gledala me je iznenađeno. Starica zareži:

– Naravno da to neće učiniti. Vрати se svome poslu, Merle. Htjela sam da ti ovo čuješ. Ali ako te ikad uhvatim da si izigrala moje povjerenje, znaš što će se dogoditi.

Djevojka je ustala i nasmiješila joj se, blistavih očiju. – O ne, gospođo Murdock, neću nikada. Nikada, možete mi vjerovati.

– Nadam se – progundā stari zmaj. – Idi!

Merle tiho iziđe.

U očima gospođe Murdock stvore se dvije velike suze i polako kliznu niz slonovsku stazu na njenom licu, stignu do rubova mesnatog nosa i kliznu joj niz usne. Napipala je rupčić, obrisala ih, pa je onda obrisala i oči. Odložila je rupčić, posegnula za vinom i tiho mi rekla:

– Jako mi je stalo do moga sina, gospodine Marlowe. Jako. Zbog toga sam strašno tužna. Mislite li da će morati tu priču ispričati policiji?

– Nadam se da neće – rekoh. – Morao bi potrošiti puno vremena uvjeravajući ih da je istina.

Usta joj se otvore i u tami joj zablistaju zubi. Stisla je usne i pritisla ih čvrsto, zlovoljno me gledajući, pognute glave. – Što ste time htjeli reći? – procijedila je.

– Upravo ono što sam rekao. Priča se ne čini istinitom. Zvuči vještački i prejednostavno. Ili ju je sam smislio, ili ste je izmislili vi, pa ga naučili?

– Gospodine Marlowe – rekla je grobnim glasom. Pravite rupu u vrlo tankom ledu.

Odmahnuo sam rukom.

– Zar svi mi to ne činimo? Dobro, recimo da je istinita. Morny će je poricati, pa ćemo se opet naći tamo odakle smo pošli. Morny je mora poricati, jer će se inače naći umiješan u dva ubojstva.

– Pa zar u njoj ima išta tako nevjerojatno? – zaječala je.

– Zbog čega bi Morny, čovjek s imetkom, protekcijom i stanovitim utjecajem, povezao sebe uz dva umorstva samo da ga ne optuže da je pokušao prodati založenu stvar? Meni se to ne čini razumnim.

Nije odgovorila. Nasmiješio sam joj se, jer će joj se prvi puta svidjeti nešto što ću ja reći.

– Pronašao sam vašu snahu, gospođu Murdock. Pomalo mi je čudno da vam sin, koji je očito potpuno pod vašom kontrolom, nije rekao gdje je ona.

– Nsam ga ni pitala – rekla je čudno tihim glasom.

– Ona je tamo odakle je i došla, pjeva u klubu Idle Valley. Razgovarao sam s njom. Ona je na svoj način vrlo gruba djevojka. N'e voli vas. Mislim da ne bi bilo nemoguće da je ona uzela novčić, dijelom iz inata. A mislim i da je malo manje nemoguće da je Leslie to znao i otkrio, pa je skuhao svu ovu kašu da bi je zaštitio. On kaže da je veoma voli.

Nasmiješila se. Nije to bio lijep smiješak: bio je na pogrešnom licu. Ali bio je smiješak.

– Da – blago je rekla. – Da. Jadni Leslie! On je baš takav. A u tom slučaju. . . – zaustavila se i osmijeh joj se razvukao, do ekstaze. – U tom bi slučaju moja draga snaha bila upletena u umorstvo.

Petnaestak sam je sekundi gledao kako uživa u toj pomisli.

– A vi biste baš to voljeli – rekoh.

Kimnula je, i dalje se smiješeći, uživajući u svojim mislima, dok nije shvatila da je moj glas pun prezira. Onda joj se lice ukruti, usne stisnu. Kroz njih i kroza zube je rekla: – Ne sviđa mi se vaš ton. Ni malo mi se ne sviđa.

– Niste vi krivi – rekoh. – Ne sviđa se ni meni samom. Ništa mi se ne sviđa. Ni ova kuća, ni vi, ni osjećaj tjeskobe u ovoj rupi, ni pognuta glava one djevojke i onog klipana koji je vaš sin, ni ovaj slučaj, ni prešućena istina, ni laži koje su mi izrečene, ni . . .

Tada je počela vikati; nos joj je stršao iz izobličienog lica, oči gorjele od bijesa, a glas joj je bio oštar i pun mržnje: – Van! Van iz ove kuće, smjesta! Ni trenutka više! Van!

Ustao sam, dohvatio šešir s poda i rekao: – Sa zadovoljstvom!

Pogledao sam je umorno, pogodio nekako izlaz i izišao. Nježno sam zatvorio vrata, držeći kvaku rukom sve dok nije škljocnula. Bez razloga, uistinu.

22

Iza mene su se čuli koraci, netko me zazvao po imenu, ali sam nastavio hodati sve do sredine dnevne sobe. Onda sam dopustio da me stigne. Bila je zadihana, oči su prijetile da joj iskoče kroz naočari, a njena sjajna bakrenoplava kosa hvatala je odbljeske s visokih prozora.

– Gospodine Marlowe! Molim vas, Molim vas, ne idite! Potrebni ste joj!

– Neka sam proklet! Pa vi imate novi ruž na usnama. Čini mi se da vam lijepo pristaje i ovaj.

Uhvatila me je za rukav.

– Molim vas!

– K vragu s njom! – rekoh. – Recite joj da skoči u jezero! I Marlowe ima svojih granica. Recite joj da skoči u dva jezera, ako se ne uspije utopiti u jednom. Što prije, to bolje!

Pogledao sam dolje, na njenu ruku na mojoj nadlaktici, i pogladio je po ruci. Brzo ju je povukla, a oči su joj bile zaprepaštene.

– Molim vas, gospodine Marlowe. Ona je u nevolji. Potrebni ste joj.

– I ja sam u nevolji, i to do grla. A zašto plačete? – Meni je nje doista jako žao. Znam da je gruba i voli vikati, ali ona ima zlatno srce.

– Neka vrag nosi njeno srce! – rekoh. – Ne očekujem da ikad budem s njom toliko intiman da bih to otkrio. Ona je stara debela lažljivica. I dosta mi je nje. I ja, mislim da je ona u nevolji, ali ja se ne bavim iskopavanjem. Meni se stvari moraju reći.

– Oh, sigurna sam da, kad biste samo bili strpljivi . . . I ne misleći, stavio sam joj ruku na rame. Odskočila je čitav metar, a oči su joj gorjele pune panike. Stajali smo zureći jedno u drugo, glasno dišući, ja otvorenih usta, kako to često činim, a ona stisnutih usana i drhtavih nosnica.

Lice joj je bilo tako blijedo kao da ga je netko nespretno našminkao.

– Čujte – rekoh polako – da li se vama nešto dogodilo dok ste bili mali?

Kimnula je glavom, vrlo brzo.

– Neki vas je muškarac preplašio, ili tako nešto? Opet je kimnula. Zagrizla je donju usnu sitnim bijelim zubima.

– I sve od tada ste takvi?

Stajala je kao skamenjena i bivala sve bljeđa.

– Čujte me! – rekoh. – Ne želim vam učiniti ništa što bi vas moglo uplašiti. Nikada – potvrdih. Oči su joj se počele puniti suzama. – Kada sam vas dodirnuo – rekoh – činio sam to kao kad bih dodirnuo stolicu ili vrata. To ne znači ništa. Je li me razumijete?

– Da – napokon je došla do riječi. Panika je još svjetlucala u dnu njenih očiju, otraga, iza suza. – Da.

– Za mene više ne morate brinuti – rekoh. – Meni je sada sve jasno. Nije potrebno da me se bojite. Da sad vidimo što je s Lesliem. Njemu su druge stvari na umu. Vi znate da je on u redu, što se toga tiče. Je li tako?

– O, da – reče. – Da, uistinu. – Za nju je on bio adut. Za mene je bio šaka jada.

– A sada o staroj vinskoj bačvi – rekoh. – Surova je i žilava, misli da može žderati zidove i pljuvati opeke, pa vas grdi, a u biti je ona prema vama dobra, zar ne?

– Oh, jest, gospodine Marlowe. Pokušavala sam vam reći . . .

– N'aravno. Zašto sad ne bismo prešli preko svega toga? Je li on, još tu negdje, taj koji vas je povrijedio? Gurnula je ruku u usta i zagrizla dlan, gledajući me ~ prekot nje kao preko balkona.

– On je mrtav – reče. – Pao je kroz . . . pao je kroz . . . prozor.

Zaustavio sam je svojom velikom desnicom.

– Oh, on! Čuo sam o njemu. Zaboravite to, ako možete.

– Ne – reče, ozbiljno odmahujući glavom iza dlana. – Ne mogu. To uopće ne mogu zaboraviti. Gospođa Murdock mi uvijek govori neka ga zaboravim. Govori mi to uporno, ali ja jednostavno ne mogu. Ne mogu.

– Prokleta bila! – zarežao sam. – Bilo bi bolje da zatvori svoju masnu gubicu, što se toga tiče, bar za neko vrijeme. Ona vam naprosto ne da da zaboravite.

Kao da ju je to iznenadilo i prilično povrijedilo.

– Oh, to nije sve. Ja sam mu bila tajnica. Ona mu je bila supruga. On joj je bio prvi muž. Prirodno je da ni ona to ne zaboravlja. Kako bi mogla?

Počeo sam se po uhu. Činilo mi se da se ne predaje, na neki način. Na licu joj se sad nije baš mnogo toga zapažalo, osim što mi se činilo da ona ne zamjećuje moju prisutnost. Bio sam za nju glas

koji dolazi odnekud, ali bezličan; kao da dolazim iz njezine vlastite glave. Pala mi je na um jedna od mojih čudnih i često nepouzdatih slutnji.

– Čujte – rekoh. – Postoji li netko tko na vas ima tako snažan utjecaj? Netko tko se izdvaja od ostalih? Ogledala se unaokolo po sobi, ja sam pogledao za njom.

Nitko nije bio pod stolicom, niti je virio kroz vrata ili prozor.

– Zašto bih vam to rekla? – upita, a pri tom je teške disala.

– Ne morate. Radi se samo o tome što vi osjećate. – Hoćete li mi obećati da nećete reći nikome, nikome na svijetu, čak ni gospođi Murdock?

– Ponajmanje njoj – rekoh. – Obećavam. Otvorila je usta, lice joj je poprimilo povjerljiv izraz, a onda je sve pošlo naopako. Grlo joj se stislo. Zakriještala je. Zubi su joj zacvokotali.

Želio sam je snažno stisnuti, ali sam se bojao da je dotaknem. Stajali smo. Ništa se nije zbivalo. Stajali smo. Bio sam koristan baš kao i rezervno jaje kolibrića.

Onda se ona okrenula i potrčala. Čuo sam joj korake duž predvorja. Čuo sam kako se zatvaraju vrata.

Pošao sam za njom i došao do vrata. Ona je iza njih šmrkala. Stajao sam i slušao šmrcanje. Nisam tu mogao ništa učiniti. Pitao sam se da li je tu itko mogao išta učiniti.

Vratio sam se do staklenog trijema, pokucao na vrata, otvorio ih i zavirio. Gospođa Murdock je sjedila onako kako sam je ostavio. Nije se ni pomakla.

– Tko ovu djevojku plaši nasmrt? – upitao sam je. – Van iz moje kuće! – rekla je kroz debele usne.

Nisam se pomakao. Onda mi se promuklo nasmijala. Mislite da ste pametni, Marlowe?

– Pa mudrost baš ne kipi iz mene – rekoh. – A da to sami provjerite?

– Na vaš trošak?

Slegla je teškim ramenima. – Možda. Ne znam. Tko zna?

– Ništa vi niste kupili Novcem – rekoh. – Ipak ću razgovarati s policajcima.

– Ništa nisam kupila – reče – i ni za šta nisam platila, osim da bih dobila natrag novčić. Pristat ću da to prihvatim u zamjenu za novac

koji sam vam već dala. A sada idite! Dosadni ste mi, neizrecivo.

Zatvorio sam vrata i vratio se. Iza vrata nije bilo šmrcanja. Bio je potpun muk. Krenuo sam dalje.

Izišao sam iz kuće. Stao sam i slušao kako sunce prži travu. Iza kuće krenuo je neki auto, i uskoro se pojavio sivi »mercury«, te krenuo cestom. Vozio ga je gospodin Leslie Murdock. Kada me je vidio, zaustavio se. Izišao je iz automobila i brzo mi prišao. Bio je lijepo odjeven. Imao je odijelo od gabardena, kremboje, uredno i čisto, hlače, crnobijele cipele sjajno uglačanih crnih vrhova, sportski kaputić sa sitnim crnobijelim šarama, crnobijeli rupčić, košulju kremboje, bez kravate. Na licu su mu bile zelene sunčane naočari. Stao je tik ispred mene i rekao mi tihim plašljivim glasom: – Vjerojatno me smatrate strašnim podlacom.

– Zbog onoga što ste napričali o dublonu? – Da.

– To nije ni najmanje utjecalo na moje mišljenje o vama. – Pa onda

...

– Što biste htjeli da vam kažem?

Slegnuo je svojim po mjeri krojenim ramenima, omalovažavajućim pokretom. Smiješni riđi brčići su mu svjetlucali na suncu.

– Ja volim da sam omiljen – reče.

– Žao mi je, Murdock. Sviđa mi se što ste toliko odani svojoj ženi. Ako je to to.

– Oh, zar mislite da nisam govorio istinu? To jest, zar mislite da sam sve to rekao samo da bih nju zaštitio?

– To je moguće.– Ah, tako! – rekao je i stavio cigaretu u dugačak crnicigarluk koji je izvadio iz džepića iza rupčića. – Pa, čini mi se da mogu zaključiti da vam se ne sviđam.

Iza zelenih stakala vidjeli su se pokreti njegovih očiju, poput riba u dubokom akvariju.

– To je glupa tema – rekoh. – I posve nevažna, za nas obojicu.

Prinesao je šibicu cigareti i povukao dim.

– Shvaćam – tiho je rekao. – Oprostite što sam bio tako netaktičan i uopće je pokrenuo.

Okrenuo se na peti, vratio k svojem autu i ušao. Promatrao sam ga kako odlazi, a onda prišao malom crncu i nekoliko puta ga pomilovao po glavi prije odlaska.

– Sinko – rekao sam mu – ti si u ovoj kući jedini normalan.

23

Policijski zvučnik na zidu zakrči i začuje se glas: – Jedan, dva, tri, četiri. Proba. – Onda opet zakrči i umukne. Detektiv poručnik Breeze protegne ruke visoko u zrak, zijevne i reče:

– Kasnite nekoliko sati, zar ne?

– Da, ali sam vam poručio da ću kasniti. Morao sam k zubaru – rekoh.

– Sjednite!

Stol mu je bio pretrpan, postavljen poprijeko u kutu sobe. Sjeo je u kut iza njega. Slijeva mu je bio visok prozor bez zavjesa, a zdesna zid s velikim kalendarom u visini očiju. Dani koji su prošli bili su brižljivo prekriženi mekom olovkom, tako da je Breeze jednim pogledom na kalendar mogao odmah ustanoviti koji je dan.

Spangler je sjedio sa strane, za manjim i mnogo urednijim stolom, na kojem je bila bugačica i držalo za pero od oniksa, mali mjedeni kalendar i prepuna pepeljara napravljena od neke školjke. Spangler je bacaio šaku novčića napresavijeni jastučić za sjedenje koji je stavio uza zid, poput meksičkih bacača noževa. To je bio beskoristan posao. Novčići se nisu htjeli zaustaviti na meti.

Prostorija je imala onaj bezvremenski, bezdušni, ni čist ni prljav, a ne baš ljudski zadah koji takve sobe uvijek imaju. Ako date policajcima potpuno novu zgradu da se u nju usele, za tri mjeseca će sve prostorije imati taj isti zadah. Mora da u tome ima neke simbolike. Jedan je njujorški novinar napisao: kad prođete ispod zelene svjetiljke na pročelju prefektуре potpuno odlazite s ovog svijeta u svijet s one strane zakona.

Sjeo sam. Breeze je izvadio cigaru zamotanu u celofanski omot i otpočeo svoj ritual. Promatrao sam svaku pojedinost, točnu, nepromjenljivu. Povukao je dim, odmaknuo i zgasio šibicu, nježno je spustio na crnu staklenu pepeljaru i rekao:

– Hej, Spanglere.

Spangler je okrenuo glavu, a i Breeze. Iscerili su se jedan drugome. Breeze je cigarom pokazao na mene.

– Gledaj ga, kako se znoji – rekao je.

Spangler je morao pomaknuti noge da bi se dovoljno okrenuo da vidi kako se ja znojim. Ako sam se i znojio, ja o tome nisam imao pojma.

– Baš ste vi momci slatki, kao par izgubljenih loptica za golf – rekoh. – Kako samo uspijevate biti takvi?

– Ostavite duhovitost! – reče Breeze. – Imali ste kratko uzbudljivo jutro?

Prilično uzbudljivo – rekoh.

Još se cerio. I Spangler se još cerio. Ono što je Breeze imao na jeziku bilo je tako slatko da mu se nije dalo da to proguta. Napokon je pročistio grlo, uozbiljio svoje krupno naborano lice, okrenuo glavu toliko da ne gleda u mene da me ipak može vidjeti, pa rekao praznim i neodređenim glasom: – Hench je priznao.

Spangler se sasvim okrenuo da hi me promatrao. Nagnuo se naprijed na rubu svoje stolice, a usne su mu bile razvučene u neki ekstatični poluosmijeh, koji je bio gotovo nepristojan.

– Čime ste ga obradili, pijukom? – upitah.

– Jok!

Obojica su me tiho gledali. – Talijanom – reče Breeze.

– Čime?

– Hej, zar vam nije drago? – reče Breeze.

– Pa hoćete li mi reći, ili ćete samo tu samozadovoljno sjediti i gledati da li mi je drago?

– Volimo gledati momke koji se raduju – reče Breeze. – Nemamo za to često priliku.

Stavio sam u usta cigaretu.

– Poslužili smo se Talijanom. Talijanom po imenu Palermo.

– Oh! Znate što?

– Što? – upitao je Breeze.

– Upravo sam razmišljao o tome što ne valja u dijalozima policajaca.

– Što?

– Za njih je svaka rečenica vic.

– A svako hapšenje je uspješno hapšenje – mirno će Breeze. – Uistinu vas zanima, ili se samo pravite pametnim?

– Želim znati.

– E pa onda, ovako je bilo. Hench je bio pijan. Hoću reći da je bio potpuno pijan, ne samo pripit. Mrtav pijan. Živio je danima od samog pića. Praktično je prestao jesti i spavati. Samo je pio. Dospio je do točke u kojoj od pića nije postajao pijaniji nego trijezan. Bilo mu je to

posljednje utočište u ovom svijetu zbilje. Kad momku koji je dospio do te točke uskratite piće i ne date mu ništa dok se ne otrijezni, on je tada sinja kukavica.

Nisam rekao ništa. Spangler je na licu i dalje imao onaj erotični smiješak. Breeze je otresao cigaru, ali s nje nije opao nikakav pepeo, pa ju je vratio u usta i nastavio.

– On je slučaj za psihijatra, ali mi ne želimo da se naše hapšenje pretvori u slučaj za psihijatra. Sve mora biti čisto. Ne želimo momke koji su bili na psihijatriji.

– Mislio sam da ste sigurni da je Hench nevin. Breeze je bezizražajno kimnuo.

– To je bilo sinoć. A možda sam se samo šalio. Bilo kako bilo, navečer je doživio napadaj. Odvukli su ga u bolnicu i do grla napunili. To zatvorski liječnici rade. Naravno, to ostaje među nama. To se ne spominje u dokumentaciji, jasno?

– I previše mi je jasno – rekoh.

– Aha! – usklikne jer mu je moja primjedba bila sumnjiva, ali se toliko koncentrirao na predmet razgovora, pa nije na nju gubio vrijeme. – No, jutros mu je bilo dobro. Sedativi djeluju, momak je blijed, ali miroljubiv. Otišli smo k njemu. Kako si, treba li ti nešto? Bilo što, neka sitnica? Rado bismo ti to pribavili. Jesu li ovdje dobri prema tebi? Znate već kako to ide.

– Znam kako to ide – rekoh. Spangler zlobno obliže usne.

– Tako je nakon nekog vremena otvorio usta točno toliko da kaže jednu riječ: Palermo. To je ime Talijana koji posjeduje pogrebno poduzeće i onu zgradu i ostalo. Sjećate se? Da, sjećate se. Po tome što je govorio nešto o visokoj plavojci. Same gluposti. Talijanima su stalno visoke plavuše u glavi. Po tuce odjednom. Ali taj Palermo je važan. Raspitao sam se. On ima sve glasove u tom okrugu. Tu vrstu ljudi ne možeš gnjaviti. Pa, ja ga nisam želio gnjaviti. Rekao sam Henchu: »Ti misliš da ti je Palermo prijatelj?«, a on je rekao »Dovedite ga!« Tako smo se vratili u ovu gajbu i telefonirali. Palermo je rekao da će odmah otići tamo. Stigao je vrlo brzo. Razgovarali smo ovako: »Hench vas želi vidjeti, gospodine Palermo. Ne znam zbog čega. On je stvarno jadan.« A Palermo kaže: »Dobar dečko. Mislim da je on u redu. Oće da me vidi, fino. Idem. Ali nasamo, bez pajkana.« A ja kažem: »U redu, gospodine Palermo«, pa smo pošli u

bolnicu i Palermo je razgovarao s Henchom, a nitko nije slušao. Poslije nekog vremena Palermo je izišao i rekao: »U redu je. Priznat će. Možda ću mu platiti odvjetnika. Sviđa mi se, jadnik. Samo zato.« I onda je otišao.

Nšta nisam rekao. Nastala je stanka. Zvučnik na zidu je razglašavao neku obavijest, a Breeze je nakrivljene glave saslušao tih deset ili dvanaest riječi i onda ih zanemario.

– Tada smo ušli sa stenografom, pa nam je Hench otpjevao da se Phillips pokušao udvarati Henchovoj djevojci. To je bilo prekjucher, na hodniku. Hench je bio u sobi i vidio to, ali je Phillips ušao u stan i zatvorio vrata prije nego što je Hench izišao. Ali se Hench razbjesnio. Napravio je djevojci šljivu na oku. Ali mu to nije bilo dovoljno. Razmišljao je onako kako razmišljaju pijanci. Ne može se taj nametati mojoj curi, mislio je. Zapamtit će on mene. Tako je počeo paziti na Phillipsa. Jučer popodne je vidio da Phillips ulazi u svoj stan. Rekao je djevojci da prošeće. Ona ne želi da prošeće, pa je Hench mazne i po drugom oku. Ona izlazi da prošeće, a Hench kuca na Phillipsova vrata. Phillips otvara. Henchu to nije bilo jasno, ali sam mu ja rekao da je Phillips očekivao vas. Dakle, vrata se otvaraju i Hench ulazi, pa izgovori Phillipsu sve što osjeća i što će mu učiniti, a Phillips se preplaši pa izvadi pištolj. Hench ga udari po glavi gumenom palicom. Phillips pada, a Hench je nezadovoljan. Udariš ga pa on padne, a što ti imaš od toga? Nikakvo zadovoljstvo, nikakvu osvetu. Hench podigne pištolj s poda, pijan i nezadovoljan, a Phillips ga uhvati za članak. Hench ne zna zašto je učinio ono što je tada učinio. U glavi mu je zbrka. Odvukao je Phillipsa u kupaonicu i sredio ga njegovim pištoljem. Kako vam se sviđa?

– Obožavam to – rekoh. – Ali u čemu je tu zadovoljenje za Hencha?

– Pa, znate kakvi su pijanci. Bilo kako bilo, dotukao ga je. Pa iako pištolj nije Henchov, ne može od toga napraviti samoubojstvo. Za njega u tome ne bi bilo nikakve satisfakcije. Stoga Hench uzima pištolj i sakriva ga pod svoj jastuk, a svog se revolvera rješava. Ne želi nam reći gdje je. Moguće je da ga je utrapio nekom oštrijem momku u susjedstvu. Zatim je pronašao djevojku, pa su jeli.

– To je bio potez umjetnika. Sakriti pištolj pod svoj jastuk. Nikad ne bih na to pomislio.

Breeze se zavalio u stolici i pogledao u strop. Spangler se, pošto je glavni dio predstave odigran, opet okrenuo na svojoj stolici, pokupio nekoliko novčića i počeo gađati jastučić.

– Gledajte na to ovako – reče Breeze. – Kakav je efekt toga štososa? Pogledajte kako je to Nench izveo. Bio je pijan, ali lukav. Pronašao je taj pištolj i pokazao ga prije nego što je Phillips pronađen mrtav. Najprije nam je stavljeno na znanje da je pod Henchovim jastukom pištolj kojim je netko ubijen, ili se iz njega makar pucalo, a onda nalazimo pokojnika. Vjerovali smo u Henchovu priču. Činilo se da je razumna. Zašto bismo pomislili da bi itko učinio ono što je Hench učinio? To je besmisleno. Stoga smo vjerovali da je netko stavio pištolj Henchu pod jastuk, a Henchov revolver odnio i riješio ga se. A ako pretpostavimo da se Hench riješio pokojnikova pištolja, umjesto svoga, da li bi to za njega ispalo bolje? Kako su stvari stajale, morali bismo posumnjati u njega. A onda bi cijela stvar počela tako što mi o njemu ne bismo imali nikakav poseban sud unaprijed. Ovako nas je naveo na to da ga smatramo neopasnim pijancem koji je izišao ostavivši otvorena vrata, pa mu je netko podmetnuo pištalj.

Čekao je, s cigarom u poluotvorenim ustima, pridržavanom grubom maljavom rukom, a plave su mu oči bile zamagljene od pritajenog samozadovoljstva.

– Pa – rekoh – ako je ionako nameravao priznati, tu baš i nema neke velike razlike. Hoće li se nagoditi s javnim tužiocem?

– Mislim da hoće. Čini mi se da bi mu Palermo mogao pribaviti ubojstvo bez predumišljaja. Naravno, nisam siguran.

– Zašto bi mu Palermo pokušao to srediti?

– Njemu se Hench na neki način sviđa. A s Palermom se ne smijemo natezati.

– Shvaćam – rekoh i malo pričekah, a Spangler me je gledao iskosa, blistavih očiju. – Šta je s djevojkom?

– Ne progovara. Pametna je. Njoj ne možemo ništa. Ukratko, čist posao. Vi ne biste popustili, zar ne? Ma kakav da vam je posao, ipak je posao. Shvaćate?

– A ta djevojka je visoka plavokosa – rekoh. – Ne baš više najsvježija, ali ipak visoka i plava. Iako samo jedna, možda Palermo ne bi imao ništa protiv.

– Nebesa, na to nisam nikad ni pomislio – reče Breeze. Razmislio je, pa odmahnuo glavom. – Nije to ništa, Marlowe. Nije ona dovoljno dobre klase.

– Da je okupana i trijezna, ne biste se lako odlučili rekoh. Klasa se vrlo brzo otapa u alkoholu. To je sve što želite od mene?

– Mislim da jest – rekao je, izvadio cigaru i uperio je u moje oko. – Nije da me ne zanima vaša priča. Ali mi se čini da nemam prava insistirati da je čujem, kako stvari stoje.

– Lijepo od vas, Breeze – rekoh. – A i od vas, Spangler. Želim vam puno dobra u životu, obojici.

Gledali su me dok sam izlazio, obojica poluotvorenih usta. Sišao sam širokim mramornim stubištem, izišao, sjeo u auto i krenuo sa službenog parkirališta.

24

Gospodin Pietro Palermo sjedio je u sobi koja je, ako se izuzme pisaći stol od mahagonija, triptih sa slikama svetaca, pozlaćenih okvira, i raspelo od bjelokosti i ebanovine, izgledala kao pravi viktorijanski salon. Imao je divan punjen konjskom strunom, naslonjače s rezbarenim okvirima od mahagonija i zaštitnim presvlakama od tanke čipke. Na sivozeleno mramornom okviru kamina bio je sat od imitacije zlata, pradjedovski sat koji je lijeno kucao u kutu, a nekoliko voštanih cvjetova pod staklenim zvonom na ovalnom stolu mramorne plohe i elegantno zakrivljenih nogu. Sag je bio debeo i prepun blagog mirisa cvijeća. Bila je tu čak i vitrina u kojoj je bilo svega i svačega: od vazica od kineskog porculana, figurica od stakla i porculana, do svaštarija od bjelokosti i tamnog ružina drveta, oslikanih tanjura, ranoamerički slanik u obliku labuda i slične stvari.

Duge čipkane zavjese visile su na prozorima, ali je soba bila okrenuta na jug pa je u njoj bilo obilje svjetla. Na drugoj strani ulice vidio se ulaz u zgradu u kojoj je ubijen George Anson Phillips. Ulica je bila sunčana i tiha. Visoki Talijan tamne kože i zgodne glave čeličnosive sijede kose pogledao je moju posjetnicu i rekao: – Za dvanaest minuta bit ću zauzet. Što želite, gospon Marlowe?

– Ja sam jučer pronašao mrtvacu preko puta. Bio mi je prijatelj.

Njegove su me hladne crne oči nijemo odmjerile. – Niste tako jučer rekli Lukeu.

– Lukeu?

– On za mene upravlja zgradom.

– Strancima ne govorim mnogo, gospadine Palermo.

– Jes, to je dobro. A meni govorite, ha?

– Vi ste ugledan čovjek, do kojeg ljudi drže. Vama mogu reći. Jučer ste me vidjeli. Opisali ste me policiji. Kažu da ste to učinili vrlo točno.

– Si. Ja puno vidim – reče bez emocija.

– Vidjeli ste visoku plavokosu ženu kako izlazi odatle, jučer.

– Nije jučer. Prije dva-tri dana – objasnio je proučavajući me. – Rekao sam pajkanima jučer – dodao je i pucnuo dugim crnim prstima. – Ph, pajkani!

– Jeste li jučer vidjeli nekog neobičnog, gospodine Palermo?

– Ima straga ulaz. I stepenice do drugog kata – rekao je i nervozno pogledao na ručni sat.

– Onda ništa – rekoh. – Jutros ste govorili s Henchom.

Podigao je pogled i lijeno njime prešao preko moga lica. – To su vam pajkani rekli, je li?

– Rekli su mi da ste nagovorili Hencha da prizna. Kažu da vam je on prijatelj. Naravno~ nisu znali koliko dobar prijatelj.

– Hench je priznao, ha? – rekao je nasmiješivši se naglim, blistavim osmijehoin.

– Samo što Hench nije ubio – rekoh.

– Nije?

– Nije.

– Toj zanimljivo. Dalje, gospon Marlowe.

– To priznanje je običan štos. Vi ste ga na to naveli iz nekih svojih razloga.

Ustao je, prišao vratima i pozvao: – Tony! – Onda je opet sjeo. Mali grubi Talijan ušao je u sobu, pogledao me i sjeo uza zid, na običnu stolicu. – Tony, ovo je gospon Marlowe. Pogledaj mu posjetnicu. – Tony je prišao da je uzme i ponovno sjeo. – Pogle ga dobro, Tony. Neš ga zaboravit?

Tony reče: – Prepustite to meni, gospodine Palermo. – Bio vam je prijatelj, ha? Dobar prijatelj? – opet će Palermo.

– Da.

– Loše. Je li? Loše. Reću vam nešto. Prijatelj je prijatelj, kad vam kažem. Al' nemojte nikom' reć. Ni pajkanima, ha?

– Neću.

– To je obećanje, gospon Marlowe. To je nešto što se ne da zaboravit. Nećete zaboravit?

– Neću zaboraviti.

– Tony neće zaboravit vas. Jasno?

– Dajem vam svoju riječ. Ono što mi kažete ostat će među nama.

– Fino. Dobro. Potječem iz velike porodice. Puno braće i sestara. Jedan brat vrlo loš. Skoro loš kao Tony. Tony se nacerio.

– Dobro. Taj mi brat živi mirno. Preko puta. Mora otići. Dobro, pajkana puna kuća. Nije dobro. Previše pitanja. Nije dobro za pos'o, nije dobro za taj brat. Jasno vam je?

– Da – rekoh. – Shvatio sam.

– Dobro, taj Hench ne valja, al' je jadan, pije a nema para. Ne plaća kiriju, al' u mene puno para. Ja kažem HENCHU da prizna. Bolestan si. Dva-tri tjedna si bolestan. Ideš na sud. Imam ja za tebe odvjetnika. Poreci priznanje, reci bio si pijan. Prokleti policajci biju. Sudac će te osloboditi, pa ćeš mi se vratiti da se ja brinem o tebi. Dobro? Zato je Hench priznao. To je sve.

Ja rekoh: – A nakon dva ili tri tjedna loš će brat biti daleko odavde, a trag će se ohladiti, pa će pajkani naprosto Phillipsov slučaj odložiti kao neriješen. Je li tako?

– Si – opet se nasmiješio. Prekrasan topli osmijeh. Kao poljubac smrti.

– To je sve što se tiče HENCHU, gospodine PALERMO rekoh. – Ali to mi ne pomaže mnogo u vezi s mojim prijateljem.

Odmahnuo je glavom i opet pogledao na svoj sat. Ustao sam. Tony je ustao. Nije namjeravao učiniti ništa, ali je bolje stajati. Brži si.

– Problem s ptičicama poput vas – rekoh – jest u tome što ni iz čega pravite tajnu. Morate reći lozinku prije nego što odgrizete komad kruha. Da sad odem na policiju i ispričam mamcima sve ovo što ste mi rekli, nasmijali bi mi se u lice. A i ja bih se smijao s njima.

– Tony se ne smije mnogo – reče PALERMO.

– Zemlja je puna ljudi koji se ne smiju mnogo, gospodine PALERMO – rekoh. – Vi biste to morali znati. Mnoge ste vi poslali dolje.

– Ta mi je pos'o – reče, snažno sliježući ramenima. – Održat ću obećanje – rekoh. – Ali ako u to posumnjate, nemojte pokušati da od mene napravite posao za svoju firmu. U svom dijelu grada ja sam prilično cijenjen. Pa ako već mora Tony biti glavni u poslu, neka to bude na račun firme.

PALERMO se nasmijao. – Ova je dobra, Tony: pogreb na račun firme. Dobro.

Ustao je i pružio mi ruku, toplu, snažnu.

25

U predvorju Belfontove zgrade, u jedinom dizalu koje je imalo rasvjetu, na komadu presavijene vreće sjedila je ona ista mumija vodnjikavih očiju, imitirajući zaboravijenog čovjeka. Ušao sam i rekao: – Šesti.

Dizalo je cvileći krenulo i njišući se penjalo. Stalo je na šestom katu, pa sam ja izišao, a starac se nagnuo iz kabine, pljunuo i potmulim glasom rekao: – Šta se sprema?

Naglo sam se okrenuo, poput lutke na okretnaj podlozi. Zurio sam u njega.

– Danas ste u sivom odijelu – prokomentirao je. – Jesam – rekoh.

– Izgleda pristojno – reče on. – I plavo koje ste nosili jučer mi se sviđa.

– Dalje! – rekoh. – Prijedite na stvar!

– Povezli ste se do osmoga – reče. – Dva puta. Drugi put je bilo kasno. Sišli ste na šesti. Nedugo zatim, momci u plavom su nahrupili.

– Je li neko od njih sada gore?

Odmahnuo je glavom. Lice mu je bilo poput praznog parkirališta.

– Nisam im ništa rekao – reče. – Sad je prekasno da se to spominje. Živa bi me oderali.

– Zašto? – rekoh.

– Zato što im nisam rekao. Do vraga s njima! Vi ste sa mnom kulturno popričali. Vrlo malo ljudi to danas čini. Grom i pakao, pa ja znam da vi s tim ubojstvom nemate ništa.

– A ja sam vas varao – rekoh.

– Varao. – Izvadio sam posjetnicu i dao mu. Upecao je u džepu naočari metalnih okvira, učvrstio ih na nosu i odmaknuo posjetnicu pol metra. Čitao je polako, mičući usnama, pogledao me preko ruba naočari i vratio mi posjetnicu.

– Bolje da je zadržite – reče. – Da mi nepažnjom ne ispadne. Strašno vam je zanimljiv život, čini mi se.

– I da i ne. Kako se zovete?

– Djedo. Zovite me Pop. Tko ga je ubio?

– Ne znam. Jeste li zapazili da se netko uspinjao ili da je silazio. Netko kome ovdje nije mjesto, ili vam je bio čudan?

– Ne zapažam baš mnogo toga. Slučajno sam vas zapazio.

Plavu djevojku, na primjer, visoku, ili visokog vitkog čovjeka s brkovima, kojemu je oko trideset i pet godina? – Jok!

– Mora li se svatko tko ide gore ili dolje poslužiti vašim dizalom?

Kimnuo je umornom glavom.

– Mora, osim ako ne ide požarnim stepenicama. One vode na ulicu, kroz zaključana vrata. Morate ovuda ući u kuću, ali iza dizala su stepenice koje vode sve do drugoga kata. Odande možete na požarne stepenice. Sitnica. Kimnuo sam.

– Djedo, bi li vam koristila novčanica od pet dolara? Ne kao mito bilo koje vrste, nego kao znak poštovanja od odanog prijatelja.

– Sine, pet dolara spremio bih tako brzo da bi brada starog Abe Lincolna začas bila puna znoja.

Dao sam mu ju. Pogledao sam je prije nego što sam mu je pružio. Na njoj je doista bio lik Abrahama Lincolna. Smotao ju je nekoliko puta i spremio duboko u džep.

To je doista lijepo od vas – reče. – Nadam se do neba da niste pomislili da vas žicam.

Odmahnuo sam glavom i pošao duž hodnika, opet čitajući imena. Dr. E. J. Blaskovitz, kineziterapeut. Dalton i Rees, Daktilografske usluge. L. Pridview, ovlaštenu knjigovođu. Pa četvora vrata bez natpisa. Poštanski ured Moss. Još dvojica vrata bez natpisa. H. R. Teager, zubar. U istom relativnom položaju kao i Morningstarov ured, dva kata iznađu, ali s drugim rasporedom postorija. Teager je imao samo jedna vrata, a između njih i susjednih vrata bio je veći prostor golih zidova.

Pokucao sam. Nitko nije odgovorio. Pokucao sam jače, s istim rezultatom. Vratio sam se do dizala. Još je stajalo na šestom katu. Djedo me je gledao dok sam mu prilazio kao da me prvi put vidi.

– Znate li išta o Teageru? – upitao sam.

Razmislio je.

– Stasit, postariji, nemarno odjeven, ima prljave nokte, kao i ja. Ali mi se čini da ga danas nisam vidio.

– Mislite li da bi me nadstojnik pustio da pogledam u njegovu ordinaciju?

– Nadstojnik je vrlo ćoškast. Ne bih vam to preporučio – rekao je, okrenuo glavu, vrlo polagano, i pogledao u kut kabine. Iznad njegove je glave, na velikoj metalnoj alci, visio ključ. Glavni ključ zgrade.

Djedo je vratio glavu u normalan položaj, ustao sa svoje vreće i rekao: – Moram u nužnik.

Otišao je. Kad su se vrata zatvorila za njim, uzeo sam ključ s kuke u dizalu; otišao do Teagerove ordinacije, otključao je i ušao.

Unutra je bilo malo predsablje bez prozora, sa skromnim namještajem. Dvije stolice, pepeljara na visokoj nozi, kupljena negdje na rasprodaji, stojeća svjetiljka s reklamom nekog proizvođača boraksa, stol od šperploče s nekoliko starih ilustriranih časopisa. Vrata iza mene automatski se zatvore, pa u prostoriji zavlada mrak koji je narušavalo samo ono malo svjetla što je dopiralo kroz staklena vrata. Povukao sam lančić prekidača na svjetiljci i prišao vratima na zidu koji je paprijeko presijecao prednju prostoriju. Na njima je pisalo: H. R. Teager. Privatno. Nisu bila zaključana. Bila je to prostorija sa dva prozora bez zavjesa, na istočnoj strani, s dosta prašine na prozorskim okvirima. Bila je tu zubarska stolica na okretanje, dvije obične stolice, obje od golog lakiranog drveta, a bio je tu i četverouglasti pisaći stol. Na njemu nije bila ničega osim stare tintarnice, nekoliko jeftinih pera i okrugle staklene pepeljare s ostacima pepela od cigare. U ladicama je bio stari prašni papir za oblaganje, nekoliko spojnica, gumice za pakiranje, istrošene olovke, zarđala pera, prljava bugačica, četiri neupotrijebljene poštanske marke i nekoliko listova papira s otisnutim zaglavljem, omotnica i obrasci za račune.

Žičani koš je bio pun smeća. Pažljivo sam ga pretraživao gotovo deset minuta. Nakan toga sam bio potpuno siguran u ono što sam do tada naslućivao: H. R. Teager je radio kao zubni tehničar laboratorijske poslove za nekolicinu zubara iz siromašnijih gradskih četvrti, one vrste zubara čije su ordinacije bile otrcane, stisnute na drugim katovima iznad trgovina. A nedostajala im je i praksa i oprema da bi sami radili svoje laboratorijske poslove, pa su ih obavljali kod sebi sličnih ljudi, umjesto da ih povjere velikim i dobro uvedenim laboratorijima; no oni im ne bi olako radili na kredit.

Nešto sam pronašao. Adresa Teagerova stana je bila 1354B Toberman Street. Bila je na odresku priznanice za plin.

Uspravio sam se, potrpao stvar i natrag u koš za smeće i prišao vratima na kojima je pisalo Laboratorij. Na njima je bila nova

patentbrava u koju glavni ključ nije išao. Zgasio sam svjetlo u predsoblju i izišao.

Dizalo je opet bilo dolje. Pritisnuo sam dugme, pa kad je došao ja sam zaobišao djedu, skrivajući ključ i objesio mu ga iznad glave. Alka je zvecnula o zid kabine. Stari se nacerio.

– Nestao je – rekoh. – Mora da je otišao noćas. I nosio mnogo stvari. Pisaći stol mu je ispražnjen.

Djedo je kimnuo.

– Nosio je dva kovčega. Ja to ne bih primijetio, ali gotovo uvijek nosi jedan kovčeg. Mislim da sam raznosi ono što izradi – rekao je stari.

– A što izrađuje? – upitao sam dok se kabina stenjući spuštala, tek toliko da nešto kažem.

– Pa, na primjer, zubala koja ne pašu – reče djedo. Za siromašnu staru kopilad poput mene.

– Ne biste primijetili – rekoh dok su se otvarala vrata u predvorju – koje su boje oči u kolibrića udaljenog pet metara, zar ne?

Iscerio se i upitao: – A što je učinio?

– Idem k njegovoj kući da to otkrijem – rekoh. Čini mi se da je najvjerojatnije otplovio do zemlje nedođije.

– Htio bih se s njim mijenjati – reče djedo. – Čak i ako je samo otišao do San Francisca i tamo zaglavio, ipak bih se htio s njim mijenjati.

Toberman Street je bila široka, prašna ulica iza Picoa. Broj 1354B je bio stan na katu, na južnoj strani kuće obojene žuto i bijelo. Ulazna su vrata bila na terasi, a kraj njih su bila druga, označena sa 1352B. Ulazi u stanove u prizemlju bili su jedan nasuprot drugome, sa strane. Uporno sam zvonio, makar sam znao da mi nitko neće otvoriti. U ovakvu susjedstvu uvijek ima netko tko se specijalizirao za tuđe poslove.

Zaista, uskoro se otvore vrata stana 1354A i niska bistrooka žena se zagleda u mene. Njena tamna kosa bila je oprana i namotana, tako da je bila nalik na kompliciranu masu uvijača i ukosnica.

– Tražite li gospođu Teager? – zakriještala je. – Gospodina ili gospođu.

– Sinoć su otputovali na odmor. Kasno navečer su se, spakirali i otišli. Molili su me da im otkažem dostavu mlijeka i novina. Oni to nisu sami stigli. Čini mi se da su otišli nekako naglo.

– Hvala vam! Kakav auto imaju?

Srce drapateljan dijalog iz neke ljubavne serije dopro je kroz otvorena vrata iza njenih leđa i pogodio me u lice poput mokre krpe za pranje suđa.

Bistrooka žena reče: – Vi ste im prijatelj?

Sumnja u njenom glasu bila je skrivena poput afelctiranja u glasu s njenog radioaparata. – Nije važno – rekoh suho. – Mi samo želimo svoj novac. Ima mnogo načina da saznamo kakav im je automobil.

Žena je nagnula glavu slušajući.

– To je Beula May – rekla je tužno se smiješeći. Neće ići na ples s doktorom Myersom. A ja sam se bojala da hoće.

– No, dobro – rekao sam, vratio se k autu i odvezao se kući, u Hollywood.

Ured je bio prazan. Otključao sam stražnju sobu, otvorio prozore i sjeo.

Opet se dan približavao kraju, zrak je bio zagušljiv i zamoran, ulice su bile zagušene automobilima koji se vraćaju, a Marlowe je pijuckao piće i razvrstavao pristiglu poštu. Četiri reklamna prospekta, dva računa, zgodna raz~ glednica iz hotela u Santa Rosi, u kojem sam prošle godine odsjeo četiri dana radeći na jednom slučaju, loše otipkano dugačko pismo iz Sausalita, od čovjeka po imenu Peabody čiji bi općenit i pomalo maglovit zaključak bio da se anali~ zom rukopisa osumnjičene osobe, po metodi koju je Peabody otkrio usporedbom sistema Freuda i Junga, može otkriti unutarnje emocionalno stanje pojedinca.

U pismu je bila omotnica s adresom i poštanskom markom. Kad sam otkinuo marku, a pismo i omotnicu bacio, pred oči mi je došla slika patetičnoga starog dugokosog pijetla s crnim pustenim šeširom i crnom leptir-kravatom kako se ljulja u stolici za ljujanje na trijemu ispred prozora na kojem je ispisan firma, a kroz vrata iza njega dopire miris zelja samsuhim mesom.

Uzdahnulo sam, pronašao omotnicu, prepisao njegovo ime i adresu na novu omotnicu, zamotao novčanicu od jednog dolara u list papira

i na njemu napisao: »Ovo je uistinu posljednji prilog.« Potpisao sam se, zalijepio omotnicu i marku na nju, pa sam si natočio još jedno piće.

Napunio sam lulu i zapalio, pa sjeo da popušim. Nitko nije došao, nitko zvao, ništa se nije zbivalo, nikoga nije bilo briga da li sam umro ili otišao u El Paso.

Malo-pomalo, prometna buka se stišala. Nebo je izgubilo sjaj. Otraga, na zapadu, sigurno je bilo crveno. Svjetlo slično neonskom obasjavalo je cijeli blok kuća preko puta, ukoso povrh krovova. Ventilator u zidu kavane dolje niz ulicu tupo je šumio. Neki kamion je bio zatvoren, pokrenut i odtutnjao je ulicom. Napokon je telefon zazvonio. Podigao sam slušalicu, a neki glas je rekao:

– Gospodin Marlowe? Ovdje gospodin Shaw. Zovem odavde, iz Bristola.

– Izvolite, gospodine Shaw. Kako ste?

– Hvala, dobro, gospodine Marlowe. Nadam se da ste i vi dobro. Ovdje je neka mlada dama koja traži da je pustim u vaš stan. Ne znam zbog čega.

– Ja još manje, gospodine Shaw. Nisam naručio nikoga. Je li rekla svoje ime?

– Oh, da. Zove se Davis. Gospođica Merle Davis. Ona je . . . kako da kažem . . . pa ona je na rubu histerije.

– Pustite je unutra – rekoh brzo. – Dolazim za deset minuta. Ona je tajnica moga klijenta. Stvar je potpuno poslovna.

– Dobro, da. Da li da ostanem s njom?

– Kako vi mislite, ako treba ostanite – rekao sam i prekinuo.

Prolazeći ispred otvorenih vrata kupaonice, vidio sam u ogledalu jedno. ukočeno, uzbuđeno lice.

27

Čim sam okrenuo ključ u svojim vratima i otvorio ih, Shaw je već ustao s divana. Bio je to visok čovjek s naočarima i okruglom ćelom zbog koje su mu uši izgledale kao da su spuznule niz glavu. Na lice je navukao izraz uglađene blesavosti.

Djevojka je sjedila u mojem nasionjaču iza stolića za šah. Nije radila ništa, jednostavno je sjedila tamo i nije se ni pomakla.

– Ah, tu ste, gospodine Marlowe – zacvrkuće Shaw. – Sjajno! Gospođica Davis i ja smo imali baš zanimljiv inali razgovor. Pričao sam joj da sam porijeklom iz Engleske. Ona mi . . . pa, ona mi nije rekla odakle je – dok je to izgovorio stigao je do vrata.

– Vrlo ste ljubazni, gospodine Shaw – rekoh.

– Nije to ništa – cvrkutao je. – Baš ništa naročito. Idem ja sad. Moja večera . . .

– To je bilo lijepo od vas – rekoh. – Hvala vam! – Kimnuo je i otišao. Natprirodni sjaj njegova smiješka kao da je ostao visiti u zraku kad su se vrata zatvorila.

– Zdravo da ste! – rekoh Davisovoj.

Ona reče: – Zdravo! – Glas joj je bio potpuno miran, sasvim ozbiljan. Imala je na sebi smeđi laneni kostim i slamnati šešir široka oboda, s vrpcom čija je boja potpuno odgovarala boji njenih cipela i boji kožne vrpce kojom je bila obrubljena njena lanena torbica. Šešir je, za nju, bio nakrivljen vrlo izazovno. Nije nosila naočari.

Da nije lica, izgledala bi u redu. Kao prvo, oči su joj bile kao u luđaka. Bjeloočnica se vidjela posvuda oko šarenice, a pogled joj je bio ukočen. Svaki pokret očiju je bio tako ukočen da se gotovo moglo čuti škripanje. Usne su joj u kutovima bile potpuno ravne, ali joj je srednji dio gornje usne skakutao gore-dolje kao da ga netko vuče nevidljivom iziti. Podizao se toliko da mi se to činilo nemogućim, a onda bi joj se zgrčio cijeli donji dio lica i usta zatvorila, pa bi se proces počeo polako ponavljati. Usto joj je i vrat bio pokvaren, jer joj se glava vrlo polagana okretala ulijevo za približno četrdeset i pet stupnjeva. Tu bi se zaustavila, vrat bi joj se trznuo, a glava bi joj kliznula u početni položaj. Kombinacija tih dvaju pokreta, uzeta zajedno s nepokretnošću njenog tijela, čvrsto stisnutim šakama u krilu i nepomičnim pogledom očiju bila je dovoljna da svačiji živci zatrepere.

Na pisaćem je stolu stajala limenka s duhanom, a stolić sa šahovskim figurama bio je između nje i naslonjača. Izvadio sam iz džepa lulu i krenuo da je napunim duhanom iz limenke. Tako sam se našao s druge strane stolića za šah. Torbica joj je ležala na rubu stola, ispred nje ali malo postrani. Kad sam joj prišao, malo je poskočila, ali je nakon toga opet bila kao prije. Čak se prisilila da se nasmiješi.

Napunio sam lulu, zapalio šibicu, pa sam zastao nakon što sam povukao prvi dim, pa ugasio šibicu.

– Nemate naočari – rekoh.

Progovorila je. Glas joj je bio tih i staložen:

– Oh, ja ih nosim samo po kući i kad čitam. U torbici su mi.

– Sada ste u kući – rekoh. – Trebali biste ih nositi. Naglo sam posegnuo za njenom torbicom. Nije se pokrenula. Nije gledala u moje ruke. Pogled joj je bio na mome licu. Malo sam se okrenuo otvarajući torbicu. Izvadio sam futrolu s naočarima i gurnuo je preko stolića.

– Stavite ih! – rekoh.

– Da, stavit ću ih – odgovorila je. – Ali moram skinuti šešir, mislim . . .

– Da, skinite šešir! – rekoh.

Skinula je šešir i stavila ga na koljena. Onda se sjetila da treba staviti naočari, pa je zaboravila na šešir. Pao je na pod kad se nagnula da dohvati naočari. Onda ih je stavila. To joj je veoma popravilo izgled, čini mi se.

Dok se ona time bavila, izvadio sam iz njene torbice pištolj i stavio ga u džep. Mislim da to nije vidjela. Izgledao je jednako kao onaj kolt kalibra .25 s orahovim rukohvatom, koji sam dan prije vidio u desnoj ladici njenog pisaćeg stola.

Vratio sam se do divana, sjeo i rekao: – No, tako. Što ćemo sada? Jeste li gladni?

– Bila sam kod gospodina Vanniera – rekla je.

– Oh!

– On stanuje na Sherman Oaksu. Na kraju Escamillo Drivea. Na samom kraju.

– Sigurno, vjerojatno – rekao sam bez veze, pokušavajući da napravim prsten od dima, ali nisam uspio. Mišić na licu počeo mi je

treperiti poput strune. To mi se nije sviđalo.

– Da – rekla je staloženim glasom, ali joj je gornja usna uporno titrala, a vrat se uporno okretao udesno pa onda opet ulijevo. – Tamo je vrlo tiho. Gospodin Vannier je tamo već tri godine. Prije toga je živio gore na brežuljcima iznad Hollywooda, na Diamond Streetu. Tamo je živio još jedan čovjek, ali se nisu baš slagali. Tako je rekao gospodin Vannier.

– Čini mi se da to mogu shvatiti – rekoš. – Kako dugo poznajete gospodina Vanniera?

– Poznajem ga već osam godina. Ali ne baš dobro. Tu i tamo bih mu odnijela paketić. Volio je da mu ih baš ja donosim.

Opet sam pokušao ono s prstenom od dima. Uzalud. – Naravno – rekla je – nikad mi se nije osobito sviđao. Bojala sam se da bi . . . da će . . .

– Ali nije – rekoš.

Prvi put joj je lice poprimilo prirodan ljudski izraz, izraz čuđenja. – Ne – rekla je – nije. To jest, nije baš. Ali je bio u pidžami.

– Baš naporno! – rekoš – Ljenčariti u pidžami sve do popodneva. Neki imaju mnogo sreće u životu zar ne? – Ali morate znati nešto – ozbiljno je rekla. – Nešto zbog čega će vam ljudi davati novac. Gospođa Murdock je bila divna prema meni, zar ne?

– Naravno da jest – rekoš. – Koliko ste mu danas nosili?

– Samo petsto dolara. Gospođa Murdock je rekla da ne može dati više, a da zapravo ne može dati ni toliko. Rekla je da to mora prestati. Ne može tako dalje. Gospodin Vannier bi uvijek obećavao da će prestati, ali nije prestao.

– To je takva vrsta ljudi – rekoš.

– Tako je preostala samo jedna stvar. To sam znala već godinama, uistinu. Sve je to bila moja greška, a gospođa Murdock je prema meni bila divna. A ja nisam mogla postati lošijom nego što sam već bila, zar ne?

Podigao sam ruku i snažno pritisnuo lice da bih umirio mišić. Ona je zaboravila da joj nisam odgovorio i nastavila je.

– Tako sam to učinila – rekla je. – Bio je u pidžami, s čašom kraj sebe. Smiješio se pohotljivo. Nije čak ni ustao da mi otvori. Ali je ključ bio u vratima. Netko ga je ostavio tamo. Bio je . . . bio je . . . – glas joj je zapeo u grlu.

- U vratima je bio ključ – rekao sam. – Tako ste vi mogli ući.
- Da – kimnula je i zamalo se opet nasmiješila. – Zapravo uopće se ništa nije dogodilo. Čak se ne sjećam ni da sam čula pucanj. A morao se čuti prasak. Jak prasak.
- Mislim da je tako – rekoh.
- Prišla sam mu sasvim blizu, tako da nisam mogla promašiti – rekla je.
- A što je učinio gospodin Vannier?
- Baš ništa. Samo se nekako cerio, i to je sve. Nisam se htjela vraćati gospođi Murdock i stvarati joj probleme. Ni Leslieu – reče, glas joj se utišao pri spomenu tog imena, a tijelo joj je stresla laka jeza. – Zato sam došla ovamo – nastavi. – A kako vi niste odgovarali na telefon, pronašla sam ured i zamolila upravitelja da me pusti unutra da vas pričekam. Znala sam da ćete vi znati što da se radi.
- A što ste dodirivali u kući? – upitao sam. – Možete li se uopće toga sjetiti? Mislim, osirn ulaznih vrata. Jeste li samo ušli i izišli, a da ništa u kući niste dirali?
- Zamislila se i lice joj se umirilo.
- Oh, sjetila sam se nečega – rekla je. – Ugasila sam svjetlo prije nego što sam izišla. Bila je to svjetiljka s velikim žaruljama, jedna od onih koje sjaju prema gore. Nju sam ugasila.
- Kimnuo sam i nasmiješio joj se. Marlowe, smiješi se
- ~le~lo, rekao sam u 5~bi. ~ Prlj~ ~oli~o ~rcmen ~c to dogodilo?
- Oh, prije nego što sam došla ovamo. Sama sam se dovezla. Imala sam auto gospođe Murdock. Onaj o kojem ste se jučer raspitivali. Zaboravila sam vam reći da ga nije uzela kad je otišla. Ili sam vam rekla? Jesam, sjećam se sad.
- Da vidimo – rekoh. – Pol sata vožnje dođe, najmanje. Tu ste gotovo cijeli sat. Moglo je biti oko pet i pol kad ste izišli iz kuće gospodina Vanniera. A vi ste ugasili svjetlo.
- Točno – reče, opet kimnuvši, potpuno bistro. Radovala se što se sjetila. – Ugasila sam svjetlo.
- Biste li nešto popili? – upitao sam je.
- A, ne – vrlo odlučno je odmahнула glavom. – Ne pijem nikad ništa.
- Bi li vam smetalo da ja popijem?
- Naravno da ne bi. Zašto bi mi smetalo?

Ustao sam i ispitivački je pogledao. Usna joj se još i sad podizala, glava se još okretala, ali mi se činilo ne više tako jako. Bilo je to kao ritam koji polako zamire. Bilo je teško odrediti koliko daleko treba ići s ovim. Možda je bilo dobro da ona što više govori. Nitko ne zna mnogo o vremenu koje je potrebno da se prebrodi šok. – Gdje stanujete? – upitao sam je.

– Pa . . . kod gospođe Murdock, u Pasadeni. – Mislio sam, gdje živite. Gdje su vam starci?

– Roditelji mi žive u Wichiti – rekla je. – Ali ja tamo ne idem, nikad. Tu i tamo im pišem, ali ih godinama nisam vidjela.

– Čime se bavi vaš otac?

– Ima ambulantu za pse i mačke. On je veterinar. Nadam se da oni to neće morati doznati. Nisu ni ono prije. Gospođa Murdock je to tajila od svakoga.

– Možda neće morati saznati – rekoh. – Idem po piće.

Prošao sam iza njenog naslonjača u kuhinju, gdje sam napravio pravo pravcato jako piće. Spustio sam ga na stol i izvadio iz džepa mali pištolj. Bio je zakočen. Omirisao sam cijev i izvadio okvir. U ležištu metka je bila čahura, a to je bio jedan od onih pištolja koji ne mogu opaliti ako je izvađen okvir. Okrenuo sam ga tako da mogu vidjeti čahuru. Nije bila ispravnoga kalibra, pa se zaglavila. Bila je nalik na kalibar .32. Meci u okviru bili su pravoga kalibra: .25. Opet sam sklopio pištolj i vratio se u dnevnu sobu.

Nisam čuo ni zvuk: ona je jednostavno skliznula prema naprijed, na svoj lijepi šešir. Bila je hladna kao riba.

Malo sam je ispružio, skinuo joj naočari i uvjerio se da nije progutala vlastiti jezik. Gurnuo sam smotani rupčić u kut njenih usta, tako da ne pregrize jezik kad dode k sebi. Prišao sam telefonu i pozvao Carla Mossa.

– Ovdje Phil Marlowe, doktore. Imate li još kojeg pacijenta ili ste gotovi?

– Završio sam – reče. – Odlazim. Problemi?

– Kod kuće sam – rekoh. – Bristol Apartments. Broj je četiri-nula-osam, ako ste zaboravili. Imam ovdje onesviještenu djevojku. Ne bojim se zbog nesvjestice, ali se bojim da bi mogla poššaviti kad se osvijesti.

– Nemojte joj davati nikakva alkohola – rekao je. Odmah ću doći.

Spustio sam slušalicu i kleknuo kraj djevojke. Počeo sam joj masirati sljepoočnice. Otvorila je oči. Usna joj se počela trzati. Izvadio sam joj rupčić iz usta. Pogledala me je i progovorila:

– Bila sam kod gospodina Vanniera. On stanuje na Sherman Oaksu. Ja . . .

– Nadam se da vam ne bi smetalo ako bih vas prenio na divan? Poznate me, ja sam Marlowe, veliki klip koji ide uokolo i postavlja sve sama pogrešna pitanja.

– Zdravo! – rekla je.

Podigao sam je. Ukočila se u mojim rukama, ali ništa nije rekla. Spustio sam je na divan i navukao joj suknju na koljena, podmetnuo joj jastuk pod glavu i pokupio njen šešir. Bio je spljošten poput lista. Učinio sam sve što sam mogao da mu vratim oblik, pa ga potom stavih na pisaći stol.

Gledala me je iskosa dok sam to radio.

– Jeste li pozvali policiju? – blago me upitala. – Još nisam – rekoh. – Imao sam puno posla. Djelovala je iznenađeno. Nisam bio siguran, ali mi se činilo kao da ju je to malo povrijedilo.

Otvorio sam njenu torbicu okrenuvši joj leđa, da bih opet u nju ubacio pištolj. Dok sam to radio, pogledao sam što još ima u torbici. Uobičajene sitnice, nekoliko maramica, ruž za usne, pudrijera od srebra i crvenog emajla, toaletni papir, novčarka s nešto sitnoga i nekoliko novčanica po dolar. Ali bez cigareta, šibica, karata za kazalište. Otvorio sam patent-zatvarač na poledini. Tu je bila vozačka dozvola i svežanj novčanica, deset komada po pedeset dolara. Prešao sam prstima po njima. Nijedna nije bila sasvim nova. Zajedno s njima bio je gumom povezan papir. Izvadio sam ga, odmotao i pročitao. Bila je to obična priznanica, pisana tiskanim slovima koja su bila nalik na slova pisaćeg stroja, s upisanim datumom i brojkom i koja bi, da je bila potpisana, potvrdila primitak 500 dolara za »naknadu troškova« .

Po svoj prilici nikad neće biti potpisana. Stavio sam novac i priznanicu u džep. Zatvorio sam torbicu i opet pogledao prema divanu. Gledala je u strop, a lice joj je opet poigravalo. Otišao sam u spavaću sobu i donio deku da je pokrijem. Onda sam otišao u kuhinju po još jedno piće.

28

Doktor Carl Moss bio je velik i snažan čovjek s hitlerovskim brčićima, izbuljenim očima i hladnoćom ledenjaka. Odložio je šešir i torbu u naslonjač, prišao djevojci, stao iznad nje i zagonetno se u nju zagledao.

– Ja sam doktor Moss. – rekao je. – Kako ste?

– Zar vi niste iz policije? – odgovori ona pitanjem. Sagnuo se, opipao joj bilo i neko vrijeme je promatrao kako diše.

– Gdje vas boli, gospođice . . .

– Davis – rekoh. – Gospođica Merle Davis. – Gospođice Davis!

– Mišta me ne boli – rekla je, gledajući gore u njega. – Ja . . . ja čak ne znam ni zašto ovako ležim. Mislila sam da ste iz policije. Znae, ja sam ubila jednog čovjeka.

– Pa to je normalna ljudska reakcija. Ja sam ih ubio desetak – doda a da se nije nasmiješio.

Podigla je usnu i zakrenula glavu.

– Znae da to ne morate činiti – rekao joj je gotovo nježno. – Tu i tamo osjetite poneki živac kako vam titra, a onda to dramatzirate. Mogli biste to svladati, kad biste željeli.

– Mogla bih? – prošaptala je.

– Kad biste željeli – ponovi on. – Ali ne morate. Meni to i onako ne znači ništa. A nigdje vas ne boli, je li? – Ne – odmahнула je glavom.

Potapšao ju je po ramenu i otišao u kuhinju. Pošao sam za njim. Naslonio se dlanovima na sudoper i hladno me pogledao.

– O čemu se radi?

– Ona je tajnica moje klijentice gospođe Murdock iz Pasadene. Prilično gadna žena, ta gospođa. Prije približno osam godina neki je čovjek nasrnuo na Merle. Koliko jako, to ne znam. Tada, mislim ne odmah ali negdje u to vrijeme, taj je čovjek pao ili skočio kroz prozor. Od tada ona ne podnosi dodir muškarca, čak ni najslučajnij, čini mi se.

– Aha! – reče, a izbuljene su mu oči i dalje ispitivale moje lice. – Misli li ona da je taj zbog nje skočio kroz prozor?

– Ne znam. Gospođa Murdock je udovica tog čovjelca. Nanovo se udala, a i drugi joj je muž umro. Merle je ostala kod nje. Stara s njom postupa kao strogi roditelj s neposlušnim djetetom.

– To se vidi. Regresija.

– Što je to?

– Nakon emocionalnog šoka, njezina podsvjest je tjera opet u doba djetinjstva. Ako je gospođa Murdock često grdi, ali ne previše, to samo potiče takav tok. Identifikacija dječjeg pokoravanja sa zaštitom koju pruža djetinjstvo.

– Zar se moramo u to upuštati? – progundao sam. Mirno mi se nasmiješio.

– Čuj, prijatelju. Ta djevojka je očito neurotična. To je dijelom uvjetovano bolešću, dijelom namjerno. Time hoću reći da ona uživa u tome. Čak i ako toga nije svjesna, ona uživa u tome. Međutim, to trenutačno nije važno. Što znači to o ubijanju nekog čovjeka?

– Čovjek se zove Vannier i živi na Sherman Oaksu. Tu se, čini se, radi o nekakvoj ucjeni. Merle je od vremena do vremena morala nositi novac tome čovjeku. Bojala ga se. Vidio sam ga. Zao tip. Bila je tama danas popodne i kaže da je pucala u njega.

– Zašto?

– Kaže da joj se nije sviđalo kako joj se cerio.

– Čime je pucala?

– Imala je pištolj u torbici. Ne pitajte me zašto. Ne znam. U pištolju ja zaglavljena čahura krivoga kalibra. Takav pištolj nije mogao opaliti. Iz njega nije pucano.

– To je za mene preteško – reče. – Ja sam samo običan doktor. Što želite da s njom učinim?

– Uz to – rekoh ne obazirući se na njegovo pitanje ona kaže da je svjetlo bilo upaljeno, a bilo je pet i pol u prekrasno ljetno popodne. Taj tip je bio u pidžami, a u bravi ulaznih vrata bio je ključ. On se nije digao da bi joj otvorio. Samo je tamo sjedio i cerio se.

Kimnuo je i zapalio cigaretu. – Ako očekujete od mene da vam kažem da li ona uistinu misli da ga je ubila, na to pitanje ja ne mogu odgovoriti. Iz ovog opisa zaključujem da je čovjek doista ubijen. Zar ne?

– Bogamu, nisam bio tamo, ali to mi se čini jasnim kao dan.

– Aka ona misli da ga je ubila, ako to nije samo gluma, a takvi znaju glumiti; tako mi svega, to pokazuje da joj to nije nova pomisao. Sami ste rekli da je nosila pištolj. Znači da nije. Možda je imala kompleks krivnje. Želi da bude kažnjena, da okajava neki stvarni ili izmišljeni

zločin. Pitam vas opet što želite da s njom učinim? Ona nije ni bolesna ni luda.

– Ne vraća se u Pasadenu.

– Oh! – pogledao me je znatiželjno. – Ima li roditelje?

– Ima, u Wichiti. Otac joj je veterinar. Telefonirat ću mu, ali će ona morati ovdje prespavati.

– Ne znam ništa o tome. Ima li ona dovoljno povjerenja u vas da provede noć u vašem stanu?

– Došla se svojevrijedno, bez obzira na ostalo. Stoga pretpostavljam da hoće.

Slegnuo je ramenima i prešao prstom po oštrom rubu svojih brkava?

– Pa, dat ću joj nešto za smirenje i strpati je u krevet. A vi možete na stražu, pa se tucite sa svojom savješću. – Moram van – rekoh. – Moram otići tamo da vidim što se zapravo dogodilo. A ona ne može ovdje ostati sama. A nijedan muškarac, pa bio on i doktor, nju ne može strpati u krevet. Zovite bolničarku. Ja ću spavati negdje drugdje.

– Phil Marlowe – reče on – plemeniti vitez po kojem je pala prašina u trgovini koja ga pokušava prodati. U redu. Ja ću biti tu dok ne dođe njegovateljica.

Vratio se u dnevnu sobu, telefonirao da mu pošalju njegovateljicu, pa telefonirao svojoj ženi. Dok je on telefonirao, Merle se uspravila na ležaju i razmaženo skrstila ruke u krilu.

– Ne vidim zbog čega je svjetlo bilo upaljeno – reče ona. – U kući uopće nije bilo mračno.

Ja upitah: – Kako vam se zove tata? – Doktor Wilbur Davis. Zašto?

– Zar ne biste nešto željeli pojesti? Od telefona se javio Carl Moss:

– To može pričekati do sutra. Ovo je već polusan. Dovršio je svoje telefonske razgovore, uzeo torbu i vratio sa parom žutih kapsula na jastučiću od pamuka. Otišao je po čašu vode, dodao djevojci kapsule i rekao: – Progutajte!

– Ja nisam bolesna, zar ne? – rekla je gledajući ga. – Progutajte to, dijete moje, progutajte!

Uzela ih je, stavila u usta i popila čašu vode. Stavio sam šešir na glavu i izišao.

Spuštajući se dizalom, sjetio sam se da u torbici nije bilo ključeva, pa sam se zaustavio u prizemlju i izišao na stranu Bristol Avenue. Nije bilo teško pronaći auto. Bio je parkiran potpuno šašavo, gotovo metar od pločnika. Bio je to sivi »mercury« sa sklopivim krovom, a registarski broj je bio 2X 1111. Sjetio sam se da je to bio broj automobila Linde Murdock.

O ključu za paljenje visila je kožna futrola s ostalim ključevima. Ušao sam u auto, pokrenuo motor, vidio da ima dovoljno goriva i krenua. Bio je to lijep, brz mali auto. Prelco Cahuenga Passa kao da je dobio krila, letio je poput ptice.

29

Escamillo Drive je u svoja četiri bloka kuća imao tri uspona, iz meni sasvim nepoznatog razloga. Bio je vrlo uzak, sa pet kuća u jednom bloku, a nadvisivali su ga obronci brda na kojem u ovo doba godine nije raslo ništa osirn žalfije i grmlja manzanita. U svom posljednjem, petom bloku Escamillo Drive je skretao ulijevo divnim zavojem, udarao u podnožje brda i tu umirao u trenu. Taj su posljednji blok činile tri kuće, jedna sa svake strane tik kraj ulaza i jedna na kraju. To je bila Vannierova kuća. Moji farovi su osvijetlili ključ koji je još visio u ulaznim vratima.

Bio je to uzak bungalow visoka krova, prednjih prozora ukrašenih olovom, s garažom sa strane i prikolicom parkiranom kraj garaže. Prve mjesečeve zrake mirno su sjale na mali travnjak. Veliki hrast rastao je tako reći na trijemu kraj ulaza. Sada u kući nije bilo svjetla, bar ne onog koje bi se moglo vidjeti sprijeda.

U ovakvu okolišu, svjetlo u dnevnoj sobi usred bijela dana nije bilo baš sasvim nevjerojatno. Bit će da je to, osim ujutro, mračna kuća. Kao ljubavno gnijezdo ovo je mjesto imalo svoje prednosti, ali kao rezidencija jednog ucjenjivaća nije od mene dobilo visoku ocjenu. Iznenada te smrt može snaći odasvud, a Vannier je to i suviše olakšao.

Skrenuo sam prema kući, okrenuo auto da mogu lakše van i parkirao na uglu. Vratio sam se cestom, jer pločnika nije bilo. Ulazna su vrata bila načinjena od hrastovih dasaka obrubljenih čelikom i skošenih na spojevima. Umjesto kvake je bilo dugme. Iz brave je virio ključ. Pritisnuo sam zvono, koje se oglasilo onim udaljenim zvukom zvona koje noću zvoni u praznoj kući. Obišao sam oko hrasta i džepnom svjetiljkom osvijetlio otvor između garažnih vrata. Unutra je bio neki automobil. Obišao sam oko kuće i pogledao u malo dvorište bez cvijeća, akruženo kamenim zidićem. Još tri hrasta i stol s metalnim stolicama pod jednim od njih. Otraga je bila peć za spaljivanje smeća. Posvijetlio sam u prikolicu prije nego što sam se vratio do pročelja kuće. Činilo se da u prikolici nema nikoga. Vrata su joj bila zaključana.

Otvorio sam ulazna vrata ostavljajući ključ u bravi. Nisam se sad htio baviti nikakvim namještajkama. Što je bilo, bilo je. Samo sam se htio uvjeriti. Opipao sam zid uz vrata da bih otkrio prekidač za

svjetlo, otkrio ga i pritisnuo. Blijede kruškaste žarulje u parovima, u udubinama uokolo po zidovima, upalile su se i osvijetlile mi svjetiljku o kojoj je govorila Merle, a i ostalo. Prišao sam svjetiljci i upalio je, pa se vratio do prekidača da pogasim zidna svjetla. Svjetiljka je imala velike žarulje, okrenute naopako u posudi od mliječnog stakla. Mogle su se postići tri različite jačine svjetla. Okrenuo sam prekidač do kraja dok nisam dobio dovoljno svjetla.

Soba se pružala od pročelja kuće do dvorišta, s vratima otraga i lukom na stropu na desnoj strani. Iza njega je bila malena blagovaonica. Zastori su bili napola navučeni, teški zeleni brokatni zastori koji su vrlo davno bili novi. Kamin je bio na sredini lijevog zida, police za knjige simetrično oko njega, ne ugrađene u zid. Dva divana su bila svaki na svojoj strani sobe, a tu je bio i jedan zlatni, jedan ružičasti, jedan smeđi naslonjač i jedan naslonjač od zlatnosmeđeg žakara s podmetačem za noge.

Na podmetaču su bile noge u žutoj pidžami, golih članaka i s tamnozelenim papučama od marokanske kože. Oči su mi polako, pažljivo krenule naviše. Tamnozeleni svileni ogrtač, vezan pojasom s resama. Otvoren iznad pojasa, tako da se vidio monogram na džepu pidžame. Rupčić u džepu, dva uširkana vrha od bijelog lana. Požutjeli vrat, lice okrenuto u stranu, prema ogledalu na zidu. Obišao sam ga i pogledao u ogledalo. To lice se doista cerilo.

Lijeva ruka mu je bila između noge i bočnog naslona fotelja, desna ruka je visila izvan naslonjača tako da su vrhovi prstiju dodirivali sag. Dodirivali su i mali revolver, kalibra .32, s bubnjićem i praktično bez cijevi. Desna strana lica bila je uz naslon fotelja, ali je desno rame bilo tamnosmeđe od zgrušane krvi. Krv je bilo i na desnom rukavu. I na naslonjaću. Na naslonjaću je bilo puno krvi.

Mislim da mu glava nije prirodno došla u taj položaj. Nekoj se osjetljivoj duši nije svidjela njena desna strana.

Podigao sam nogu i njome blago gurnuo podmetač za noge u stranu, nekoliko centimetara. Pete papuča su se s otporom pokrenule po podlozi od žakara, a ne zajedno s njom. Čovjek je bio ukočen kao daska. Zato sam se sagnuo i opipao mu zglob. Led nikada nije tako hladan.

Na stolu s njegove desne strane bilo je pol čaše ishlapjelog pića i pepeljara puna opušaka i pepela. Na tri opuška su bili tragovi ruža

za usne. Sjajni kineski crveni ruž. Baš takav bi pristajao nekoj plavojci. Bila je još jedna pepeljara, pred drugim naslonjačem. U njoj šibice i puno pepela, ali bez ijednog opuška.

U zraku sobe teški se parfem borio sa zadahom smrti, i izgubio. Iako poražen, još je bio tu.

Pronjušio sam kroz ostatak kuće, paleći i gaseći svjetla. Dvije spavaće sobe, jedna s namještajem od svijetlog drveta, a druga od crvene orahovine. Činilo se da je ona soba sa svijetlim pokućstvom namijenjena gostima. Zgodna kupaonica sa žutosmeđim i plavkastim keramičkim pločicama i kabinom za tuš od čelika i stakla. Kuhinja je bila malena. U sudoperu je bilo mnogo boca. Boce, čaše, otisci prstiju, dokazi. Ili ništa, a i to je moguće.

Vratio sam se u dnevnu sobu i stao na sredinu sobe, teško disao i pitao se kakvi su mi izgledi ako prijavim ovog pokojnika, prijavim ga i priznam da sam ja pronašao Morningstara, pa pobjegao. Gotovo nikakvi. Marlowe i tri ubojstva. Marlowe praktično do koljena zatrpan mrtvacima. A o sebi ne može položiti nikakav razuman, logičan, pametan račun. Ali to nije ono najgore. Čim zinem, više neću biti slobodnjak. Bit će svršeno sa svim poslovima koje sam započeo, bez obzira na to kakvi su, i sa svim istragama, pa ma što pronašao.

Carl Moss će možda htjeti da zaštiti Merle, kako sada stvari stoje, liječničkom tajnom i Eskulapovim ogrtačem. A može mu se učiniti da bi za nju bilo puno bolje da si olakša teret u dugoj utrci tako što bi sve skinula s vrata, ma što to bilo.

Dovukao sam se natrag do njegovog naslonjača, stisnuo zube i povukao ga za kosu toliko da mu glavu odmaknem od naslona. Metak je ušao u sljepoočnicu. To može izgledati kao samoubojstvo, ali ljudi kao Louis Vannier se ne ubijaju sami. Ucjenjivač, čak i kad je uplašen, ima osjećaj moći i to mu godi.

Pustio sam da se glava sama vrati kamo hoće i sagnuo se da obrišem prste o sag. Pri tome sam ugledao vrh okvira za sliku kako viri ispod donje police stolića, Vannieru tik kraj ruke. Obišao sam uokolo i dohvatio ga s rupeićem u ruci.

Staklo je bilo razbijeno. Slika je pala sa zida. Mogao sam vidjeti čavlić. Mogao sam zamisliti kako se to dogodilo. Netko je stajao Vannieru zdesna, možda čak i nagnut nad njime, netko koga je on poznavao i nije ga se bojao. Taj je odjednom potegao revolver i

pucao mu u desnu sljepoočnicu. A onda je, prestrašen krvlju ili trzajem oružja, ubojica odskočio do zida i srušio sliku. Doskočila je na vrh i odskočila pod stol. A ubojica je bio pažljiv i nije je ni dotakao, ili je za to bio suviše preplašen.

Pogledao sam je. Bila je to mala slika potpuno nezanimljiva. Čovjek u šarenom prsluku i kratkim hlačama, s čipkama na krajevima rukava i jednim od onih okruglih pahuljastih šešira od baršuna, s perjem, naginje se kroz prozor i očito nekoga dolje zove. To dolje se na slici nije vidjelo. Bila je to reprodukcija u boji nečega što je bilo savršeno suvišno i kao original.

Pogledao sam po sobi. Bilo je još slika, nekoliko doista zgodnih akvarela, nekakve gravure, a gravure sad baš nisu moderne, zar ne? Ukupno pet-šest slika. Pa, možda je čovjek volio slike, pa što onda? Čovjek koji se naginje kroz visoki prozor. Davno.

Pogledao sam Vanniera. Od njega ne mogu očekivati nikakvu pomoć. Čovjek koji se naginje kroz visoki prozor, davno.

Prva mi je misao došla tako nenadano i bila je tako slabašna da sam je gotovo zanemario. Slabašna poput dodira pera, čak ni toliko. Poput snježne pahuljice. Visoki prozor, čovjek koji se naginje, davno.

Gotovo da je škljocnulo kad sam shvatio. Kroz visoki prozor davno – prije osam godina – čovjek se previše nagnuo i pada u smrt. Čovjek po imenu Horace Bright.

– Gospodine Vannier – rekoh sa stanovitom dozom divljenja – ovo ste zaista lijepo odigrali.

Okrenuo sam sliku. Na poleđini su bili zapisani datumi i iznosi. Datumi tokom osam godina, a iznosi najčešće oko 500 dolara, nekoliko po 750, dva po 1000. Sitnim brojkama je bio ispisan zbroj. Bilo je to 11.100 dolara. Gospodin Vannier nije dočekao posljednju isplatu. Bio je mrtav kad je ona stigla. Nije to bila velika svota, kad se podijeli na osam godina. Vannierov je klijent bio žilav i znao se cjenjkati.

Kartonska je podloga bila za okvir učvršćena čeličnim pribadačama. Dvije od njih su ispale. Povukao sam karton i malo ga savio da bih ga izvadio. Između njega i slike je bila bijela omotnica. Zatvorena, neadresirana. Poderao sam je da bih je otvorio. U njoj su bile dvije fotografije i negativ. Fotografije su bile jednake. Na njima se vidio čovjek koji se jako nagnuo kroz prozor, otvorenih usta, kao da više.

Ruke su mu bile na rubu zida od opeke, izvan prozorskog okvira. Iza njegova ramena je bilo žensko lice. On je bio mršav i tamnokos. Lice mu nije bilo oštro, kao ni lice žene iza njega. Nagnuo se kroz prozor, vikao i dozivao.

Stajao sam i gledao fotografiju. Sve to što sam vidio ne znači ništa. A znao sam da bi moralo značiti. Samo nisam znao zbog čega. Nastavio sam gledati, pa mi je uskoro nešto zasmetalo. Nešto je bilo krivo. Sitnica, ali bitna. Položaj čovjekovih ruku položenih na rub zida tamo gdje je počinjao prozorski okvir. Ruke nisu držale ništa, niti su išta dodirivale. Donji dio zapešća je bio u visini opeke. Ruke su mu bile u zraku.

Čovjek se nije nagnjao. Padao je.

Strpao sam sve to u omotnicu, vratio karton na mjesto i sve skupa stavio u džep. Okvir, staklo i sliku sam stavio u komodu, ispod ubrusa.

Sve je to trajalo predugo. Vani se zaustavio automobil. Čuli su se koraci po stazi. Sakrio sam se iza zastora.

30

Ulazna se vrata otvore i onda tiho zatvore. Tišina je visila u zraku poput ljudskog daha zimi, a onda se čuo tihi vrisak koji se završio očajnim cviljenjem. Pa onda muški glas, pun ljutnje: – Ni dobro, ni loše. Pokušaj opet.

Ženski je glas rekao: – Moj bože, pa to je Louis! Mrtav je!

Muški glas: – Možda griješim, ali tu zaudara!

– Moj bože! On je mrtav, Alex. Učini nešto, zaboga, zrcini nešto!

– Da – reče grubi glas Alexa Mornya. – Morao bih. Morao bih te udesiti tako da izgledaš poput njega. Krvava i isto tako mrtva, hladna i trula. Pa ja to i ne moram učiniti. Ti jesi trula. Udata si osam mjeseci i varaš me s ovakvim tipom ljudi. Moj bože! Na što li sam mislio kad sam pošao s kurvom poput tebe?

Na kraju je gotovo vikao. Žena je opet zajecala.

– Odlično odglumljeno – gorko će Morny. – Što misliš, zbog čega sam te doveo ovamo? Nikoga ti ne možeš prevesti žedna preko vode. Tjednima te nadzirem. Bila si sinoć ovdje. Ja sam tu već danas bio. Vidio sam sve što je trebalo vidjeti. Tvoj ruž na cigaretama, čašu iz koje si pila. Kao da te gledam kako sjediš na naslonu za ruku na njegovu fotelju, mrsiš mu kosu natopljenu briljantinom i puniš ga olovom dok on još prede. Zašto?

– Oh, Alex dragi, ne govori tako grozne stvari.

– Lillian Gish – reče Morny. – Lillian Gish na početku karijere. Preskoči taj zanos, srce. Bar ja znam kako se s tim izlazi na kraj. Što ti misliš, tko sam ja? Više za tebe ne bih ni na nebu rekao ijednu lijepu riječ. Ni jednu više, ni jednu, dragi moj zlatokosi anđele ubojico. Ali mi je stalo do moga ugleda i mog posla. Na primjer, da li si obrisala revolver?

Tišina. A onda zvuk šamara. Žena zacmizdri. Bila je pogođena, strahovito pogođena. Pogođena u dubinu duše. Izvela je to jako dobro.

– Čuj, anđele! – zareži Morny. – Ne fuliraj meni. Glumio sam ja na filmu. Poznajem ja folove. Prekini s tim. Reći ćeš mi kako se to odigralo, pa makar te morao za kosu vući okolo po sobi. A sada, da li si obrisala revolver?

Odjednom se nasmijala. Neprirodnim smijehom, ali čistim i pomalo zvonkim. Onda je prestala, isto tako naglo. – Da – čuo se njezin

glas.

– A čašu iz koje si pila?

– Da – vrlo tiho, vrlo mirno.

– A na revolver si stavila njegove otiske prstiju? – Da.

Razmišljao je u tišini.

– To ih vjerojatno neće zavarati – reče. – Gotovo je nemoguće dobiti uvjerljive otiske prstiju mrtva čovjeka. Ipak, neka si. Što si još obrisala?

– N . . . ništa. Oh, Alex. Molim te, ne budi tako okrutan!

– Prekini. Prekini! Pokaži mi kako si to učinila, gdje si stajala, kako si držala revolver.

Nije se ni pomakla.

– Nije važno! – reče Morny. – Stavit ću ja bolje. Mnogo bolje otiske.

Polako je prošla ispred otvora u zastoru, pa sam je mogao vidjeti. Imala je na sebi hlače od svijetlozelenog gabardena, smeđi pleteni haljetak i crveni turban sa zlatnom zmijom. Lice joj je bilo umrljano suzama.

– Uzmi ga! – vikao je Morny na nju. – Pokaži mi! Sagnula se iza naslonjača i prišla s revolverom u ruci, stisnutih zuba. Uperenim revolverom je prešla prostor od zastora do mjesta u sobi na kojem su bila vrata. Morny se nije micao, niti se čuo zvuk od njega. Ruka plavokose počela je drhtati, pa je vrh revolvera zaigrao gore-dolje po zraku. Usta joj zatitraju, a ruka klone.

– Ne mogu – uzdahnula je teško. – Morala bih te ubiti, ali ne mogu.

Ruka joj se otvorila i pištolj pao na pod.

Morny hitro promakne ispred otvora u zastoru, odgurne je i nogom dogura revolver natrag, tamo gdje se i prije nalazio.

– Nisi mogla! – reče dubokim glasom. – Nisi mogla! A sad gledaj! – poviče. Izvadio je rupčić i presavio ga da opet podigne revolver. Pritisnuo je i bubnjić se otvorio. Onda je stavio desnu ruku u džep i izvadio metak, pa ga stavio u ležište u bubnjiću. To je ponovio još četiri puta, sklopio revolver pa namjestio bubnjić u određen položaj. Spustio je oružje na pod, izvukao ispod njega rupčić i uspravio se.

– Nisi mogla pucati – iscerio se – jer je u njemu bila samo jedna prazna čahura. Sad je opet napunjen. Sve je na svome mjestu. Jedan je metak ispaljen. A tvoji otisci prstiju su na revolveru.

Bila je vrlo tiha. Gledala ga je ispijenim očima.

– Zaboravio sam ti reći – nježno će on – da je revolver bio obrisan. Mislio sam da bi bilo puno bolje da budem siguran da su tvoji otisci na njemu. Bio sam gotovo potpuno uvjeren u to, ali sam osjećao da bih u ta trebao biti siguran. Shvaćaš li?

Djevojka reče tiho: – Prijavit ćeš me?

Bio mi je okrenut leđima. U tamnom odijelu, s niska natučenim pustenim šešikom. Nisam mu mogao vidjeti lice. Ali gotovo da sam mogao vidjeti smiješak na njegovu licu kad je rekao:

– Da, anđele, prijavit ću te.

– Tako, dakle! – rekla je gledajući ga ravnodušno. Na njenom licu prerano odrasle djevojke iz zbora iznenada se ukazalo svečano dostojanstvo.

– Prijavit ću te, anđele – rekao je polagano, razdvajajući riječi kao da uživa u toj sceni. – Neki ljudi će me žaliti, a neki će mi se smijati. Ali to neće nimalo škoditi mome poslu. Ni mrvicu. To je jedna od dobrih strana moga posla.

– Znači, ja sam sad za tebe samo dobra reklama reče ona. – Osim što, naravno, i ti možeš biti osumnjičen. – Upravo tako – reče on. – Upravo tako.

– A što ćemo s mojim motivom? – upitala je, još i sad mirno, oborenih očiju i zamišljena.

– Ne znam – reče on. – I nije me briga! Nešto ste skupa spremali. Eddie te je pratio do grada, do ulice na Bunker Hillu, gdje si se sastala s plavokosim tipom u smeđem odijelu. Nšto si mu dala. Eddie je onda pratio tog momka do neke kuće u blizini. Pokušao je nastaviti s praćenjem, ali mu se učinilo da ga je tip spazio, pa je morao odustati. Ne znam o čemu se radilo. Ali znam nešto drugo. U toj je kući jučer ubijen mladić po imenu Phillips. Znaš li što o tome, dušo?

– Ne znam ništa o tome. Ne poznam nikoga tko bi se zvao Phillips i za čudo ne trčim uokolo da bih ubijala ljude iz nevine djevojačke zabave.

– Ali si Vanniera ubila, draga moja – reče Morny usiljeno ljubazno.

– O daa – oteгла je. – Naravno. Upravo smo se pitali kakav sam motiv za to imala. Jesi li što smislio?

– To možeš smisliti i guzicom – ispali on. – Nazovi to svađom ljubavnika. Zovi to kako god želiš.

– Možda je – reče ona – kad je bio pijan pomalo bio nalik na tebe. Možda je to dovoljan motiv.

– O – oo! – rekao je usisavši zrak.

– Kad se bolje pogleda – rekla je – vidi se da je mlađi, s manjim trbuhom. Ali s istim prokletim samozadovoljnim izrazom lica.

– O! – reče Morny. Patio je.

– Je li ti to dovoljno? – upitala ga je blago. Iskoračio je i ispružio šaku. Dohvatila ju je po rubu lica, tako da je klonula i sjela na pod, a duge su joj noge bile ispružene ravno naprijed. Prinijela je jednu ruku licu i pogledala ga plavim očima.

– Možda mi to nisi smio učiniti – rekla je. – Možda sad ne mogu prijeći preko svega.

– Prijeći ćeš ti preko svega, ne brini. Nećeš imati drunog izbora. I tako ćeš proći vrlo jeftino. Isuse, siguran sam. S tim izgledom. Ali se ne možeš izvući. Tvoji otisci prstiju su na onom revolveru.

Polagano se podigla na noge, držeći se još uvijek rukom za vilicu. Onda se nasmiješila.

– Znala sam da je mrtav. Ključ u vratima je moj. Potpuno sam spremna otići u grad i reći da sam ja pucala. Ali ne spuštaj više svoje glatke bijele šape na mene, ako želiš da potvrdim tu priču. Da. Spremna sam otići na policiju. Ja sam mnogo sigurnija uz njih, nego uz tebe.

Morny se okrenuo, pa sam vidio tvrdo blijedo lice koje se ceri i ožiljak, u dubini njegova lica, koji treperi. Prošao je ispred otvora u zastoru. Ulazna se vrata opet otvore. Plavojka zastane na trenutak, pogleda preko ramena u leš, blago se naježi i iziđe mi iz vidokruga.

Vrata se zatvore. Koraci na stazi. Otvaranje i zatvaranje vrata na autu. Motor zabrunđa i automobil ode.

31

Nakon dosta dugog vremena izišao sam iz skrovišta i zastao da opet pogledam po sobi. Podigao sam revolver i brižljivo ga obrisao, pa ga opet vratio dolje. Pokupio sam tri opuška s tragovima ruža za usne iz pepeljare na stolu i odnio ih u nužnik. Onda sam potražio drugu čašu s otiscima prstiju. Nije bilo druge čaše. Onu jedinu koja je bila napola puna odnio sam u kuhinju, izlio u sudoper i oprao.

Onda je došao na red odvratniji dio posla. Kleknuo sam na pod kraj njegova naslonjača, podigao pištolj i dohvatio koščatu, ukočenu ruku. Otisci neće biti baš najbolji, ali će biti otisci, a neće biti otisci Lois Morny. Revolver je imao rukohvat obložen gumom, sitno rezbaren, a na lijevoj strani, ispod vijka, bio je otkinut komadić. Na tome ne mogu ostati otisci. Na desnoj strani otisak kažiprsta, dva prsta na okidaču, jedan na lijevoj strani rukohvata, iza bubnjića. Vrlo dobro.

Još sam jednom pogledao po dnevnoj sobi.

Smanjio sam svjetlo na najslabiji stupanj. Još je uvijek previše blistala mrtva žuta glava. Otvorio sam ulazna vrata, izvukao ključ iz brave, obrisao ga i vratio u bravu. Zatvorio sam vrata, obrisao ručicu i otišao do »mercuryja«.

Odvezao sam se u Hollywood, zaključao auto i kraj ostalih parkiranih vozila pošao prema ulazu u »Bristol«. Oštar šapat dopre do mene iz auta u mraku. Čuo sam svoje ime. Eddie Prue pomoli svoje dugo bijelo lice ispod krova malog »packarda«, iza upravljača. Bio je sam u kolima. Naslonio sam se na vrata automobila i pogledao u njega.

– Kako se snalaziš, njuškalo? – dobacio mi je. Zgasio sam šibicu i otpuhnuo mu dim u lice.

– Tko je ispustio onaj račun zubarske kompanije koji ste mi dali sinoć? Vannier ili netko drugi? – upitao sam ga. – Vannier.

– Što sam ja morao s njim učiniti? Odgonetnuti životopis čovjeka po imenu Teager?

– Ne tragam za glupanima – reče Eddie Prue.

– Zbog čega bi ga on uopće nosio u džepu pa izgubio? A ako ga je i izgubio, zašto mu ga ti nisi jednostavno vratio? Drugim riječima, ako sam ja glupan, objasni mi zašto bi nekoga takav račun toliko

uzbudio da počne tražiti privatnog detektiva. Pogotovu čovjeka poput Alexa Mornya, koji ne voli privatne detektive.

– Morny je mudra glava – reče Eddie Prue hladno. – Za ljude kao Morny je sročeni izraz »glup kao glumac« .

– Prekini s tim. Zar ne znaš za što se upotrebljava taj zubarski materijal?

– Da. To sam otkrio. Alabaster upotrebljavaju za izradu kalupa za zube i za zubne proteze. Vrlo je tvrd i tako sitnozrnat da vjerno odslikava i najsitnije detalje. Ona druga tvar, kristobolit, služi za to da bi se u njoj iskuhao voštani model. Upotrebljavaju je zato što podnosi visoku temperaturu a da se ni najmanje ne izobliči. Još mi samo reci da ne znaš o čemu govorim.

– Pretpostavljam da vam je jasno kako se prave zlatni odlivci – reče Eddie Prue.

– Danas sam potrošio dva sata na učenje. Sad sam ekspert. Što imam od toga?

Neko je vrijeme šutio, a onda rekao: – Čitate li vi ikad novine?

– Da, tu i tamo.

– Može biti da ste pročitali da je starac po imenu Morningstar čuknut u Belfont Buildingu u Devetoj ulici, samo dva kata iznad laboratorija ovog H. R. Teagera. Niste čitali?

Nisam mu odgovorio. Koji trenutak me je gledao, a onda je pružio ruku prema komandnoj ploči i pokrenuo starter. Motor prihvati, pa je prebacio mjenjač.

– Nitko ne može biti tako glup, kakvim se vi prikazujete – blago je rekao. – Laku noć!

Automobil se pokrenu i ode niz brijeg prema Franklinu. Čim je nestao, nasmijao sam se.

Otišao sam u stan, otključao vrata i otvorio ih koji pedalj, a onda uljudno pokucao. U sobi se netko kretao. Vrata je širom otvorila snažna djevojka u odjeći medicinske sestre.

– Ja sam Marlowe. Stanujem ovdje.

– Udite, gospodine Marlowe. Doktor Moss mi je sve rekao.

Tiho sam zatvorio vrata, pa smo počeli tiho razgovarati.

– Kako joj je? – upitao sam.

– Spava. Bila je već jako pospana kad sam došla. Ja sam gospođica Lymington. Ne znam mnogo o njoj, znam samo da joj je

temperatura normalna a puls još ubrzan, ali se normalizira. Umni poremećaj, pretpostavljam.

– Pronašla je ubijenog čovjeka – rekao sam. – To ju je potpuno slomilo. Spava li ona tako čvrsto da mogu ući i uzeti neke stvari koje bih ponio u hotel?

– O, da. Ako budete tihi, vjerojatno se neće probuditi. Ako se i probudi, nije ništa strašno.

Stavio sam nešto novca na pisaći stol.

– Tu ima kave, šunke, jaja, kruha, soka od rajčica, soka od naranče i alkoholnih pića – rekao sam. – Sve ostalo ćete morati naručiti telefonski.

– Već sam pregledala vaše zalihe – rekla je, smiješeći se. – Imamo sve što nam treba do sutra poslije doručka. Da li će ona ovdje ostati?

– To ovisi o doktoru Mossu. Mislim da će ona ići kući čim dovoljno ojača. A dom joj je dosta daleko, u Wichiti.

– Ja sam obična medicinska sestra – reče ona – ali mislim da njoj nije ništa tako strašno što dobar san ne bi u jednu noć mogao izliječiti.

– Dobar san i promjena društva – rekao sam, ali to gospođici Lymington zacijelo nije ništa kazivalo.

Prošao sam kroz predsoblje i zavirio u spavaću sobu. Obukli su joj moju pidžamu. Ležala je na leđima, s jednom rukom iznad pokrivača. Rukav pidžame je bio podvrnut koji pedalj ili više. Ručica koja je virila iz rukava bila je stisnuta u čvrstu pest. Lice joj je bilo umorno, blijedo i vrlo mirno. Zavirio sam u ormar, izvadio putnu torbu i ubacio u nju neke krpe. Dok sam se vraćao, opet sam pogledao Merle. Oči su joj se otvorile i gledale ravno u strop. Onda su se pomakle točno toliko da me vide i slabašni joj smiješak podigne kutove usana.

– Zdravo! – reče. Bio je to slabašan, umoran glasić, glasić čija vlasnica leži i nad njom bdije sestra.

– Zdravo! Kako si?

Prišao sam joj bliže i stao iznad nje, s ljubaznin smiješkom na mome ćoškastom licu.

– Dobro sam – prošaptala je. – Sasvim dobro, zar ne?

– Naravno.

– Jesam li ja to u vašem krevetu?

– To je sasvim u redu. Neću vas ugristi.
– ne bojim se – rekla je. Ruka joj klizne prema meni i okrene se dlanom naviše, čekajući da je prihvatim. Prihvatio sam je. – Ne bojim se vas. Nijedna vas se žena ne može bojati, zar ne? – doda.

– Kad vi to kažete – rekoh – pretpostavljam da bi to morao biti kompliment.

Oči joj se nasmiješe, a onda se opet zamute.

– Lagala sam vam – tiho je rekla. – Ja . . . , nisam ubila nikoga.

– Znam. Bio sam tamo. Zaboravite to. Nemojte na to misliti.

– Ljudi stalno govore da treba zaboraviti neugodne stvari. Ali to nije moguće. Zato je smiješno davati takve savjete, čini mi se.

– U redu – rekao sam pretvarajući se da me je to povrijedilo. – Šalio sam se. Kako bi bilo da odspavate još malo?

Okrenula je glavu toliko da me je mogla gledati u oči. Sjeo sam na rub kreveta, držeći ju za ruku.

– Hoće li policija doći ovamo? – upitala je. – Neće. I neka vas to ne razočara. Namrštila se.

– Mora da me smatrate pravom budalom. – Pa . . . možda.

Oči joj se zasuze i nekoliko suza joj klizne niz obraze. – Zna li gospođa Murdock gdje sam?

– Još ne zna. Otići ću da joj kažem. – Hoćete li joj morati reći . . . sve? – Da, zašto ne bih?

Okrenula je glavu od mene.

– Ona će to shvatiti – rekla je blago. – Ona zna kakvu sam groznu stvar učinila prije osam godina. Užasnu, strašnu stvar.

– Naravno – rekao sam. – Zbog toga je cijelo to vrijeme plaćala Vannieru.

– Oh, bože! – rekla je i izvukla drugu ruku ispod pokrivača, povukla onu koju sam ja držao, tako da ih je mogla čvrsto stisnuti. – Voljela bih da vi niste morali za to saznati. Valjela bih da niste saznali. Nitko nikad nije saznao osim gospođe Murdock. Ni moji roditelji. Voljela bih da niste ni vi.

Njegovateljica je ušla i ozbiljno me pogledala.

– Mislim da ne bi smjela toliko pričati, gospodine Marlowe. Mislim da biste sad trebali otići.

– Čujte, gospođice Lymington, ovu djevojku poznajem dva dana. Vi je poznajete samo dva sata. Taj joj razgovor jako koristi.

– To bi moglo izazvati drugi . . . drugi grč – rekla je ozbiljno, izbjegavajući moj pogled.

– Pa, ako ga već mora dobiti, nije li bolje da to bude sada, dok ste vi tu, pa da s tim završi? Idite u kuhinju i popijte nešto.

– Nikad ne pijem na dužnosti – rekla je hladno. Osim toga, nekome bi mogao zasmetati moj dah.

– Sada radite za mene. Od svih svojih namještenika zahtijevam da se tu i tamo napiju. Osim toga, ako ste dobro večerali, pa ako pojedete nešto od sredstava za neutraliziranje alkohola kojih ima u kuhinji, nitko neće osjetiti vaš dah.

Kratko mi se nasmiješila i izišla iz sobe. Merle je to slušala kao da se radi o nepristojnom prekidanju vrlo ozbiljne drame.

– Željela bih vam reći sve o tome – rekla je bez daha. – Ja . . .

Sagnuo sam se i spustio ruku na njene isprepletene šake. – Preskočite to. Ja sve znam. Marlowe zna sve, osim kako se zarađuje dovoljno za pristojan život. Ali to je gotovo nevažno. Sada ćete opet spavati, a sutra vas vodim u Wichitu, u posjet roditeljima. Na račun gospođe Murdock.

– Pa to je divno od nje! – uzviknula je, a oči su joj se širom otvorile i zasjale. – Ona je doista uvijek divna prema meni.

Ustao sam sa ruba kreveta.

– Ona je prekrasna žena – rekao sam smiješeći se. Prekrasna! Baš idem k njoj pa ćemo lijepo popričati uz čaj. A ako odmah ne počnete spavati, neću vam više dopustiti da mi priznate nijedno ubojstvo.

– Grozni ste! – rekla je. – Ne volim vas.

Okrenula je glavu na drugu stranu, vratila ruke pod pokrivač i zažmirila.

Pošao sam k vratima. Na vratima sam se okrenuo i nakratko je pogledao. Jednim otvorenim okom me je gledala. Iscerio sam se, pa ga je hitro zatvorila.

Vratio sam se u dnevnu sobu, obdario gospođicu Lymington ostatkom svog osmijeha i izišao s putnom torbom. Odvezao sam se do Bulevara Santa Monica. Zalagaonica je još bila otvorena. Stari Židov s crnom kapicom bio je iznenađen što sam uspio tako brzo otkupiti svoj zalog. Rekao sam mu da je to tako u Hollywoodu.

Izvadio je iz sefa omotnicu, otvorio je, uzeo od mene novac i priznanicu i istresao sjajni zlatnik na dlan.

– Tako je vrijedan da mrzim samoga sebe što vam ga vraćam – rekao je. – Izrada, shvaćate, izrada je prekrasna. – A zlata u njemu ima za najmanje dvadeset dolara rekao sam. Slegnuo je ramenima i nasmiješio se stavljajući mi novčić u džep, a ja sam mu poželio laku noć.

32

Mjesečina se poput bijele plahte pružila po travnjaku, osim ispod cedra, gdje je bila tama duboka poput tamnog baršuna. Na pročelju su se vidjela dva osvijetljena prozora u prizemlju i u jednoj sobi na katu: Prešao sam po kamenim pločama i pozvonio. Nisam ni pogledao malog crnca na betonskom podnožju. Večeras ga nisam pogladio po glavi. Činilo mi se da se taj štoš ofucao.

Sjedokosa žena, crvena u licu, koju nisam prije vidio, otvorila mi je vrata, a ja se predstavih: – Ja sam Phillip Marlowe. Želio bih do gospođe Murdock. Gospođe Elizabeth Bright Murdock.

Djelovala je zbunjeno.

– Mislim da je već legla – rekla je. – Mislim da ne možete k njoj.

– Tek je devet sati.

– Gospođa Murdock rano ide u krevet – reče i počne zatvarati vrata.

Ona je bila lijep antikvitet, a nisam htio ramenom gurnuti vrata. Samo sam se naslonio.

– Radi se o gospođici Davis. Važno je. Možete li joj to reći?

– Vidjet ću.

Vratio sam se korak natrag, tako da može zatvoriti vrata.

U mračnoj krošnji negdje u blizini začuje se kukavica. Neki auto prebrzo projuri ulicom i zacvili na sljedećem uglu. Komadići djevojačkog smijeha prospu se po mračnoj ulici, kao da ih je automobil rasuo jureći.

Vrata se nakon nekog vremena otvore i žena rekne: Možete ući.

Slijedio sam je preko velike prazne sobe. Jedno jedino prigušeno svjetlo dopiralo je iz svjetiljke koja nije uspijevala obasjati suprotni zid. Mjesto je bilo tiho, a zrak zagušljiv. Prošli smo cijelim predvorjem i popeli se stubištem s rezbarenim rukohvatom i potpornjima. Gore je bilo novo predvorje, s jednim otvorenim vratima.

Upućen sam na otvorena vrata, koja su se za mnom zatvorila. Bila je to velika dnevna soba puna cica, s plavim i srebrnim tapetama na zidovima, kaučem, plavim sagom i francuskim prozorom otvorenim prema balkonu. Iznad balkona je bila nadstrešnica. Gospođa Murdock je sjedila u fotelju visokog naslona pred stolićem za kartanje. Bila je u vatiranoj haljini, a kosa joj je bila blago tapirana. Igrala je pasijans. Lijevom je rukom držala snop igračih karata, pa je

izvukla jednu i odložila je prije nego što me je pogledala. Onda je rekla: – Pa?

Prišao sam stoliću i pogledao raširene karte. Igrala je Canfeldovu varijantu pasijansa.

– Merle je u mome stanu – rekao sam. – Mala se otkačila.

Ne pogledavši me, rekla je – A što znači da se otkačila, gospodine Marlowe?

Izvukla je novu kartu, ovaj put brže. Pa još dvije. – Blaži umni poremećaj, tako bi to nekad nazvali rekao sam. – Jeste li se ikad ulovili da varate u toj igri?

– Nije zanimljivo kad se vara – reče nabusito. – A kad se ne vara tek je malo bolje. Što znači to s Merle? Prije nikad nije ovako ostajala negdje vani. Zabrinula sam se zbog nje.

– Ne morate se brinuti zbog nje – rekao sam. Imam doktora i medicinsku sestru. Sad spava. Bila je kod Vanniera. Gospođa Murdock je odložila svežanj karata, uhvatila velikim sivim rukama rub stolića i čvrsto me pogledala.

– Gospodine Marlowe – rekla je. – Najbolje bi bilo da vi i ja nešto raščistimo. Kao prvo, pogriješila sam što sam vam se uopće obratila. Bio je moj osobni problem što me povukla za nos, kako biste vi rekli, jedna bezdušna životinja poput Linde. Ali bilo bi mi puno bolje da nisam uopće reagirala. Gubitak zlatnika mogla sam podnijeti mnogo lakše nego što podnosim vas. Čak i da ga nisam dobrla natrag.

– Ali ste ga dobili – rekao sam.

Kimnula je glavom. Oči su joj počivale na mom licu. – Da, dobila sam ga. Čuli ste i kako.

– Nisam u to povjerovao.

– Nisam ni ja – rekla je mirno. – Ona budala od mog sina je pokušala skinuti krivnju s Linde. Smatram da je to djetinjasto.

– Imate čudnu sklonost – rekao sam – da se okružujete upravo takvim ljudima.

Opet je podigla kartu i sagnula se da bi stavila crnu desetku na crvenog dečka. To je već prije isplanirala. Onda se okrenula da bi dohvatila porto s malog teškog stola. Ispila je malo, spustila čašu i uputila mi oštar, težak pogled.

– Imam osjećaj da ste na najboljein putu da postanete drski, gospodine Marlowe.

Odmahnuo sam glavom.

– Ne drzak, nego iskren. Nsam za vas radio tako loše, gospođo Murdock. Dobili ste zlatnik natrag. Držao sam policiju dalje od vas, do sada. Nisam učinio ništa u vezi s razvodom, ali sam pronašao Lindu. Vaš sin je sve vrijeme znao gdje je ona. Mislim da s njom nećete imati poteškoća. Ona zna da je pogriješila što se udala za Lesliea. No ako mislite da ste me preplatili . . .

Frknula je nezadovoljno i odigrala još jednu kartu. Stavila je karo asa na gornji red.

– Trefov as je blokiran, do đavola! Ne mogu doći do njega na vrijeme.

– Valjda vam se zbrisao dok niste gledali.

– Ako nemate što pametnije – rekla je vrlo tiho recite mi više o Merle. I nemojte se suviše naslađivati ako ste otkrili koju obiteljsku tajnu, gospodine Marlowe.

– Ne naslađujem se ničim. Poslali ste Merle k Vannieru danas popodne, sa pet stotina dolara.

– Pa što ako jesam? – reče. Natočila je malo porta i ispila gledajući u mene preko čaše.

– Kada je tražio novac?

– Jučer. Nisam mogla podići novac iz banke do danas. Što se dogodilo?

– Vannier vas ucjenjuje oko osam godina, zar ne? U vezi s nečim što se dogodilo 26. travnja 1933.?

Panika joj bljesne u dubini očiju, ali duboko, prigušeno, kao da se tu uselila poodavno i sad samo malo izvirila.

– Merle mi je rekla ponešto – rekao sam. – Vaš mi je sin ispričao kako mu je umro otac. Danas sam pogledao novine iz tag doba, nesretan slučaj. Na ulici ispod njegova ureda zbila se neka nesreća, pa se mnoštvo svijeta naginjalo kroz prozore. On se nagnuo previše. Pričalo se pomalo o samoubojstvu jer je bankrotirao i imao životno osiguranje od pedeset tisuća dolara u korist obitelji. Ali je istražitelj bio dobar i glatko prešao preko toga.

– Pa? – rekla je hladnim grubim glasom. Hladnim, grubim i čak sasvim mirnim glasom.

– Merle je bila tajnica Horacea Brighta. Pomalo čudna djevojka, previše stidljiva, neobrazovana, djevojka koja voli dramtizirati stvari,

ima čudne staromodne nazore o muškarcima. Slutim da se opio i pokušao joj udvarati, pa ju je smrtno uplašio.

– Da? – Još jedna hladna gruba jednosložna riječ, kojom me je kao revolverom tjerala da nastavim.

– Prespavala je to i postala pomalo ubilački raspoložena. Dobila je priliku da mu vrati milo za drago. Kad se nagnuo kroz prozor. Je li tako?

– Govorite otvoreno, gospodine Marlowe. Mogu podnijeti otvoren razgovor.

– Zaboga, pa zar mogu biti otvoreniji? Gurnula je svog poslodavca kroz prozor. Ubila ga, ukratko. I izvukla se. Uz vašu pomoć.

Pogledala je u svoju lijevu ruku zgrčenu na kartama. Kimnula je. Brada joj se pomakla koji milimetar dolje pa gore.

– Je li Vannier imao kakav dokaz? – upitao sam. Ili je samo slučajno vidio što se dogodilo i okomio se na vas, a vi ste mu tu i tamo pomalo plaćali da biste izbjegli skandal, a i zato što vam je jako stalo do Merle?

Odigrala je još jednu kartu prije nego što mi je odgovorila. ~vrsta poput stijene.

– Pričao je o nekoj fotografiji. – rekla je. – Ali ja mu nikad nisam povjerovala. Nije ju mogao snimiti. A da ju je snimio, prije ili poslije bi mi je pokazao.

Rekoh: – Mislim da ne bi. To bi bila vrlo mutna fotografija, čak i ako je imao fotoaparatus u rukama, zbog događaja na ulici. Ali mi se čini da se nije usudio da vam je pokaže. Vi ste prilično teška osoba, u izvjesnom smislu. Možda se bojavao da biste ga se onda mogli riješiti. Mislim da bi tako razmišljao podlac. Koliko ste mu platili?

– To se vas . . . – zaustila je da kaže, onda stala i slegnula širokim ramenima. Jaka žena, čvrsta, ogrubjela, nemilosrdna i sposobna da to podnese. Bar je tako mislila. – Jedanaest tisuća i sto dolara, ne računajući pet stotina koje sam mu poslala popodne.

– Ah, pa to je bilo prilično darežljivo od vas, gospođo Murdock. Kad se sve uzme u obzir.

Mahnula je rukom u prazno i opet slegla ramenima.

– To je bila krivnja mog muža – rekla je. – Bio je pijan, divljak. Mislim da joj nije ništa učinio, ali ju je, kao što ste rekli, nasmrtno

preplašio. Ja . . . ja je ne krivim mnogo. Dovoljno je samu sebe grizla sve ove godine.

– Zašto je morala osobno nositi novce Vannieru?

– To je bila njena zamisao za pokoru. Čudnu pokoru. Kimnuo sam.

– Vjerujem da je to u njenom karakteru. Poslije ste se udali za Jaspera Murdocka i zadržali Merle da biste se mogli brinuti o njoj. Zna li još netko?

– Ntko. Samo Vannier. On sigurno neće nikome reći. – Uvjeren sam da neće. Pa, to je sve. S Vannierom je svršeno.

Polako je podigla oči i zagledala se upitno. Sijeda joj je kosa izgledala poput stijene na brdu. Naposljetku je spustila karte i čvrsto stisla šakama rub stola. Članci su joj pobljedili.

– Merle je došla u moj stan dok sam bio odsutan. Tražila je da je upravitelj zgrade pusti unutra. On mi je telefonirao pa sam se složio. Brzo sam otišao tamo. Rekla mi je da je ubila Vanniera – rekao sam. – Imala je pištolj u torbici, bogzna zašto. Valjda se tako misli obraniti od muškaraca. Ali joj je netko, pretpostavljam da je to bio Leslie, onesposobio pištolj stavivši čahuru drukčijega kalibra u ležište metka. Rekla mi je da je ubila Vanniera, pa se onesvijestila. Pozvao sam liječnika, jednog prijatelja. Otišao sam do Vannierove kuće. U vratima je bio ključ. Vannier je bio mrtav u naslonjaču, već dugo mrtav, hladan i ukočen. Mrtav davno prije nego što je Merle tamo stigla. Nije ga ona ubila. To je priznanje bila njena izmišljotina. Doktor mi je to objasnio znanstveno, ali vas ne bih htio zamarati s tim. Mislim da vi to dobro razumijete.

– Da, razumijem. A što sada?

– Leži u krevetu u mome stanu. S njom je medicinska sestra. Ja sam telefonirao njenim roditeljima. Njezin otac zahtijeva da dođe kući. Odgovara li vam to?

Nijemo je gledala.

– On ne zna ništa – brzo sam rekao. – Niti zna sada, niti će ikada znati. Siguran sam u to. On samo želi da se ona vrati u roditeljski dom. Mislim da ću je ja odvesti. Čini mi se da to sada pripada u moju odgovornost. Bit će mi potrebno onih petsto dolara koje Vannier nije dobio, za troškove.

– I koliko još? – grubo je upitala. – Ne govorite tako. Vi to bolje znate. – Tko je ubio Vanniera?

– Čini se kao da je počinio samoubojstvo. Revolver mu je pokraj desne ruke. Na sljepoočnici ima kontaktnu ranu. Morny i njegova žena su bili tamo dok sam bio i ja. Sakrio sam se. Morny to pokušava prikvačiti svojoj ženi. Varala ga je s Vannierom. Zato ona vjerojatno misli da ga je on ubio ili naredio nekome da ga ubije. Ali djeluje kao samoubojstvo. Trebalo bi da su policajci već tamo. Ne znam što će oni učiniti sa time. Moramo naprosto mirno sjediti i čekati.

– Ljudi poput Vanniera – rekla je ljutito – ne ubijaju sami sebe.

– To je isto kao da kažemo da djevojke poput Merle ne guraju ljude kroz prozor. To ne znači ništa.

Gledali smo se, s nekim unutrašnjim neprijateljstvom koje je u nama bilo od početka. Nakon jednog trenutka sam odgurnuo svoju stolicu i prišao francuskom prozoru. Otvorio sam ga i izišao na terasu. Unaokolo je bila noć, tiha i mirna. Bijela je mjesečina bila hladna i čista poput pravde o kojoj sanjamo, ali je ne nalazimo.

Dolje je drveće bacalo guste sjene pod mjesečinom. Usred vrta je bila neka vrsta vrta u vrtu. Spazio sam svjetlucanje ukrasnog bazena. Pored njega njihala se trava. Netko je ležao u travi i žar cigarete zasvijetli dok sam gledao dolje.

Vratio sam se u sobu. Gospođa Murdock je opet igrala pasijans. Prišao sam stolicu i pogledao.

– Trefov as vam je vani – rekao sam.

– Varala sam – rekla je ne pogledavši me.

– Nešto vas moram pitati – rekao sam. – Taj posao sa zlatnikom još je mutan, zbog nekoliko ubojstava koja se sada čine besmislenima, jer vam je novčić vraćen. Pitam se da li na Murdockovu Brasheru postoji išta po čemu bi ga stručnjak, poput Morningstara, mogao prepoznati.

Razmišljala je, sjedeći nepokretno, ne pogledavši me. – Da. Moglo bi biti. Inicijali E. B. su na lijevom krilu orla. Obično su, kako su mi rekli, na desnom krilu. To je jedino što ja znam.

– Mislim da bi to moglo biti dovoljno. Vi ste zaista dobili taj novčić natrag, zar ne? Hoću reći, to nije bito rečeno samo zato da prestane moje čačkanje unaokolo?

Brzo je pogledala gore, pa opet dolje.

– Ovog časa je u zaštićenoj sobi. Moj bi vam sin mogao pokazati novčić, ako ga susretnete.

– Pa, rekao bih vam laku noć. Molim vas da odjeća za Merle bude spakirana i poslana u moj stan ujutro.

Glava joj se podigne i oči zasjaju. – Prilično ste arogantni, mladiću.

– Neka bude spakirana – rekao sam – i poslana. Merle vam više nije potrebna sad kad je Vannier mrtav. Oči nam se zgedaju i ostanu tako dosta dugo. Čudan ukočeni osmjeh joj zadigne kutove usana. Onda joj se glava spustila, desnom je rukom uzela kartu sa hrpe, prebacila ju je u lijevu, okrenula, pogledala i stavila na hrpu neiskorištenih karata, pa je okrenula novu kartu, tiho, polako, rukom čvrstom poput kamenog gata.

Prošao sam preko sobe i izišao, lagano zatvorio vrata, prošao kroz jedno predvorje, pa niza stepenice, pa duž drugog predvorja, kraj staklenika i Merlene male radne sobe, kroz sumornu prenatrpanu neupotrebljavanu dnevnu sobu u kojoj sam se osjećao kao da sam balzamiran samim time što sam u njoj.

Francuski prozor na stražnjoj strani se otvorio, a Leslie Murdock ušao i stao gledajući u mene.

33

Njegovo je udobno odijelo bilo zgužvano i kosa razbarušena: Mali riđi brkovi izgledali su jedno kao i uvijek. Podočnjaci su mu bili kao jame. Držao je svoj crni cigarluk, prazan, i kuckao njime po lijevom dlanu stojeći preda mnom i ne želeći da me sretne. Nisam mu bio po čudi i nije želio sa mnom raz varati.

– Dobro večer! – rekao je ukočeno. – Odlazite? – Ne jos. Htio bih razgovarati s vama.

– Mislim da mi nemamo o čemu razgovarati. A i umoran sam od razgovora.

– O da, imamo. O čovjeku po imenu Vannier.

– Vannier? Jedva ga poznajem. Viđao sam ga povremeno. Ono što znam o njemu ne sviđa mi se.

– Znete ga vi malo bolje – rekao sam.

Ušao je u sobu i sjeo u jedan od onih »ne sjedaj na mene« naslonjača, pa se nagnuo naprijed, naslonio bradu na lijevi dlan i zagledao se u pod.

– U redu – rekao je umorno. – Počnite. Imam osjećaj da ćete biti sjajni. S neumoljivim tokom logike i intuicije i ostalim takvim bljezgarijama. Baš kao detektiv u romanima.

– Pa naravno. Iznosit ću dokaze jedan po jedan, sastaviti ih sve u zaokruženu cjelinu, analizirati sve modrice koje sam tu i tamo dobio, analizirati osobe i njihove karaktere i dokazati da su potpuno drukčiji od onog što je bilo tko, pa čak i ja sam, mislio o njima do ovog prijelomnog trenutka, i na kraju, sasvim otrcano, pokazati na najmanje sumnjivu osobu.

Podigao je oči i gotovo se nasmiješio. – Koja će se potom okrenuti, blijeda kao papir i s pjenom na ustima i iz desnog uha izvući revolver.

Sjeo sam blizu njega i izvadio cigaretu.

– Sad je u redu. Ponekad takvo što moramo zajedno odigrati. Imate li pištolj?

– Nemam ga ovdje. Imam jedan. To znate.

– Jeste li ga imali prošlu noć, kad ste otišli k Vannieru?

Slegnuo je ramenima i pokazao zube. – O, zar sam išao k Vannieru sinoć?

– Mislim da jeste. Dedukcija. Vi pušite cigarete Benson and Hedges. Od njih ostaje čvrst pepeo koji zadržava oblik. U njegovoj je kući bila pepeljara s dovoljno tih malih sivih smotuljaka za najmanje dvije cigarete. Ali u pepeljari nije bilo opušaka. Zato što vi pušite na cigarluk, a takav opušak drukčije izgleda. Zato ste ih uklonili. Kako vam se to sviđa?

– Nikako – glas mu je bio tih. Opet je gledao u pod. – To je bio primjer dedukcije. Loš primjer. Zato što tamo nije moralo biti opušaka, a ako ih je i bilo, mogli su biti uklonjeni zbog tragova ruža za usne. Tragova čija bi boja mogla uputiti na boju kose osobe koja ga je upotrebljavala. A vaša žena ima nezgodan običaj da opuške baca u koš za papir.

– Ne miješajte Lindu u to – hladno je rekao.

– Vaša majka još i sada misli da je Linda uzela dublon i da je vaša priča o tome kako ste ga uzeli da biste ga dali Alexu Mornyju bila samo pokušaj da nju obranite.

– Rekao sam vam da Lindu ne uvlačite u to – oštro je rekao udarajući cigarlukom o zube. Bili su to brzi kratki zvukovi, nalik na otkucavanje telegrafa.

– Htio bih – rekoh. – Ali u vašu priču nisam povjerovao iz drugog razloga. Ovog – Izvadio sam dublon i prinesao ga na dlanu pred njega.

Zabuljio se u njega. Usta su mu se osušila.

– Onog jutra kad ste mi pričali priču ovo je bilo pohranjeno na Bulevaru Santa Monica, za svaki slučaj. Poslao mi ga je tobožnji detektiv George Phillips. On je bio naprosto tip čovjeka koji se doveo u škripac zbog slabog rasuđivanja i prevelikog entuzijazma. Debeljuškasti plavi momak u smeđem odijelu, s tamnim naočarima i šašavim šeširom. Vozio je »pontiac« boje pijeska, gotovo nov. Mogli ste ga vidjeti kako se mota po hodniku pred mojim uredom, jučer ujutro. Slijedio me je, a prije toga je možda slijedio vas.

Djelovao je istinski iznenađeno.

– Zašto bi to činio? – upitao je.

Zapalio sam cigaretu i spustio šibicu u pepeljaru od žada koja je izgledala tako kao da nikada nije bila upotrebljavana kao pepeljara.

– Rekao sam da je možda slijedio i vas. Nisam siguran da jest. Možda je samo držao na oku vašu kuću. Ovdje mi se prilijepio, a

mislim da me nije pratio dovde – rekoh. Još sam imao novčić u ruci. Pogledao sam ga, okrenuo bacivši ga, pogledao inicijale E. B. upisane na desno krilo i spremio ga. – Možda je nadzirao kuću jer ga je, da bi utržio svoj novčić, unajmio stari trgovac Morningstar. A stari trgovac je nekako naslutio odakle novčić potječe, pa je rekao Phillipsu, ili mu je samo natuknuo da je novčić ukraden. No u tome je griješio. Ako je vaš brasher stvarno ovog trenutka gore, onda novčić zbog kojeg je angažiran Phillips nije ukraden, nego krivotvoren.

Ramena su mu se stresla, kao da mu je hladno. Inače se nije pomakao, niti promijenio položaj.

– Bojim se da će ova priča potrajati dulje – rekao sam mu vrlo ljubazno. – Žao mi je. Trebao sam je malo bolje složiti. Priča baš nije lijepa, jer u njoj imamo dva ubojstva, možda tri. Čovjek po imenu Vannier i čovjek po imenu Teager imali su jednu ideju. Teager je zubarski tehničar u Belfont Buildingu, zgradi u kojoj je stanovao stari Morningstar. Ideja je bila krivotvorenje rijetkih i vrijednih starih novčića, ne tako rijetkih da se njima teško trguje, ali dovoljno rijetkih da bi vrijedili hrpu novca. Metoda koju su odabrali je bila metoda kojom je zubarski tehničar lijevao zlatne zubne proteze. Bio je potreban isti materijal, isti uređaji i isto znanje. To jest, kako se model potpuno reproducira, ali u zlatu, nakon što se uzme otisak u bijelom alabaster-gipsu, pa onda reproducira isti model pomoću otopljenog voska, do najsitnije pojedinosti, pa onda ulaganjem voska, kako to oni zovu, u masu zvanu kristobolit, čije je svojstvo da podnosi visoku temperaturu a da se ne izobličiti. Da bi vosak iscurio, pravi se otvor talco da se u vosak zabode čelična igla, koja se izvuče kad se masa veže. Onda se kalup od kristobolita peče sve dok vosak ne iscuri kroz sićušni otvor, ostavljajući prazninu koja vjerno odslikava original. Kalup se učvrsti u centrifugu, ispod vatrostalne posude, pa se u nj centrifugalnom silom utiskuje rastopljeno zlato. Zatim se kristobolitni kalup, još vruć, stavi pod hladnu vodu i raspadne, ostavljajući zlatnu jezgru sa zlatnom iglom koja odslikava maleni otvor. Nju treba odrezati, ostatak oprati kiselinom i polirati, i tako dobivate, u ovom slučaju, Brasherov dublon, izrađen od zlata i potpuno vjeran originalu. Jeste li shvatili?

Kimnuo je glavom i ovlaš prešao rukom po njoj.

– Znanje potrebno za to – nastavio sam – upravo je jednako onome koje ima zubarski tehničar. Postupak se ne da primijeniti pri izradi normalnog novca, kad bismo ga i radili od zlata, jer bi rad i materijal stajali više nego što novac vrijedi. Ali kad je novčić skup zato što je rijedak, sve se dobro uklapa. Zato su i radili tako. Ali trebao im je model. Tu se pojavljujete vi. Uzeli ste novčić, to je istina, ali ne da ga date Mornju. Uzeli ste ga da biste ga dali Vannieru. Je li tako?

Gledao je u pod i nije se ni pomakao.

– Smirite se! – rekao sam. – Pod tim okolnostima to nije ništa strašno. Vjerujem da vam je obećao novac, jer vam je trebao da otplatite kartaški dug, a vaša majka škrtari. Ali vas je on vezao nečim jačim od toga.

Sada me brzo pogledao, blijed i s užasom u očima. – Kako ste to saznali? – prošaptao je.

– Otkrio sam to. Nešto su mi rekli, nešto sam istražio, nešto pogodilo. Vratit ću se još na to. Vannier i njegov drug su napravili dublon i žele ga isprobati. Željeli su biti sigurni da će njihova roba izdržati ispitivanje čovjeka za kojeg se pretpostavlja da poznaje rijetke novčiće. Tako je Vannier došao na ideju da angažira nekog papana da pokuša Morningstaru prodati krivotvorinu, dovoljno jeftino da stari pomisli da se radi o ukradenom novčiću. Odabrali su Georgea Ansona Phillipsa za tog papana, po smiješnom oglasu koji je ovaj objavljivao u novinama da bi dobio posao. Mislim da je Lois Morny bila Vannierova veza s Phillipsom, samo iz početka. Mislim da ona nije sudjelovala u poslu. Viđena je kako daje Phillipsu paketić. U tom paketiću je mogao biti dublon koji je Phillips trebao pokušati prodati. Ali kad ga je ovaj pokazao starom Morningstaru, naletio je na zapreku. Stari je znao dovoljno o sakupljanju rijetkog novca. Vjerojatno je smatrao da je novčić originalan, jer bi trebalo puno ispitivanja da se dokaže da nije, ali je način na koji su inicijali bili stavljeni na novčić bio neobičan i naveo ga na pomisao da se radi o Murdockovu brasheru. Telefonirao je ovamo i pakušao to otkriti. Zbog toga je vaša majka postala nepovjerljiva, pa se otkrilo da novčić nedostaje, a ona je posumnjala u Lindu, koju mrzi, i angažirala me da ga vratim i prisilim Lindu na razvod bez alimentacije.

– Ja ne želim razvod – reče Murdock vatreno. – Nikad mi takva pomisao nije pala na pamet. Nije imala pravo . . . – zastao je i napravio razočaranu gestu uzdahnuvši.

– U redu, to mi je poznato. Pa, stari Morningstar je utjerao strah Phillipsu, koji nije bio pokvaren nego samo glup. Uspio je da od ovoga sazna njegov broj telefona. Čuo sam da starac naziva taj broj, dok sam prisluškivao u njegovu uredu a on je mislio da sam otišao. Upravo sam mu bio ponudio da otkupim novčić za tisuću dolara, a Morningstar je ponudu prihvatio smatrajući da će moći dobiti novčić od Phillipsa i tako sve srediti a sebi pribaviti koju paru. U međuvremenu je Phillips nadzirao ovu kuću, valjda da bi vidio da li dolaze kakvi policajci. Vidio je mene, moj auto, s prometne dozvole pročitao moje ime, a slučajno je znao tko sam. Slijedio me je unaokolo ne bi li se odlučio da me zamoli za pomoć, a ja sam ga dočekao u gradu, u hotelu, gdje mi je mucajući rekao da me poznaje od nekog slučaja u Venturi, gdje je on bio šerifov pomoćnik, da ima zadatak koji mu se ne sviđa i da ga slijedi visoki tip s čudnim okom. To je bio Eddie Prue, Mornyjev tjelohranitelj. Morny je znao da njegova žena nešto petlja s Vannierom, pa ju je dao pratiti. Prue ju je vidio da se sastala s Phillipsom blizu njegove kuće na Bunker Hillu, u Court Streetu i pratio Phillipsa sve dok mu se nije učinilo da je primijećen, a bio je. Uz to je Prue ili netko tko radi za Mornyja mogao vidjeti mene da idem u Phillipsov stan u Court Streetu. Zbog toga me je pokušao preplašiti telefonski, a poslije me pozvao da dođem na razgovor s Mornyjem.

Bacio sam opušak u pepeljaru od žada, pogledao blijedo nesretno lice čovjeka nasuprot meni i opet se prihvatio posla. Išlo je teško, a zvuk vlastitog glasa mi se počeo gaditi.

– Sad se vraćamo na vas. Kad vam je Merle rekla da je vaša majka unajmila detektiva, to je vas preplašilo. Shvatili ste da je opazila nestanak i dojurili u moj ured pa me pokušali iscijediti. Vrlo nonšalantni, vrlo sarkastični u početku, bili ste vrlo zabrinut odvjetnik svoje žene. Ne znam što ste mislili da ste otkrili, ali ste došli u kontakt s Vannierom. Sad ste brzo morali vratiti novčić majci, uz prikladnu priču. Negdje ste se sreli s Vannierom i on vam je dao novčić. Postoje izgledi da je i to krivotvorina. On bi vjerojatno pravi zadržao. Sad Vannier vidi da bi mu se posao mogao raspasti prije

nego što ga je i počeo. Morningstar je telefonirao vašoj majci, pa sam ja unajmljen. Morningstar je nešto otkrio. Vannier odlazi u Phillipsov stan i raščičava stvari pokušavajući da shvati na čemu je. Phillips mu nije rekao da je već poslao krivotvoreni novčić meni, adresiravši paketić nekom vrstam tiskanih slova kakva su poslije pronađena u dnevniku u njegovu uredu. Zaključujem to iz činjenice da Vannier nije pokušao da ga dobije natrag od mene. Ne znam što je Phillips rekao Vannieru, naravno, ali mu je po svoj prilici rekao da je to nepošten posao, da zna odakle navčić potječe i da će otići na policiju i gospođi Murdock. A Vannier je povukao pištolj, udario ga po glavi i pucao u njega. Pretražio je i njega i stan, ali nije našao novčić. Stoga je otišao k Morningstaru. Ni Morningstar nije imao krivotvoreni novčić, ali je Vannier valjda mislio da ga ima. Razbio je starcu glavu drškom revolvera i pročešljao mu sef. Možda je našao nešto novca, možda nije našao ništa, ali je u svakom slučaju iza sebe ostavio tragove pljačke. Onda se gospodin Vannier odšetao kući, prilično zabrinut jer nije pronašao novčić, ali s olakšanjem zbog dobrog popodnevnog posla. Zbog dva čista i zgodna ubojstva. Ostali ste još vi.

34

Murdock mi je dobacio napet pogled, onda ga je prenio na crni cigarluk koji je još uvijek stezao rukom. Strpao ga je u džep od košulje, naglo ustao, sklopio dlanove i opet sjeo. Izvadio je rupčić i obrisao lice.

– Zašto baš ja? – upitao je dubokim napetim glasom.

– Vi ste znali previše. Možda ste znali za Phillipsa, a možda i niste. Ovisi o tome koliko ste bili umiješani. Ali ste za Morningstara znali. Stvar je pošla naopako, pa je Morningstar ubijen. Vannier nije mogao naprosto sjesti i nadati se da vi nećete čuti za to. Morao vam je vrlo čvrsto zatvoriti usta. Ali vas nije morao ubiti da bi to postigao. Zapravo, bio bi to loš potez. To bi prekinulo njegovu vlast nad vašom majkom. Ona je hladna, okrutna i nemilosrdna žena, ali bi postala divlja mačka ako bi tko vas dirnuo. Ne bi mislila na posljedice.

Murdock podigne pogled. Pokušao je da djeluje zbunjeno i začuđeno. A djelovao je glupo i zbunjeno.

– Što je s mojom majkom?

– Ne šalite se sa mnom više nego što morate – rekao sam. – Dovoljno mi je laži od porodice Murdock. Merle je večeras došla u moj stan. Sada je tamo. Bila je kod Vanniera da bi mu odnijela nešto novca. Za ucjenu. Novca koji mu se daje i ne daje već osam godina. Znam zbog čega.

Nije se ni pomakao. Ruke su mu bile čvrsto stisnute na koljenima. Oči su mu gotovo potpuno utonule u glavu. Oči osuđenoga na smrt.

– Merle je našla Vanniera mrtvog. Došla je k meni i izjavila da ga je ona ubila. Nemojmo o tome zbog čega ona osjeća potrebu da priznaje ubojstva koja čine drugi. Otišao sam tamo i pronašao da je mrtav od sinoč. Bio je ukočen kao voštana lutka. Na podu kraj njegove desne ruke je bio revolver. Bio je to revolver čiji sam opis već čuo, revolver koji je pripadao čovjeku po imenu Hensch, iz stana nasuprot Phillipsovu. Netko je podmetnuo pištolj kojim je ubijen Phillips, a uzeo Henschov revolver. Hensch i njegova djevojka su bili pijani pa su ostavili otvorena vrata svog stana. Nije dokazano da je to Henschov revolver, ali će biti. Ako je to Henschov revolver, a ako je Vannier počinio samoubojstvo, to povezuje Vanniera s Phillipsovom smrću. Lois Morny ga također povezuje s Phillipсом, ali na drugi način. Ako Vannier nije učinio samoubojstvo, a ne vjerujem da jest,

može ga ipak povezati . Phillipsom. Ili bi to moglo povezati nekoga drugog s Phillipsom, nekoga tko je ubio i Vanniera. Ima razloga zbog kojih mi se ta pomisao ne sviđa.

Murdockova glava se podigne.

– Ne? – rekne glasom koji je odjednom bio jasan. Na licu mu je bio novi izraz, nešto istodobno jasno i blistavo, a i smiješno. Izraz ponosnog slabića.

– Ja mislim da ste vi ubili Vanniera – rekoh. Nije se pomakao i na licu mu je ostao blistavi izraz.

– Otišli ste tamo sinoć. On vas je pozvao. Rekao vam je da je u sosu i da će se pobrinuti – ako ga pajkani zgrabe – da i vi budete u sosu. Zar nije rekao tako?

– Da – reče tiho Murdock. – Upravo tako. Bio je pijan i imao osjećaj moći. Naslađivao se time. Rekao je da ću, ako ga strpaju u plinsku komoru, i ja sjediti kraj njega. Ali nije samo to rekao.

– Ne. Nije htio u plinsku komoru, a nije tada uviđao nikakav dobar razlog da u nju dođe, ako biste vi lijepo šutjeli. Pa je odigrao svoj adut. Prva stvar kojom vas je natjerao da uzmete zlatnik i njemu ga date, čak i ako vam je uz to obećao novac, bilo je nešto o Merle i vašem ocu. Ja znam za to. Vaša mi je majka rekla ono malo što do sada nisam znao. To je bila prva stvar i prilično je jako djelovala. Zato što bi vam omogućila da se potvrdite. Ali je sinoć tražio nešto jače. Pa vam je rekao istinu i izjavio da ima dokaze.

Drhtao je, ali mu je lice uspjelo ostati ponosno.

– Potegao sam pištolj – rekao je gotovo sretnim glasom – Ipak je ona moja majka.

– Nitko vam to ne može oduzeti. Ustao je, uspravan i visok.

– Prišao sam fotelju u kojem je sjedio, sagnuo se i stavio mu cijev pred lice. Imao je revolver u džepu ogrtača. Pokušao ga je izvaditi, ali nije stigao. Oduzeo sam mu ga. Svoj sarty pištolj vratio u džep. Stavio sam mu cijev revolvera sa strane na glavu i rekao mu da ću ga ubiti ako mi ne pakaže dokaz. Počeo se kleti i blebetati da se samo šalio. Napeo sam otponac da bih ga još više uplašio.

Zaustavio se držeći ruku ispred sebe. Ruka mu se tresla, ali se umirila čim je pogledao u nju. Spustio ju je i pogledao me.

– Mora da je revolver bio prerađen ili vrlo osjetljiv. Opalio je. Odskočio sam do zida i srušio sliku. Odskočio sam od iznenađenja

što je revolver opalio, ali me je to sačuvalo od krvi. Obrisao sam revolver i prisionio na nj njegove prste, pa ga spustio na pod kraj njegove ruke. Bio je u trenu mrtav. Gotovo i nije krvario, osim prvog mlaza. Bio je to nesretan slučaj.

– Zašto bismo to pokvarili? – rekao sam podrugljivo. – Zašto to ne bi bilo zgodno čisto pošteno ubojstvo? – Tako je bilo. Ja to ne mogu dokazati, naravno. Ali mi se čini da bih ga u svakom slučaju ubio. Što je s policijom?

Slegnuo sam ramenima. Osjećao sam se umorno, istrošeno, glupo. Grlo me je boljelo od lajanja a glava od pokušaja da mi misli teku redom.

– Ne znam što je s policijom – rekao sam. – Nisam im baš prijatelj, jer smatraju da im skrivam činjenice. A sad bog mi je svjedok da to i činim. Oni bi mogli naići na vas. Ako vas nitko nije vidio, ako unaokolo nema vaših otisaka, pa čak i aka ih ima, a oni ne budu imali razloga da vam uzmu otiske prstiju i usporede ih, onda se može dogoditi da nikada i ne pomisle na vas. Ako otkriju stvar sa zlatnikom, i to da se radi o Murdockovu brasheru, ne znam kako ćete proći. Sve ovisi o tome kako se vi postavite prema njima.

– Osim kad se radi o mojoj majci – rekao je – nije mi jako stalo. Nikad ništa nisam uspijevaao.

– A s druge strane – rekao sam, ignorirajući njegovu slabašnu upadicu – ako je revolver tako lako opalio i ako nađete sposobnog odvjetnika i ako otvoreno ispričate sve i tako dalje, nijedna vas porota neće osuditi. Porotnici ne vole ucjenjivace.

– Šteta – rekao je – jer nisam u takvu položaju da bih se mogao time braniti. Ne znam ništa u vezi s ucjenom.

Vannier mi je pokazao kako bih mogao zaraditi ponešto, a meni je novac jako trebao.

– Aha! Ako ste dogurali dotle da vas može izvući priča o ucjeni, vi ćete se već time braniti. Vaša stara će vas na to natjerati. Kad se radi o njezinoj ili vašoj glavi, ona je spremna na žrtve – uporno sam nastavljao.

– Strašno – rekao je. – Strašno je to i reći.

– Imali ste sreću s revolverom. Svi koje poznamo njime su se igrali, brisali otiske i nanovo ih stavljali. Čak sam to i ja uradio da ne iziđem iz mode. Malo je to pipavo kad je ruka ukočena, ali sam morao.

Morny je bio tamo i natjerao svoju ženu da ostavi svoje otiske. On smatra da je ona ubila Vanniera, a ona smatra da je to on učinio.

Nijemo me je gledao.

Zagrizao sam usnu. Bila je sasvim drvena. – Pa, mislim da bih sada mogao otići – rekao sam.

– Znači da ćete me pustiti da zbrišem? – rekao je, a glas mu je opet postao sumnjičav.

– Neću vas prijaviti, ako ste na to mislili. Ne garantiram vam ništa, osim toga. Ako budem umiješan u to, morat ću vidjeti kako stoje stvari. Ne radi se tu o moralu. Nsam ja ni policajac, ni običan doušnik, niti imam veze sa sudom. Vi kažete da je bio nesretan slučaj. U redu, bio je nesretan slučaj. Ja nisam bio svjedok. Nemam nikakva dokaza. Radio sam za vašu majku, i koliko god joj to daje prava na moju šutnju, toliko će je i dobiti. Ne sviđa mi se ni ona, ni vi, ni ova kuća. Ne sviđa mi se ni vaša žena. Ali mi se sviđa Merle. Malo je smiješna i morbidna, ali je i draga. A znam što joj je učinjeno u vašoj obitelji u zadnjih osam godina. Znam da ona nikoga nije gurnula kroz prozor. Objašnjava li vam to sve?

Progovario je nešto sasvim nepovezano.

– Odvest ću Merle k roditeljima – rekao sam. – Zatražio sam od vaše majke da joj ujutro pošalje odjeću u moj stan. Ako bi to ona zaboravila, da li ćete se pobrinuti da se to učini?

Nijemo je kimnuo. Onda je čudnim tihim glasom rekao:

– Otići ćete . . . tek tako? Nisam . . . nisam vam ni zahvalio. Čovjek kojeg jedva da poznajem podnosi tolike opasnosti zbog mene . . . Ne znam što da vam kažem.

– Otići ću onako kako uvijek odlazim – rekao sam. – S laganim smiješkom i kratkim pokretom ruke. I sa čvrstom nadom duboko u srcu da vas više neću sresti, iako je svijet malen. Laku noć!

Okrenuo sam mu leđa, došao do vrata i izišao. Zatvorio sam vrata tako da je brava lagano škljocnula. Zgodan odlazak sa scene, usprkos svim gadostima. Posljednji put sam pogladio malog oslikanog crnca po glavi, pa onda odšetao dugim travnjakom što ga je obasjavao mjesec, pa ispod cedra do svojeg auta na ulici.

Odvezao sam se do Hollywooda, kupio pol litre dobrog pića, na Plazi ga srknuo, pa sjeo na rub svoga kreveta, gledao u svoja stopala i pijuckao viski iz boce.

Baš kao onaj pijanac koji pije doma.

Kad sam popio taliko da mi je mozak atkazao poslušnost pa prestao misliti, presvukao sam se i legao, pa nakon nekog vremena, ne baš kratkog, zaspao.

35

Bila su tri sata popodne. Na podu ispred ulaza je bilo poredano pet komada prtljaga. Bila je tu moja žuta torba od goveđe kože, s obje strane dobro izgrebana od bacanja po prtljažnicima. Bila su tu dva komada lijepih torbi za avion, svaka označena sa L. M. I jedna starudija od imitacije kože nilskoga konja, označena sa M. D. I jedna od onih malenih kožnih torbica kakve možete kupiti u svakoj trgovini za dolar i četrdeset i devet centa.

Doktor Moss je upravo odjurio van proklinjući me što je zbog mene popodneva smjena njegovih hipohondara morala čekati. Slatkastim mi je mirisom zatrovao zrak. Prekopavao sam po onome što mi je rekao kad sam ga upitao koliko će trebati vremena da Merle ozdravi.

– Ovisno o tome što vi smatrate zdravim. Uvijek će biti napetih živaca i ustrašena. Uvijek će ubrzano disati i dizati nos. Bila bi odlična redovnica. Religijska opijenost, sa svojom usredsređenošću, stiliziranim emocijama i strogom čistotom bi joj bila odličan izlaz. Kako stvari stoje, ona će se vjerojatno pretvoriti u jednu od onih djevojačica koje sjede iza pisanih stolica u knjižnicama i lupaju žigove po knjigama.

– Nije ona tako loša – rekao sam, ali mi se on samo iscerio i nestao iza vrata. – A osim toga, kako znate da su djevice? – upitao sam zatvorena vrata, ali nisam dobio odgovor.

Zapalio sam cigaretu, otišao k prozoru. Nakon nekog je vremena ona izišla iz spavaće sobe i pogledala me očima uokvirenim tamnim krugovima, mirna blijedog lica, bez šminke, osim ruža za usne.

– Stavite malo rumenila na lice – rekao sam joj. Izgledate poput snježne kraljice koja je provela besanu noć. Vratila se i nanijela malo rumenila na obraze. Kad je opet došla, pogledala je prtljagu i nježno rekla: – Leslie mi je ustupio dvije svoje putne torbe.

Rekao sam: – Aha! – i odmjerio je. Izgledala je zgodno. Nosila je duge, komotne hlače boje rđe, »Batine« cipele, smeđebijelu košulju i narančasti šal. Nije imala naočare. Velike jasne kobaltnoplave oči bile su kao malo odsutne. Kosu je čvrsto svezala otraga, tu nije bilo pomoći.

– Strašno sam vas namučila – rekla je. – Jako mi je žao.

– Gluposti. Razgovarao sam s vašim ocem i s vašom majkom. Presretni su. Vidjeli su vas samo dva puta u ovih osam godina i već

su mislili da su vas izgubili.

– Bit će mi drago da ih vidim od vremena do vremena – rekla je gledajući u pod. – Gospođa Murdock je vrlo ljubazna što me je pustila da idem. Nikad nije ostajala dulje vremena bez mene.

Pokrenula je noge kao da se pita što da čini s njima u hlačama, makar su to bile njene hlače, pa se s tim problemom morala suočiti već i prije. Napokon je sastavila koljena i spustila na njih stisnute šake.

– Ako trebama o nečemu još popričati – rekao sam – ili ako mi želite nešto reći, učinite to sada. Jer ne želim voziti kroz pola Sjedinjenih Država sa živčanim slomom na stražnjem sjedalu.

Ona se ugrize za članak na prstu i dobaci mi nekoliko kratkih pogleda.

– Sinoć . . . – rekla je, stala i porumenila.

– Da probamo malo starog lijeka – rekao sam. Sinoć ste mi rekli da ste ubili Vanniera, pa onda da niste. Znam da niste, to je u redu.

Spustila je ruku, pogledala me mirno, staloženo, a šake na koljenima su joj se opustile.

– Vannier je bio mrtav davno prije nego što ste tamo došli. Išli ste da biste mu odnijeli novac gospođe Murdock. – Zbog mene – rekla je. – Iako je novac bio njezin.

Dugujem joj toliko da joj nikada neću moći sve vratiti. Naravno, plaća mi nije visoka, ali to jedva . . .

Grubo sam rekao: – To što vam ne daje visoku plaću jest njezina crta karaktera, a to da joj dugujete više nego što joj možete ikad vratiti više je istina nego poezija. Trebala bi nam dva tima najgrubljih momaka s Yankee stadiona da joj vrate ono što joj vi dugujete. No to sad nije ni važno. Vannier je učinio samoubojstvo jer je uhvaćen u nepoštenom poslu. To je potpuno jasno. Vaše ponašanje je bilo manje-više gluma. Doživjeli ste grdan šok kad ste vidjeli njegovo iscereno mrtvo lice u ogledalu, a taj se šok sjedinio s drugim otprije dosta vremena, pa ste to sve izdramatizirali na svoj uvrnuti način.

Pogledala me je stidljivo i kimnula svojom bakrenoplavom glavom u znak odobravanja.

– I niste vi gurnuli Horacea Brighta kroz nikakav prozor – rekao sam.

Podigla je glavu i probljedila.

– Ja . . . ja . . . – zamucala je, prišla rukom k ustima i tako ostala, a užasnute su joj oči zurile u mene.

– Ne bih ovo činio – rekao – da mi doktor Moss nije rekao da je to u redu i da vi to sad možete podnijeti. Ja mislim da vi mislite da ste ubili Horacea Brighta. Imali ste i motiv i priliku, i mislim da ste na trenutak dobili poticaj da priliku i iskoristite. Ali to ne bi bilo u skladu s vašom prirodom. Povukli biste se u posljednjem trenutku. Ali je u posljednjem trenutku nešto prasnulo i vi ste se onesvijestili. On je doista pao, naravno, ali ga niste vi gurnuli.

Zastao sam na trenutak i gledao kako joj se ruka opet spušta da bi našla drugu i čvrsto je stisla.

– Navedeni ste na pomisao da ste ga vi gurnuli – rekao sam. – Učinjeno je to brižljivo, s namjerom i očitom bezdušnošću koju možete naći samo u jedne vrste žena koje se obračunavaju s drugim ženama. Ne biste ni pomislili na ljubomoru da sada pogledate gospođu Murdock, ali ako je to motiv, ona ga je imala. Imala je i bolji, pedeset tisuća dolara životnog osiguranja, sve što je ostalo od spiskanog bogatstva. Voljela je svog sina snažnom posjedničkom ljubavlju svojstvenom takvim ženama. Ona je hladnokrvna, nemilosrdna, bez skrupula i iskoristila vas je bez milosti ili sažaljenja, kao osiguranje ako Vannier ikad progovori. Vi ste joj bili samo žrtveno janje. Ako želite izići iz toga blijedog bezosjećajnog života kojim sada živite, morate shvatiti i povjerovati u ovo što sam vam rekao. Znam da je to teško.

– To je potpuno nemoguće – tiho je rekla gledajući me u nos. – Gospođa Murdock je uvijek bila divna prema meni. Istina je da se ne sjećam svega, ali ne biste smjeli govoriti tako grozne stvari ljudima.

Izvadio sam bijelu omotnicu koja je bila iza Vannierove slike. U njoj su bile dvije fotografije i negativ. Stao sam pred nju i spustio joj fotografiju u krilo.

– U redu, pogledajte ovo. To je Vannier snimio s druge strane ulice. Pogledala je.

– Pa ta je gospođa Bright – reče. – Slika baš nije najbolja, zar ne? A ovo je gospođa Murdock, onda je bila gospođa Bright iza njega. Gospodin Bright izgleda kao da je lud – rekla je i pogledala u mene s blagom radoznalošću.

– Ako tu izgleda ludo – rekao, sam – trebali ste ja vidjeti koju sekundu kasnije, kad je odskočio.

– Što?

– Čujte – rekao sam, a u glasu mi se morao naslutiti očaj. – Ovo je fotografija Elizabeth Bright Murdock koja gura svog prvog muža kroz prozor njegova ureda. On pada. Pogledajte položaj njegovih ruku. On urla od straha. Ona je iza njega a lice joj je ukočeno od mržnje. Zar to ne vidite? To je Vannier čuvao kao dokaz sve ove godine. Murdockovi to nikad nisu vidjeli, nikad nisu povjerovali da ta fotografija postoji. Ali postoji. Pronašao sam to sinoć, na sreću ili istim onim slučajem koji je bio umiješan u samo snimanje ove fotografije. A to je neka mala vrsta pravde: Počinjete li razumijevati?

Opet je pogledala fotografiju i odložila je.

– Gospođa Murdock je uvijek bila divna prema meni – rekla je.

– Napravila je od vas krivca – rekao blago napetim glasom režisera na lošoj probi. – Ona je lukava i strpljiva. Poznaje vaše komplekse. Čak je spremna potrošiti dolar da bi sačuvala dolar, što bi malo njih od njene vrste učinilo. To joj priznajem. Priznao bih joj to puškom za lov na slonove, ali me u tome sprečava dobar odgoj.

– Pa, to je to – rekla je. Vidio sam da je čula tek svaku treću riječ i da nije povjerovala u ono što je čula. Ne smijete to nikad pokazati gospođi Murdock. To bi je strašno iznerviralo.

Ustao sam i uzeo fotografiju iz njenih ruku, pa je poderao na komadiće i bacio ih u koš:

– Možda će vam biti žao što sam to učinio – rekao sam joj, ali sam prešutia da imam još jednu fotografiju i negativ. – Možda ćete se jedne noći, nakon tri mjeseca ili tri godine, probuditi i shvatiti da sam vam govorio istinu. A onda ćete možda poželjeti da ponovno vidite ovu fotografiju. A možda i u tome griješim. Možda biste se strašno razočarali kad biste otkrili da niste nikoga ubili. A sad idemo dolje u moj auto, pa ćemo se odvesti. u Wichitu, u posjet k vašim roditeljima. Ja mislim da se nećete vratiti gospođi Murdock, ali je lako moguće da griješim i u tome. Ali o ovome više nikada nećemo razgovarati. Nikad više.

– Nemam novaca – rekla je.

– Imate pet stotina dolara koje vam je poslala gospođa Murdock. U mojem su džepu.

- To je vrlo ljubazno od nje – rekla je.
- Grom i pakao! – rekao sam, otišao u kuhinju i strusio malu čašu pića prije polaska. Nije mi koristilo. Samo sam dobio snažnu želju da se zaletim u zid i prošećem po stropu.

Bio sam odsutan deset dana. Merleini su roditelji bili ugodni, ljubazni, strpljivi ljudi. Žive u staroj kući u mirnoj ulici. Plakali su kad sam im ispričao onaj dio cijele priče za koji sam smatrao da ga moraju saznati. Rekli su da će je rado uzeti natrag i brinuti o njoj i strašno su za sve krivili sebe, u čemu ih nisam ni pokušao spriječiti.

Kad sam odlazio, Merle je imala pregaču jer je mijesila pitu. Došla je do vrata brišući ruke o pregaču, poljubila me u usta i zaplakala, pa pobjegla u kuću ostavljajući prazna ulazna vrata, sve dok nije došla njena mati i ispunila ih širokim ljubaznim osmijehom na licu, da bi me ispratila.

Imao sam čudan osjećaj da kuća nestaje, kao da sam napisao dobru pjesmu pa je zauvijek zaboravio.

Kad sam se vratio, telefonirao sam poručniku Breezeu i otišao k njemu da vidim kako napreduje Phillipsov slučaj. Razmrsili su ga vrlo glatko, s pravom mješavinom pameti i sreće koja je uvijek potrebna. Mornyjevi na kraju uopće nisu otišli na policiju, ali je netko telefonirao i rekao nešto o pucnju u Vannierovoj kući, pa brzo prekinuo vezu. Čovjeku koji je uzimao otiske prstiju na revolveru nisu se svidjeli, pa su provjerili tragove baruta na Vannierovoj ruci. Kad su ih pronašli, zaključili su da je to ipak bilo samoubojstvo. Onda je neki Lackey, koji nije radio u Centralnon odjelu za krvne delikte, pregledao revolver i ustanovio da je njegov opis razaslan unaokolo i da se takav revolver traži u vezi s Phillipsovim u ubojstvu. Hench ga je prepoznao, a još je bolje to što su otkrili njegov otisak prsta na stražnjoj strani okidača, koji nije nitko obrisao jer se normalno okidač nikad ne vuče unatrag.

S tim materijalom i boljim kompletom Vannierovih otisaka nego što sam ga ja mogao napraviti pretražili su ponovno Phillipsov stan, pa i Henchov. Pronašli su otiske Vannierove lijeve ruke na Henchovu krevetu, a jedan od njegovih otisaka na ručici ispirača u Phillipsovu nužniku. Onda su se bacili na posao po susjedstvu s Vannierovim

fotografijama i dokazali da je bio u toj ulici najmanje tri puta. Za čudo, nitko ga u zgradi nije vidio, ili to nije htio priznati.

Sada im je nedostajao samo motiv. Teager im ga je su sretljivo dao kad se dao uloviti u Salt Lake Cityju dok je pokušavao podvaliti Brasherov dublon trgovcu koji je mislio da je ukraden, a originalan. Imao ih je tuce u hotelu, a za jedan se ispostavilo da je pravi. Ispričao im je cijelu priču i pokazao sićušnu oznaku koju je napravio da bi mogao prepoznati pravi novčić. Nje znao odakle ga je Vannier dobio, a oni to nikada nisu otkrili, jer je u novinama pisalo to liko o tome da je vlasnik mogao doći do njega iako je bio ukraden. Ali se vlasnik nikad nije javio. A policiju nije više zabrinjavao Vannier, kad su se jednom uvjerali u samoubojstvo. Ostavili su to kao samoubojstvo, makar je bilo sumnji.

Teagera su nakon nekog vremena pustili, jer su smatrali da on nema pojma o ubojstvima, nego da je učinio jedino pokušaj prijave. Legalno je kupio zlato i krivotvorio novčić države New Yorka koji je bio izvan opticaja, pa nije potpadao pod savezni zakon o krivotvorenju novca. Država Utah se nije htjela s njim baktati.

U Henchovo priznanje nisu nikad povjerovali. Breez je izjavio da ga je samo iskoristio da bi mene prikliještic ako zadržavam podatke. Znao je da ne bih mogao prešutje ti da sam imao dokaz da je Hench nevin. Henchu to ipak nije pomoglo. Stavili su ga u red za identifikaciju, pa su mu uskoro mogli prišiti pet pljački trgovina alkoholnim pićima, njemu i Talijanu po imenu Gaetano Prisco. U jedno: od tih pljački je ubijen jedan čovjek. Nisam nikad dozna da li je Prisco bio u rodu s Palermom, ali ga ionako nisu ni kada uhvatili.

– Što kažete na sve to? – upitao me je Breeze kad mi je sve ispričao.

– Dvije stvari nisu jasne – rekao sam. – Zašto je Teager pobjegao i zašto je Phillips živio u Court Streetu pod lažnim imenom?

– Teager je pobjegao jer mu je čovjek koji upravlja dizalom rekao da je Morningstar ubijen, pa je nanjušio zamku. Phillips se služio imenom Anson jer je za njim tragala banka zbog neplaćanja kredita za auto, a on je bio praktično švorc i počeo očajavati. To objašnjava kako je dobar mladič poput njega mogao upasti u nešto što je od samog početka moralo biti mutno.

Kimnuo sam i složio se da je to moguće.

Breeze je sa mnom pošao do vrata. Stavio je grubu ruku na moje rame i stisnuo.

– Sjećate li se onoga slučaja Cassidy o kojem ste urlali meni i Spangleru one noći u vašem stanu?

– Da.

– Rekli ste tada Spangleru da nije bilo slučaja Cassidy. Bilo ga je, ali pod drugim imenom. Ja sam radio na njemu – rekao je. Skinuo je ruku s moga ramena, otvorio mi vrata i nasmiješio mi se u lice. – Zbog slučaja Cassidy dodao je – i zbog toga, što osjećam zbog njega, ponekad nekome dajem priliku koju on možda i ne zaslužuje. Ponekad radnik, poput mene ili poput vas, dobije nešto i od tih prljavih milijuna. Zdravo da ste!

Bila je noć. Vratio sam se kući, obukao stari kućni ogrtač, postavio šahovske figure i smiješao si piće, pa odigrao još jednu Capablankinu partiju. Imala je pedeset i devet poteza. Divna, hladnokrvna partija bez milosti, jeziva u svojoj tihoj neumoljivosti.

Kad je to bilo gotovo, neko sam vrijeme slušao kroz otvoren prozor gradsku vrevu i mirisao noć. Onda sam odnio čašu u kuhinju, oprao je, napunio vodom s ledom, pa stajao nad sudoperom pijuckajući i gledajući svoje lice u ogledalu.

– Ti i tvoj Capablanca! – rekao sam.

Table of Contents

[Raymond Chandler - Visoki prozori](#)

- [1](#)
- [2](#)
- [3](#)
- [4](#)
- [5](#)
- [6](#)
- [7](#)
- [8](#)
- [9](#)
- [10](#)
- [11](#)
- [12](#)
- [13](#)
- [14](#)
- [15](#)
- [16](#)
- [17](#)
- [18](#)
- [19](#)
- [20](#)
- [21](#)
- [22](#)
- [23](#)
- [24](#)
- [25](#)
- [27](#)
- [28](#)
- [29](#)
- [30](#)
- [31](#)
- [32](#)
- [33](#)
- [34](#)
- [35](#)

Table of Contents

[Raymond Chandler - Visoki prozori](#)

- [1](#)
- [2](#)
- [3](#)
- [4](#)
- [5](#)
- [6](#)
- [7](#)
- [8](#)
- [9](#)
- [10](#)
- [11](#)
- [12](#)
- [13](#)
- [14](#)
- [15](#)
- [16](#)
- [17](#)
- [18](#)
- [19](#)
- [20](#)
- [21](#)
- [22](#)
- [23](#)
- [24](#)
- [25](#)
- [27](#)
- [28](#)
- [29](#)
- [30](#)
- [31](#)
- [32](#)
- [33](#)
- [34](#)
- [35](#)